

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు ,
శతావధానలు.

ఉ పో ధా త ము

చదువరులారా?

విశుల మగుపూర్వరంగపీఠికయు, వేమవరాగ్రహరశతావధానపీఠికయుఁ జదివియున్న మీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు సంబంధించిన సోదరుల యుఁ దదిభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. 112 వపుటలోని శ్రీసోదరుల తస్పద రిజిస్టరుత్తరముమాడఁ బైవిషయమును బలపఱచునట్టిదయే, అదియట్లుండె, ఈక్రింది యుత్తరమును దిలకింపుడు.

నెకరికల్లుపోష్టు, నర్సాగావుచేటతాలూకా 6-12-13, కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుపాటియో కావ్యపరిచితిగలవాడను నుకవిపాదసద్వ విధేయపరమాణువును...నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యే యోర్పులేనియోగ్యులో తమరాశిలోఁ జేర్చి కొనుటకు అట్టోబగునెలలోఁ బ్రయత్నించిన నువ్వర్థలేఖలో తమ్మును దమయనధాననిందను గూర్చి వ్రాసిన యవాచ్యోపన్యాసములో నన్నుదస్తతుదాగునిగాజేర్చి, పోర్జరి"యనియేని వెరవక ప్రకటించియున్నాడు అసాహసచాక చక్రములు వారికేతగును నిజమునకు నేనింతవరకు తమపుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనేకాని తమసాక్షాద్దర్శనము చేసినధ్యుడను కాను ఇట్టిస్థితిలో అవధాన మెపుడుచూచితి నో యాయనత్యవాది యుపన్యాసమెపుడు వ్రాసితి నో సగమాత్తునకెరుకయగు, ఈజాల్పవిజ్ఞులు తాము యెరింగియేయున్నను కాలౌచిత్యమునుబట్టి తమకునేనిట్లనవరాధినని విశేషపరచి కొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమయనుగ్రహ పూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందును.

|| టక్కరులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించునాకడంకయుఁదమకే

చిక్కెను వెంకటకవివర?, యిక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలకా.

చిత్తగింపుడు. వరెం, నృసింహయ్య,

ఇట్టితప్పుడు సృష్టి నేయఁ గలమహానుభావులు చేతులొక గలసోదరులకు నెవరు దీటు గాఁగలరు? వైయుత్తరమువలన వారిపక్షమున నుండువారితత్త్వము ఘోరమెరిసియుండును గానఁ దాదృశులఁ ప్రల్లదములను నిత్యమును బ్రకటించుచు

(*హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగముచిజ్ఞాత్రము.)

‘మీలో వెంకటకవియో? తిరుపతికవియో? ‘వెట్టివెంకటాచు’నిననుగా శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వరుల ప్రజ్ఞావిశేషమునకుపమింపఁదగినది యొక్కమేది పండే, గంగిరెద్దులయాటలోఁ గోనకిదాసుఁడు అనువేషధారి అమ్మల్లారానాదీ పెండ్లి, అయ్యల్లారానాదీపెండ్లి, అన్నల్లారానాదీపెండ్లి, అనికేకలువేయునట్లుగామేముశతావధానలమని ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బోహసపాత్రముగా నున్నది, “వారిపూర్వక్రియలఁదెలుపు గుంటూరినీమపూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియల నెఱిగించు గుంటూరినీమ, ఉత్తరరంగము, ‘వీరిపండాలుపుబని నేల చేయవలెను, చివుకుల అప్పయశాస్త్రుఁడని... మసూరంజనిమీద మామిడికేడు, . . తురకదానరికి ఈ తమజ్జిగన్నట్లు, అప్పయ్యశాస్త్రీతురక తెలుగుకు , వెరవ్వఁజూన్య, ... తిరుపతివేంకటేశ్వరర్లమేళంలా యితఁడో హంగుదారుడం, - చీవాట్లు తినకు “వేశ్యవిధమున... వీరుసింహ్యలగుటచాలశోచనీయముగానున్నది, నయోగిభామలులనియు...యు... యుఁ బెబ్బగడుచుంటిరి... గంగిరెద్దులవాండ్రు...వైన..., యిచ్చిన ఎట్టియధముఁ దైనను వానిని మహారాజు... అని పొగడుచుఁచురు, అట్టిమతమునే తమగవలంబించుట చాలశోచనీయము, , ప్రాతలంజలువీరమాతలైరి, “తిరుపతివేంకటేశ్వరులు... వేశ్యమాత కప్పయో చెల్లెలొయైన క్రజ్జచేసెగనించుచు... యనుమాలైనవారిని బెద్దఁబొగడుచు‘గంజాయిపోకురా, సారాయిపోకురా, బావసొండ్లందల్లా పెద్దొడుతాగలేద, అనుపాటలుపాడుచున్నారు “చీ, చీ, యనినిగనింప శోద్యస్థితిలోనున్న యధిపవనరస్వతిని, ఆయన (ఏర్పూరిసుబ్బయ్యగారు) తి|| వెం|| ల, నెక్కించి యన్యతమహిషమ్ములంబూనిచి పాపపుబండిలుచున్న మహానుభావుఁడు, అయ్యగంగరాజుగారు శిగంగరాజుగారూ, ఓహోగంగరాజుగారూ PPP మురిగినకాలునుమాసిపెట్టకొని‘మీగుఁడూరునీమ, సలాములుచేయుచున్నాను క|| మస్తాను నామకుండ... మహామనుశుతుఁడకా’, ‘గానిస్వయంపాకివానినర్పణాన్యతకము,’ ఇట్టితప్పుడుకూఁతలు కుప్పతెప్పలు, ఈస్వయంపాకివాఁ, డెవరో

యుక్తాయుక్తజ్ఞానము నవలకు నెట్టి పాటువహించునో 'సాతకారిణీ' మనోరంజన
 నుల, యందలి పర్వతప్రాయము లగుదబ్బులు నిండుదాహరించి ఖండించుటకు మీ
 రేనమ్మతింపరు, లోకులహృదయమునం దని యేమీరున నెక్కి యున్నవో గుం
 త తెల్పుటవలన నాపత్రికాద్వయమునకు గొంగొక వివేక మబ్బవచ్చునని యె
 చి దిజ్ఞాత మందులకు సాధకములగునంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)..... మఱియు సాతకారిణీ మనోరంజని, యీ రెండుపత్రికలు మీ
 కవయశస్సును గలిగించుటకై గంకణముగట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది.
 జూలై నెలలో వెలుపడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుం
 టూరిసీను గ్రంథమునంతను, విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూ
 చుకొనెదముగాక, యతోధర్మస్తతోజయః, చూడఁజూడఁగొందలు

యెఱుఁగుదురా? స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికివచ్చినపాట్లిది.

(మనోరంజనిచేయునధికపరిసంగముదిజ్ఞాత్రీము.)

ఓయెండుగండికపుటారా' జైలులనరయఁడయ్య, భరణంబునకు దావనై
 పుండయ్య, ఒడలెరుంగనినెవ మిప్పుడుండఁదగునె, 'చీచీ'యనిపజ్జాతిశయులేవగిం
 పంగ నేతాపున నభయటన్ననిక నేగకుఁడీ, 'వారు (తిరువతి వెంకటకపులు)
 వ్యర్థముగామౌనమిడుతుదురు, నీయిజారులో నాపైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో
 వీరిపద్యమెట్లా, "వారి (తిరువతివేంకటేశ్వరుల) యీతలపంపుచైదముల, "అ
 మ్మదగ్గఁగింపఁ దొంగున్న నేమి ఆయ్యదగ్గఁగేలఁ దొంగున్న నేమి, "లేని
 మగతనము నాశించియెగద! తమలో నొకడు మీగముంచికొనిరి, "పాగా, పంచా
 మాచి పాపరాజువనుకొన్నను, పేర్కొనవలయు- యీరాజా, "చీచీ వహ్వరి
 యెంతబిడ్డ - ఈబిడ్డనువీరు (తి|| వెంకటపుట) మాయంటిపొరుగుబుచ్చమ్మకడనేర్చు
 కొని యండవలెను మచిన్ననాఁడు మపొరుగునొక సద్రాపావ్వాణుఁడు నివసించెడివాఁడు' ఆయనభార్య బుచ్చెమ్మ కొంచెంచెయటకత్తె..., "పండితరాయలు
 తిట్టెఁగాని తమవలెబూతులు తిట్టిననులు తిని....."

ఇట్టి వెన్నోకలపు, పాకముముదురు చున్నది, ఇందు మొదటివేవో

మీయమూత్యమగుకాలమును వ్యర్థపుచ్చజేయుటకై పూనినట్లున్నది.
ఇంతకునిదికలికాలమహిమ....., ఎ, యస్, రామకృష్ణలు,

5489 Regimental Bazaar
Secunderabad Deccan

అమరావతి 10- 2- 14.

“హితకారిణి, యనువలూరులో ప్రచురింపబడుచుండువారపత్రికలో యిప్పటికిని వారమునుంచి అనగా ది 14 - 12-13 తారీఖుపత్రికలో యున్నా, ది 1-2-14 తారీఖుపత్రికలో యున్నా, పాతగోడగుపూత చక్కన, అను హెడ్డింగుపెట్టి వ్రాయుచుండు అవాచ్యపువ్రాతలను తమ రుపత్రికాముఖమున చూచి యేయుందురు. యిట్టియప్రిస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండు ఘనుండెవడో, సశేష, మనివ్రాయుచుండుటచేడెలియకుండానున్నది. గుంతమాత్రపుకారుకూతలు వ్రాసినంతనే... యిట్టి తప్పుడువ్రాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసి నయడల తెలుపవేడెడ* జానపాటి వెంకటప్పయ్యవారిని

యేలూరు, 6-8-13

...మనోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?

మై, శ్రీష్టమూర్తి.

జానపాడు 7- 9- 13.

..., హితకారిణి మీరుచూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే.

జా|| శ్రీష్టాభిరామశాస్త్రి.

కొన్ని తప్పుదక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖములు సుండి ఇతడుగూడ నొకనత్య నివేదకుడే, ఇతడును వినుగ్యనకర్తయే, ఇతడునుమానిసియే??? ఔరా? కాలమహిమ, శాంతంపాపమ్

లోకులయభిప్రాయముల నటుంచి తోడివత్రిక లగు శుదర్శిని మొదలయిన పది
వీరలపోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటకూడఁ బ్రస్తుతము కాకపోదు.
(1914 నెచి జనవరి 1వ తేది శుదర్శిని పత్రికనుండి)

విజ్ఞప్తి.

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నివని డె
చ్చటఁ జూచినను మనోదండి, కవులు మిక్కుటముయి గురుకులవాస
పాఠపఠనాది వృథా శ్రమము లక్కఱ లేకుండనే సులక్షణసార నామ
క గ్రంథమాత్ర శరణ్యులయి తగుదుమని ముందునకు వచ్చుచున్నా
రు. తమ రాదుకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరించుకొని యుండి
మిడ్చి పద్యముగా పొదుపువెట్టిన వాడెట్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇం
దంతగాఁ దప్పులేదు కాని తానాస్థితిలోనే యుండి తనతోడిబాలిశుల
తోడనే నల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండలకెనల్లు పెట్టఁజూచు
చు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన నెట్టిపండితకవులనేనియుఁ బూచిక
పుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నొడలెఱుంగని సివము లాడుచున్నారు! ఇం
దుకుఁగారణ మిప్పు డీ తెగయెక్కువగుటయునా తెగ తక్కువగుటయే! వినీత
వాణి కిప్పుడు కాలదోషముపట్టినది. ఈవత్రికలో నప్పుడప్పుడు తిరుప
తివెంక పేశ్వరకవులంగూర్చి చర్చించఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భ
మునఁ గొప్పరపుగవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సారులు వ్రా
యఁబడినది. ఈవత్రికయు ద్వైతము పాండిత్యము నభిలంఘించుటయేకాని
వేరుకాదు. ఈ తిరుపతివెంకటకవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు.
కొప్పరపువారి సంతకుముచుపే చూడలేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగ
దా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, అదిలేనప్పు డవియు నుండవుగదా?
ఇట్టి విషయములో డిశంబరు 14వ తేదీ హితకారిణిలో మొదర్శిని ప
త్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా,, అను నీమొదలయిన వాక్య
ములు కొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరోవ్రాసిరి, ఇదేటి యన్యాయ

ము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు? తారతమ్యపర్చ చేయుటయెల్లఁ దిట్టుటయేనా? ఈసోదరకవులెప్పుడు? ఏరి నెంచుకుఁ దిట్టవలెను, ఎంచుకు గౌరవించ వలెను? గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును! తదనుభవము మీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది. తిరుపతి వేంకట కవులమీఁద గౌరవ భావమేలగుదురవలెను? వారిగ్రంథములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁగవిత్వవస్తువును పుండటవలన. కవిత్వవస్తువన నేమో? ప్రత్యేక మొకగ్రంథమువ్రాసినఁగాని యిక్కడ స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే కొప్పరపువారుఁగూడ పదిగ్రంథములు రచించి మన కనుగొపించనిండు. అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు స్థిరపఱుతము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికరవలము (గీటురాయి) పై నొక్కరేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పట్లఁ జేయవలసినదెద్ది? గీటురాతిపై రెండవకణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగవులు నుండవుగా! అదియేలాకోరహస్యముగ దాఁచి పెట్టిడారకఁనా? క పదియార్వన్నెవచ్చును, తక్కినవన్నియు దీనికిదిగదాడువు” అని బూకరించనేల? వారికవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురేమో? “వారువిన్నారు వీరువిన్నారు” రని యీ మూజివాసీ సాక్ష్యములెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఠవేయరాదా? అవియేపోరాడునుగా. కావున నోప్రాజ్ఞానారా! మధర్మినీపత్రికాధిపతి తిరుపతివేంకట కవులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాడనియుఁ గొప్పరపువారినిదిట్టుచున్నాడనియు, నిత్యాదులువ్రాసి స్వచ్ఛత్రపములఁగళంకపఱచవలదు. దైవసాక్షిగా నిందెవ్వరును నాకు హితులుగాని ఆహితులుగాని కారు. ఇదిగాకనే నొక్కఁడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్సులు ప్రకాశవంతు లగుదురా? లేకత్రణీకరించినంతమాత్రమునఁబ్రకాశవం

తులు నిస్తే జన్మలగుమరా? పాజ్జిలోకమున నేదియో స్థిరజి యుండనే యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాత మయ్యునున్నది తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్పాండిత్యమునకుఁ గాలదోషము పట్టినది. నేతి బీటకాయలలోని నేతితోసంతర్పణములు చేయుచున్నగు అయిన నోయధునాతనకవి నామకులారా! దైవపదార్థము తన నిలా సమును దెలిసికొనఁ దగిన ప్రాజ్ఞుని మచ్చునకైన చచ్చటన్నట్టడఁచి యుంచకపోలేదు. వాణియొకరిసొమ్ము గాదు. ముఖేముఖే పరస్పరతీకాని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక కామశబ్దమైనను దెలియక యొండురెండు తెలుఁగు పాత్త్వములు చూచి యుండలి ముక్కల నేరితెచ్చి యతుఁగుఁబెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బ్రతిక లందుఁబాటుగా నున్నవిగదా? యని ఉభయభాసా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యా వ్యవసాయములోఁ దలలు చితుగఁ గొట్టుకొని వ్రాసికాంక చేపా లయి యున్న విద్యాకర్తృకులను గుడ్డిగవ్వలకిందఁ దీసి వేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యవ్యక్తికి నూటట గలుగదు. కావున ననధారుఁడు. ఎంత చచ్చు కవిత్వముఁజెప్పఁ బూనినను అకారాకారసకారాఽత భేదములు, ధర్మధర్మి భేదములు, మున్నగు సామాన్య విషయము లయిన దెలియ నలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞాన మయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరి కూరుచుండి యూరక తేరగా విద్యా ప్రాముఖ్యత సంపాదింప వలెననెడు దురాశిచే వికటనాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు పాణీప్రసన్నుల గడ్డి పఱకలవలెఁ దీసివేయు చుండురేని అట్టివారి ముక్కులు పిండి తడుగిధిరబిందువులచే భూదేనికిఁ దర్పణము చేయుటకై సజ్జీకృతాంగులిపుటులు కొందఱు అప్రమత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యవిధుసకృత్య ప్రసవబాభాలామ లెఱింగి యుండుగా

క. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చునుగాక. “మహారాజ నుతావాపి న సూతే— వినా” మహారాజసుతశ్చాపి న కవిః పాండితీవినా.

(1914 సం॥ పిబ్రివరి అభినవసరస్వతినుండి.)

నీ త్రి భో ధ .

మనోరంజనీవత్రికాసంపాదకుఁడగు ..... రావుగారు తమ మృషాపచనంబులు గుంటూరునీమ, ఆర్యమతబోధిని. నుదర్శిని, పత్రికలలోనవిశేషముగఁ జర్చింపఁబడుటాది, కసిపోకమసిఁబూసికొనిపట్టుల సరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలకకడకు వాగ్వ్యయముఁజేయుచున్నారు.....పత్రికలో మూఁడుపాళ్లు తిట్లుతప్పమఱియేమికానవచ్చుటలేదు.....వీరికినద్బుద్ధి గఱపువా రనేకులు గలరు గాని వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల(వైష్ణవుల)మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపుచున్నారము.....

క॥ మునుబ్రహ్మ ద్వేషంబునఁ జనినాఁడవుకొన్ని నాళ్లు సత్యంబును గన్గొనఁజాలక నేడకటా! ఘనుఁ దిర్పతివెంకటేశు గర్హించెదవే॥

ఉ॥ పత్రికచేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా పత్రపవీడి ధీవరులఁబైకొనఁబోకుము చేతిమీఁదుగాఁ గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహు లో కత్రీయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్న కుండుమా॥

చ॥ తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకండుఁగలాఁ డటం చెడక దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికిఁ విసబెలమినిఁ గోలఁబోకుము కవీశ్వరవైరముదాల్చు బోకు మీ తెలివిడిఁగూర్చునుమ్ముఁ బడఁదిట్టకుమయ్యో! గుణంబెఱుంగుమా శేషాద్రిరమణకవులు.

మునుపు 'దర్బారుకత్తిక'చాల నవ్యక్తము గాఁజలపించుచుండెడిది, కి ర్న
వశమున నది యంతరించినది, వదవడి దానిభారమును వహించి నియతముగా
ప్రమాంకుచున్నది 'హితకారిణి'మనూరంజనులు, వీనియందలితప్పడుఁజ్రుసంగము
నకు రోసి కొందఱు స్రాజ్ఞులు మందలింపులనువ్యాసివవర్తకులపేరనే వంపుచుండి
రఁగి? కాని వానినిగూడ స్వీకరింపవలసినభార మీవత్రికల కుండుట న్యాయసిద్ధ
మైనను నివి *స్వీకరించుట లేదఁట? సోదరవక్షీయులు దేనిని, తి॥ వె॥ కవులవ
క్షపు(బత్రిక)గా నవలపించుచున్నారో, ఆయభినవనరస్వతిగూడఁ బ్రచురించుటలే
దఁట? హితకారిణిమనూరంజనులలో నేయేపేరులతోఁదప్పడుప్రసంగము నెఱవడు
చున్నదో, అందుఁ గొందఱయోగ్యతను నిర్ణయింపఁ దగునంశములను లోకమున
కుఁ దెల్పినచో వారివ్యాతలతత్త్వము తెలుపకయే బోధపడవచ్చుననియెంచి కొం
దఱినినందగ్భములను దెల్పుచుఁ గడు మృదులముగా వ్యాసివంపుచువచ్చరఁట? ,
వ్యాసినవిషయములు యథార్థము లనుటకు లవమును నందియములేదఁట? అందుల
కితరులసాక్ష్యము లక్కఱయేలేదఁట? ఎవరినిగూర్చి వ్రాసిరో వారే యొప్పుకొనఁ
దగియుండునఁట? ఆయాసంగతులు వదిమంది పెద్దమనుష్యులు గలవివాహపునఘలు
లోనగుప్రదేశములకు సంబంధించినవి కాని పరమరహస్యములు గావఁట? అట్టి
బహిరంగసందర్భములను గూడ నభినవనరస్వతి ప్రచురించుటకుఁ గొంకి 'యేకజ్ఞు
నునిప్పున్న నదియే కాలు నని యాపేక్షించుచున్నదఁట? వ్యాసప్రేషకులీతత్త్వ
ము'నెఱుంగక మాపేర కానిని బ్రకటింపవలసిన దని ప్రార్థనాపూర్వకముగాఁ
బంపుచున్నారు. నత్యనిర్ధారణాతత్త్వు లగునవ్వారికి మాకృతజ్ఞతాపూర్వక
నమసాగరముల నర్పించుచు గ్రంథవిస్తరభీతిచే నవ్వారివిపులవ్యాసములను వద
లి యయ్యనఘుల నాచుములలోఁ గొన్ని చూత్ర) మిట నుదాహరించుచున్నారము.

(1) చింతామణిరాజగోపాలకవి (2) చేపూరి లక్ష్మణకవి, లోనగువారు

వీరిలోఁ గొందఱభినవనరస్వతియందారోపించినదోషమును దెలుపఁ దగు

*...దీనిని హితకారిణికేఁ బంపించియుండిని. కాని యది ప్రచురపడలేదు.
తిరిగి వ్రాయలేక యీచిత్తునే తమకు వంపించితిని. చిపుకుల అవ్యయ్య.

ఈయన దేనిమాకడనంపెనో దానినివిస్తరభీతిచే వదలితిమి,

నుత్తరములలో సెకటి రెం డిట నుదాహరించెము.

“యీ...రావుయిదివరకుతమనోటినులోనికివచ్చినవాడె. యీతడు మాపల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పాలుకొట్టుచూ వారనగనెంత వీరనగనెంతయనుచుండును. ఇట్టివీనికి నేటికితగిన ప్రియశ్చిత్తము జరిగినది. యీసంగతి పత్రికామూలమున నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నాయభిప్రాయము. ... పట్టాభి రామశాస్త్రిగారు యిట్టివిషయలలో శ్రద్ధపుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చిపత్రిక లీకాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చివ్యాసములచే నిండుచున్నను ... అభినవనర్వతి సాహసింపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీ గాధను. . .తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింపబ్రార్థించుచున్నాను. చేపూరి లక్ష్మణకవి 6-2-14

“చింతామణిరాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపన .....ప్రస్తుత కాలమున గాకపులెందరో తమయశస్సునకు లోటుగలిగింపయత్నించి నోటికివచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నారు అట్టిపిచ్చివ్రాతలనేని బెరుగనిచ్చుటంత మంచిదిగాదనుట జగద్విదితమేకదా. కాననటువంటి తప్పుడువ్రాతలకు మీరు జవాబు నొపంగుట సమంజసము కాదు గనుకనన్న బోట్లందులకు తగియుందురుగదా? యీసంగతి నెరిగియోయెరుగకయో పట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, పద్యములనుగాని, సహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను బ్రచురింపకమిన్న కొనుచున్నారు. అందుచే హితకాఠిణి, మొదలగుపిచ్చిపత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయన్నవి. యింతయేల యీమధ్య.....గాఠికి ... పలన కలిగి నవరాజ్యమును క్లుప్తముగా వ్రాసిపంపుకొనియున్నాను. అదియే మగునో తెలియదు...,, చింతామణిరాజగోపాలం 14-1-14

పత్రికయనఁగా వివేచనాజ్ఞానము కలదియే గాని యన్యము కానేరదు, ఆంధ్ర, కృష్ణ, సువర్ణలేఖ, లోననైనవి మొదట నీకాఖ్యాభిమానులతత్త్వము నెఱుఁగకయో, అభిమానులలోనిపురుషులలోఁ గొంపలు కార్యస్థానముల నుండుటంబట్టి యో మోసపడి పదపడికన్నుతెరిచి యిప్పు డిప్పు డీగొడవనుండి విరమించినవి, కాని విరమించునప్పుడు వైపత్రికలలోఁ గొన్ని చాల నయక్తికముగా విరమించిన వని వ్రాయక తప్పదు, ఆయానందగ్భము, వేమవరపుపీఠికలో వారివారిస్వహస్తలిఖితములగుజాబులవల్లనే తెలిసికొన వచ్చును, అదియటులుండె, వ్రక్కతము

క॥ ... మఱియెఱిఁగి యెఱుఁగ నేరని, కఱటించెలుపంగఁ గమలగర్భనివ శమే॥ (భార - ఆది - ౪ ఆ॥)

అను తెఱఁగున వర్తించుపత్రికలరీతిం దెలుప నందలివ్యాసమొకటియేను దాహరింపక “నీటిలో గేదెనుకెట్టి బేరము చెప్పట యుక్తము” కాదని స్థావరాలక న్యాయమున నాయయుక్తప్రసంగము కొంచెముదాహరించి చూపుచున్నారము.

(1914 సం॥ 4-11వజనవరి తేదీల హితకారిణి నుండి.)

...మరినాల్గు దినములకు కవుల కంకణముల పభజిగెను. ముతకచామ్యచండంబున “ఎక్కడో కొడితే ఎక్కడో రాలినవన్నట్లు” ఎక్కడవేమవరక? ఎక్కడ గుంటూరు? ఎప్పటి ఆవధానం! ఆహా గుంటూరు సీమను పడతిట్టిన దిట్టకవులకు తిగ్గి గుంటూరునందు నిట్టికంకణములు దగిలించుట చిత్రిము, చివరకు యిట్టి గుంటూరు దిక్కుయ్యెగా యీకవులకు!.....అనగా దీనికంతకు కారకులు గుంటూరు వైదికోత్తములు గొందఱని యూహింప నగును. ఈరోజులలో ఒకచిన్న సిల్లవాడైన ఒకపనిని చేస్తే ‘ధ్యాంకుయు’ అన్నట్లు ఉ- ఊ అంటే మెడల్పు, కడియాలు, గాజులు, ఉంగరాలు, తాలిబొట్లు, మున్నగుబహుమానాలు. పూర్వకాలంలో యెంతోగొప్ప పండితుడైతే దుస్సాలు వలు బహుమానం యిచ్చేటప్పటికి యెక్కువ. నక్షత్రము

ఏనక్షత్రముండో” యేదియో వ్రాసేనే యనుచు ఇంచేమి స్పృహణీయము

గుంజమున్నది ఇందునక్షత్రముండు కింకను నెంతో*సోదె వెళ్ళుచెట్టెను అది యటులుండె, ఏమైనను“హితకారిణి”ప్రచురించునితరవాదనములకన్న భాషావిషయమగునికృష్టతలో నిది చాల మెలుగు, ఎట్టిబూతుఁగూఁతలేని యిది ప్రచురించెడి ననురహస్యమునీ‘నక్షత్రము’ డెఱుఁగఁ డని తలఁచెదము, లేనిచో నితఁ డింతమృదువుగా వ్రాయఁడు, మఱియు నీవిచారగ్రస్తునివిచారమును ప్రచురించిన నాఁటిహితకారిణి”యే వేఱొకట నీకింది యక్కరములను బ్రచురించినది.

ఈ నెల 18 వ తేది రాత్రి వినర గంటలకు శ్రీరాజామంత్రి ప్రగడ భుజంగరావు బహదూరివారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ మహోత్సవము జరిగెను.....సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వర్ణపతకములు చెఱియొకటి శ్రీరాజా గారొసంగిరి. . . బిరుదమునిచ్చిరి,

‘నక్షత్రము’ తుట్టుకుదివిచార మి‘సోదరుల’ బిరుదప్రదానాదులకుఁదగులకుండుఁగాక, అవియటులుండె, నీహితకారిణి, ననునరించి మేము నవరింప వలె

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు

*ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు పెంగుళూరు నాగరత్నం పాటక చేరి జరిగి యుండెను.....ముందుకవులకు గంకణాలు తగిలించి తరువాత రాత్రి సానిపాట ఆని ఆనుకున్నారట. కాని యేకారణమువల్లనూ ముందుపాట జరిగినది. 20 తేదీని కవులకు గంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రిసాని పాటకు కవులు హాజరైరి.....అదిగాక యొక చక్కని స్థాంఠమును వెలిబుచ్చిరి. సానులు వివాహమే చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు కలుగుననియు అందున సానులు వివాహము జేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీవించి మరీ కూర్చొనిరి. ఆహా! ఎంతనీతి కోవిదులు.....ఇంతకు “మూటి వారు లేరు” అనేగర్వంయన్నంత వరకు నత్యము(తి|| వెం||ల) కనులకు గోచరముకాదు....,

నక్షత్రముని ప్రలాపము దిజ్ఞాత్రము చూపఁబడినది, ఈ ప్రలాపమునకు నాటి గానద్రవంసా పద్యములకును గలసంబంధమును వివేచకులునిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడు మానొడివినపద్యము లీక్రింద నుదాహరించుచున్నాము.

సేన దొకటి కలదు - పూర్వరంగపీఠిక '2 వపుట 3 వ పంక్తిలో -

'తిరువతివెంకటేశకవిధీరులఁ దెల్పెద మిమ్ముఁ దెల్పెడిన్,
అని సవరించుచున్నారము, ఇంతకన్న, హితకారిణీమసారంజనులలో గణిం
పఁదగిన యంశమిందుకయ్యుఁ గానరాదు, పూర్వరంగము 5 వపుట 2 వ పంక్తిలో

వేమురి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ,

అని సవరింపదగుఁ, అంకులకుఁగల చీజ మీక్రిందియుత్తరము తెల్పును.
“శ్లో॥ కేచిచ్ఛ్రీవతివెంకటేశ్వరకన్యే ... గురుతా హేతూకపీఠంశ్రీయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, ప్రదర్శితే సాధు శతావధానే
అరీరచం పద్యమిదం సభాయాం, ప్రశస్తిపద్యే వ్యతిహృష్టచిత్తః॥
వేమురి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ

'హితకారిణీ'లో సంతకూత్రీమేని గణింపఁ దగిన యంశము కలదు గాని
'మసారంజని' లో లక్షమును గానఁ బడలేదు, దానిపోకడలు కేవలమతంత్ర
ములకుఁగార బాటుపడుచున్నవి - ఆయంశ మీక్రిందిపంక్తులు తెలుపఁ గలవు.

(15 జూలై 1913 నం॥ మనోరంజని నుండి)

“... చూడలేదా - గుంటూరు నీమ మొదటనే నియోగు లందఱు
స్త్రీలనియు, వైదికులందఱుఁ బురుషు లనియు, దమవెట్టిధోరణిం
గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి. . . ,

ఇదితనవలెఁ దెల్పితమగు వగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని సహృద
యు లగునియోగిశిఖామణులకు 'పుల్లింగములు' పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాఠత.

శా॥ గానంబున వినునేర్పే కా కనదు నాగస్త్రీలకుఁ గానవి

ద్యానై పుణ్య మటంచుఁ జెప్పి కొనువార్తల్ మాపఁగార బుట్టె నే

దో నాగాంగన యంచు లోపలఁ దలంతు ర్నిన్నునీగానవి

ద్యానందామృతవార్ధిలో మునుఁగునార్య శ్రేణి నాగాంగనా.

తే॥ ౧॥ న్వరమురాగమ్ము పురుషుల సరణిఁ దోచు

మధురిమము పూపుబోడులమాది సౌఖ్య

భవతు, వ్రాయుఁగాక, నియోగివైదికులయొక్క మత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర
దేవతనుగా నియోగులను సంభావించిన యువమానకల్పమునం దేవో దుర్బుని నా
పాదించుచున్న యావత్రికగాని వేటాకటిగాని యీశిష్యమున కంతకన్నఁ
జక్రనియువమానమును నేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దు
కొనుచున్నారము, 'ఆ' అంటే అవశ్యము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయ
ణా, అంటే, బూతుమాటయునుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవమర్చిదగ్గునిశంకయగుటచే

చాటుగా నాగరత్నము పాటవినన్

బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకవడదు.

౨

ఉ॥ పాడుదు రెందఱో యెటులు పాడిననుకొ “మగవాని గానమున
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప,,వటంచు వదించె మున్ను నే
వాఁ డల శూద్రకుం డస్మతవాదిగ నేఁటికిఁడోఁచకున్నెపుఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును జోలెడువాం ద్రుదయింప కున్నచో.

౩

శా॥ పెండ్లాడెన్ వలె వేశ్యలంబురకటాని పెక్కుండ్రు రీజాతికిన్
బెండ్లిండ్లే యగుచో సుఖామధురిమ ప్రీడాకరంపొనటల
బెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ విసరుహళిన్ రాగముల్ వాడువూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే నభల నెపున్ నాగరత్నాదులన్.

౪

చ॥ అచలశిరమ్ములున్ జలన మందఁ బొడంగెడి “నాగరత్న” మన్
విచిత్రిగంధిగానవుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై నదా
ప్రచలనమంబు శీర్షములపాలులు వాకొననేలని నద్వచో
రచనకు నట్టి గానపుభరమ్మునకుకొ జగమెల్ల సూఁగెడిన్.

౫

ఉ॥ “రాగములేదు నా” కను విరాగి మనమ్మునయంబునైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
రాగముపుట్టఁ జేయునది రాగమె?, యన్ వివరం దెఱింగి తా
పాఠముజీగళంబు గలనాదము లీనె మనూహరమ్ముగన్.

౬

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

‘భండానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె, తగిన సహృదయులెవరేనియడుగుచో* సాం
ఖ్యమతానుసారమునఁగాని, †దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, ‡ఆలంకారిక మతసందర్భ
మునఁగాని, యియ్యెడ ప్రాయవలసిన ప్రమాణములు చాలఁ గల వని విజ్ఞులరయు
దురుగాక- పనిలొఁ బని మనూరంజనీ, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినద
ని తలఁపఁ దగునేటొక విషయమును గూర్చిబుక్కించినవి. ఆదియొక్రింది సందర్భ
మువలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(వరిషత్పత్రికనుండి.)

వరిషత్పత్రికాపాఠకో త్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను సీసములో గీతి తక్కుఁ దక్కినది“స
ర్వశూన్యశతకము”నుండి యనువదినపఁబడినదని యెఱుంగవలయు ...
దివాకర్ల, తిరుపతిశాస్త్రి).

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ నుదర్శిని పత్రికనుండి.)

“మీ “రోజు మంచిదని- పట్టవగలే కన్నమా” అనుస్థానదృ
ష్టి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయీసంశయమును ని
వారించుదుగాక” అని చదువరులను గోరటయెగాక తట్టకుద నన్ను
ద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . “అష్టభాషలకు” అను పద్య
ము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వ
మేను. మువ్త్తా టికి వారిదేను...” ఇట్లు, (Sd) కృత్తి వెంటింగంగరాజు.

* (1) అజ్ఞానేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వంశ్రజాం జనయంతీంసయా
పామ్॥

† (2) శ్లో॥ బ్రహ్మదయస్సురగణా సతుకిం యవత్యకి... శ్లో॥ త్వంనాఽపుమాన్
సచ పుమాన్..... (దేవీ-౧- సగ్-౦) శ్లో॥ నాఽహం శ్రీన పుమాంశ్చాహం సన్తి
బం..... (దేవీ-౩ సగ్-౦,)

‡ (3) తద్భిన్న త్వేనతి తద్దత భూయోధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని, యన్యత్రోక్తమైన దానిని వేరొకచో గ్రహిం

2

చుట *యనువాద మనఁబడును ఇందులకు 'కాళిదాసు తిక్కన' లొనగును హాకవుల న సేమలఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పఁజెప్పగు అదియటులుండె ఇతరాధీనము చేసినవద్యమును మరలనాత్మసాత్కరించుటమాత్రము తప్పు గా, దా అని యందురేని, అదోషమునకు మే మిప్పటికిఁ జీర కాలముక్రిందటనే పరిహారమును వ్రాసియున్నారముచూడుడు

(1908 సం॥ లో నచ్చయిన నానారాజనందర్యనవీతికనుండి.)

(నండితుండనెడి) యనునది. 2వ పేజీలో నస్త్యత్కృత మయ్యును నితరకవి కృతమని విధిగామిమ్ముభ్రమింపజేయునదికలగు. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుగుచు గాన సయ్యది యస్త్యత్కృతమే యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వముదానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁడందులకు నిందులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మాపద్యమును మేముతిరిగియుఁ బుచ్చికొన్నందులకు దత్తద్రవ్యాపహరణదోషమునే మాయుండాపాదించి గ్రంథచార్యదోషము నాపాదించకుండఁ బ్రార్థితులు.

ఈపంక్తు లిప్పటికి 6 వత్సరములక్రిందట వ్రాసినవి. గాని నేఁటివి కావు ఈసంక్తదాయముంబట్టియే మా'గురుదక్షిణ' 7 వ పుటలోని

సీ॥ మొదలంటన దుగంటిమూలమూలల''నుండు వేదశాస్త్రములు వెలికివచ్చె॥

అను సీనపద్యము శ్రీకృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వముకాక మాకవిత్వము కావలసియుండును, అట్లుగాను''పద్యమువలెనే మొదలఁట, పద్యమునందును నిటీవలగీతిమార్పఁబడినది అయియఁశమునకు 28 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక చూడఁదగు. ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనునంతటి తెల్విలేటలు భగవంతుఁడీయనియప్పుడాయోధియమనిను లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పులేదు గాని యిట్టివారల వ్రాతలకుఁ బ్రత్యుత్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్పు కాక పోదు, అతప్పు పోదరులతోడి

“సిద్ధస్య కథనమనువాదః”

వాదిత్రతివాదిభావముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సచ్చుతించుచు న్నారు, ఎవ రీనడింపకయున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేకు ? చూడఁడు.

ఉ॥ కొప్పరపుంగవేశ్వరులకుం గలహండితి తెల్లమయ్యె మీ

రిప్పనిఁ బూని వారల జయించెద మంచు వచించుటెంతయున్

గొప్పయుఁగాదు దీటున కోవిదుతోఁ గలహంబు నేసినన్

దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు నయ్యది వెంకటేశ్వరా॥

ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ॥ అర రే, దుర్బదపూరపూరితమహా హంకారహుంకారని

ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానరుజనవ్రాతక్షమాజాతనీ

చరటత్తాకవిమత్త సామజశిరస్సం ద నిర్నిద్రాకే

నరులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసాల్ పీఠ మీశక్యమే॥

మ॥ కలరే, గ్వర్హికాకవిత్వకలనాకేశ్వల్యదుష్పాండితీ

చలదార్పల్యవిశీర్ణ బాలత్పణనీచ గ్రాసదుర్జీవనా

ప్తలఘుప్రాణకుమార్దగమికుకవి స్ఫాయత్తురరగాళికిం

బులులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతోఁ బోరాడువా రిద్దరన్॥

మ॥ అవురా, నిష్టులసత్త్విశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని

త్యవిరాజత్తకుబంగనావితతిద్వైర్యస్తోత్ర పాశ్రోపిథా

సవిధ స్థాననిర్లభప్రకటభాస్వత్త త్సభాశోభిస

త్త్రపునౌ తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రావ్యవార్ మిరలే॥

మ॥ నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్మిద్రవిద్వత్సమా

జమనీషాప్రియనద్రసప్రథితశశ్వచ్ఛుంభదత్వార్భటి

ప్రముఖాలంకృత సత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్య గాంభీర్యదు

ర్గము లౌతిర్పతివేంకటేశ్వరులనఁగా దోమలైతోచిరే॥

మ॥ సతత ప్రస్ఫురదాంధ్ర) సంస్కృత కలాసందర్భవిస్తీర్ణన
త్ప్రతిభాశక్తివిమోహితప్రతిభటవ్రాతప్రభావాద్యలం
కృతవిద్వత్ప్రవి మూర్ధరత్న నుతనస్త్రీర్నిస్ఫురన్తాస్యస
మృతుతా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడునే॥

శా. చండినత్తరుణారసాప్త కవితాసామ్రాజ్యధారేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండ ప్రచండార్భటి
పాండిత్యాశనిపాతసాధనరిపు వ్రాతాద్రవిర్భేదనో
ద్దండుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులు వాదంబేటి కవ్వారితోక.

క ర వ ది

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

ఒ ం గో లు

శతావధాని.

క. అనుపద్యంబులవేగక, ఘనదీర్ఘలనత్సమానకంబులతో నేఁ
బనిచితి వారలకడకుక. బనిఁబూని లిఖంపరైరిప్రత్యుత్తరముక.

చ. కవియననెట్టఁ జో యతనికార్యమదేమొ యతండుదేనినిం
దవిలివరింపఁగా నగునొ తట్టియేమొ వచో విశుద్ధియెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలనొ
గవులనిచెప్పచోఁ గవులుకానిజనుల్ జగమందునుందురే.

క. తెలిపితిమీకినంగతి, నలఘుయశోభాసురాయదంతయు నీలో
కులకుండెలిపెదరనియెం, చిలలిన్ గ్రహియింపుఁ డీవిశేషములిందుక
పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభివవనరస్వతినుండి.)

సుకవిరిపుకపోలచపేటము.

ఇందుమించు నాలుగుసంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరుపతి వేంక
టేశ్వరకవులమీఁదికిఁ గొందఱు పండితముస్య లొంటికాల్చినట్లే

చుచున్నారు, అందగ్రామబూలపువారు గీరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరుసీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మటవారు పైవారల ననుకరించువారును,.....శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాలునగ్రవృటను గుఱించి పూర్వ మెన్నఁజో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున సంతపాటివా రెవ్వరు లేమిచే నెటో కనులుమూసి గంతకట్టి యశమువడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులువిలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాగిరాకున్ననని యుఁ గొందఱిభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక “యేన కేనావ్యుపాయేన ప్రసిద్ధిపురుషోభవే” త్తను శ్లోకప్రమాణానుయాయించుండలిలో గణింపఁపడి బుధజనపరిహాసయోగ్యత నిచ్చుగింపక గౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనిననంగతి వారు (పై విధముగ సభిప్రాయపడుచారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది.....శ్రీ కవివరులవలని పరాభవముసహితము గింధస్థ మై శ్రీయోదాయక మగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....ప్రస్తుతపు మనవృథామత్సరగ్రస్తలచారిత్ర మెంతవ్రాసిననులేఖకులకు విసువు పుట్టవలసినదేకాని యెప్పటికినిఁ దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుకనిఁక నొకపద్యమునుమాత్రము వ్రాసి మాలేఖని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ॥ భట్టవర్యులలోన దిట్టయౌ నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది
చాళుక్యవంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపుముంగిట దోఁగియాడి

అలకృష్ణ దేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొనర్చి
తంజాపురీశునానా నమంటపమందు మంతుకెఁక్కుఁగఁజాల అంతునల్పి

గీ|| ఇహుడుకింక విదంతిమ్మ గేంద్రులై న, నరనతిరుపతి వేంకటేశ్వరులంబుట
 బీటవెట్టుక గూర్చుండె బృహులహావ, భావరస వేటి నత్తు వితావధూటి

సికింద్రాబాదు }
 8-7-1913

ఇట్లు,
 చివుకుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మామాతారతమ్యము నెఱుంగని వారెవరు, మాకుఁ దెలియకున్నను నితరు
 లకుఁ దెలిసియే యున్నది ఈక్రిందివాక్యములు గూడఁ దలకింపుడు.

(1) హేతోవ తేశము.

కొప్పరపుకవులు నియోగులైనందున శాఖాభిమానముచే గొం
 దరుకల్పించిన కారణమువల్ల యీ రెండవకలహమునుకలిగినవనిప్రతిమ
 నుజునకును తెలిసినయంశ మే... పండితకవులలో అద్వితీయులని ప్రఖ్యా
 తిగాంచి... బ్ర|| తిరుపతి వెంకటకవులు సంపాదించిన విశాలమైన కీర్తియే
 యితరులకు కన్నెర్రజేసి యిట్టికలహములకు కారణభూతమైనది, నియో
 గిశాఖాభిమానులు న్యాయవివక్షతలేకనే సోదరకవులను పురికొల్పి
 అదివరకు వారికి బ్ర|| తిరుపతి వెంకటకవులయందున్న భక్తి విశ్వాస
 ములను విడనాడజేసి దుఃఖభాజకములగు ఇట్టికలహములు కలుగజేసి
 నందులకెంతయు చింతింపవలసియున్నది . . . లేనిపోని ద్వేషములను
 మనసునందుంచుకొని పండితతిరస్కారమునకు పురికొల్పుట మిగుల
 సాహసము. దేశానర్థదాయకము, పరిహాసాన్వదము . . . పండితులైన
 వారు వైదికులయిన నేమి నియోగులయిన నేమి మఱియొక శాఖవార
 యివనేమి. . . కావున ఓనియోగి సోదరులారా? మీ శక్తియంతయు కే
 వల దుఃఖాన్వదమయిన యీనిష్ప్రయోజకపు కలహములయందు
 వ్యర్థపుచ్చక దేశహితార్థము వినీయోగించగలంధులకు త్రికరణభో
 జ్యగా మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను కలహముల నుపసంహరింపుడు
 నిష్ప్రయోజకమైన మనములతో విచారింపుడు దోషములున్న మీమింపుడు.

జగ్గయ్యపేట, ఇట్లు, హితముగోరు, ములుగు, సుబ్రహ్మణ్యం.

. . అట్లుగాక తారతమ్యవిచక్షణవిడనాడి . శాఖాభిమానముమొదలగుకొన్ని వైషమ్యములను మనసునందుంచుకొని తిట్లకు మొసలిడి తమకేమో గొప్పసంఘబలమున్నదని భావించి తగవునకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు పాండిత్యమునందుతగుపాటి సామగ్రిలేనట్టియు శ్రీకొప్పర పుసోదర కవులతో జరుగుచున్న తిట్లతో కూడినచర్చవల్ల భాషకుకాని దేశమునకుగాని యెట్టిలాభమునులేదని నాతలంపు యీకొప్పరపు వారు గురుకులవాసముచేసి పాండిత్యము గడించియుండలేదనుసంశయం దరికును విశదమై కాని వారి యందభిమానముగలవారు మాత్రమువారియందెక్కువగణ్యతను తెచ్చిపెట్టుటకు తమశక్తికి మించినప్రియత్నము చేయుచున్నారు యింతమాత్రమునవారికి లేనిపాండిత్యమును గొనితెచ్చెదరా . . వారికున్న పాండిత్యమునకు తగుగౌరవము నిల్పిన సంతెచాలును , బ్రహ్మశ్రీ తిరువతివెంకటకవులతో అకారణముగా తమసితి తామెఱుంగక కలహమునకుదిగుటచూడకొండతో డీకొననెంచు గొర్రెప్రోతుచందము జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది సంఘబలముండిన నుండుగాక యిదేమియన్యాయము యిందులకుకారణముశాఖాభిమానుల ప్రోత్సహమే, వారువోత్సహింతురుగాక ఏరేలసమ్మతింపవలెను . . . వారి పేరు లడుగువారెవ్వరు . . .

జగ్గయ్య పేట 4-7-13.

శి॥ వీరభద్రయ్యవారిలు.

ప్రాజ్ఞు లెఱుంగనిది లవమును నుండడు, వారికాయాయీవరిత్రగ్రంథములతోఁ బనియే లేడు, కాని కొన్ని కారణములవలన వారుగూడ సంతరంగవ్యతిరక్తముగా నడువ వలసినప్పుడు, అట్టివారు మరలఁ దమయంతరంగముల నన్యథా వెలిపుచ్చుటను గూర్చి పూర్వరంగమున దిక్పాత్రప్రదర్శనముచేయఁబడినది- ఇటు మఱికొందఱనుగూర్చి వ్రసంగింపఁబడుచున్నది- ఈయత్తరముం దిలకింపుడు.

. . . . అయ్యా, యిందుతో . . . సంగతులు కొన్ని . . . వానినుకున్నాను, . . . నేను హ్రీసినసంగతి ప్రమాణస్ఫూర్తిగా నిజమైనదిగా

ని...లలో కొందరివలె అభుతకల్పన కల్పించివ్రాసినవిగావు, అవసరమగునేని యీ ప్రస్తావము జర్పిన శ్రీ శాస్త్రిగారివల్లనూ, వెంకటసుబ్బయ్యగారివల్లనూ పొప్పించెదను... కొప్పరపుసోదరులచే పినపాటియందు జన్మబడిన సభయొక్క విషయములు కొందరివల్లనాకు తెలియబడి వాటిలోనిజనునినమ్ముటకు... వీలులేని... యాస్తుతులలోనినిజానిజములు తెలియగోరియుండగా, కారణాంతరముచే నాటిసభకగ్రాననాధిపతులున్నూ, అగ్రహారీకులున్నూ, ఆధునికాంధ్ర మహా కవులున్నూ, సుప్రసిద్ధులును నగు బ్రహ్మశ్రీ అమరవాది రామశాస్త్రిగారి సీవాస గాగ్రామ గు బాలేమచు) నేనువెల్లి (శ్రీ రామశాస్త్రి)గారిని గూర్చి, అయ్య... గనుకశలవీయగోరితిని, అనికోరగా, నానుధీపరులిటునుడివిరి, ... అవుట వల్లనన్నూ, ఆసభజరుగుటకు మూలకారకులున్నూ, అప్పటియాఖండం... గున్నానగు... పంతులుగారిప్రోత్సాహంవల్ల నేనాసభక గాగ్రాననాధిపతిపదవి కొప్పితిని, ... పండితులు అగ్రాననాధిపతులు గానుండ దగినకవులు సోదరులుగారని నేను స్పష్టముగ తెప్పెదను - నేను వారిని గూర్చి చెప్పిన... పద్యములుగూడా శ్రీ... గారి... వల్లనని యెరుగుదు, అని అనుచుండగా, అంతకుముందునుంచి అక్కడ కూర్చున్న వారిలోనివారున్నూ, అగ్రామాధికారులున్నూ, ... న్యాయైకపక్షపాతులున్నూ, నగు బాలేమర్తి వెంకటసుబ్బయ్యగారిటునుడి విరి, "శాస్త్రిగారూ! నాటిసభ నుండు సోదరులనుగూర్చి... పద్యములు చెప్పవలెకు మనఃసాగ్గరయూ, చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రులమనసునొప్పించజేసినవాడు నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు ... అనునర్థముగల పద్యములను జదివితిని ... యీపద్యములు సోదరులు విని... తోనున్నూ పంశీకులతోనున్నూ పోల్చిరేకానితమ్మునుగూర్చి పొగడలేదని ... యిదిగాక బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకు సంబంధించు, అవ్యాచ్యవ్రసం

గములునభలో పొరంబించుటయెకాక వారి నేమోసాధించెదమనియెద
గు, . . . అనాదినుంచి హెచ్చుకు ఏనుగునున్నా తిగ్గుకుదోమనున్నా
పోల్చుటకలదు గాని వీరిఁట్ల దీనిని కూడా పుపయోగపర్చుటకు తగ
దని నేను చెప్పెదను” యీనంగతులు బాలేమరుగి గామములో బా
లేవరి లక్ష్మీనరసింహంగారియిట్లొచ్చించబడినవనిన్ని యథార్థము
లనిన్ని నేనుచెప్పుచున్నాను,

కలవకొలను రామయ్య, వరపురామకృష్ణయ్య, యీనాందారు,
వేదపరిమి, మకాం, కొడవటికెల్లు, నందిగామపాపిష్టి. కృష్ణాశిల్లా,

ది 20, November 1913.

వీరివలెనే బి|| శ్రీ|| వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిలవారుగూడఁ దమయంత
రంగమునెకగంపన్నగృహస్థునకు నెసంగియున్నారు. ఆయంశమును తెలుపు
నుత్తరము మేమిటను నుదాహరింప నసమర్థులము, లకోటాపశ్చిన్నగాఁజెప్పచున్నా
రము, వారియంతరంగము నేఱు, ముమ్మాటికిని. నేఱు, నేఱు, నేఱు, దీనినిటులుంచి శ్రీ
శాస్త్రిలవారిమెప్పు నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి 1వ తేదీ కృష్ణావతి) కనుండి)

. . . వేంకటరాయ శాస్త్రిల వారు చెప్పటలో . . . అన్నిపద్య
ములును మిగుల బాగుగానున్నవి లోపములేకనుపించలేదు (ఉభయ
భావలయందును) వీరికి కల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి. . .

వైయక్తరములలో మిగుల సంశయించవలసినది, మారే గుండలీకృత
మగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రిలవారికి మున్నుదాహరించినసంపన్న
గృహస్థుత్తరమును వ్రాసినది, ఇంతవఱకు నడచినత్రసక్తియెల్ల మేమిఁజిగినది
యే ఇట్టివ్రసక్తి కెడినప్రత్యుత్తరమే మాడరానికట్టఁబాలులతో వచ్చినది, అంద
లిసంగతులనే మే మనమానప్రమాణమువలన గ్రహించినది, మాయనుమితిలోఁబా
రకాటున్నచో శ్రీ శాస్త్రిలవారు తెలువఁదగుదు, వారుసర్వభావద్వలు, మాయ
నుమానమును బలఁజువఁ దగుమఱికొన్ని బీజములుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

యేలూరు 20-1-1914

... మహారాజశ్రీ) మంత్రివ్రగడ భుజంగరావు గారిలోపల వివా

హము నాల్గవరోజున మహారాజశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను . . . పా
ర్యతీపరిణయము చెప్పుచునగా చెప్పినారుగాని యేమి బాగాలేదు గం
టకు 75 పద్యములచొవసిన చెప్పినారు, ఆశుకవి శిఖామణి యని బి
రుదుకూడాయుచ్చినారు తరువాత . . . గారు వీరిని వెంటబెట్టికొని . .
దగ్గరకు వెళ్లి అడుగగా నిరసనభాషము చూపుటవల్ల మోతేవారిని . .
పడితేవారు ఒకసభ చేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు, . . .
వీరికివున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులుయిచ్చినట్లు తోస్తుంది . . .

గుండు వెంకటకృష్ణమూర్తి.

Ellere,

5-2-1914

తామువ్రాయుచున్న గుంటూరిసీమ రెండవభాగము తయారు
అయిన వెంటనే **V. P.** ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరు
చున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావి
షయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే
వారు ఆవేషములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యీమధ్యయిచ్చు
ట మోతేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రోక్షాదచరిత్ర ఆశు
కవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్య పటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి
తెల్లమైనది . . . సభా మధ్యమున కొండగుంటూరినాగభూషణకవిగా
రు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నో తప్పుదారులను త్రొ
క్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని వెల్లడిగా కవులు నుడివిరి
. . . కొందరు శాఖాభిమానులు . . . న్యాయవాదులమని పేరుధరించి
. . . న్యాయబుద్ధివిడిచి . . . అడ్డమువచ్చిరి. . . చిత్తగించవలెను

T. Ramanjulu Naidu.

Ellore

మఱియుం బేతపూడిప్రకాశము గా రనునొకవిద్యావమోచకృష్ణలూకాచార్యుని
ఈ కేగి వచ్చి ప్రసంగవశమునఁ జెప్పినయక్షరము లాయాయితరములను
బూర్తిగా బలహీనుచున్నది, శ్రీరాజాభిజంగరావుగారును, శ్రీదాసుగోవింద

రావుగారును, శాఖాభిమానులై సోదరులను శుకపులంజేయఁబ్రయత్నించుగుఱుతు లనేకమాయీసభకు సంబంధించినవి కలవు, అందు సంపూర్ణావధాన మొకపరియేని యేజన్లమునఁగూడఁ జేయనివారికి 'అవధానిగంచానన' శతావధాని, అనుబిరుదములను శ్రీవాసు తమయా హ్వనపత్రములందు లిఖించుట యొకటి, సగ్వసామాన్యముగా నేర్పడినయాశుఘోషాప్రయక్త మగుసభను శ్రీగోవిందరావుగారు, పరిష్కర్థమై యేర్పడినదానిఁగాఁ బౌర్వజూచుట వేటొకటి, ఇదియిటులుండఁగాక. వీరిరువురును వహించినశాఖాభిమానముమాత్రము స్లాఘ్యముకాకపోదు, ఏమన? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన, గోత్రాభిమానాదులు ప్రతిమనుజునకు నుండఁదగు సద్గుణములు, అదియిటులుండె, ప్రకృత నైవాహిక కవిమండల సభకు సంబంధించిన యీక్రేంద పంతులం దిలకింపుడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెం1వ తేదీ, సుదర్శనిపత్రికనుండి)

వై వా హి కో దం త ము .

...సుదర్శని పత్రికాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని శ్రీరాజాగారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతఱిని. ఆయనచే శ్రీవారికి వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞాపన మీకింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది...

చ॥ తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకు న్నఱి కొప్పరంపు సో!

దరులకుఁ గల్గుచుండెనుగదా చిరకాలమునుండి పాండితీ!

తరతమతాప్రశస్తి కయి దండివివాదము దానిఁ దీర్చఁగా!

నొరు లెవరిక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రిమా.

*శ్రీశివాభ్యసత్తమః

ది. 26-6-13

కం॥ గుంటూరుసీమఁ జదివితఱి గంటిక గొనంపువారు గర్వోద్ధతులై! గంటినవాఁతల విద్య, తగ్గుటకులగు తెండు వారికర్థమెకాదే, తే॥ ౧॥ దూరదేశంబునందున్న కారణమునఁ బత్రికలెమాకు దిక్ గూఁజలెనందు! నవియు నత్యేతరముగూడ సభిలిఖించఁ దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమెమాకు, చ॥ ఆరయక పత్రికాధిపతులందఱు నజ్ఞులు పంపులేఖలక, బిరలిరఁ గూర్చివ్రాయుదురు విజ్ఞశిఖామణులైన సేలొకో, పరువడి! చున్నయీసెననఁ బట్టుడుగట్టుడుగాట,,నం

చ॥ కడు రసవేత్త పీపు బహుకావ్యనిబంధనచాతురీధుడీ!

ఁబడవు రమాః! లానుండవును న్నటి యింతుకుఁత్యాగభోగరా!

యండవును నయ్యుఁ దిర్పతిమహాకవియుగ్మమునేపిల్వ వి!

ప్పడెకద యర్హమైన తటి వొల్చెడు నిన్నిదినాల కెంతయుకా.

వెండియుం బండితకవి మండలాఖండలు లగు నత్తిరుపతి వెంక
టేశ్వరులను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవినభ యెట్లన్వర్థ
యగు? మీరు కవులయ్యును భుజంగరాజులగుటచేమీకుఁ బక్షపాతము
విరుద్ధ ధర్మమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీ
కార్యమెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను. ....
... ఇందెవరి కెవరు బెదరు చున్నారోతజ్జలకుఁదెలియవలయును...

పైపంక్తు లనేకనందరఘములను వ్యక్తికరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారిగే
హమన జరుగుచువాహమన కావ్యానింపఁ బడనివారము కాము, మాకుఁగా వేఱుగ
చునం బరవడువానిపోలికఁ నుగివాస్తవముకొ గనఁజాలరక్కటా... కం॥ విసేక
సోదరకవులూగి మనగరమునందు నైనమానయితఁజాలం గా నుడువుదురంట
యట న! ద్రానికొ వ్రాసెదను గోరెదను బ్రకటింపకొతె॥ గీ॥ ఇం దనత్యంపు
వ్రాతఁసుంతేనిలేడు వారియందున లవమేని పగయులేడు సత్యమును వెలిఁజేయు
వాంఛకొదవిలితి సాక్షులున్నారు పెక్కండు చతురమతులు, కం॥ ... ముస్తాన్
ల రామ ముఖ్యుండు... చేసెవేడక నప్తాహంబుకొ, కం॥ అపుడు కొవరంపు పెద్దక
వి... పద్యములకొ... జనువగఁ ॥ ... లేదీతనికిననిరి తజ్జలగుబుధులే. శా॥ శబ్ద
జ్ఞానములేడు సుంతయయినకొ సాహిత్యముకొ లేదీతం డబ్బంబులే వ్రథవాడు
లకొ జదువునట్లాత్మీయపద్యావళికొ శబ్దం బాక నమంటఁగాఁ జదువునిశ్చంకంబుగా
వర్షహి నాబ్దధ్వానముఁ బోల్పవచ్చుఁ గవితావాగ్ధరమిట్లావ్వునే, కం॥ అనిత
మలోఁ దమరసుకొని కనికొవ్రపుటతని కనిరి “కవిహటుకునెందునుఁజాలవీపు చ
డువుము, తెనుఁగుకొ సంస్కృతముఁ బిదవఁ దీర్చుముకనితకొ... తే॥ గీ॥ మనుచరిత
పద్యములుకొన్ని... గొప్పపుంగవిగుప్పె... యందఁ జూచిహిహి యనిమందలించఁ...
నీ॥ ఒకరువ్య స్తాత్మరి- సునఁగెద మనదాని యత్నంబుఁజేయలేదనియెనుగవి, కా

సభ సేర్పాటుపనులను శ్రీవా రందఱతోపాటు మ మ్మాహ్వనింపక పోలేడు, ఇంత కు మున్నుచాలదినములనుండి 'విఘ్నేశ్వరునిపెండ్లివలె, వాంగియున్న వేమవరా గ్రహారశతావధాన ప్రయుక్త నస్మానమునకుఁగా గుంటూరు వెళ్లవలసివచ్చినది, ఆయాసందర్భమును మా'సత్తత్రికుని' విచారవాక్యములవలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుండురు, ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారిసందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో—

‘అవధానిపంచాసన’ యన నేమి, శతావధాని, యన నేమి’

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ వలయు నని లోలోపలఁ గు తూహలము బోలెడు కలడు, ఈవ్రతము వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగునే కాని తగినసదుత్తరము రాఁదగినది కాదు, కావున సాప్రయత్నము సంక్షేపించు కొంటిమి, ఆయావిషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినది కాదు, ఈవివాద ము శాఖాభిమాన ప్రయుక్తమైనది గా నెంచఁదగదనునియోగిభామణు లనేకులుగలరు, ఈయంశముస్పృహవ పఱువఁదగు ననుభూతాంశములెన్నొకలవు, అందొకటిమాత్రో మిట నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

వృషాతంబునొకరడుగఁగావానిఁజనువలేదని చెప్పెనరసతముఁడు, ఒగిఁబురా
కార్తంబు- నొకరు కోరఁగ నెప్పు చెప్పట లేదని చెప్పెమేటి, ఒకరక్షరనిషేధ-
మొనరింతుమన్న నెక్కుడుభారమగుననియుడిగెధీరుఁ, తే॥ గీ॥ డిల్లుధారణ,
పాండితి-నెఱుంగకయె వాధానమనిపడుగురకుఁబ-ద్యయలఁజెప్పె నెల్లజనులిహిహి
యని-పెల్లుగోలఁ జేసి రిడెవారియవధాన-మోసుధీండ్రి...ఁ॥అంతటఁ గొవ్రపుం
గవి...వెంకనకా దెగడ...నీరసన- నివ్వడె...పాటుఁదాయనెకక॥ అనవుడు
గవిభయమెదఁగొని చనియెన్...తే॥ గీ॥ ఆర్యుని పీఠలమాపురమండుఁజేసి, నట్టివని
యిదియే పొంది- నట్టి గౌర,వంబిదియే వేరొకటిలేదు- వారలవటఁ, బ్రమదమున
నాడునడులుద- బృజలు వినుఁడు...ఁ॥ కావునసత్ర-విత్వమును గానని యిట్టి
కవులవచ్చింతుమి, భావవచనమ్ములన్ గలఁత సందకయుండురుగాత మానవుల
భావమునండు బండితులఁ బల్కెఱుమెత్తురుగాత సత్యపుం,ద్రోవఁ జరింతుగాతఁ
బెత్రితోవలఁ దోగక కొవ్రపుంగవుల్.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు కశన్దుబజారు, శికిదాబాదు

చ॥ ఒక దినమందు గర్తపురి కొండొక దాపునఁ గట్టుచున్నవే
టకడఁ గనంగనయ్య నొకటన్ సుగుణుండు నియోగియొక్కఁ, డం
తకు మును మమ్మతందు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
నిగ్ర కతనఁ బూర్తిగా నెఱింగి కేవలనన్నఁ డితందు మాయెడన్.

ఉ॥ ఆమహితుండు మాయెడుటి కాదృతిమైఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి, “యో
స్వామి! భవద్యశంబు విని సారెకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మదిసూరుచుండు సుకృతోదయ మిర్వుర నుడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె యెట్టులా తెచ్చెఁ గృపాను షంగియై.

ఉ॥ ఐనమఱేమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
ణ్యానకు దూరగుండెను గదా! మఱి నేను నియోగినౌట న
య్యా? నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యుల శక్తి, పూర్తిగా
లొన నెఱింగి యుండి చపలుత్కలహం విదినెట్టి రీసునన్.

క॥ “కఱికుక్క గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి, రంచు విని నెమ్మది నీ
చరితము పులికికి పుక్కిటిపురాణ, మనియెంచుకొందు బూర్వంబెపుడున్

చ॥ ఇపు డెటువంటి పాజ్ఞతములేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చపరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాటనినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్టి దొక్క యెడ నెట్టులా పుట్టిన నిల్వనేర దే
బవలుండొ యట్టివాఁ డొకఁ డెనంగుటనే జనియించె నానుడుల్.

చ॥ అదియటులుండనిండు మనమందలి కోరికి దీర్పుకోఁగ మీ
పదయుగదర్శనంబునకు వత్తునె వెంటనె కక్షలోనిద
ర్శ్వాకుఁ డెవఁడేనిఁ జూచి మఱి యేమనునొ యనినంశయింతు, డ
ర్శ్వులకు నక్కటా! కలదె మంచియుఁ జెడయునడ్డ మాకయ్యన్.

చ॥ “అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ దాననతగ్రృహి” కంచు మీరువ
లిగితిరె వృథాగ నెంజులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదిక ప్ర
తతికి, విద్వేయస్మయెడఁ బక్షము యుక్తము విద్వే లేనిచో
వితగడ వక్షపాత మవివేకుల వద్దకు లిట్టివేకదా.

చ॥ అని తన నెమ్మదిం గలుగునట్టి యథార్థము నెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినతొ నెమ్మకోఁ దొడఁగె స్వీయు లొనర్చెడిదానినైనన

జ్ఞులు దురుద్యమంబును బ్రశంస యొనర్చు గాని వారణం
బునకు యతింపఁ గొంతుదురు మూర్ఖులకుఁ జగ మెల్లజంతుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్ష పాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పడుసృష్టలు లోనగుకా
ర్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించుసామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నా
రు, ఆసృష్టిస్వరూపమింతకుమున్ను 1వ పుటలోనుదాహరించినదియే, (వతం సరసిం
హయ్యలేఖనా) మఱియొకటి యిటుఁ జూపుచున్నారము.

(మక్తికిమక్తినకలు)

18-7-13.

. . . మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుశీమ అను అబద్ధపు పుస్తకము
వీతికలో 41 ఫేజులో మీపస్తకమును ది 1.3-13-వ తేదిన నాకు వీవీ
గా పంపింపుదనికోరుచు నొకజాబువ్రాశినట్లు ప్రచురించి యున్నారు
అట్టిజాబును మీకునేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు ఆయుత్తరమును
మీరే యూధకమున బ్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.

పోతరాజు వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోష్ట.

ఈయుత్తరముఁగూడ మొదట వ్రాసినవరదయ్యగారే వ్రాసియుండురని
మామనస్సాక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని, లేఖమును బోలిక లే
దు, అయినను నిందలితత్వమును దెల్పుటకు నిజమైనవరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబ
డుచున్నారు. ఆయితమాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీసోదరులుప్రకటించబోవు 'నా
రాయరాస్త్రము' లోనగు నేతివీటకాయపాత్రములయందుఁ జూడ గలము, త
త్ప్రతిక్రియ యగు'నమస్కారమున' వానితత్వమును దెల్పఁగలము, కావున ని
టుఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లివ్వడొనర్చుచున్నపరిశ్రమమెల్ల * నె
క్షేని ప్రకృతచరిత్రబోధకము లగుమాగ్నింధములను మాయంప వలయు నని తప్ప

* గుంటూరు 17-2-14

. . . గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 తేదీన వేమవరరాజగోపాలం సమీపగ్రామ
కాపురస్తుడు... అనువారు మీపేర వ్రాసిన పుత్తరం వేమవరం శతావధానపీఠిక
లో నుదహరించి యున్నారు. ఆపుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా మూడు నెల
రోజులక్రిందట సోదరకవులు... గారు కొప్పరం వెళ్లగా వారికి విండుచేసి వద్యము

వేటొకటిలేదంట? ఇండులకు మీరు వారివారిపేర వ్రాయునుత్తరములు కడు శోచ్యస్థితిలో నుండుటయు, ఆకారణమున మీరు వారివారితో మందలించబడుటయుఁ బ్రత్యక్షముగా మే మెఱుంగుదుము, ప్రకృతము సోదరు లొనర్చుచున్నా—

‘శప్తము కిష్టారాయనికే యెఱుక’

సర్వథా వారియద్యమము ఫలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తమకై యాత్మను వంచించి యవాచ్యములను బ్రచురించినప్రల్లభులకు మీరు మాపనెంగినకృతజ్ఞతాన్వరూపము నీక్రిందిసోదరులయత్తరమువలనఁ తెలిసికొనవచ్చును.

శ్రీ-పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహసత్కవికి, ప్రിയమిత్రమా? మీ కాహ్వయ సవత్రికలు వచ్చియెయుండునుగదా . . . మీకు వినుకొండ, సొలన గ్రామములలో రెండుచోట్లనునన్తానశూన్యమయ్యెను . . . మీ ప్రధమ ముగాశ్రీ- విద్యవృద్ధిభవర్యునిచేసన్తానముచేయింపవలెననియు, . . . మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, . . . దలంచితిమి, . . . కాన . . . 15వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసిన సంగతులనేకములు గలవు, . . . అదివివాహము . . . కావున . . . ధరించు వస్త్రములు, ఉష్ణీష.. చెప్పనక్కఱలేదుగదా, . . . 1-2- తావుల కాగితములు, ఒక పీన్సిలు, ఉండవలయును, . . . ఇట్టిసమయలో మీరు వెల్లడికి రానిచో నిఁకెనెప్పటికిని, ఏల్చారు, ముప్పాళ్లలో పాహుకార్లు ఎప్పుడు నభయింతురా, అని పోతీక్షించుచుండవలసినదే కాని వేఱు కాదు, . . . కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్మరమ్మని కోరుచున్నాఁడ, . . . ఆంతరంగిక మిత్రత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని, . . . చి మన్నికంటి(గురునాథుని)యొద్ద వివాహహోద్యన పద్యగత్నావలియను మా

అచే భూషించి “శత్రుత్వరంతాని సంగతులు నాకు తెలియవు, యెవరు వ్రాసినారో” మొదలైన సంగతులతో వారి స్వదస్తూరిని నొక శత్రురం సోదరులు వ్రాయించుచున్నారట . . . మిమ్మరమ్మరమ్మడట వ్రాసి తిరిగి యీలాగు వారికి వ్రాసినొచ్చుట చిత్రముగావున్నది, . . .

W. V. Subbaya.

పుస్తకమొకటికలదు, దానితో సత్యవసరము, కాన వానిని విచారించి. . . వీండ్రచే బంపవలెను, . . .

12.12-13

ఇట్లు భవన్మిత్రుడు,

కొ॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

. . . బాలదాసత్వమునకు (విశ్వనాథుని) బుత్తెంచుము,

ఇండు గుండలీకిండు బడినగురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనుప్రల్లభులు, ఇట్లెందఱసో సోవరులు కవుల సుసర్పచున్నారు, దూరగులు మోనమున మునుఁగుచున్నను ఏగ్గఱకారు సుచ్చుకొని నిజమును వెలి పుచ్చుచున్నారు, ఆయా 'గుడుపురాణి' లోని కొందఱయొగ్గతలను చెల్లువ్యాస ములనే యభినవనగస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి, గ్రంథవిస్తర భీతిచే మేముగూడ వారివారి హక్కుములనెల్లనిండ్లుదాహరింప లేకపోతిమి, విషయ మంతయు వ్రాయజాలకున్నను చైత్రవదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరములను మా త్రా మిట నుదాహరించెదము

*... తమకు హెచ్చరిక అనివ్రాసిన కవీశ్వరులు యేమి తెలియనివారు. వారి ని గురించి క్రిందివారివిశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గురుకవిగారియొక్క బుద్ధిబలము. ఈక్రిందిసంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు 'యేలూరిలో జమీందారు గారికొమార్తెవాహవిషయంబులో' కొప్పరపు కవీశ్వరులకు యేమి బహుమానము యిచ్చినారు. అని అడుగగా మెడల్పులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి 30 శవర్ణ యుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, పుండునని ప్రశ్నించగా అర్థజావెడల్పు అర్థజామందము పుండునని చెప్పినారు వారియొక్కబుద్ధిబలము దీని లో తెలియును. విశ్వనాథము అనుక వికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అనమనినయెడల 'కుత్సా' అనెడివాడు యివ్వడు యిదినికి 15 సంవత్సరములు వ యప్పు యుండును. ఈసంగతులను బట్టి వారియొక్క సంకతి మీరే గ్రహించక ర్తరు. హెచ్చరిక అనివ్రాసినపద్యములు కొప్పరపుకవీశ్వరులు వ్రాసి వీరల పే రులు వ్రాసినారు. విశ్వనాథము అనేఅతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవిగారి సమూహరుడు....."

(చే॥వాలు,) 10-1-14.

సాలనగ్రామం, శిరంగిపురం పోస్టు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(1) ...సీ॥ గుడ్డిపూల్లమకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటా యని యనెడివారు. . . . తే॥ గీ॥ తనదుబండాఁరమును మంగతాయెయ్యెద్దఁ, జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ, బలువిధమ్ములఁ బలికిరి పాప మతనినరను లై నట్టియానభాస్తారులెల్ల॥ తే॥ గీ॥ తాకికజ్ఞానహీనులు లక్షణంపు, వాసనను గొంచె మెఱుంగనివారలెల్ల, సుకవులకు శోభగూర్చెడునుజను లగుట, వారు చిరజీవులై యుండ వలయుఁగాక॥

(2) ...ను॥ పిననయ్యెన్ గడుపేయవద్యతతి తద్విఖ్యాతకారుణ్యచే॥ తను నాతండదివిన్నదాదిగను జింతఁజేయఁ జొచ్చెన్ గవీ, శని మర్యాదను జేయఁపెచ్చుగఁ; గవీశుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానం బొక యింతలేక కడుదైర్యం బొప్ప నుండెం బురిన్॥ . . . ఉ॥ పాపము . . . లకుఁ బాలుగనయ్యెను శర్మశాస్త్రియం, చాపలుగాకి క్టిలులనె యంతట సంతట నైనఁగాని తా, నీపనులెల్ల మానఁ,దని యింతనెయ్యాతఁడు సిగ్గునొందెనే?, యీపని యెంత వాని,కని యెంచెడివారును నైరి వీటిలో॥ . . . సీ॥ ఓదార్పవచ్చిన యోజుఁ జేరిది నీకు మర్యాద గా,దని మరలువారు, ... “తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధినిఁక,, నని చనెడివారు॥ గీ॥ పలువురును బలువిధ ములఁబలికిపలికి! యేడ్చువానిని మఱిమఱియేడిపించి యెఱ్ఱుమన్నుగఁ జేసి రే నేమివ్రాతు, నెంతయైన స్వభావోక్తికే కొఱంత॥ . . . సీ॥ “పిప్పికూఁతలుగూసి . . . . దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ,, రటంచు. . . . తే॥గీ॥ పురమునందలి పెద్దలు పొలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధికరించిరి యంతనుండి, యింటిలోనుండి వెల్వడఁడెంతకష్ట, మబ్బె నాతని కొరార? యహహ కర్మ॥.....,,

పాపము, సోదరు లీపాటికేని మంచిలోవకు వచ్చువారేగాని, మనోరంజనీ, హితకారిణు లవ్వారి నేమో యుద్ధరించుననుభాంతి వెనుకకు లాగుచున్నది

అవి చేయుచున్నయధికప్రసంగమునకు శుభదర్శిని ప్రతికాధిపతికన్న జక్కనిహిత బోధకులుదొరక రనుట నిక్కమా, కానియిప్పటిప్పుడాయనంగూడ నవితిరస్కరించి దూషింప మొదలించుచున్నవి, సోదరులారీ వానికన్నను మించి ప్రసంగించుచున్నట్లు పూర్వరంగమునక బెక్కునందర్భములు చూపఁ బడినవి, ఇందు వారిరిష్టరుత్తరముచదివినవారికి వారివాఛాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని, వారిహృదయమునకుఁ గడు నికృప్తముగా నెక్కినమా'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, ప్రజాజ్ఞల కన్యతాగా దోచుటకుఁ గారణ మేమో సుంత విచార్యము కాకపోదుగానఁ దద్బోధకములు గొన్నియుత్తరము లుదాహరింపఁ బడుచున్నవి.

అభినందనములు .

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడురసవంతముగనున్నది. తత్కావ్య తిగ్రించి తృంస్కారులు, అనుకందమునకు సాటిఁజూయొక పద్యములేదు,..."

మ॥ అత్తర పి తీతధరాధరేశ్వరగుహవాస్తాతి గాంధీర్యగ

ర్వవి నాశిత్యదుదారవక్త్ర విసర ద్వాష్టాహ్నవీపూరథా

తవిరుద్ధాశయవంక పామరహృదాదర్శన్ములందెల్లఁ గా

కవిఘాతాననము ల్వివర్ణములుగాఁ గన్నట్లే నిప్పట్టనక.

౧

మ॥ కలుషస్వాంతు లనామకు ల్పుకగిధికాగ్రర ప్రియ "ల్యత్యవా

జలు" నౌపెద్దలడంగ సాదలయి సూడు లాగిల కర్మంత్రతం

త్రులు గూలక దమ'సీమ' వాస్తవము ను ఘోషించుచో నందన

ల్లలరూపంతయు నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె నుల్లంబులక.

౨

శా॥ ఆంభోభాన్యభనభస్పభోచ్చగత సూర్యాలోకనంతప్రై

జ్ఞంభ త్రైకుంచుఁ గృష్ణలోనఁబడి వే "క్రిందెట్లు మీఁదెట్లు క్రి

ష్ణంభత్తై" మటుమాయమై చనిన శుంత ల్లోంద జవాదినం

రంభం బెల్లనడంగఁగాఁ దుదకు సీమ న్బట్టి రీనాఁటిక.

౩

శా॥ సత్యాధార మసత్యదూర మగుచుక సర్వసహా చక్రమం

దత్యోన్నత్యముఁ గాంచి సర్వవిబుధాహ్లాదానుసంభాయై

సత్యాధానులగుట్టు బిట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యెత్తు గీ

ష్వత్వత్కాగమరీతిఁ గ్రాలఁ గల్గ దన్మత్సీమ నిస్సీమమై

౪

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

2-9-13.

శా॥ కంటికొ గుంటురిసీమలోనఁ గనకత్తుజాత బీజోల్లన
తొంటాస్తాదననప్తధీకుకవిరాడ్వాంఛిబాదక్రియా
లుంటాకొషధదాతృనతగ్రవిభిషగ్లోత్తరోవజ్జతా
కాంటాత్తవహదుర్జనార్జునముఖాఖండక్రియోద్దండతల్.

మ॥ బలి? భావతగ్రక సాయపానమహిమంబై జాడ్యమం దాగవుం
జలుబున్నీరు హరించెఁ గర్ణకటుపుల్ చెండాకుధారాక్షుత
ముల్లునుండగై బదాయి దగ్గు లపుడే పోయెకొజుండి? దొంగవ్రాఁ
తలమృగగన్నికఁ బట్టఁ గూడ దన లంతర్లాము లెఱున్న వో

శా॥ బండాటంపు మలిష్టుచాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నం బళా?
గుండెల్ కొండొకదాని కుండునె భవద్దంటూరుసీమాభిధా
ఖండ గ్రంథనిబంధసౌత్థకవితాకంఠాణికిం దకగ్ర సీ?
వండు తైత్తము రాలఁగొట్టిన దడే పావమ్ము విద్యతగ్రపుల్.

శా॥ చుట్టాలం దనియించుపూనిగ్రమయి హెచ్చుల్ గ్రచ్చులుం గొట్టి యే
లట్టాలుం బయిఁ బెట్టు కోక యెటా కాలక్షేపముం జేయునా
గుట్టుం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీగుంటూరిసీమాహ్వయా
రట్టానీతవినీతవీతి నిజధారాచాకచక్యంబునక

శా॥ గంటల్ గుంటకుఁ జేర్చి మున్నెకఁడు మీగారాబు విడువండు దా
నంటుంగాజు లానంగె శాత్రువుల; కయ్యా? “యంతమాత్రంబుగా
నుంపేచా”లనుకొంటి మవ్వ;డిపుడయ్యా? గాజులుకొరాలై మీ
గుంటూర్పిమ కృతిప్రతితకవితాఘాటీఖురాఘాతముల్

శా॥ కల్లల్ కొల్లులుగూర్చి లోకమునెటో కన్గప్పి వాచాటపుం
జల్లు ల్లప్పినదొంగయ్యత్తరములన్ నంధించి రన్నన్న? మీ
పుల్లస్సార్చవచోరుచు ల్లని తమఃపుంజంబు లెట్లైనయిం
డెల్లంబాటు నటం చెఱుంగ రెద మాడేబన్న లోనతగ్రపుల్.

శా॥ గేహేనర్దులు పత్రికాశుల దురుక్తివ్యక్తి చాటించి నై
జాహంయుత్వముతో ముదంపడుట లాహా? కానఁగానయ్యె నీ
యాహూత ప్రవలాయికతనవచః ప్రారంభ సంరంభస
న్నాహంబు స్ఫుదలంటఁ గూల్చవె భవన్న వ్యామృతవ్యామృతుల్

మ॥ గురుధిక్కారముఁ జేయునిర్వరను ము స్థూఱించు మీ కెప్పు డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుటెట్లు తగు? వీర్ధూపెట్టునందాఁక, నెం
దరయంబెల్లముకొండమింగఁగలదైర్యా వార్యుఁ డక్కొండకొ
ప్పరము స్వీడు సటన్నమాట కలదే భావింపుఁ డోనత్కవుల్, ౮

శా॥ అన్నా? యెన్నివధాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి ప్రకా
శాన్నత్యంబు హరింప దశ్శ్రుయ, లపు డాయాదాగ్గలొఁ గంపఁ గొ
ట్ట న్నిక్కంబుగ మీక చెల్లు నెరు లీటాటోటులం 'బట్టి కొం'
డన్నం బట్టఁగ లేర యంబుననకాదా? వారి కావీరముల్. ౯

శా॥ జల్లింబల్లిదు లెత్తువారలఁట? యానతాగ్రవ్య మెట్లుండునో?
చిల్లు లెట్లనినామమే తెలిపెడుం జేఁ ద్రిప్పినంగాదె పొ
ట్టల్లంతన్ బయికిగుడెంచు నటువై నస్త్రంబా? యస్త్రంబాకి?
తెల్లంబే, చిరజీవి యా సలుల మీ ర్దీపింపుఁ డోనత్కవుల్ ౧౦

ఈ పద్యములు ..నాశరీరము చాలశోచాగ్రవస్థలో నుండుటచే
నింతటితో నంతరింపవలసివచ్చునేమో యనుశంకచే నివ్వడు పంపు
కొంటిని నాయందుదయయుంచి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వాదింపుఁ
డని కోరుచున్నాను. రాళ్లబండి, వెంకటసుబ్బశాస్త్రి.

Guntur

.....నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమనీమంజదివితిని చదువున
పుడు ప్రత్యక్షరము మేనగగుర్పాటు కలిగించె ఇది ఆతిశయోక్తి కాదు కొన్నికొ
న్నిభాగములయందు తాము యాధార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసినవాతలు చదువు
చో నాకు గన్నీరుపొడమె విశేషించి కొవ్వరపు తప్పదుజూబు ఘట్టమున మీరు
చేసిన కష్టము, మీరు వెల్లిన పోకలు, తిక్కనను మఱపించినవి భారతపు ఖక్కి
యంతయు మీకొక్కరికే యివడినది అవరతిక్కనయని మిమ్ముదలంచుచు
మీపొత్తమును గన్నులనద్దికొంటిని ఇంతకంటెనాసంతోషము వెల్లడింపలేను ప్ర
తిపక్షులైనను సీగ్రంథమునుదిగిశుద్ధిగాకరసావహించితీరవలయుననినానమ్మకము

...గుంటూరునీమ చేరినది దానిని...అండుకొంటిని, దానిని చదివిన నాటినుండి
యు నాకు కలిగి యానందమును మీకు వ్రాయజాలను. మీరు వ్రాన్ని వ్రాతకున్నూ
మాగుంటూరులో అన్యాయముగా అక్రమముగా జరిగి అల్లరికియేమి భేదములేదు.
తమరు వ్రాన్ని పుస్తకమువల్ల మాగుంటూరులో నత్యవాదల, మనియు, ...దొంగ పే
రులు పెట్టుకొని సంపరించుచున్న వారియొక్క డంబము అణచినది అని నేను రూ
ఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెదుటపక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది ...,

11-4-13 గుంటూరు. మాటూరి బసవయ్య.

చ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు తెంపరులై మనకొర్రపుంగ వీ
శ్వరుల వృథాగ దూఱిరని వ్రాసెనువారికి దారతమ్య సం
కరముగఁ బలుకువారలమఁ గాఱులఁ బత్రికలండుఁ బ్రేలు ధీ
వరులకు రామరత్న, యన వచ్చును గుంటూరునీమ నెంతయుక.

ఈ॥ ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ కెక్కడి తిర్వతి! రామకృష్ణులే
దక్కఁ గనిరువారిఁ, దగఁదక్కఁగ నిచ్చినఁ గొర్రపుంగపుల్
నిమిగ్గ వీ దల్పఁగా గలరు, నిశ్చయమం చని వ్రాయుచున్న య
వ్యాధిగ్రులు వర్ధముక నలుపువారల మిమ్ముల నెన్నశక్యమే.

నీ॥ భువిమహాకపులతోఁ బోరినననుభవంపక తప్పనా? యంచుఁ బలుకువారు
తిరుపతి వేంకటేశ్వరు లనఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరు లంచు వినుచువారు
ఆత్మ కూరాదిరాజాస్థానగతకథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింప మునుపు వాయనిఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలంచువారు

తే॥ 1॥ నిన్నగాకనె మొన్ననిందించినట్టి, రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారెఁదలపోయఁ జేసె గుంటూరునీమ, విబుధమండలమండు వ్యాపించువేళ.

మ॥ ఎలమిక్ గొర్రపుజల్లినీమ, యను మీ రీవ్రాయు గుంటూరు నీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁదేల్పుకొని నమ్మక వచ్చు నత్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున, నంచుఁ బూనితిమి యోసాహిత్యయుక్తుల్ ? నియో
గులునుక వైదికులన్న సుకగ్రాహియే మాకుక బెక్కు లింకేటికిక.

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమలశేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు. 6-5-13

...గీరత, గుంటూరుసీమలయొక్క భాగముల చుట్టుముగిసిన తోడనే నాకుబంపు టకొరకు, నా పేరునురిజప్పురు జేసికొని ...కృతజ్ఞతాబద్ధునిగావింపవేడుచున్నాను...ని నేనుబిదినమున, కొప్పరపువెంకటసుబ్బారావు, కవిగారిగాను మరుదేరగా గుంటూరుసీమవలన, వారి సుస్వభావము నెరిగినవాడనగుటచే, అయ్యా? గుంటూరు సీమందిలకించితిరా? తమజల్లినీమయేమైనదని యడుగ, నేమేమో, ప్రగల్భములం బలికి, జల్లినీమ, నెలదినములలో వచ్చుననిరి ..గుంటూరుసీమయొక్క పూర్వరంగమును తనివిదిరగాంచితి, కొప్పరపువారి యనత్యుక్తకటనలును, తమసత్యనిర్ధారణలును, శుభురసుధాధారలాలకు తమకవితావైపుణ్యమును నాకేగాక సర్వాంధ్రులకమందానందము సొసరింపక, మానవని ఘంటాపథముగఁ జెప్పకతప్పదు

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13

గవర్న మెంటుట్రయినింగుసూక్తులు.

...గుంటూరుసీమ, చదివితని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమనము అత్యద్భుతముగనున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిపాక్షణ ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు ఒకరిద్దఱు సనాతనకవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుఁడు, తక్క-లాఠి యెడలఁగనుపట్టదు..." రుక్మామాక్షమ్ తిరువల్కేణి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరుసీమ పూర్వరంగమను గ్రంథమును... నందుకొంటిమి...నదరు గ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైనవిషయములను దెలియఁబఱచినందులకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలక డమిదదెలియు" ననులోకోక్తికల్లగాదుకదా? వేయేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము నప్రమాణముగాను, బక్షపాతరహితముగను, పరిత్యాక్తముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు సందేహములేదు. దీనింగాంచియైనను గల హాశసులు మానముద్రను వహింతురుగాత.

Secunderabad Dacoon. ఏ. య్. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఉ॥ చూచితిసండిసీమ, పరిశుద్ధవచోనివయాధిరామ, వి

ద్యావతుర ప్రిమోదధనధామ, యథార్థ కథానకోక్తి ము
ప్రదాచణకామ గ్రామ్యకవి తంత్రప్రహిష్కృతి దేవభామ, యం
బాచరణాంబుజాతరసబంధర గ్రీవతి వేంకటేశ్వరు.

క॥ ప్రాచీనశ్చిమదిక్ స్థితాంధ్రకుకవిప్రాణానిలాహీంద్రమై
వాచాదోషవిమక్తరిక్తజనతావక్త్రావటాసారమై
భూవక్రోపకృతివ్రసూసలతికా సూర్పర్ణదవసతర్పవై
తోచెక జుండి చరిత్రయుగ్మము కవీండుశ్రేణి చూడామణి. ౨

క॥ గీరతమా! యత్యద్భుత, భీరులవనఁదేల్పె 'సీమ' తేల్పె సహౌఠ్
శ్రీరాజులవన; నార్యులు, చారువ్రజ్జులు భవత్పశాంతికి మెచ్చక.
భాషాత్రీయశాలి. 22-4-13 గుంటూరు అగ్రహారం

D. Ramaswami Sastri.

ఉ॥ దైవముఖముఁజూచి సమర్థ వహించి చరిత్రయుగ్మముకొ
భావవిదుల్ నెబ్బననఁగ వ్రాసితి రాసనుకైలిఁ దాము, మీ
చేవ యథార్థ గౌరవ విశిష్టము 'శిష్టజనైక వేద్య మె
దేవ? భవత్పతావ మతి దృవ్యదరిప్రతిబంధకం బహూ.

శీ॥ నకలలోకమ్ములకు సత్యసత్తల మిట్టి, దనుచుఁ దేల్పంగఁదాము వ్రాసినచరిత్ర
'సీమ' నాకొండుప్రతి వీ, విచేరఁజేయ, వెంకటకవీంద్రమృక్కై-దవేదిధముల.
మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరిసీమ, యనువివాదాంశగ్రంథమును నామూలాగ్రముగా జదివితినీ
ఫోదరకపులకునుమీకును గలిగినవివాదసందర్భములలోమీరేషేమిలేనట్లు యీగ్రం
థమువల్ల యథార్థము బహువిధిసది...ఉత్తరరంగము గూడ...బంపగలండులకు
ప్రాధికంచుచున్నాను, ఖరీదువంతయిసనునరేముండుఁపుమనినెలవిచ్చినబంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్నశాస్త్రి.) బెజవాడ 29-4-13

శీ॥ నీరులఁజెన్నొండుగుంటూరుసీమ ప్రథమ, రంగమును గాంచిటు మైంతరంగుఁడైతి,
వెలయనుత్తరరంగము వేమవరళ, తావధానము వీ. పి. గాదయనుబంప,
గోరివండములుసేతు, కోర్కె-మీఱ. చివుకుల విచ్చయ్యశాస్త్రి.

సూక్ష్మ సూపర్ వైజయంతి, పాదిలె, నెల్లూరుజిల్లా, మకాం తర్జునాడు 21-7-13

చ॥ కనుఁగొనలేక మీవ్రతిభఁ గల్గరు లల్లినప్రల్లదంబులకొ
గనివినియుబ్బువండితుఁ డొకండు శతంబున కైన నున్నె? యుం

దీననలదికట్టాహముల నిండి వయో బయో బొంగినింగి బా
జీనభవదీయకీర్తిలహరిక నిలువంగ నెవార లోపెడికొ.

౧

చ॥ అనదలు కూళ లేరొళి యహంయువులై తమసౌటియూసుపో
వ నుడవురిత్త వల్గులను వంచనకల్గునె? “యూరకుక్కుమా
సేనయెడ జంగమయ్య కెలఁజేటగునే?,, బుధులేరు విన్న సీ?
యనుచు జకారగుల్లొనగరా? నగరా? మొగమెత్తనిత్తురా.

౨

ఉ॥ “అక్కనమాదనల్ చెలఁగునందల మెక్క నరప్ప సాటికొ
నిక్కుచుఁజెర్దు కట్టవయి నిస్త్రువతొ వెన నిల్చుమాడికొ., దా
రొక్కటరెంటు బామరులయొద్ద రహికుహనావధానము
జక్రమెనర్పి రన్ను దమసాటికి వత్తుర తక్కుఁగైనరుత్.

౩

చ॥ అనవనరంపు జివ్వకు నహంయువులై విఫలోరుశాఖ దార్
పెనఁగొని ము న్గడించు పెనుపేరుల నీటఁగలచి నట్టి రీ
విసయవిలేక శాలు లింకిఁపెగ్గెల వీడి రహస్థులంబులకొ
గొనఁగుటమాని యిష్టయిన ‘గుంటురీసీమకు’ మొక్కఁగదగున్.

౪

క॥ సారతరహృద్య వద్యను, ధారసనిష్యంది గీరతమబలెనరయకొ
మీరచిత, సీమ,నరనం, బై రాజిత సఖిలసూరు లొననిమెచ్చకొ.

రామడుగు సీతారామశాస్త్రి. 14-1-14

...“గుంటురీసీమ” చేరినది...మిక్కిలిశ్రమకొర్చి ఆయావత్రికలయందలి వి
షయములను ముందెన్నడో గ్రంథము వ్రాయవలయునని నేకరించి గ్రంథముత
యారుచేసినందువల్ల తమకు ‘చాణక్య’ లనుబిరుదు సార్థకమైన దానినిగా దలంచు
చున్నాను. తామునిజములని వ్రాయించినవిషయములెల్లను నేను వృత్తికలయందు
చూచినవగుటచే యిందుమీరంతమాత్రము అన్యతము వ్రాసితిరని నేతలంపను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి. ఆళ్లమూడి 6-6-13

గీ॥ అంతియేకాక నారాయణశాస్త్ర మొకఁడు, బయలు వెడలిగుంటురీసీమపటిమనెల్లఁ
జించిచెండాడివెనుఁజూపఁజేయునటయొక, కేమిపురికెక్కు గుంటూరుసీమవగ్గె

గీ॥ కాన నారాయణశాస్త్రమ్ముగ్గ మ్మియాటు, మూడుసేయకఁచునెన్ని నమ్మొదమలర
నారయకొ గోరినాడఁ గుంటూరీసీమ, లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవినుత.

తెలికెవల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ... పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్యాఽభిలం సూనవ
స్వాంతేమోదమువైతి సంత్యజతిశాఖాపక్షపాతాదికం॥

శ్లో॥ కాత్యాయనైస్ సమస్తం ప్రకథిత మను జాతైక దేశ ప్రగల్భా
సూయాశాఖాభిమాన ప్రకటితవశగాశక్తదౌర్జన్యజన్యం..."॥

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాజ్ఞాంగృహేషుధనశూన్యగృహేషుకుర్వంత్యుద్వాహ కాంశ్చవిభవైర్మనమా
స్సుయిరేవ, తద్వత్- విత్వరచనాశ్చ దసంతిబహ్వ్యః పాండిత్యవైభవమిదంతువి
చారణీయం॥ భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మందవల్లి లింగాలపోష్టు, కృష్ణాజిల్లా.

మ॥ హరనారీ చరణాబ్జ చింతనమరందానక్త హృద్భృంగియ
త్రరరంగం బెవుడబ్బుసోయనుచు సత్యానంతరై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞాండు దానినే మదినదా భావింపుచున్నాడు కా
నరయంబాష్టకం బంప వేడెడం గవీ ద్రా)ముద్రణంబైనచోన్.

ములుకుట్ల కోటిశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం

...“గుంటూరుసీమ” యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V.P. ద్వారా తగు
సంతకాండరలోనాఅడ్డనుకుంబంపఁబ్రార్థించెదను. ఉభయభాషాక విత్వమహాకవు
లగుతాముప్రకృతచర్యసంతయుకలికాలమువైదో)సివేసి..నంతలో...మాహాత్మ్య
ము... అధికమగుననియు. కెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచు కొంటి

మన్యం సీతారామయ్య. 2-4-13

టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు

...గుంటూరుసీమనుచూచినాను అందునిజానిజములు తప్పక తేలుచున్నవి. యి
ట్టి సత్యమును దెలుపు యీపాత్రము దేశమంతటను వ్యాపింపజేయుటకు భగవం
తుని సదాప్రార్థింపుచున్నాను. బొడ్డుపల్లి శేషయ్య. బొడ్డుస్కూలు, మావ్వరు.

మందపాడు 27-3-13

స్థానిపురాక న్యాయమునఁ జూపితిమే కాని మావద్ద నున్న సామగ్రిలో నె
న్నవవంతుగాని కైకొన లేదు, సరికదా? వారినామములుగూడ నుదాహరింప
లేదు, పాదుకర్తము ప్రతివిషయమునకును గ్రంథవిస్తరభీతిమే మున్ను వెనుదీయిం
చుచున్నది, పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతివిషయమును నేడో
యొకటితక్క నిజే లవలేకముగాఁ కైకొనినదిమే కాని యేదియును బూర్తిగా
కైకొననేలేదు, ఈలోటు రాఁదోపు 'సమసాగ్ర' గ్రంథపీఠిక తీర్పుగాక యని
యింతతో విరమించుచు నిక నిందలితప్పలం గూర్చి కొందోక చర్చించుచున్నా
రము, ఎవ్వటనేని యతిప్రాసములు, వ్యత్యస్తము లగుటగూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణిం
పరు, అది భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానింగూర్చి యితరులకు గోచరించి
నంతగ్రంథకర్తకు గోచరిండు, అవిషయముకని పెట్టుటకుఁ జాందిత్యముతో నవసర
ములేదు, యతిస్వరూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు సరిగా ని మేషము
లకన్న నెక్కుడుకాలము పట్టదు. అట్టి న్యలవిషయమును గూర్చిమాడ దినంతు
లు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేలుటచే నీకాలముయొక్క గుడ్డితికిఁ జాల విచా
రపడవలసియున్నది. ప్రకృతము, హితకారిణీమనోరంజనులు మాకుఁదప్పలు
చూపవలయుననియెంచి యైతి తప్పలనే యస్వేషించి యవాకుచవాకులను వద
రుచున్నది, ప్రథమముద్రణము నందలి స్థానిత్యముల నిటీవల నెవరెరిచితిమను
మాటగూడఁ జాటింపక యావృత్తిక లూరక మ్రోఁగ మొదలిడుట మఱియును విచా
రణీయము, స్వాత్మదౌర్బల్య ప్రకటనమునకై తమంతఁదామే వలువిధముల సా
క్ష్యము నిచ్చుచున్న యీవత్రికలు చూపు తప్పలెట్టివో తెల్పుటకుఁ బ్రకృతగ్రం
థమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

“వి | ద్వామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొందఱు

ఇందు విశ్రమము పొరఁబడినది, దీనింబట్టి యజ్ఞతన నమర్థింపనెంచుచో
తి॥ వె॥ కవులకు, యతియననేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కా
ని, మొఱుంగవలసి యుండును. ఈమాట విశ్వసీంపఁజేయుట కడుఁగవ్యము, ఇట్టి
ప్రయత్నమునకుఁ జాటువడువారి నేమనవలయును? మఱియు.

డంబలరు నియోగి వైదికులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4వ పుట 6వ పద్యముచూ)

ఇందుఁ బ్రాసముపొరఁబడినది, వైపద్యము రేఫప్రాసకము, కావున, అల

రు, ఒరయు, అండు, ఒండు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును, యతివిషయమున 'వశ్యశబ్దము తప్పగాదని కొందఱు' అని నవరించుకోవలెను, ఇట్టి ప్రాంతి వ్రాయుక్తములగు స్వల్పలోపము లెండఱచేతనూ యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడుచువచ్చినను భారతాదులయందుఁగూడ నిప్పటికిని గావచిత్కముగాఁ గానవచ్చుచున్నవన నన్న దాదులెక్కయేమి, ప్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములునశింపవు, అది ప్రపంచముతోపాటుండఁదగినది, బ్రహ్మాదులుగూడ దానికిదాసులు, ఇదివిషయంతరము, ఇంకనువ్రాయవలసినవి చాలనంశములుగలవు, వ్రాసినవానివలనఁ దక్కినవి యూహించుకొందుగాక, పూర్వరంగోత్తరంగములలో సూత్రప్రాయముగా నాయీవివాదకు సంబంధించినయావద్ధానము నిమిద్వఁబడినది, అది ఆననచర్యయు, అంతము వేమవరావధానప్రయోక్తమును నమ్మానమును ననియెఱుంగునది, ఆనమ్మానసమయమునందలి వద్యములుమాత్ర ముదాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ॥ తిరువతివేంకటేశ్వరసుధీకరయ్య గ్గ ములంకృతంబు చే

సిరికద? కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వరు చెన్నయామల
బ్బురమును సంతనంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్నయం
దఱనయనంబులందవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రమో.

తి॥ శా॥

ఉ॥ గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
మోడి భవత్కుతూహలము నోమఁగ సింగపుమేల్చిబంగరుం
బోఁడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్ణుఁడౌ
వాఁ డెవఁడో? యెఱుంగఁగలపాఞ్జలుమ్మగ్గులునేడు చూడఁగ

మే॥ శా॥

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

గుంటూరి సీమ, ఉత్తర రంగము.

శ్లో॥ ఉన్నతం పద మవాప్య యో లభుః, స్థిలమైవ స పతే దితి ధ్రువం
శైలశేఖరగతో దృఢతకా, శ్చారుమాదుతధుతః పత త్యధః॥

(రసగంగాధరముచూ)

శ్లో॥ యద్యపి నదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయః
తదపి సకుప్యతి సింహేనా, వినదృశపురుషేషు కః కోపః॥

(అలంకారశేఖరముచూ)

శ్లో॥ సంత స్సచ్చరితోదయవ్యసనినః పాశుర్యవద్యంత్రణా
స్సరత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృత్రం నదా
అత్యుత్పన్నమతిః కృతేన ననతా నైవాసతా వ్యాకులః
కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః॥

(కువలయానందముచూ)

(సదుపదేశము)

చ॥ వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొంపలు ముస్తదాన, వ
ర్తిలుఁడు యథానువూర్విగ, విధేయులు విద్యకుంగండు శాఖిమక
బల మిడ నెంచి స్కంధమును బాయంగఁ ద్రోచు టదేటితెల్వి, పూ
ర్వులహృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ యొనర్చు గదమ్మ శాంకరీ॥

చ॥ వలదు నియోగి వైదికవిభాగము వల్దు దసత్య గోష్ఠి, ము
గ్ధులను విదగ్ధులకొ సరిగఁ దూఁచెడి తక్కెడతై ప్రయత్నమా,
వల దఫలాపముల్ గిలుక వల్దుదు వల్దు దటంచు నంబికి
వలదురితంబుగా నడుచువ్రాంతలకాళ్ల కురిసె ఘటింపుమీ॥

చ॥ వలవనికోర్కలం బడినవా రెవరుకొడుద నెగ్గ లేద, యీ
కలియెడఁగూడ నత్యమునె కాంతురు గాని యనత్యమన్ను బె
ద్దలకుఁ బ్రవత్తి లేకు ఋజుధర్మము వట్టి చరింపుఁ డంచు మూ
ర్ఖుల నునిశీల్పుపెద్దలకుఁ గొండ్రిక బోధ యొనర్చు మంబరో.

3

గ్రంథప్రవృత్తి,

చ॥ నత్య, మనత్య, మంచు మనుజన్ములమంచికిఁ జెడ్డుకొ, నదా
దౌత్యము సేయుచుం డెడివదార్థము లందొక దాని కింకొకం
డత్యయముకొ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్పయోగ్యులుకొ
ప్రాత్యులు వేటొకండు నిలువకొ బ్రయతించుచునుండ్రు శాసకరీ.

౧

చ॥ నిలిపిన నిల్వఁ జాలని దనిత్య మనత్యము, నిల్వకున్నను
న్నిలిచి యెనంగఁజాలినది నిత్యము నత్యము, నత్యరహిత
కలన తెదే నిమిత్త మది గావలెఁ గావున దానికె మహా
త్ములవచనంబు లూత గొని వున్నక మియ్యది సేతుమంచికా,

౨

ఉ॥ సొంటుకుఁ గాలదోష మది సొటియెడకొ గొట గాను కాన నె
ప్పాటసె యుక్తి సేయుదు నపర్ణత గల్గెడు తప్పత్రోవలం
దాఁటెడివారిరజ్జులు వృథా, ఋణ మిచ్చి యవర్ణండుకొ ద్విష
తోగ్రాటి నెదిర్చి పేర్చి కవికుంజరుండుకొ వెలుంగొండు నంచితా.

3

మ॥ మనవాఁ డెవ్వఁడు? నత్యముం బలుకునంతతామి, యన్యం డెవం
డనృతం బాడేడిదేదె, యీనియతికికొ న్యాయైకదృష్టుల్ శ్రుతున
దనియకొ మొగ్గెద రన్యలో? మొఱకులై “తాఁబట్టుకుందేటికికొ
జనుఁ బాదత్రయమే” యతిన్నసుడికికొ దాసానుదాసాగ్రజుల్.

౪

మ॥ ధనముకొ జూడరు వేషభాషలకుఁ బందల్ వోలె లో జంక రె
వ్వని కేగొరవ మంతెకాని యధికత్వం బొప్పఁగాఁ బోగు న
జ్జనులకొ దక్కఁ దదన్యలకొ మనమునకొ జర్పింపఁ గాఁ బోరు, ధీ
ఖనులంచుకొ జననీ? ఋతం బడఁచు ప్రాజ్ఞత్రేటికికొ దెల్పుమీ.

5

పూర్వవిద్యన్నాగరికత

శా|| *“మీడిదెల్ ధన మిచ్చి కొన్నయవి మీమిపోకలెల్ల” ధనా
శావిధంబులు పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసమున్ వేటు, త
ద్యావస్సూర్తులు వేటు, వారు మనకై దైన్యంబు కైకోరు మీ
తోవల్ వారికి నైక రాని వని యుచ్చోధింపుమి శాంకరి.

౧

శా|| పూర్వాచారులవిదై నేర్పుగుణలుబుల్ వారిచుర్యాదలే
సర్వోత్కృష్టముగాఁ దలంతు రిపు డాచారముల్ లే మున్నవీ
దుర్వాసుల్ గనఁ బోరు, దూర్వ లెనయో దుర్వాసుతో నందు రో
శర్వాణీ? యిటువంటియోగులను లక్ష్య మేల నేయక వలెక.

౨

*ఆంధ్రభారతి యను పత్రికనుండి.)

ప్రాచీన గురుశిష్య పద్ధతి.

శా|| జెంచీ లక్కలలేడు “శేషు” మొదల “శీజుల్” వినక రావుపొమ్మం
చుక నిర్ధనుఁ ద్రోచివుచ్చరు గురుల్, “వ్యా” నైననే లాభమిం దంచుక నేమము
లేడు మీ చదువునంతాలోక మీలోకముక. గాంచక వచ్చెడినార్యులార! మిము
మృక్కుల జెల్లు నెక్కాలచుక॥ 1. ఉ॥ కుక్కల నక్కలం గుడిచి కోల్ల
బాటేళ్ల గుడించి కాక మీ రెక్కడ జూచినక ద్రిజగదీడ్చరరిత్రుని దేవు
నిక మహా! ఖక్కికమై నుతించుగురవాక్కులు శిష్యులకిచ్చి వారిదొ! వా
క్కును దేహముక భవముఁ బావనముక బొనరింతురొప్పగక॥ 2. ఉ॥ చెప్పి
లకాశ్వు ముండితపు శిర్షము శూన్యలలాటముక మణిక. గొప్ప బడాయివేషము
లుఁ గుచ్చులపాగలుఁ గోట్టుఁ గంతమం దొప్పెడి వట్టముల్ గలుగునెజ్జలు శి
ష్యులు నీకు లేరు మా! యప్ప! చిరాయువై బ్రతుకు ముచ్చురొ వేదమ! నీకుఁము
క్కెదక॥ 3. ఉ॥ చావలె యాననంబులఁట; జందెములే వరవారవాణముల్!
పావము పావజాలునదివట్టులు శాలలు; పుణ్యలోకముల్. చూపెడి మాలికల్
మొదకుఁ జాట్టినవట్టము లర్థమిమియే! ప్రావగు జీత మిట్టిగురువరుల శిష్యుల
మృక్కులూటావడే॥ 4. క॥ ధనవంతులకన్నను నిర్ధనవంతులె ప్రీతిపాత్ర
తములగు శిష్యుల్! వనమాలిదెల్పితే చదువన మాలిమి నెగడు మీకు నంజలి
సేతుక॥ 5. నీ॥ అరుణోదయ మ్మగునప్పడ మేల్కొంచి యాత్మను సంధాన మా
చరించి! అపగాడులకేగి యట స్నాన మొనరించి రవి త్రియామయుని కర్ప్యము

టూటోటురటకుడు

ఉ॥ కొట్ట నుపానహం బదియుఁ గొండొక కొంకు వహించు నెవ్వనిం

దిట్టంగ దానిఁ గుట్టునలదీసని నాలగ్గయు వెనక్- దీయు నా

పుట్టుగుబమ్మచార్మియెటుబొంకిన నేమగు? నట్టిచీపురుం

గట్టలు గిల్గు-వ్రాచితలకు గౌరవ మెక్కడి దమ్మ? శాంకరీ. ౧

మ॥ ఘటచేటికరనీచకావకలనాకాంతంబు కర్ణదస్యం

బంటి సానానృతపాతకాంచితవృథాహంకార పంకాంకితం

బంటి చేతం; బటువంటివాఁ డొకఁడు పేరానించి టూటోటులకొ

రటియింపక గటుపానుగా కవియధీరవ్రాతముల్ చూతురే. ౨

లాసంగి! తముఁ బోలివర్తింపఁ దగుశిష్యగణములు వెంబడిరాఁగ గృహంబుఁజేరి

నిన్న దండెమ్మవైనించినీరా-చి పుట్టముల్ ధరియించి భూతిదాల్చి॥ తే॥గీ॥ దేవ

తార్చన మొనరించి దేవదేవ । నామపూర్వకముగ వేదనాదమును ద, దంగవి

జ్ఞానమును శిష్యులనువదింపఁ, గాల మేగించు పూజ్యుల గారవీంతు. 6. చం॥ నృ

పతులు వచ్చి దూరమున నిల్చి నమస్కృతిఁజేసి పూర్తిగాఁ, దవమును వేచియా

పయిని దగ్గఱకుం జనుదెంచి 'మీకునే । ది వనియు తెల్పుఁడి యిపుడె తీర్చవ

మన్న 'మతేమి లోటులే, దపరిమితంబ సౌఖ్య, మనునట్టి తవస్వల మిమ్ముఁ

గొల్పెదక॥ 7. ఆ. వె. చంకజోలితోడఁ జనుదెంచునట్టివి, ద్వార్ధిగాంచి బ్ర

హ్మయరుగుదెంచి, నట్లు సంతసించి యన్నమ్మపెట్టు పతివ్రతా మణుల నుతిం

తు ఖత్తి, 8. ఉ. "వారలు మీకు విద్యనిడవారములేమిడఁజాలమే., యటం, చా

ఱని వేర్ని దేవుగతి నారని భక్తినిబెట్టి విద్యవైఁ దీఱనియాస్థ జూపెడి విధివ్రతి

మానుల సగృహరవుం, బాటుల వారిగేహీనులఁ బాయనిభక్తి నుతించి మ్రొక్కె

దన్॥ 9. కా, ఏరాజాం గన నిచ్చలేమి 'నెటులో యీపొట్టఁ బోషించియే! తీరం

గావలె' సంచుభైక్ష్య మది యెంతే శ్లాఘ్యమందెంచి యా, చారం బొప్పు గృహం

బు లేగి వెనుకకొ ఛాత్రావళుల్ రాఁగ నం, సారంబీడుచు విద్య నేర్పడి మహా

సంస్కర్తలకొ మ్రొక్కెదక॥ 10. కం॥ భృతకోపాధ్యాయులఁగని, మతిలో నే

వమ్ముగాంచు మాన్యులకుకొ బో, న్నత వేదశాస్త్రవిద్యా, రతులకు నతులితు.

చ రాజరాజనతులకుకొ 11. మ॥ శుచియా వేషము శుద్ధమా మతము సంశుద్ధం

ఉ॥ “అవులు దూడలుం గలుగ నార్పులు గుంజల కేల” తా నెవం
 డీవిషయంబు నేమెఱుంగు నింతకుం ద న్నెవం డీనడింపకే
 పో విడుచుకొ జరిత్ర మన బొంతులు బూతులుం గూడనా నెకోరి
 కావల మేడో? సత్యపుం బ్రకార మదేడివచింపు మంచికా.

3

ఉ॥ ఇట్టి వృథా వ్రజల్పకుల హీనపు వ్రాతలు కీర్తితామినిం
 గట్టుదు నావె “కాళ్ల కురి గల్లె” నటం చొక్కమూల నాంగుచోఁ
 బట్టవగంటం జాక్కలప్రభావము వెల్లక పోదు “తా దొగ్గె
 రొట్టెయ్యం గాకపో దొకనరుం డలతానున గాకపో”డిక్కె.

౪

బు దేహం బని రవ్వచనీయం బగుపాండితీగరిమ ద్రవ్యంబం దనానక్తి పూ । రవ్వ
 చరిత్రంబులయందు భక్తియును ఛాత్ర శ్రేణితైరక్తిగఁ బ్రచతుర్వేదుల సాంగులకొ
 నిరతమున్ లో నెంచి కీర్తించెదకొ॥ 12 మ॥ ఘను లుద్యోగులు వచ్చి “మీగుతు
 నకుకొ గన్యమణికొ మేటువొ । ధనధాన్యాదులతోడనిచ్చెద” మనకొ దత్త
 న్యంకొకో మనం । బున నిష్టంబదిలేక “మీరలతులుల్ పూఁబోడి మీకన్నె మే
 మనఁగా రిక్తుల” మంచుం దప్పికొనుమి మ్మర్పింతుం బుష్పమ్మలకొ; 13. చ॥ ధ
 నమును భూమియొక దమకుఁ దామయిలుచ్చెడిరాజు లుండ “నం । దనులకు
 విద్య రాదు ధనధాన్యవశంజదులైన” నంచుం కై । కొనక యెటో కుటుంబము
 నకుకొ భృతి గూర్చుచు నిస్సృవాత్వమే । ధనముగఁ గాలమున్ గడపుధన్యులం
 బూర్వుల నాత్మ నెంచెదకొ॥ 14. ఉ॥ రా జరుడెంచునప్పటి కరంబులతోఁటకు
 గొప్ప త్రపువ్వు త । మ్నాజనపాలుం డొయ్యంగని । “యార్య! కృతార్థుఁడనైతి
 మీకు న్నా రూఢిజము లెక్కలే దయిన భూమియొ ద్రవ్యమొ స్వీకరించి మా! తేజ
 ముం జెంపుం” డన్న గణుతింపనిసూరుల నాశ్రయించెదకొ॥ 16, ఉ॥ “పుట్టితి
 మెట్టులో యిచటం బుట్టినయూ రెటు వీడవచ్చు ని । పట్టుననే వనించి బుధవ
 ద్యులం జేసెదఁగాక శిష్యులకొ । బెట్టెదనేనయన్న” మని వేదతనంబనుకోక
 దాతలం । బట్టి న్నశిష్యులకొ బెనుచువారి నుతించి యఘంబు బుచ్చించెదకొ॥ 17.
 ఉ॥ పెట్టెలలేవు కల్గినను బీగము సున్న విఘాతినంచయే । పట్టుదొకండు భూతి
 నిడు బంగరపుంగని గాఁగ రాజరా । జట్టులు శిష్యవర్గమున కన్నము విద్యయు
 నిచ్చువేలువుం । జెట్టుల మధ్యరూత్తములం జెప్పి మఱొక్కరి నెట్లు చెప్పెదకొ॥
 తిరువతి వేంకటేశ్వరులు.

ఉ॥ వానిది నొరు గాద యలవానిది నొల్క-యఁగాద, తోచిన
జ్ఞేనరుడే ననత్యములనే నెగడించును, యిట్టివాఁడు ఇది
జానిన్వనామ మూనినను జందన మూనిన రాసభలను
రానఁ బరిత్యజింతు రలవానినకానినుడుని గాధానిమిది.

ఉ॥ ఉన్నది యున్నట్లులుగ నొపిక మీల విభింబు మంబరో ?
కన్నపుదొంగ వ్రాతలప్రకారము నొటికి వచ్చినట్లుగాఁ
బన్నము, బన్న మొగిలుకువ్రాయనకాండెకాన నుంది వి
ద్యన్నత మైనమార్గమునఁ బంపెడిభాగము నీటి యూదెనకి.

(త్రిశంకుస్వర్గము)

చ॥ అతనిని యోగి యందు రెవఁ డెల్లవస్థిష్ఠగవీనవంతులై
మతి చెడి పోరి యోడి మతిమత్తమండై తన మాచరించి బ్ర
హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయాతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె న్న
ర్గతి నొకరాజసూతికి శురవ్రేలుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచుకొ

ఉ॥ గడ్డము మీసముల పెరిగి గాధిజుఁ జేయపు వేసి నేని యా
చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని యైవతియన్నను నేర్పఁ బోలు వాఁ
బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుం గల్గువాఁడు డిట్లు నేని
లడ్డఁడె యంద్రుఁడొకఁడుకథాంశ మెఱుంగనివాఁడు లేదుగా

(పాండ్యకవాసు దేవీయము)

ఉ॥ ఉండు జగమ్మునందు మను వుండినయట్లులే యుండు నాగు పె
క్కందు, వృథాభిమానమునఁ గడ్డ మెఱుంగక కొంచె డెట్లు నే
కొండ్రవమానముకొ దమకుఁగూడనిబలే బిరుగుల్ భరించి; యా
* పాండ్రకవాసుదేవుల నెవండు గణించు వచింపు మంబరో ?

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥... అనిమిషముని యట్లులనియె నాతనితోడకా, ఉ॥... నిమిషాక్షము
మానవనాథి యన్నియును మానుము కానిది నాకుఁ జూడఁగకా, క॥ మా
క్కడని నీవెక్కడని, మారిని నిమిష విశేషమరయంగ భూభృ, త్వరభూభృ

(గౌతమీనది—సెలయేలు)

ఉ॥ కొంగలు వీల బండ లొగి గొట్టుక పోవుచుండేల గౌతమీ
చండతరవ్రవాహ మది శాశ్వతమై భువి బద్ధ నెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడఁగుకొ నెలయే ల్లట సూరుఁ జేరు లే
మండఁగ “దివ్యజీవన సుందరదీపములొ” యనం బారికొ.

౧

ఉ॥ అంతన పుట్టు నంతటనె యాఱు గనుక రయ మొవ్వ చులు సె
కిర్రత వెడల్పు బొడ్డు గలయే అది యే సెలయేలు, నానిబై
నెంతని నుహిత్రవాహముగ నెల్లప్పుడొ బ్రవహించుచుకొ బది
తాతగమై తన ర్పై మహానది గౌతమీనుండు శాంతి రి ?

౨

మింగలమని ‘పరికింపు’ అరికినిపు పరతియొడుండనే, ... తే॥గీ॥ వలవదుగుమ
నిన్నును వాగుదేవుఁ, డంబరేబద్ధములు నున్నానాన, సిద్ధమైవాగుదేవాభి
నెల్లనట్టు, లుర్విలోపలఁ దల్పిల్వొడ డొరుండు గలఁడె, క॥ నీచక్రమునీశంభుము,
నీవాహము నీకుగదయు నీభిద్దంగున, నీచారోపితములు విను, చూచిన నపుడురు
వీని శూరులు ధరణికొ, ... క॥ నవ్వెడువారల నెఱుంగవు, క్రొవ్వున నిటు వలికె
దేలి గోవిందుర నీ, వెవ్వనిఁగాఁ దలఁచితినివతఁ, డువ్విష్ణురెడు భవన్నవోద్ధతి
యడఁగకొ, ... వ॥ ... తై నేయుండు (సాత్విక) అట్టహాసంబు సేసెయతనికెల్లనియె
... తే॥ గీ॥ ఆదిదేవునిపేరు చి గ్నములు మోచి । నంతటనె యాతనికెఁ దుల్వ
డంగడెనిన్ను, సింహాశవచంబు దొడిసఁ జెనఁజీకుకొ, గంధ గజగంధముక
తును గలదె నిలువ, ... వ॥ ... పొండుగ్రాడు... ఒకదూత నాదైత్యదమను పాలి
కింబసించిన, ... గీ॥ ... తిరిగి తంతటం బోక తేఁకువమాలి నాపేరుఁ జిహ్నము
లుఁ గన్గించిగొటి, వాగుదేవుఁడన... నేనకా, ... బ్రతుకవలతేనివినుము...
చక్రమాదగవిడిచి మత్స్యజ్ఞుఁడొడిగి, నడికి చనుదెమ్ము నాశరణమ్ము సౌరంకొ,
వ॥ అనియట్లు దూతముఖంబున వెడలిగవిమలువాకర్ణింబొకర్ణించి ... కమలలోచ
నండు వానింగనుగొని గీ॥ ననుసల్లులరుగుదెమ్మనియెఁ గావున నెల్లయడియాల
ములతోడ నరుగుదెంబు, వినుతచిహ్నములు వీడుమన్నాడు గావునఁ జక్ర
పూర్వతఁ దనరువాని, దనమొఁద విడిచెదఁ, దనశరణముఁజొచ్చి మనుమంటగ
లకుగావునఁ గడంగి, తనశరణంబె పెంపొనరంగఁ జొచ్చి నిర్భయండ్లనై భూరి

(చ్యవనమహాముని)

ఉ॥ కొండలు బండలుం గలిసి గొప్పగ నెంచి న్వవక్షపాత మా

ఖండలుచేతి కత్తి కిడఁగా గరుడుం డిడెఁ బక్షపాతియై

యండియు నీకమాత్ర, మదియొక జ్యవనుం డిడెఁ, డాత్మశక్తి యి

ట్లుండు నటంచుఁ దెల్పుటకు నొజగదంబి తృణీకరించుచుక

౧

క॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గననికతన వజ్ర మట్టిఘనహేతియై కీ

ర్మిని గోలుపోయెఁ గొడవ, శ్లని మొన నటు లాచరింప నవి యేమగునొ. ౨

నంపదహరింతు తే॥ గీ॥ ధరణి నెందుఁ బేర్కలవాఁడుదాను నాకు, దాఁటవచ్చు
నె తనయాజ్ఞ దడయకింత ,వట్టునేడునెల్లిటిలోన నిట్టలముగఁ, జేయఁగలవాఁ
డనంతయుఁ జెప్ప మిపు,,... వ॥ ...అద్దేవుఁడు దివ్యగంభీరస్వరగబుననతనికి
ట్టనియె,, నీ॥ పొండ్రి భూవర? నీవు భావమ్మునందు మదీయాంకములు మోవఁది
విరితేని, నాపాలితేతెంచి నమ్రుండవై యేను నీవాఁడ నాకిమ్ము నీచుచిహ్న, ముల
నని వేఁడినలలి శాశ్వతంబులై చెల్లునువెట్టివై చెట్టి చేసి, తింకనైన విసీతి నేతెం
చి వేఁడుము ... వ॥'' నీవునన్నురమ్మని దూతచేతఁ జెప్పి పుత్రైంచిన నీదెనవచ్చి
తగినబుద్ధియుం జెప్పితి, నిట్లునేయుము...అనిపలికినఁ జొంద్రుండతని కిట్లనియె,,
మ॥ అవసీనాధులనెల్ల సుధకుల గర్వాంధ్యం బడంగింప నేనవత్తిల్లుండ, నెఱుంగ
వేయకట? మిథ్యావాసుదేవాహ్వాయం, బవినీతికొ ధరియించి కొందఱకు మోహ
భ్రాంతి పుట్టించెదీ, యవలేవంబు నెఱింగి కాదె నిను వండాద్వండుగాఁ జూ
చితిక,, తే॥ గీ॥ నాకువెఱచి కైలాస యానంబు పేరఁ, గొంతకాల ముమ్మొయిం
దప్పఁ గుంకిపోయి, తీపులేకున్నఁ జూవె మహావిభూతి, మెఱయవచ్చియ నీయూ
రనెఱువనైతి,,...క॥ పగతుఁడు చక్రమువైచిన, నగధరుఁడు సుదర్శనమున న
దితుత్తుములై, జగత్స్థలీఁ దొరఁగెడు నట్లుగఁజేసె నమస్తజగములును ముడమొం
దకొ,,...వ॥ ఇబ్బంగిఁ బగలు నవగతనమస్త సాధనుంగానెనర్చి యమృతహావీ
రుండు. తే॥గీ॥ ఏమిరా? వా సుదేవుండ నేనయనుచు, జెప్పి కొనవచ్చునే?యిం
కఁ జెపుమ నాకు,,...వ॥...గరుడ చరణ ప్రహరంబులఁ గృత్రిమగరుడలాంఘ
నంబగు తదీయ ధ్వజదండంబు ఖండంబులునేనీ,, (విస్తరమెఱుంగఁ గోరు
వారు హరివంశోత్తరభాగము ౬వఅశ్వాసము చూడఁదగు)

(కాళింగులు)

ఉ॥ అంగమునిండ భూతి నిడి యల్పువస్త్రము గట్టి చెంబు కే

లం గొని శుద్ధనద్విజులలాగు నటించుచు నెండు బోవుకా
ళింగులపోల్చి నేడ కటా? లేకు లనేకు లాకింతనేరు పెం
కుం గనకే వధానిబిరుదుం దలచదాల్చు రచేమి పాపమో? ౧

ఉ॥ వేసము పొట్టకోన మెటు వేసిన వేమిరు గాక యీరసా

భాసులు నిక్క వుం దిద్విజులం బట్టుక “మీరును విప్రుల? మిమున్
భూసురు లంట తప్ప మముం బోరునం గెల్చినగాని మీకు మీ
భూసుర నామ మెవ్వు” దని మోచగుదు రేమిటి కంటి కాంకరీ. ౨

(లూత)

ఉ॥ అంబరమందు * సాలెవురు వాదరు వింతయు లేక వేలుచం

దం బొకయడ్డు తోచు నది తక్కుమో? కా దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుతంతుజాల మది చూరున నంటుక యుండు దాని దా
రంబుమొగంపు దారవుల బరంబరతోడ గలుపుకొ దిగంబడుకొ. ౧

ఉ॥ నేయును గాత లూత యది నేర్చిన నేతగడ బొట్టకోన మా

నాయము; బట్టకోనము జనంబు కువిండుని గోరుం గాని యా
మాంపులబుర్బు నేతకయి మానన ముంచునె? యుంచుబో? యెటో
కాయమునండు గప్పికొనగా, నది వచ్చునె? ముట్ట విచ్చునె. ౨

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 న॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈగవులి

తే॥ కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి! నీగవులి యండు రందము నేల
మీ నన్ను! గాదెయంచును మది వృథా గర్వపడకు! నరసులదిన్న నగుదురు
సాలెవురుగ? కవటమున నేదొ యొకవన్న గడను బన్ని, యొంగలను మానవుచ్చు
ట నీగవులివి! కాని యెదురుగ నిలచితి కలనం గెలిచి! పేరుపొందిన దేది రూపింప
లూత? ఎట్టులా? యొకరీతి నీకీబిరుదము! కలిగె నామాటలటులుంచు కలిగినంత!
మాత్రమున నుత్తనాభమామదినిమిపులు, తలనుదాటిన గర్వంబు దాల్చడగునె

ఉ॥ అల్లిసదానినే మరల నల్లును, గ్రోత్రవిభాన నల్లంగాఁ
జెల్లకు సాలెపురుషునకు జేతయుఁ గా దది యెన్నిసారులే
నల్లినయల్లికే మరల నల్లెడి దానికె నంతసంత మా
యల్లిక యెందుకేని గొఱయైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ.

౫

(నీరసాశుఘోషానిరసనము)

చ॥ ఎఱిగియు గ్రామ్యపుంగయిత కేమును బాల్పడబోదు మేముకొ
వ్వర మొకవేళఁ బోరికి నభానలికిఁ జనుదెంచెనేని; కాం
కరి! యదికాదుకూడదని కంకకుమమ్మ! ప్రసక్తి దీరును
త్తరపు క్షణంబునకొ మరలదానిఁ ద్యజించెద మౌజ్ఞ యిమ్మొగిల్.

౧

చ॥ ఎలమిఁదురుమ్మ నిందగిలి యేగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్ప మొ
క్కలుఁడు తురుష్క-తాపికయి కట్టిడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గలకాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గామ్యభాటి కొడిసాచెడి తప్పను వైఁపు మమ్మరొ.

౨

ఉ॥ తప్పలఁ దోపనీకు మెడఁదంగలశాస్త్రము గప్పివుచ్చు మే
చొప్పనసా దదాబిడిగఁ జొప్పశలాకలఁ బోలు పద్దెముల్
గుప్పగఁ జేయు మెయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపకు మెట్లా నూలులన్
జెప్పినదే మహాపదవి నేయుము మూయుము గామ్యశక్తయిల్

౩

ఉ॥ కష్టముగా నెటో భవదఖండ కృపామహిమమ్ముకల్పి నీ
ముష్టికవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మూటలుగట్టఁ జాలు ని

నీపరాక్రమమునకును నీయశముకు! నీదుబిరుదంబునకు లోననీవు మెచ్చ! వలయు
నీజాతివార్తార్థ వలయుఁగాక! యింక నెవ్వరు మెత్తురో యీఁగలవులి! యెన్ని
యో గొప్పకీటము లున్నవినుమి! వానికేమియు గర్వంబు గానఁబడదు, వెదక
రవ్వంత యల్లికల్లుకువో లేదా! మేలు నీకు గర్వము వట్టఁజాలకుండెఁ, జాలునింత
టి నుంచైన సాలెపురుగని, బుద్ధి తెచ్చుకొని నయాన బుజములెగర! వైచి కొనుటచా
లించి గర్వంబువిడిచి! భద్రముగనుండు మిదియు నీబ్రతుకు దెరువు.

పిప్పర

సోదరకవులు

ద్వప్తపుఁ బద్యమున్న నది తొల్లి రచించిన దండు, వారి నం
తుప్పికి నట్లు కాదనుచుఁ దోచవఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ.

౪

ఉ॥ గిరగిరఁ దిప్పమోగెడిఁ బక్షియకరమున నెక్కయంత్ర, మా
“కిరకిర, బాలురక” దనుపఁ గీల్కొనుభంగియె మాన్యమైనచోఁ
బరవరలాడుచుకొ గవితఁ బాడె దడావిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించుపూనికయు మాన్యతఁ గాంచుఁ గదే మహేశ్వరీ.

౫

మ॥ స్వరవర్ణ్యత్యమెఱుంగకే పారిఁబారికొ నంగీతమల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పించురు! గాయకోత్తములు వహ్య నాఁగ; నట్లే వర
స్వరనందరభము శ్రోత్రపేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లే కెట్లులా
విఁచింపకొ గవితలే శ్రవోయుగళికొ విండుల్ ప్రసాదించునే.

౬

చ॥ “వదనన, సాని దానివన, వస్రరీసరి, గామగారిసా,
నదగద, నీరిసారి, దరిసా, గరిసా, నిరిసా, రిసా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, నవగా, వదగా, నిదగా, దగా, దగా,”
యిది యొక గానమేని యెదియేనిఁ గవిత్య మగుకొ మహేశ్వరీ.

౭

ఉ॥ “వేసినదోనమల్ బయలునేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్వ వి
స్వాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల” యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు వండిత రాజుచేత నీ
వీన డిలంగఁజేసి మము నెండుకు దూర్చెద విండు శాంకరీ.

౮

ఉ॥ ఎంచి పురాదులైన వసునెన్నిది వర్ణ్యములంగుఱించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచో నడుత్తరము చెప్పటకుకొ దగవైనయొక్కి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యొక్కతి కోమహేశ్వరీ.

౯

చ॥ కవివరులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములకొ రచియించి కవీపుం
జపుల జగమ్ముముంచెడి ప్రశంస ఘటించియె నేడు కౌవీపుం
గపులకతమ్మునకొ రసము గన్నడకుండెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ము బాలువడఁగా నెసరించెదె చూలదైవమా.

౧౦

చ॥ గడియకు మూడువందలఁట? గంటకు డెబ్బదివందలఁట! త
వ్వుడుక వనమ్ము చెప్పటకుఁ బూనిన వారిని బుట్టఁజేసి యె
వ్వుడు సరసాశునతగ్గవనముకొ బచరించు చుదీయఁజ్ఞముకొ
“బడబడ” మోగి “తాపమరచా” సునరించెదవమ్ము యీశ్వరీ.

౧౧

ఉ॥ వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణ
యత్తతఁ దక్కి శయ్య యొకఁ డంతగజాంతగ నంగ్రహించి యె
పొత్తును రోయకే పలుకుపొకడ నేరిపి మాడుకైత ను
నృత్తతమైఁ జరించుక శుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా.

౧౨

చ॥ తొరతొర గామనామములు తొంబదియో పదియో సహస్రసమ
తరతర గ్రుక్కఁతివ్వకయె వాగెడి వివ్రవిసూదివై ఖిరికొ
జరచర సూరు జూర్పుటది సత్కవిభర్తము గాదటంచు నీ
వెఱింగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పెదవమ్మ శాంకరీ.

౧౩

ఉ॥ అక్కట! నీరసాశువున నందముఁ జందము లేక యెట్టుల
గుక్కలు మ్రింగుచుకొ వెడఁగు గొల్లలఁసుద్దుల నెంతచాదినకొ
దక్కునె “తైత”యకొ పదవిదానికె, “గాదిదగంపెడఁకొక దాఁ
బొక్కిన నేమిలాభ”మగు బొంకక తెల్వఁగదమ్మ శాంకరీ.

౧౪

ఉ॥ అప్పెన మేల నేయవలె నలబరొ? తంబుర, యొంటికంటిత
బ్బిబ్బు మృదంగ, మీదవయమె వేషమువట్టిన లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాండ్రతలఁపుం గొలువంగల పాడుకైతముకొ
నీబ్బిలి గల్గి వండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచోకొ

౧౫

చ॥ కవితయుఁగాని సంతతియుఁగాని జనించిన యుత్తరము
బిదిసి నశించెనేని నలమబ్బునె? గర్భభరమ్ముడక్క, నా
యపు లవమేని లేనిఁగుతు లొక్క సహస్రము తెప్పవాటుల
ఇవ! ఇవ! పుట్టనేమి యగుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబు శాంకరీ.

౧౬

ఉ॥ ఆళుకవిత్వమందు రస మారయ రాగని యవ్వ నెన్నె నూ
యీశకుటుంబిని! జననమే లిఖియించిన బంధితైవనే

నాశముఁగూడ వ్రాయుటది నల్వకు నమృత మాసుగాక గ
రాభిశయమే స్రవించుటకు నక్కట! దీనికి భేదముండునే, ౧౮
ఉ॥ “మారుని గేరఁజాలు సుకుమారుఁడు, కన్నులు చేరఁడేసి, బం
గారముమే” నటంచు మృతి గాంచిన బాలున కేద్యుభంగి వి
స్తారరసముగల్గుటయు సంభవ మందెడుఁగాక నిల్వఁగా
నేరని కొవపాళుకవి నేరుపులేటికి మాకు శాంకరి, ౧౯

చ॥ పలుకుల కల్గిన నేర్పిన సుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్చికి
బలుకఁగఁ జేయ దానికి నుపశ్రితిగా శ్రివిందుసేయుచుకొ
గలకలలాడు కంకణవికస్వర సుస్వర మట్టులుండు మా
పలుకులూన ర్పదే యిసుపబాదగ బండరవంబు లీశ్వరి. ౨౦

చ॥ కలుషితమైన నీ స్తురుసుగాఁ బ్రవహించెడునట్లే తప్పఁగై
తలు దొరలుకొ దదాబిడిగఁ; దజ్జుల తెల్లు రుచింపనౌ, శర
ల్లలితకలావిభాసనిమలమ్ములు నత్క-మలంబులౌ, రస
జ్ఞులకు గుచించునట్టిద యగుకొ హిత మాళుకవిత్వ మేరికికొ. ౨౧

‡(తలకుఁదగనివ్రాతలు)

ము॥ కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతమనై కష్టించునుతగ్గుఱు లి
ష్టవివేకుల్ మలగోత్రనిందకులు, వేదాచారపారంపరి
దవవహ్నుల్, నకలాన్నభోక్తలు, సమస్తస్త్రీకుటుంబుల్, మహా
సువివేకుల్, వితరీత మీతెలివి విజ్ఞుల్ రోయ తెల్లుంజుగి రే
కవు లివ్వారి గణిగ్రుని వీరిలాకొ లోకం బన్న నేఁ డంబికా. ౧

‡(మే 10 వ తేది 19౨3 వ సం॥ కృషావతి)కసుండి)

చ ర నా యు ధ ప్ర శం స .

ఒకభాషాభిమాని:—

ఈపోట్లాటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈకవులు శోశ్యనుగూడా మిం
చిపోయినారు. తురుష్క-యద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది. కాని యీకవుల కల
మామెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విరామము లేకుండా ఉన్నది. అంత

ఉ॥ దుర్మతముల్ కడుం బ్రబలి తొందర గొల్పెడువట్టి, ధర్మపు
 స్సర్త్ర మెఱుంగునాద్య లవి మాపినయట్లై కవిత్వతత్త్వని
 త్రుర్మత లాఁగఁగా వలెఁ గుకావ్యము; తాదృశధర్మకార్య మే
 కర్మమెఱుంగఁ జాలనియకర్మవరుల్ నిరసెంప నేమగున్. ౨

ఉ॥ జన్మము లాఁగి పోయెనె? యశస్సుల సత్యము లాఁగిపోయెనె?
 ఆన్మము మాల మాదిగల దందఱకుం బ్రియమై తవర్చెనె?
 దున్నల కాలు భార్య లయి తోనము నందెనె? పోడ శిష్టనం
 వ్రన్నగృహస్థపుత్రకరవంకజ మంటెనె? వీరియూర్పులన్. ౩

ఉ॥ బసది కాదు కాని దగు నం నది దేశము నుద్ధరించు నం
 చేసరమాత్రులొ గిలుకునేవపువ్రాతల మాతమై యశో
 ధీనులఁ బూర్వపండతగతి న్మృతిఁ జొన్నెడి జ్ఞానులన్ మహా
 ధీనిధులన్ వృథా దెగఁడు తెల్పులవిల్వల నెంప నేటికిన్. ౪

కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరువక్షములచుట్టు గ్రామసింహులుచేరి గర్జన
 ము మొదలు పెట్టినాయి. ఈపోట్లాటల నాపించే ప్రభువెవడుకనవడదు! వీటిని
 షయమై ఆంధ్రప్రతికలు జాబులు ప్రకటించమాడదని దొరతనము వారిక చట్టం
 చేస్తే బాగుండును. కవులకే బుద్ధిలేనవ్వడు నావంటివారేమి చెయగలరు?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శినీ పత్రికనుండి)

కవుల కలహములు.

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్రా
 వలిలో సొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోర్టు రెండు ము
 ఖాముఖిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నటులను ఇరుప్రక్కలను శునకము
 లు ఆటచుచున్నట్లును జీర్ణింపఁ బడియున్నది. ఇది చూచుటకు మిగుల నచ్చెరు
 వుగానే కనపట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి
 జాగుప్సాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ
 జంటతలల కోర్టురావముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరునుజెప్పకయే తెలిసికొనఁగ
 లెదురు. ఇంత కాలమునుండి వీరిట్లు వాఙ్మహవాదములు చేయుకొనుచుండఁగానింత
 వలె కెవరికేమి యనగ్గము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నిరూపకములు చేయఁ

తే॥ ౧॥ జననమరణాలల్లియై విస్తరమొనర్చినవతరించినయ్యయ్యలేయగురుకొక్క
పండితులటన్నఁగవులన్నఁతాజ్ఞులన్నఁబ్రతికలువాయువాతంబప్పగిదిగాక

తే॥ ౧॥ బుద్ధిలేడఁటఁగి కవులకు బుద్ధిగల్గువారలెక నెవ్వరోగికులాచారములకు
నున్నచుట్టెడి మేటిసంపన్నులొక్కొక వీరలు నిగర్వలక్ష్య గర్వలేరు జనని.

౪॥ కవికలహాసోచారములు కట్టిండులకొ గరఁగింప లేవు కో

శ్లోవురు వారికికొ సుకవుఁ లన్యలుకొందఱు కుక్కలొరు రి

యవినయముకొ సహింపనిగుణాన్యుల కీలిఖించు పాజ్ఞు లే

మవుదురొక నీ వెఱుంగని రహస్యములుం గలనే మహేశ్వరి. 2

౧॥ కోడిగుడ్డంతయన్నమ్మగొనరె సుకండు, నిమ్మ కాయంతగోరెనత్సమ్మకుండు
వేఱొకఁడు; దీనఁగలఁగువినేక మజ్జు, లెఱుంగ రది విజ్ఞులకుఁగాక యెట్లు తెలియు

గు చున్నవండురా? ఆ పాప మిందుమూలముననే వండలేదు. అదియిదివఱకేపం
డి బ్రద్దలయినది ... ఈతారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములోనను గలుగు చుం
డును...“నిరంకుశాకవయ” అనునట్లు వారిలోవారు చర్చచేసుకొనుచుండఁ
గా నడుమవారు వారిని గోళ్ళతోడను గుక్కలతోడను బొల్పఁజూచుట యనా
లోచితము... కోళ్లు, కుక్కలు మొదలగు నీచోపములచే వారినిబ్రజారంగమునఁ
బడనేయుటకంటెఁ గొదమనింగములఁగానూ మదగజములఁగానూ ప్రదర్శించిన
చో సత్యమైన యర్థమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయియుండును...మఱి
యు వీరిట్లు నీచోపములచేఁజిత్రరూపమునఁబ్రదర్శించుటయేతాక దానివ్యాఖ్యాన
ములో “ఈకవులకు బుద్ధిలేదు. ఇత్యాది పరిమత్పట్టికారనీచవాక్యములచేఁగూడ
సంభావించిరి.

(1913 ఏ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శినీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద పడుచున్న కవియుగ్మములను గూర్చి కృష్ణాపత్రికలోఁగో
ల్లగను గుక్కలుగను పరమసీచోపముగాఁ జీత్రించఁగా వర్తమాన కవులలోగౌ
రవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచపఱుచుట చాలజుగుచ్ఛాకరముగ నున్నదని
మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని “కవులు కలహింద వలెనట” యను వ్యా
సమొకటి సువర్ణలేఖ యొకచదవరిపేరిటఁ ప్రకటించెను...అంత కంటెను అధి
కులు చర్చించు కొనుచుండురేని వారి ప్రకంసయే యెత్తుకొనము. ఎందుచేత? వారి

మ॥ ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్యనికునం దూహింపఁగా వచ్చు ని

క్రమపుసౌభాగ్యము లెన్నియెని; యది యజ్ఞగ్రాహ్య మెట్లో? పృథా

కుశికుల్ తోచినయట్లు గిలుగుదురు సంకోచింప రల్లంత న

య్యహంపంబు నదోవిగర్హితముగా నడైంతు రజ్జతవమున్,

౯

ఉ॥ అజ్ఞలవాఁతలే ప్రకటనార్హ ములొనఁట? త్యాజ్యముల్ మహా

విజ్ఞల వ్రాఁత లొనఁట? వివేకులు కోష్టఁట? కుక్కులంఁట? ధ

ర్మజ్ఞత మేలుమే? లిదియు బ్రహ్మసమాజమతఁపవత్తిన

ర్వజ్ఞతయొక్కొ? యన్యమతవర్తుల కంబరొ? యింత జ్ఞానమే,

౧౦

వివాదము తీర్చుటకు మనమొక మన బ్రతుకెంత యనెను న్వసామర్థ్య దౌర్బల్యమును బట్టి మనత్రోవను మనము పోవుదుము. టర్గి బాల్గను రాష్ట్రముల మహాప్రదివారణము నంధిచేయ బ్రీటిషు ప్రభుత్వమువంటి వారికే యర్హత గల దుగాని యెలమించిలి పొవయటద్దు, ఏమిచేయఁగలరు? ... పస్తావనకలు లేతన్నా త్రులుగారు. కలమెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని “చమచరి” ప్రభుత్వస్వాధ్యక్షులందఱును వంక దొరకెఁగదాయని యెద్దియేని యనిష్ట కారణమున వారిని తోచినట్లెల్ల నీవపటచుట కధికారము లేదు.... చమతాగ్రముగా యుక్తివ్రయుక్తికముగా వాదములు చేయుచున్నారు. సాంప్రదెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁబోవఁచుటలేదు ఇష్టములేనివారు వారివాదములను బ్రకటించక పోవచ్చును.... వీరికి నిజముగాఁ గవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరితాపమా లేకవారిలో నెవ్వరియందేని యనిష్ట కారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వెలితి “రిమాకున్” లు చేసి తద్వారమున నయనఁ దమయనిష్టమును దీర్చుకొందమను దుగుదేశచా? ... తొలుత రామకృష్ణకవులు తమకీశ్వర వేరులన్నమాట విసగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు ‘గుర్రువచ్చిపిల్లను వెక్కిరించినందుకై’ కంటగించుకొని కొంచెముఘోషణము చేసిరి. ఇట్లే గుంటూరికతాపథానములోఁ గొప్పరవుకవిగారికిఁ దమ రంగస్థలములోఁ దమతోనముఁడన్న సిద్ధాంతముమీఁద నహానన మీఁదగా నట్లువలదనిరి. లోకసామాన్యమర్యాదకై మీదెట్టి యాననమిచ్చినను మాయభవ్యంతరములేదు గాని ప్రత్యేకించిమాతోనముఁడన్న సిద్ధాంతమువైయాననమిచ్చిన మేమంగీకరింపవలసిరి.

ఇందు దివ్యేమియన్నది? ననన్యసేంచి తపమాచరించుకొను వారివై నను నీవు

సీ॥ అప్పు యెంతటిభక్త్యురాలూ యీబిడ రజస్వల యయ్య ముగియదిప్పటికింబెండ్లి,
కితనియోగ్యతనెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్వదియేండ్లయ్యాడుఁబడుచు
నాపెనంసగ్రణవరాయణత్వము మిన్న యాఁ బుత్రవతి పెండ్లియాడె విభవ,
ఆతఁ డిందఱకన్న సభికుఁ డేమన? జందెమునుదెంచె బాలుఁడైననుదెగించి
తే॥గీ॥ ఇట్లు భర్తేతరములనే యెపుడు వినుతి, సల్పుపత్రిక తెక్కడ? సహజభర్త
బద్ధ బుద్ధికిఁ గాని కన్నడని సత్య, మనెడివరమార్గమెక్కడ? యఖిలజనని.

కొలఁది వాఁడ వలదుమేని యాతఁడూరకోఁడే! అట్టియెడ మానుషము విడనాడిని
తాకికకవిమాట్రులు నర్మగౌరవ న్యూనతా పరాభవమునెట్లు సహించఁగలరు...
కాఁబట్టి సర్వవిధములను వివంశనా తమ యనిష్టమును దీర్చుకొందమును మరుద్దే
శమే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును...ఈ
హృదయ కల్పవృక్షముల కొక్క ప్రబల దృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము చిత్తగిం
చుఁడు...నిన్నటి సువర్ణ లేఖలో...“ఓర్వలేక తగవులాడు కవులను జుట్టుజుట్టు
ముడిపెట్టి ఇనుప గాలములు వేసి లాగుచున్నారండో? శ్రీరామరామ” యనుసె
క సందర్భములేని యవలాపమును వ్రాయించినారు...“కవులను” పోతేకించి ని
ర్దేశమేల వేయవలెను? కవులనే కాని, యోర్వలేనిగుణము గలయితరుల నెవ్వరి
ని శిక్షింపరామేమి?...తడుబీటగుదొరగారు చెప్పినట్లు కామముదీర్చుకొనుటకు
అకృత్య మెంత యవయోగమో క్రోధముదీర్చుకొనుటకిదియు సంతియయవయోగ
ము. ఈయమపట వర్ణనము విభాయకమే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు క
వుల నెక్కరినే కాక యాగణములోని వారినందఱనుగూడ నాలోకమునఁ జి
త్రవధ చేయుట తప్పనిసరియనితెలియఁ జేయుచున్నాము. కలహించఁ గూడ వను
వీరినిద్ధాంతమే సర్వదా ఆచరణీయ మగునేనియు, నట్టివారి నెల్ల నే కోర్కగనా
యేకుక్కలుగనా చిత్రించ వలసి యుండునేనియు నిప్పటివఱ కభేకవిషయము
లలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కవులు, విమర్శకులు, చరిత్రాధిపతులు, పండితులు,
సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచార తరాయణులు మున్నగుమహామహులనందఱ
నివిధమునఁ గోర్క, కుక్కలు, పిల్లులు, పంతులు, గాడిదెలు, గాఁ గూడవరుసగాఁ
జిల్పించి చారికి బుద్ధిగఱపుచుండవలెననియుఁ దెలియఁజేయుచున్నాము. ముందువి
ష్ణుశ్వరపూజగాఁ దొలిసాఁటికలహకవులయిన దండి కాళిదాసులను జెడియొ

సీ॥ ఘనుని బట్టుక సీచజనుఁ డేది వ్రాసిన నది శిరమ్మనఁ దాల్చునట్టిఘనులు
 సీమనిసీచత నిక-మ్ముగాఁ దెల్పువారివ్రాతలు బుట్ట వైచుఘనులు
 సత్యమ్ము నెఱింగియు శాంతులపోల్గి నెవ్వరికించుపరిపాటి-సురుఁగుఘనులు
 ఏదియో పోట్లాట సూచినఁ బ్రతిక కబ్బు "మేట" నటించు నరయుఘనులు॥

తే॥గీ॥ పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని, దానివలనను గల్గెడుహాని జగతి
 కెంత యని చెప్పఁగలము లోకైక జనని, సత్యమడుగంటునెగడు సత్యమెందు

క ధా ప్రా రం భ ము .

ప॥ అంబా? దీనికేమి ప్రకృతవృత్తాంతమ్మవధరింపుము,

(సూర్యోదయము) .

మ॥ పరితస్సర్వదపారభాస్వరగవీపారంభరీనున్నతై
 మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మండేహాధి
 క్క-రణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నుఘ్నాయ దేవాయ" యం
 చెరఁగఁ దన్మ-రకోటి కాలా-లఁది నెండే బందలై పాఠఁగఁ.

చ॥ సరసిరుహపుపాదములు సారెకు నుప్పరమండు, నెండు గొ
 వ్వరపు శిరమ్ములండు సెగిఁ బ్రాకి ఘనాలయ వంక్తి మీఁడుగా
 భరణికి డిగ్గి యెల్లెడలఁ దామయి యామెయి వారిశైత్యపుకా
 భర మఱియేయుచుక నెగడె బండితపామరరంజకమ్ములై.

క మక్క-గను వారికిఁదగవుదీర్చిన దేవిసొక యాఁడుపందిగను జిత్రించి యది మొ
 దలు మొన్న జీవఱకుఁ దగవులాడిన శిష్టు కృష్ణమూర్తి, పిండిప్రోలులమ్మణకవి, వెం
 కటరత్న శర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదమునెంకటరాఘవాశ్రీగా
 రు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు, వడ్డాది సుబ్బారాయఁడు గారు, శ్రీపాద కృష్ణ
 మూర్తి శాస్త్రి గారు, మున్నగువారి నందఱును వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జం
 తువులతోఁబోల్చి చిత్రింతురుగాక, ఆపూర్వోపనిషత్ప్రజ్ఞము వెలయుంతుగాక.

(కొప్పరపువారు కాలుద్రవ్వుట)

చ॥ మరుసుగ నుండె నుత్తరపుభోరణి యుత్తరుగ త్తరంబలెక
ద్వరపడి తిట్టి బండుగులదాపునఁ దూటుట స్పష్ట మయ్యె నె
త్తటి నెటఁ జేయనట్టి *యవధానము నెత్తిట వీర్వలాయన
స్థిరు లని యెంతమూర్ఖునకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా. ౧

క॥ అలనూజిదీట ట్టెకా, కుశమున మఱికొన్ని బోట్లఁ గోవిడు రెఱుంగక
జలిపిన ప్రత్యేకపుసభ, లలవా రెఱుంగమియు స్పష్ట మై కన్పట్టెక ౨
శ్లో॥ ననహాయంబుగ నవధా, ననభక బొనరించునట్టి నరుండె ఘనుఁడొ తా
ననహాయుఁడు ఘనుఁడో యది, నుసుమలకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కన్.

శ్లో॥ తెలుఁగఁగఁటి మీసంగఁటి అది, నిలువక వలెనంటి? వీరు నేరుతురొక్కొ
తెలుఁ, గొరా? తెలుఁగనఁగాఁ, దెలగాల్పాటాడు వచ్చి తెలుఁగే యగునూ.
తే॥ బలిగియూజాతతెఱుగెల్లఁజాటిమీఁదిపందికొమ్మ-లుబల"మన్న పగిదిదొఁచె
వీరికి జనా బొసంగుట విజ్ఞానాప్త, రయిన సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక. ౩

క॥ అని యెంచి వారు పదైము, లను గిలుకక మేము వానిలక్షణమును నే
రనిపోలిక న్నివచనమున జూచును బంపితి మంబ? వారు పురఁజురఁ బొక్తక
క॥ పదైములు వాగ్గిసితిమి వి, ద్వద్దశ గూతెట్ట మనము వలుదనగా వా
ర్దదై మిటు గొట్టిరని యో, గుద్దుకొనం దొడఁగి రంటి కొవవుసాముల్. ౪

*బ్రహ్మశ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వర కవీశ్వరులకు.....

శ్లో ... .. అష్టావధానంబు నాచరించెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ
లేము, శతఘంటకవనంబు, నల్పంబూ నెదరేని యద్దానిమించి నేయంగలేము...

శ్లో॥ అన్యునినహయ మించుకయైన లేక. పద్యమవధానమండు జెప్పంగ
లేని, మీమహాధారణాశక్తి.....

శ్లో ..... తెలుఁగు మీసంబు నిలువంగ దిభ్రుడింక. (౩-8-11)

శ్రీ మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా!
పద్యమయంబును తమయుత్తరమందినది, "మీవరువును మావుమాటకు జవాబు నొసం
గిన వాడ నమ్ముడ" అని వ్రాయించినారు. ఏనందరప్పమునం దేవిషయమునం

క॥ మునురామకృష్ణులకుఁ జ, క్కనివదైమ్ములను వ్రాసి ఘనత సొనఁగిరి
య్యనువున మనలం జూచిరి, యని లోలో వగచిరంటి? యాత్రింపుఁగవుల్,

క॥ అనుకొంటి మేము వీరికి, ననవద్యపుకక్కి వచన మైనకా వ్రాయం
జనద, యది గ్రామ్యకైలిం, బనువకుటే యుక్తమునుచుఁ బదవడి జననీ. ౯

క॥ కాని యటు మొదట యోజన, మానసమునఁ దపులకునికి మఱి యాధాటిన్
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కపుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెక. ౧౦

క॥ తగినంతగూడ గతిమే, మగువఱచిన వీరికర్థ మగుటె ట్లటు వా)
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి? వీరి నగరా? విజ్ఞుల్. ౧౧

నీ॥ అవి యనడావామ్ము లన, “మాకు సిత్య మి
య్యియె కూర” కటన్న దెవరు జనసి?

ఒక్కరో? యిద్దరొక్కో? దేవు లనుకేలి

“కెడ్డ”లంబనుకొన్న దెవరు జనసి?

“లవణం బనిన నేదొ యవలికిఁ జని తెచ్చి

యెలమి వడ్డించిన దెవరు జనసి?

నథ “నథాలో బ్రహ్మ” చదువ “సీతాత” లో

నపువ్వునంగము నేసి రెవరు జనసి?

గీ॥ వారిలో వారు గారొ కొవంపువారు, కాక యుండిన గీత మొక్కతన వృత్త
మయ్యె వీరికి నీలాటి యథముశుభము, నెఱుఁగని యమాయికులు మీన లెత్త నేల.

క॥ ఇది యిట్లు లుండె మాజా, బది వారికిఁ జేరె మరల నలవాద్దాబుకా
గుడురుచుకొను నీలోపలఁ, బొదలిన వేటొకవిశేషముకా విను మంతా, ౧౩

(మ॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యపంత్రులుగారింట విందు)

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె విందనుచు నెల్లబుధుల్ విన రామయ్యార్వడే

నంతనమానియో పిలిచెఁ జట్టన నాఁడె నియోగివైదిక

దేరూపముగా మాయేమాట మీయేవరువును మాపినదో యావిషయము విపులముగా
వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యుత్తరమిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంట
నే దయచేసి వై విషయమును వ్రాయించురుగాత. — 21-11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరువణ్ణామ్రమ్.

స్వాంతము లెట్లు బాటెఁ గొనసాగని యాననచర్చకత్త్రి, ధీ
మంతుఁ డితండు మున్ననిసమాటకు దాఁటక వచ్చి చెప్పెరన్.

౧౪

ఉ॥ నేఁ డరుదెంతుమన్న నుడి నిక్రమెనర్చుఁ డటంచుఁ బిల్చి 'మో
మోడిన త్రోవ గన్నడంగ నెయ్యన నయ్యనఘుండు వోయె "బోఁ
గూడడు మాడు" నంచు నొకకొండలు దండడిఁ జర్చుజేసి రా
పాడి గడింప "కేగుటయె బా" గనె వెంకన నిర్విశంకుడై.

౧౫

ఉ॥ విం దనుకూలమై జరిగె విండున లోప మొకింత లేద, యెం
దెండులకేసి మంచి దని యెంచిరొ యేమో, మఱొక్కవంక్తి మా
కుం దమవారి కందఱకుఁ గొండొకవంక్తియుఁ గాఁగ నేరువా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కడున్ శుభ మిచ్చె ననేకఁగులన్.

౧౬

ఉ॥ పట్టురుమాల్ బుజమ్మవయి బాలరవిప్రభలీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజులెఁ గొప్పఘనబృహద్రావు, బల్
దట్టులు ముండపాటికులధన్యుఁడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనివంక్తి నెనంగి రఘంగురస్థినిన్.

౧౭

తే॥ గీ॥ జరిగె నారీతి విండు ప్రశస్తగరిమ, భోజనానంతరమ్మున నొజఁ గొంద
తేగుదెంచిరి వారు కోటిశశక్త, శాస్త్రీముఖులు పదపటిదర్య వినుము.

౧౮

మ॥ చిలుమామిళ్లకులుండు యోగ్యుఁ డలలక్ష్మీపూర్వనారాయణుం
డురుక్మీస్థవిరుండు వచ్చె నట కుద్యోగిత్యమైతిన్, ధురం
ధరులై తక్కిన చుట్టలున్ మఱియునుం దక్కుంగలా రొప్ప భా
స్వర మయ్యెన్ దగుపాటిగా నభ భవిష్యచ్చర్య సూచించుచున్.

౧౯

శా॥ ఏ కారామయగారితమ్ములఁట? బీ, యే, బీ, యలై న్నీడరి
'దాకన్' వచ్చిన మేటియంట? మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీకకన్ గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని నభన్ వీక్షించి తాం బంచె నా
పోకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనం బోలుంజామి శాంకరీ.

౨౦

ఉ॥ ముందు భుజంగ రాయస్సపమూర్తికొ, కొప్రపుటయ్యకో, ఫలగ
బందంగఁ జేసి యాపిదప నన్యులు బండుల కిచ్చి మీద న

స్పందితకీర్తి కంఠజనిభాస్వరుఁ డౌనలమేటి కీయ నా

విం దతఁ డందఁకే కడు వివేకి మమున్ గరనంజ్ఞఁ జూపుతున్.

౨౦

ఉ॥ రామయగారితమ్ముఁ డలరాఁడెయొగ్యతఁ బొల్పునాఁడు సు

శ్రీమహితుండు లక్ష్మీనరసింహనమాఖ్యుండు మా కొనఁగెఁ ద

ద్దీమహితత్వమేమి, మఱి తేఁకువయేమి మని స్తుతించుచున్

బ్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గ్రన్తనన్.

౨౧

చ॥ తిరువతి పుచ్చుకోక యొకతేఁకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ

గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్జమునన్ గుళలత్వ మూనె, నం

తరమునఁ వత్సదాత యది తా గ్రహించె సెకింత చర్యయున్

సరసముగా నెసంగె నది సభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ.

౨౨

ఉ॥ రామయగారికిన్ మఱియు రామయతమ్ముండుగారికి గడున్

ధీమహితత్వమంజున నదేఁకువయండును గల్లువారకున్

మామది జర్ప నల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినతోవ నింటి కే

మేమియొ చెప్పి కొంచుఁ దగ నేగితి మానినీ వోయె నీగతిన్.

౨౩

చ॥ వెలవెలవోయెఁ జొక్కలు వివేక విహీనులమోములట్ల ని

ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం

బులబలఁ దెల్పి మీటె ఘనపుణ్యులు వైదికులు నియోగులున్

గలిసి యొనంగునర్థములు నైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్.

౨౪

మ॥ అది వర్షపుగాన మేఘపటలం బావంత ద స్తవ్వఁ గో

విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగో విస్ఫూర్తి చే జ్ఞానిబు

ర్మదముంబోలె నపాకరించి సుదినప్రభ్యాతి యవ్వేళకున్

గదియన్ వెల్లఁదొడంగెఁ గాక వితతుల్ గ్రాసార్థ మట్టొడంగన్.

౨౫

క॥ తరువాతఁ దనకు సొమ్మును “గురుతరలీల” యనుపదముగొని వదన్యంబున్

బురపుర లిఖించి మీనము, స్మరింపించుచుఁ గొప్పగంపు చతురుండు పెలుచున్

ఉ॥ *పత్రిక నంపి యవ్వదును బద్యము వ్రాయక యుత్తరించుచు

పత్రికఁజూచి “పిర్సనకుఁ బద్యము వ్రాయమిఁ జూడ” నేటి కీ

*మహారాజు తిరువతివేంకటేశ్వరకవులకు.....చ॥ గురుతరలీలరేప నకు

గూర్చగ నుంటిమిగాని, భానువాసరమున దక్క రాఁదరు, ... ఆశుక విత్వకతావ

యాత్రము మీరు మాకుఁ గవులేయనితోఁనరు మీరు తిట్టినన్

శత్రుత మాకుఁ బుట్ట దనుచందముగా మదిలోఁ దలంచుచున్. ౨౦

క॥ వదవడి*వచనమె వ్రాయుచుఁ, దుదిదనుకం బతికలకు దొడఁగెన్ సుకపుల్

వదుగురుగల నభయనన, పైదలోఁరాయివడి వ్రాచలేల్లన్ సురిఁగెన్ ౨౧

క॥ తఱిమితఱిమి మునుఘ్నాకు, త్రరములు లిఖించునతనితత్తమాపై

విడిగి సురిఁగి కరిగెన్సెఁగి, త్రరమే వచ్చుటకు మిగులఁదడవైపోయెన్. ౩౦

ధానముల్! విరదన నేయ రాశలయు, వెంటనె, మేమవియాదరించి ధీ! వరనభమి
పృథ్వి కలువం గలమీనము దీయఁజేతుము ...”

గుంటూరు, }
22-8-11. }

ఇట్లు,
కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ, శతావధాని.

గుంటూరు, 23-8-11.

* మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మగారికి. ఆయా, ...మీన
పుం బద్ధమున కర్థ మేకారణమననా మీకుఁ దెలియలేదనుకొనియెదను ... తెలి
యదేని పెద్దలనడుగుఁడు... (4) ఈపృథ్వి ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను
మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదకుం దిగుటచే నయ్యది యంతటినుండి
మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినది కాదు.... (9) మీరుమాకుఁ
దెలిసిన యంశములలో నేక దేశప్రవిష్టులు మాత్రమేయైనను మీకోరికంబట్టి మీ
సభకు రా నుద్యోగింతుమే యనుకొనుఁడు రేపిక నొకరాంధ్రభాషైక దేశమగు
గ్రామ్యభాషయందుఁగాని నిర్వహిగ బ్రాసనసౌశబ్ద్య రసాధాన కవిమార్గమునఁగాని
యస్యతఃగాని మమ్ముజయింపుఁడని కాలుద, వీసచో మాగ్రహచారమందుకు
నుడఁ బదవలసినదేనా! అందులకుఁ బృజ్ఞలు నప్రతిపవలసినదేనా! మాకుఁగల
శక్తులలో నేతైక దేశముననంతో యంతో యెంతో యెఱిగిన వారెల్ల మమ్మెదిరింపఁ
దగువారేనా! శాంతంపాపం... (12) ఈవ్రాతవలనఁ దెలుఁగునేని మీకుపదలితి
మని యనుకొనకుఁడు....”

గుంటూరు, 27-8-11.

† మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మగారికి, ఆయా, (1) జరూ

క॥ లలి“బాజానందడి మం, గళ సూక్రము మఱచినట్లు”.గా నభతై ముక
గిలికినరవివాసర మా, పలికిజని వచ్చె సోమవాసర మంతకొ. 3౧

చ॥ నభయగునన్న యాదినము నందడిగా జను లేగుదేర రా
నభ మయి పోయె నెయ్యెడల నందుల గొండుల వెంటపూటయిం
డ్డ భరముగా జనులొవిడిసి “డాబులు డాబిరి యేలనేయరో
నభ”యని కొవ్రపుంగవుల సారెకుఁగేరఁ బాడంగి రంబికా. 32

నీ॥ పుట్టదిట్టము లేడురా? నిల్చుటెట్లు కొప్పరమంచుఁ బలుమాటువలుకువారు,
తన్నుఁగజ్జలబల్కి తనయున్నతినిల్చు నెంతదగ్గనటంచునెంచువారు,

రు “అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు
మీ రిచ్చిన జవాబు అందె... ౧. నభ ముగియమీరేచేయవలెను, ముందుత్తరమా
వ్రాసి యవధానాశుకవిత్వములకై కాలుద్రొవ్వి నవారు మీరుకాని మేముకాము,
...౪” మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును నవధానపు తేర్పాటులు చే
సికోవలసిన దేకాని యయ్యవినభ్యులేర్పఱువఁదగినవికావు, ఉభయులచే నేర్పఱిచి
కొనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్వయములును రసారసములును దారితప్యములును
విచారింపఁదగినవారు మాత్రమే గి. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు మీరునభ
సమకూర్చుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము...౮. జరూరనివ్రాసినను వెనుకటి
వలెనే ఆలస్యముచేయక లేపు సూర్యోదయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు,

అయ్యా! ఈదినమున నభ తప్పక జరుగు ననుమీప్రకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేకగ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని వృథా
కుల నొనరించుట యుచితముకాదుకావున నవధాన సభావిషయ మేమియనదియొ
బ్రకటించి వారినందియము తీర్చుఁడు మాయుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్తరము రాకుం
డఁగ నేమేము ప్రకటించుట యుక్తముకాదుగదా? ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

తన్నునుబండలే తన్నువంచననేయు నవనరంబైనప్పు డనెడువారు,
నేల విడిచిసాము లేలాకోని యొకచోట నంతలానే యుండక నెడివారు 33

తే॥గీ॥వింధ్యగర్వంబగ మ్రువనవంధ్యమహిమ, ముగ్ధుడించి యిన్నీ యనియొంటలువారు
హంసకాకచరిత్ర మిష్టందఱకును, స్మృతికిం దగిలె నటంచు వచించువారు.

మ॥ ఒకటే శైలిగ నొక్కటే వడిగ నొకటానియంచుం గవ్యగ్రణీ
ప్రకరం బెంచగ నంచ యేక, నటు“రార”మృన్న కాకంబు ము
న్నెకతీ, రావయినొక్కతీరు, పయినెన్నొ తీరులైడన్సి, నూ
టాకయానమ్ములు చూపి కాదె'శరణం బొందెకొ మరాళవ్రభుకొ. 34

క॥ అనిపూర్వగాదలెన్నుచు, మనమునక దమవడినశ్రమకు మఱిమఱి విఘ్నం
గనుచుం దిరిగిపో నెంచుచుం. బునఁపునర్యో జనలకు బుద్ధి చొనుపుచుకొ.

అ॥ వె॥ కొండపీఠిసామిదండ నుండెడిలేడి, కొండతీర్థనూతుగుట్టమునకుం
దఱుచుభయము చెందిదండంబులిడునెయ, ద్ధానితోడం బెనగనుతలంపు గొనునె.

తే॥ గీ॥ సేంహగమనంబు నేర్వంగం జిన్నిలేడి, కెన్నిజన్మమ్ములెత్తినయేనిగలిదె
పాల్యపాలకభావనంబంధ ముదవఁ; దలంచుటదియెంతయేనియుం దప్పిదంబు.

క॥ తన పాదములు మనమ్మున, ననయము మననమ్ము నల్పనప్పటికికొ దాం
గనికరము కరము గని దా, నిని మురుగునక జూడకున్న నేరముహరిదొ. 35

క॥ హరికికొ హరిణమునకు నం, గర మది హాస్యాన్నదంబు గా దనువా రుం
డరుదానికేము హరిణము, కరి నెదురుటే యంద మెట్లు ఘటియించునటుల్.

ఉ॥ రంకుపు శీఘ్రగామియని రాజులు పట్టపుటేన్లు వీడి రా
జ్యాంకము గాంగక కైకొనిరె యక్కటాని యెనుండుతోడం బోర నా
జింకకు శక్తియున్నదె? ప్రసీద్ధికినై “యెదిరింపు” మంచు నే
కొంకును లేనివారు పురికల్పినమాత్రన యేమిలాభమా. 36

చ॥ అదులకభేద్య మైనచతురంగబలమ్ములు గల్గుటేనితో
గొఱియలగొల్లటేం దెదురుకోలు ఘటింపకం నెంచి“మీరలుకొ
గొఱియలతోనె రండనుచుం గోరిన “నీ” యని, రోసి దానికే
“నరి”యని నీదవడ్డ, వెడజూబుచురాబుల దాబు లేటికొ. 37

ఉ॥ ఇచ్చి వరముఁ దైకొనరె యెల్లసురారులకు న్నిలింపు; లా
నేచ్చరితుల్ మహామహు లవస్థదహరులతోడఁ బట్టి వా
రిచ్చినామెచ్చు లాగికొనుటేమి యథూర్వము? మెచ్చినంతనే
హెచ్చును దగ్గునుకొ వలవదే? తల దాఁటినపోక లావ్వునే.

౪౨

శా॥ దేవ బ్రాహ్మణవృత్తులకొ విడిచి వర్తింప న్నియోగించి భూ
దేవుల్ వీడుదు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కి య
ర్భావం బాతటి సూరకుండరు గదా? వైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజూతురే? కావలం బడవరే? కాల్చివ్వఁ గా నిత్తురే.

౪౩

ఉ॥ చెక్కిలిసెక్కుచుకొ జనులు చేడవఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ జేర్చిమై
నకుర్క-నఁ జేర్చికొన్న నమయమ్మన బాలుండు పాలు గోలుచుకొ
ముక్కు “కటుక్కు-నకొ” గొఱుక ము ద్దదియెల్లను మూలఁబట్టి నా
యక్క “ఇదేమిరోచెడుగా” యనదోనమే? దానరోనమే.

౪౪

వ॥ వితతతరవ్రబంధముల విశ్వజనీనములకొ రచించి కీ
రితి జగ మెల్ల ముంచుచుఁ జరించెడితిరృతివేంకటేశ్వరున్
మరిచెడి కొవ్రపుంగవుల మాయకవిత్వముతోడఁ బోరికికొ
గుఱుకము పూనినా రని జనుల్ విని నవ్వును రేమొగమ్మునకొ.

౪౫

ఉ॥ ఆల్లిక కేమి సాలెపురు జల్లదె? ‘హు’ ప్పని యూఁడునంతలోఁ
బొల్లగునల్లికల్ సరిగ బుచ్చుదముల్ గద? దీని కేసుదృ
క్తల్లబాచిత్రమేనియు యథార్థముగా ముదమండునే? యెటో
యల్లిన దేల కాదనఁగ నంఁచది మే, లను టొక్క-మెచ్చొకో.

౪౬

ఉ॥ మంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున మున్నురచించినట్టివే
ముంగలి కీడ్చి పాఠమును బొల్పుగ నప్పగఁజెప్పకమ్మపో
లిగం గడు థాటిగాఁ జదివి కేవల మెక్కడో యొక్క టొక్క టొ
జం గయితంబు నెప్పట యశస్క-రమే? సుకవీంద్ర నుత్సమే,

౪౭

ఉ॥ విప్రవిసూదిసంచి నెటు వేటొక వస్తువులుండు నట్టులే
కొత్రపువారు నంగి నిడుకొందురు వత్సన లన్ని చేసి, యా

శుభ్రకృతిక రచించి రని శుద్ధ లభాయకు లంద్ర ముగ్ధముకొ
నుప్రధితుల గ్రహింతు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లడక.

౪౮

ఉ॥ గుట్టిది బైటచెట్టుటకుఁ గొండఁజేరియు నంశయింతు రీ
చెట్ట నడంపకున్న నెటు చేటు దొలంగున నుహకవిత్వ వి
ద్ధట్టనుధానభామకవితానవతామరసాన నావచః
పట్టణవైభవప్రధిత బంధురసౌధవిలాసలక్ష్మికెక.

౪౯

ఉ॥ జీవనమూడె మాకని వచింతురుగా కొకకొండ అట్టి వా
రేవగనైన జీవనము నీవయి జేతురుగాక కైత యే
కావలెనే మహాకృగతి గానఁగరాదె, యమాయి కాత్మలకొ
జీవికకై జగం బకహనించునటుల్ గికురింపఁ జెల్లునే.

౫౦

చ॥ ఇటులాక కొంతమంది కడు నెల్లిదవుంగతి దోచ నాడ న
వృటుమతు లాడువల్గు లలపక్షమువారు నహింప “కేల యీ
కటువులు? కొవవుంగవు లఖిండులు వారల శక్తి చూడుఁ, డు
తగ్గుట మది, గోరతం బనెడికావ్యమునం దగుపట్టు నావుడుకొ.

౫౧

ఉ॥ అప్పగమేళ్వరీ దయకు నాకరులకొ గదలించి రానిచే
గొప్పను గోరి గర్తమునఁ గూలి యెటో వయి రాఁగడంగి యీ
కప్పలరావముల్ కొఱయిఁ గా వని లోనఁ దపించి పొక్కుమీ
కొప్పరవుంగవీకులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులకొ.

౫౨

చ॥ అనుటయు వారిపక్షపు జనావళి వారలయోడు పూర్తిగా
మనమునఁ బట్టియుంట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జననంఘమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రని గని కొన్ని మాటలను రేఁగగనేగెద మంచు నెంచుచుకొ.

౫౩

క॥ చనుచుండ వారిపక్షమునవా రొకకొండ తొఁగిమొగి నేమేమో
యన మొదలిడ ‘మీరెవ్వరు? చనుఁదా, మేమడుగ నటకుఁ జనవలెననుచుకొ.

శా॥ కాలిం ద్రవీర్షితి రూరకుండెదరె? నంసార్దుల్ జగ మ్మండు, నే
వేలున్నా రలవారిఁ గోరికొనుఁ దావిద్వాంసు లేతెంచి మీ
మీలోపమ్ముల నేర్పరించెదరు సాక్షి మ్మేరి తెవ్వారికెకొ
వీలో తెల్పద రీనుడికొ విసఁగ నువ్వి ప్లూరెడికొ లోకముల్.

౫౪

క॥ తిరుపతి యెట్టిదియో? కొ, పురమెట్టిదియో కవిత్వభర మెట్టిదో నం
స్కరణం బెట్టిదియో? ధి, కర్కరణం బెట్టిదియో? తెల్పం గల రవ్వారల్.

చ॥ పరు వెలువంటిదో? చెలుచు బాసయు నెట్టిదో? లేకమేని నం
స్కరణము పూజ్య మయ్య సరిగంగలనాడుట యెట్టిదో? నమ
స్కరణకు నాననమ్మనెడ బోరెడిధీరత లెట్టివాక్కో? వి
ష్ణురము లొనంగు పెట్టిదియో సత్కవితా వనితా వినోదముల్. ౫౭

ఉ॥ కోరిక యెట్టిదో? యచటఁ గొం తుదయింపమి యెట్టిదో? పరి
మార్గము లెట్టివాక్కో? మమకారము లెట్టిదో? యంతఁ బోక ధి
క్కారము లెట్టిదో? పయివికారము లెట్టిదో? బారుబూరలం
కారము లెట్టివాక్కో? యధికారమెట్టిదో? కారమెట్టిదో. ౫౮

ఁ॥ సారము లెట్టిదో? పయి ససారము లెట్టిదో? కాలుద్రవ్య రుం
కారము లెట్టిదో? పయి జకారము లెట్టిదో? యంతలో భవ
క్కారము లెట్టిదో? మఱి నికారములెట్టిదో? పిమ్మటం దిర
స్కారము లెట్టిదో? పారిఁ బొకారము లెట్టిదో? కాలు లెట్టిదో. ౫౯

ఁ॥ బీరము లెట్టిదో? తిరుగు జేకము లెట్టిదో? పిమ్మట న్నమ
స్కారము లెట్టిదో? పయిప్రకారము లెట్టిదో? యాపయి కా వమ
ట్యారము లెట్టిదో? పయి సకారము లెట్టిదో? మీడుమీడు నా
కారము లెట్టివాక్కో? సుడికారము లెట్టిదో? వైరమెట్టిదో. ౬౦

ఁ॥ హరము లెట్టివాక్కో? వ్యవహరము లెట్టిదియొక్కో? యీవమ
క్కారము లెట్టివాక్కో? బయికారము లెట్టిదియొక్కో? వై బహి
మార్గము లెట్టివాక్కో? యవకారము లెట్టిదియొక్కో? యాయబాం
కారము లెట్టివాక్కో? యవకారము లెట్టిదో? నేర మెట్టిదో. ౬౧

ఁ॥ పారము లెట్టివాక్కో? పయిపారలహరత లెట్టివాక్కో? స్వీ
కారము లెట్టివాక్కో? గుణకారము లెట్టిదో? చుట్టునున్న ప్రా
కారము లెట్టిదో? పయి లకారము లెట్టిదో? చాటు చాటు స
క్కారము లెట్టిదో? తెలుపఁగాం గలవారలు వందికుల్ గదా, ౬౨

చ॥ కవి యన నెట్టిదో? కవిత గాఁ దగునట్టిది యెట్టిదో? వృథా
రవణము లెట్టిదో? కవులరావము లెట్టిదో? నత్క-వీశ్వరో
త్సవ చరితము లెట్టిదో? బుధత్వ మదెట్టిదో? యేరి కేరికి
శివ! శివ! సామ్య మెట్టిదియో? చెప్పఁ గలారు బుధోత్తముల్ గదా. ౬౩

చ॥ ఎవరును నేరు నొక్క-యెడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూరుచున్న నొ
ప్పపునొకొ! యేరికిం దగదొ! యక్క-ట! శక్తులు పట్టి చూచి “వీ
ర-పు లలవారల!” కవులు గాఁ దగువార” లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రులదక్క జగత్ప్రియమ్మునక. ౬౪

ఉ॥ రా మనిరొక్క! పండితులు, రమ్మని కోరనె లేదో? సద్యశః
కాములు మీరు వారివయఁ గా లటు ద్రవిష్ట యున్నేక్ష నేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టినా
రిమెయి సూరకుంట తగునే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో. ౬౫

ఉ॥ ఏమిది! యీజనంబునకు నింతటివక్షము వారియందు, ద
న్నామము వీరి కింతగ మనమ్మున కెక్క-ఁగ నేల! కొప్పపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! న్నడేశవాసు లకొ
ప్రేమముగూడఁ గన్నడ దరిపొకరమ్మును మించి రివ్వెత్.

చ॥ అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి వక్షపువారు “మీరు వ
చ్చిన పనిచూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ర్లను లయ మీకుఁ గట్టములు గప్పెద? రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్ట” దంచు నుడువక “బని లేనిదె వచ్చినారమే. ౬౬

మ॥ కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కట్టించి యీనత్వభా
సువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చోనుండి యిచ్చోటికికా
జననత్వమ్ములు వెచ్చఁ పెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథాహంకృతి
నధిల్ నించినపత్రికల్ గని యథార్థం బంచు నూహించుచుక. ౬౭

మ॥ అదిగా మాత్రక వ్యాఘ్రముం గదవులా గంతంత మిట్టెక్కి నె
వ్వుదికే న్నెమ్మడి దక్క-మీనములపై మాత్యర్యముక గ్రక్కి సా

గద యంచుక దల గ్రుక్కి- పాటుకపులన్ గన్ద్రాఁ జనక రాదె!యే
మిది! మీపూనిక యెంచు డిందె! నని పేర్చిన్ బలగఁగాఁ గూడదే ౨౯
చ॥ అడిగెద మేము మి; వృదుగుఁ డెట్లులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
న్నడమి యదెట్టిదో? కపటపద్ధతు లుద్ధదు లెట్టివొక్కొ! య
గడవిడ లేమి యయ్యెనుకొ? కా లటు ద్రవ్వుట చేడ కేగెనూ!
మడనులు ద్రొక్కి మీనమును మట్టునడావడు లేడ డాగెనూ. ౩౦

ఉ॥ “మీనము,, లంచు మీనములమీదికిఁ బోవుటెకాక వారియ
ద్ధాననమండుఁ జేరుటకు నానన మూఁచుటె కాక యెన్నియో
దోసపు బాసలకొ గిలికి జుండుడు కందుటె కాక నై రసా
భానము చేసి పాటు టిది భావ్యమె కొప్పగవుంగవీశ్వరుల్. ౩౧

చ॥ నమరము చూచి భేదరులు సంబర మండట యెంచు విండు మ
య్యమరులుతోలె నభ్యులు జయవజయార్థులు గాక వారు వ్ర
శ్చము లిడ నెవ్వ “రద్దండు వనకొ గనుఁ డడైద” మంచు వారు న
క్రమముగ వ్రాయ నందులకుఁ గాక పరాజుష్టులులైతి రేటికో. ౩౨

ఉ॥ గ్రుద్దె నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుడ్డును రావణుఁ బట్టి, మూర్ఖమై
నద్దివిజారి జాటి తెలి నంది “బలీ” యని మెచ్చెనంటి? య
సుద్దికి నంజనాసుతుఁడు సుంతయు నంతన మంద ‘కొరగి నా
గుడ్డురుచికో వచించు టానఁగూడెనుగా? యని వలచె వక్త్రముకొ. ౩౩

ఉ॥ “మీనము” లన్న “జు” ట్టనుచు మిమ్మును వా రన వచ్చుఁగాడె! యే
వాసియు లేనివారియెడఁ బంతము పొజ్జుల కేలగి మీరసా
భానపు వ్రాఁతయె తెలుపుఁ బండితభూరు లటంచు; నర్హుఁడా
దోసము మీది, మీ రింక సొజుంగక చేసెడి చేమి కైసరుల్. ౩౪

చ॥ “గురుతరలీల” పద్య మది కో! యని యార్చుచునుండె మీర పై
బరు విడుకొన్నవారలు నథం బొసరించుట కంచు, నేల యీ
పిటికితనంబు నెవ్వఁ డని బిట్టడుగన్ వలె నంచు; బోయి కొ
వ్వరపుకవుల్ కనబడక వచ్చిరి వా ర్రముఁ జూడ సంబరే. ౩౫

చ॥ ఆవు దొకచోట విందునకునై వనియుంటిమి మేము మానిగా
నపదము చూచి వీరలును జాతిరొకో! యని యాడుకొంచు న
ట్టివనియు నుండునే! యనుచు, డీకొని కొట్టెడిసేనపోల్కి న
య్యవరిమితప్రజానిచయ మయ్యెడకే చనుదెంచె నంతటకా.

22

శా॥ అందు గొందఱు శ్రావ్యులు మఱియు వైశ్యశ్రేష్ఠులుం గన్మనా
రెందుం గన్నడి రిందఱునగ వితకై యేతెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గొప్పి గల్గుటనుమేయం బయ్యె నొయంబ! మే
మెందు న్మృత్యునియుండ మిందఱును దాదృగక్రిసంపన్నులకా.

22

ఉ॥ నాలగజాతియందలిజనంబులు తూర్పున నుండు గాని యీ
నాలవజాతివేఱు వయి నాగరికత్వముచూట కేమి వి
ద్యాలయలనను బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిభక్తులుం
బొలం గలారు కన్మకులజన్మలలో శతముకా నహన్రముకా.

23

ఉ॥ చారులు నన్యలుం గడు నవారిగ వీధిక రెండువ్రక్కలకా
బారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొవ్రపువారిం బూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకుక మఱి వా రగుపట్టమికా వృథా
యై రహి సండ్లకుక మరలు. టాదిగ నొండొరు లాడుకొం చొగిక .

24

శా॥ అయ్య! తిర్పతివెంక పేశ్వరులు! మే మత్యాశయై వేడ్క మీ
కయ్యంపుక నభం బూడ వచ్చితి మిటకా, గాల్చివీసా రెవ్వరా
యయ్యో! మోమును జాటు వెట్టి రిక మా యాయానముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెకా, వచ్చినత్రోవం బోవుము, లేదా? యిందుమో? తెల్పుఁడీ. ౨౦

చ॥ ఎఱుంగుదు మేము “కొవ్వర” ముదెట్టిదా? వారిని బూడ రాము, మి
మ్మొఱుంగము మీదుపొత్తముల నింపెనలారు “ఘాటోలు” దక్క నేఁ
డరసితి మయ్యె ధన్యము భవాదిక; మూరక పొ మ్మటండురో?
దరిసెన మిచ్చి నందులకుం దగ్గవలం బొనఁగం దలంతురో.

౨౧

చ॥ ఇనుము ననేకభంగుల జనావలి మావయిం గల్గుపేమముకా
నుచుండగ జేయుచుకా, బలుకఁగా కవుడేము వనించుసాధ ము

గడ యంచుక దల గ్రుక్కి- పాటుకపులన్ గన్లై జనక రాదేయే
మిది! మీపూనిక యెందు డిందె! నని పేర్చిన్ బలగ గాఁగ నుడదే ౨౯
చ॥ అడిగెద మేము మి; మృదుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
న్నడమి యదెట్టిదో? కపటపద్ధతు లుద్ధడు లెట్టివాఁకొ! యా
గడవిడ లేమి యయ్యెనుకొ? కా లటు ద్రవుట దేడ కేగెనూ!
మడనులు ద్రొక్కి- మీసమును మట్టునదావడు లేడ దాఁగెనూ. ౩౦

ఉ॥ “మీసము,, లంచు మీసములమిడికిఁ బోవుటెకాక వారియ
ధానసమండుఁ జేరుటకు నానన మూఁచుటె కాక యెన్నియో
దోసపు బాసలకొ గిలికి కుండుడు కండుటె కాక సై రసా
భాసము చేసి పాటు టిది భావ్యమె కొప్పగవుంగవీశ్వరుల్. ౩౧

చ॥ నమరము చూచి భేదరులు సంబర మంజుట యెందు విందు మ
య్యమరులుతోలె నభ్యులు జయవజయార్థులు గాక వాను వ్ర
శ్చము లిడ నెవ్వ “రద్దుఁడు వనకొ గనుఁ డలెడ” మంచు వారు న
క్రమముగ వ్రాయ నందులకుఁ గాక వరాజ్ముఖులైతి రేటికో. ౩౨

ఉ॥ గ్రుద్దె నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుడ్డును రావణుఁ బట్టి, మూర్ఖమై
నద్దివిజారి జాటి తెలి నంది “బలీ” యని మెచ్చెనంటి యా
గుడ్డికి నంజనాగుతుండు సుంతయు సంతన మంద ‘కొర? నా
గుడ్డురుచికో వచించు టానఁగూడెనుగా? యని వంచె వక్త్రముకొ. ౩౩

ఉ॥ “మీసము” లన్న “జు” ట్టనుచు మిమ్మును వా రన వచ్చుగాదె! యే
వాసియు లేనివారియెడఁ బంతము పొజ్జుల కేల? మీరసా
భాసపువ్రాఁతయేతెలుపుఁ బండితధూరు లటంచు; నర్హభా
వోసము మీది, మీ రింక నెరుంగక చేసెడి దేమి కైసరుల్. ౩౪

చ॥ “గురుతరలీల” పద్య మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరె పై
బుధ విడుకొన్నవారలు నభం బొసరించుట కంచు, నేల యీ
పిటికితనంబు నెవ్వఁ డని బిట్టకుగన్ వలె నంచుఁ బోయి కొ
వ్వరపుకపుల్ కనంబడక వచ్చిరి వా ర్రముఁ జూడ నంబరో. ౩౫

చ॥ ఆపు దొకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మానినా
నవదము చూచి వీరలును జాతిరొక్కో! యని యాడుకొంచు న
ట్టివనియు నుండునే! యనుచు, డీకొని కొట్టెడినేనపొల్లి న
య్యవరిమితప్రజానిచయ మయ్యెడకే చనుదెగచె నంతటకొ.

26

శా॥ అండుం గొందఱు నా)హ్మణున్ మఱియు వైశ్యశ్రేణులుం గమ్మనా
రెండుం గన్నడి రిందఱున్ గ వితకై యేలెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గు టనుమేయం బయ్యె నెాయంబ! మే
మెందు న్దు న్దనియుండ మిందఱను దాదృగక్తిసంపన్నులకొ.

27

ఉ॥ నాలవజాతియందలిజనంబులు తూర్పున నుండు గాని యీ
నాలవజాతినేఱు వయి నాగరికత్వముచుట కేమి వి
ద్యాలయలనన్నఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిభక్తులుం
జాలఁ గలారు కమ్మకులజన్ములలో శతముకొ నహస్యముకొ.

28

ఉ॥ చారలు నన్యలుం గడు నవారిగ వీధిక రెండుప్రక్కలకొ
పారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొవ్రపువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేసి తమకుకొ మఱి వా రగువట్టమికొ వృథా
యై రహి సండ్లకుకొ మరలు. టాదిగ నొండుచు లాడుకొం చొగికొ .

29

శా॥ అయ్యో! తిర్పతివెంకటేశ్వరులు! మే మత్యాశమై వేడగ్గ మి
కయ్యంపుకొనఁగ జూడ వచ్చితి మిటకొ, గా ల్పివ్వినా రెవ్వరా
యయ్యలో మోమును జాటు వెట్టి రికక మా యాయానముల్ వ్యర్థమే
యయ్యెకొ, వచ్చినత్రోవఁ బోవుదుమో, లేదా? యుండుమో? తెల్పుడి. ౩౦

చ॥ ఎఱుంగుదు మేము “కొవ్వర” మదెట్టిదో? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మొంగుము మీదుపొత్తముల నింపెనలారు “ఘటోలు” దక్క నేఁ
డరనితి మయ్యె ధన్యము శ్రవాదిక; మూరక పొ మ్మటండురో?
దరిసెన మిచ్చి నండులకుఁ దగ్గవలం బొనఁగం దలంతురో.

౩౧

చ॥ అనుచు ననేకభంగుల జనావళి మావయిం గల్గుపేమముకొ
నువఁడగ జేయుచుకొ, బలుకఁగా నపుడేము వనించుసౌధ మొ

య్యన డిగి నాటకాలయమునం దొక మేటిసభక బొనర్చి నే
ర్చినగతి వారికిఁ గలుగఁ జేసితి మగ్గల మైనమాదముక.

౮౨

సీ॥ “తిరువతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి” మంచుఁ బలుమాటు సంతసంపడెడివారు,
ఉవ్వెత్తుకా లేచి యొక్కదండములీలఁ బడి నమస్కారస్తు లిడెడివారు,
కొవ్వంపువార లీగొడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యెఁబో? యని పేర్చినాడువారు,
కయ్యంపుసభఁ జూడఁగలభాగ్య మింక లేదు వారుపాటిరటంచు దూలువారు.

సీ॥ పాట కేమి యొనర్తురు వారికున్న, నరుకు నెఱుంగమెయని చర్చనలుపువారు
బసవోఁ గాలు దృష్టనీలనెడివారు, అడుగుమవ్వారి నటకేగుచునెడువారు.

ఉ॥ అన్నిట మీరిదృష్టిని శతాంశము వారలు గారు దద్దడక
కున్నకవిత్వమఁద వలఁతుల మనవారలె యాడు, రంచు; నీ
మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదెయ్య యన్నదంచు, నా
తెన్నెకకట్టమే యను, చుదీర్ణతరమ్ముగ వాడులాడుచుక.

౮౩

ఉ॥ ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దా సుధీ
గ్రామము లట్లానర్చునెడ గ్రాంధికు లొప్పురు సాగఁగ దీతురిం
తే, మనవారు వోలె నలతిర్వతివేంకటపండితుల వచ
స్తోమము జొర్చు లేరె యది షోనిముగాఁ దలపోయ కుండుచో.

౮౪

ఉ॥ జొర్తురు గాక సౌ రెటులొ చయ్యన, సుయ్యన నట్లై పద్దెముల
సూర్తురుగాక మీరు “చెవి గోసిన మేంకల” పోల్కిఁ జాలసే
పార్తుర! డయ్యరే? యుభయు లంత బలాధ్యులె దేహదార్ధ్యముం
దేర్తురు కొవ్వరంపుఁ గపు లీకవియుగ్మము సొక్క వ్రేల్చిడిక.

౮౫

చ॥ అనునెడ దేహదార్ధ్యమునకా యలవారలు గాలు ద్రవ్విరి
వ్వనియెడ నేను జాలసెకొ? పాండితియన్న భయమ్ము గాని నీ
రిని మఱి వారినిం గలిపిరేనియు నాబుజ మొక్కటే సుండి
వనిఁ గొని యాఁపు నం చొకడు బాహుబలాధ్యుఁడు వలుగు నలగ్నమై.

౮౬

క॥ అని వారి వారికిఁ దోఁ, చినగతిగాఁ “బిచ్చ పాటి” చెప్పొనుచు భో
జనపుం బనలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేలిరి వారల.

చ॥ నెలపును వ్రాసె సూక్తులనకుఁ జెచ్చెర నెంకటశాస్త్రి మున్నెయ్యి
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బంతముం
గలిగి వసించె నవ్వరిని , గయ్యపునంగళు లాలకించి శి
ష్యులు మఱికొంద ఆయ్యెడకుఁ జూడంగ వచ్చి తనకుఁ భజింపఁగన్ . ౯౦

చ॥ సరస్సులు యోగ్యులౌజనులు నంతతమున్ గవితాదరమ్ముమై
నెరఁగుచు విండులన్ దనిపి యెంతయు గౌరవ మాచరింప న
ప్పుర మది వానమై యవటిపూజ్యులకున్ దలలోనినాల్గయై
తిరువతి యప్పు డప్పు డిరుదేరఁగ, వెంకన యుండె నయ్యెడన్ . ౯౧

శా॥ “అనీమాంత మొనర్చి గాని విమళం డావెంకటేశుం” డటం
చానీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పి కొన నిత్యమ్మున్ గవిత్రేణి కెం
తే సంతోసము గూర్చుచున్ విమళు లంధీభూతచేతఁ గుర్తై
యీశున్ జెంది కృతించ మాడునెల లందే యుండె నుద్గండతన్ . ౯౨

అ॥ వె॥ మొదటఁ గాలు వెట్టినది యల్లశిష్టాహ, నూమదార్యుగేహనీమ యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప, పాదపంబునీడ గాఢదనర్ప . ౯౩

ఉ॥ చాపలు నిండి బల్లలకుఁ జాలి రజకకణకీలితంబు భూ
మీపద మాక్రమించి పయిమిక్కిలి వీధికెదాఁకి గేహపుం
దాపున నున్నయన్యనదనంబుల ప్రక్కల నెల్చి సారెకున్
శ్రీవతివేంకటేశ్వరులు చేయువ్రసంగము విండు రెల్లరున్ . ౯౪

శా॥ అంతాని నింబము నీనివాన మదియోని యభ్రాంకమెనూనశా
ఖం బచ్చో నెపు డీపు పొల్పు టది నిక్కంచే, భవత్పాక్షికం

(గుంటూరినుండి బహులు దేలు సమయమునఁ జెప్పినది.)

*నీ॥ తిరువతి వెంకటేశ్వరుని కొండను నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, శి
శైలమల్లలేకు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమీనాక్షి వేశ్మస్థలికిని నీకు
భేదమే..., కాశికావిశ్వేశ్వరుగర్భగుడికినీకుభేదమే... తల్లి, తే॥ నీ॥ ఎట్టి సుముహూ
ర్తమండఁ దాఁగట్టెనెక్కొ, ఘనుఁడు శిష్టాహనూమదాభ్యాసక సుకవి, అడుగు
వెట్టిన దాది బ్రహ్మసభఁజేసి, వంపుచుంటివి నినువీడ వలనె నేడన్. (వెం॥ శా)

బుం బూజ్యోశయసాక్షికంబు నగుచుం బొప్పురుతత్తత్సభా
లంబంజా కవితాప్రసార మది యేలా నెక్కి- వాక్రుచ్చుటల్,

౯౫

మ॥ ఎటు నీభక్తులవాఙ్మధుద్రవము లందే హారె, శత్రుప్రజం
బటకున్ వచ్చి మనంబునందు నెటు “భీ” తాహగ, బాహావపుం
గటువాకృష్టుల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బగువా, రెట్టుగా?
గుటకల్ మిగ్రంకెడివారా? సీమని యెటుంగున్ జెప్పగా నేటికిన్.

౯౬

ఉ॥ ఐనను శాఖి బాధ కయి యావలికిం జని తవ్వచొప్పలన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి వుచ్చియు నెమ్మన మౌగ లేక మా
తై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రనం బది గొలిచి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియునెల్లరు నీవును డాంగుంటురే.

౯౭

చ॥ ఎలమి వచించి తీరవలె నీకవటాబ్బులనత్సవ్వావ; మీ
యలఘుల కేము శత్రువులమై మఱి మావచనంబు లెట్లు నీ
నులకు రసాయనంబు లగునా? యని బీగ్గలు లైస వెంట లే
ఖల కవవాదముల్ గిలకగాఁ గగముల్ దిరుగాడు తెట్టులా.

౯౮

క॥ ఖలజనులవర్తనములకుం, దల యని తోక యని చెప్పక దరసేని యలపా
పులకేమి నింబకుజభూ , తలనభ లవి యెంతకేని దగు జగదంబా.

౯౯

గ॥ అరు లగువారి కిట్టు లెదయగదలికుంపటివోలె నుండి యా
తిరువతివెంకటేశ్వరులు “తీర్వరులన్ బిలిపింపుఁడీ, నభన్
జరుపుఁడీ మీనముల్ కెఱుకఁ జూలినచోఁ బెఱుకుం డ్క, టంచుఁ నీ
వరముగఁ దెల్పఁ గొప్పగవువారిబడాయికృమక్రమమ్ముగన్.

౧౦౦

ఉ॥ తగ్గి యిదెట్టులేనియును దప్పికొన న్వలె నంచు నంతటన్
బగ్గెలు వ్రాయ మాని తమపక్షము దుగ్బల మాట నెట్టులు
నైగ్గ దటంచు లో నెఱిగి *నెయ్యకకుం గడు సూభప్పత్తిపై
నగ్గతి డాచి నేహ మాగు టర్ల మటంచు లిఖించుచు న్నెనన్.

౧౦౧

చెన్నపురి; బైబరీ, గురువారం.

*....నిన్న కొప్పరపుంగులు నావేర 8 వేజీల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాద

చ॥ వయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె వల్గుచు నవ్వరచుఁడె తీరికకొ
గయికొని మారుచుండిరి వ్రేకంపిత మైనమనంబు చంద మె
ల్లయెడల నెల్లరుండెలిసి “లావణ్య” రఁచు వచించుచుండున
ప్రియములు పూర్తిగా వినియు బీరము మానర వారు మాటలకొ. ౧౦౨

ఉ॥ అంతట వారిపక్షమున కాదరు వాకులవృద్ధుఁ “దక్కటా?
యంతన తేలి పోవు నని యంపు మటంటిమి వ్రత మల్లచా
రెంతిటిపట్టు పట్టిరొకొని యిప్పరి పీడరు కొప్పరంపుచా
రెం తలవారిధాటి; కిపు డేమనుకొన్న మఱేట లాభమా. ౧౦౩

మ॥ పులిపై పెద్దను వేసి చెట్టువయికిం బోవకొ వెనకొ దటుకొజ
స్థలమందే యది పీట పెట్టి యెటులో సాధించుఁ గాచే పగకొ
దొలి నాలోచన చాల దయ్యె నపు డేదో వ్రాయు మన్నార మి
వ్వలఁటిం బో కది “యేమి మే., క నెడిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కదే ౧౦౪

ఉ॥ పాపము? “వారిదాసులము వారలలోన శతాంశమేనిఁ గా
మూపము వారి., కంచు నతియోగ్యుఁడు కొప్పపుజ్యేష్ఠుఁ డట్టు తా

రిత్యమును వ్రాసినారు, తమదోషములేశమునులేచనియువెరి॥ కా॥ అన్యాయముగా
గర్హించిరనియూ, మొదిలుగావ్రాసినారు. దానినైఖిరిమాడఁగా వివాదమునుండి త
ప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోచుచున్నది. అట్టిప్రయత్నమున్నచో తప్ప
కమ్మిరును అంగీకరింప వేఁడెడను ఈ వివాదనభలు కార్యకారులు కావు. నడుమ
వారికి పండువు, పోరాడువారికర్పరకు శ్రేయము కన్నడను, ఈనభలలో
తీర్పుతీర్పుచారెవరు? ఎట్లుసాగును? “బోకోభిన్నరుచి, తత్కాఽపి స్వస్వప
క్షాభిమానాబలవాక్ బాధతే, వారు “ఛాలెంజి, ప్రచురించినందుకు, శివరామ
శాస్త్రి మరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాంగిన బాగుండునని నేను తలంతును
నాసాధన మిదియే. ... ఏవిధముననైనను తగవునుపుకొనుట బాగు, నేను వా
రికేమని నమాధానమువ్రాయుటకును పాల్పొక్కయున్నాను, జబాబు వెంటనేవ్రా
యింభవలెను....”

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

సూపిన యంతవట్టు మొగ మోడక చెప్పె వృథాభిమానపుం

దావము నాఁడు మామదికిఁ దద్దవనమ్ముల నెక్క నీ దహెహ. ౧౦౫

ఉ॥ ఎంతటి ధైర్యముకొ మఱియు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని

శ్చింతగ నాఁటి నత్సభ “సనేమిర వారల కా ననంబు మా

చెంత ఘటంపక గూడ,, దని చెప్పంగ నేర్చునెనేటిమ నీమ య

నంతన భీతి పుట్టి వలదా? కలదా? యిటువంటిచేవయ్యె. ౧౦౬

చ॥ ప్రముఖుల మెంతమంది పని వట్టితి మక్కంటి? వారిముగిడు మా

ఆ మయితి మింత కెంతటిపరాభవ? మూరక కొప్పరంపువా

రిమొరవ మిక్కతమ్మునఁ బొరిం బొరిఁ దగ్గఁగఁ జూచెనేయుసా

యమున నె వీరిపైఁ బడున పాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెకొ ౧౦౭

మ॥ * అని యోజించుచు నుండె నంత నొకనాఁ డాయీప్రసంగంబు నె

ల్లను విన్పింప నభం బొనర్చి తగుపాలకొ వినిగ నేయంగ వ

చ్చినవా రెల్లరుఁ బత్రికల్ వినుచు మండ్లజెడ్డ యోజించుచుం

డునెడకొ గొండలు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యానద స్సాగఁగఁగకొ ౧౦౮

* నిష్పక్ష పాత హృదయమును యథార్థపరిజ్ఞాతమును గుంటూరుపురజాన్త
పుటలు నగు నార్య సోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా
27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు నభకురావలయునని ముందుగా మామై గాల్గుద్ర
వివ్రి పత్రిక వ్రాసి, యంచులోని యనందర్థములను దెల్పుచు మేముత్తరమీయఁ
గా వానికిఁ దగు సమాధానము వ్రాయక యేవో కొన్ని యుత్తరములతోఁ గొన్ని
యుత్తరములు వ్రాయుచు నభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకుమార్చిరి
తుద కాదివారమునాఁటిరాత్రి యనేక గ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల వి
ఫలముసారకులదజేయుట యుచితము కాదని మేమాదివారమునాఁడు వ్రాసిన యు
త్తరములోఁ గొన్ని పండితసమ్మతములైన నిబంధనము లుదాహరించి “యీ
ప్రకారము మీరు సభకూర్పుడు లేదా మేము గూర్చెదము అంగీకారానంగీ
కారములు లేవుదయమునకు దెల్పుండు లేదా మీరీయద్యమము మానుకొన్నట్లే
ప్రజలుదలంతురుగాక” అని స్పష్టికరించినను దానికి జవాబు వ్రాయక నభాన్తి
యదినమునండుగూడ సుదయము 8 గంట మరల రిమైండరు పంపినను దాని

ఉ॥ వచ్చిరిగాని యానభ యవార్యముగా జరిగెన్, నమస్తమన్

విచ్చుననంటివండుబలె విజ్ఞులదృష్టికి న్నవ్వు మయ్యె “ని

వచ్చుర మెందు కీగతి గదాగద లాడిరోకో, యటగుచు వె

న్నిచ్చినవారి దూతి “రిహిహి” యిహిహి, అని కొంద డయ్యెడన్. ౧౦౯

కిని నేమియుఁబలుకక వల్లఁగా న దిన మెల్ల దాఁటించి ఆమఱునాఁడు 2) వ తేదీని మాకవనగము లేకున్నను మేముమరల “మియుద్యునుము మానుకొన్నట్లేయనితలంచి మేము కాకినాడ వెళ్లుచున్నా” మనివ్రానిన యుత్తరమునకును దగినసమాధానము నేమియు వ్రాయకుంటు నే వారు సభను మానుకొన్నట్లు మువ్వుటికిని న్నప్తప దినది. పిదప సభమాట్లు బుగచి మీ మా యుత్తరప్రతిబ్యుత్తరములలోని సారాసా గములును న్యాయాన్యాయములును ప్రాజ్ఞులమూలముగాఁ దీర్చికొని పిమ్మట వి ద్యావాదమునఁ బ్రవర్తించుమనియు, ఇందులకు రేపుదయము 8 గ ౧1కు లోఁగా జవాబిండ్నియు 2)వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు మావ్రానిక యుత్తరమునకు నేఁడు 10, గంటలకు ననవనగపు యుక్తులతో దానికెఁగూడ నంగీకారమును దెల్పక “యుత్తరప్రతిబ్యుత్తరములు ముగించుకొన్నాను” అని వ్రానిన యుత్తరమునుగూడఁ జూచి వారికి జవాబు వ్రాయుట యింతతో ముగించుకొని ఆయియంశము లు లోకులకు ప్రత్యక్షపఁ దలంచి ఈనాటి సాయంకాలము 6 గంటలకు శ్రీ ఘట్టుకంపెనీనాటఁ శాలలో నుపన్యసింపుచున్నామని గానఁ దా మెల్ల విచ్చేయఁ బ్రార్థింతులు.

ఇట్లు,

గుంటూరు, 30-8-11.

తిరుపతివేంకటేశ్వరులు, శతావధానులు.

వైసుదానాదిచిన యానభవనప్రతిక ననుసరించి శ్రీ ఘట్టుకంపెనీ హాలులో సీకి ననేకులు పాదులును నితరులునునగు మహాజనులు నియమితకాలమునకు ము స్తే వచ్చియుండిరి. పదవతి కాలేజి ఉపాధ్యాయులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లాది వెంకటసోమయాజులవారి కోరిక ననుసరించి శ్రీమాన్ వంగిపురం కృష్ణమాచార్యులు బి. ఏ. ఎన్. టి. (వీరును కాలేజీ యుపాధ్యాయులే) గారగాననాధీపత్యమును వహించిరి. వీరునగనన్యతాంధ్రములలో గ్రంథముల రచించినవండితకవిసత్తము లు, పిదప నాయాయుత్తరములు తిరుపతివేంకటేశ్వరులు వినిపింపఁ దొడంగిరి. మొదట వెంకటశాస్త్రిగారు శ్రీకృష్ణరపువారి మొదటియుత్తరమును మాత్రము

ఉ॥ పనిగొనియత్తరాల్ వినుచుపట్టున నానభ నాఁ గుఱునిగ్గ వ

చ్చిన యలక్రీనివాసగుడే కేళరువైఖరి “కొప్పరంపున

ర్తనములయత్తరమ్ము లది ప్రాజ్ఞనభాసనుమాలకుర్వచః

భను లని యెల్లవారలకుఁ గ్రన్తనఁ జెప్పక చెప్పె నెప్పగకొ.

౧౧౦

వినిపించి ఆనాఁడే 12 గంటలు మొదలు మూడు గంటలవఱకును గోల్పోగంసాలు
లనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయాసము చేఁగాబో
లును పదవడియత్తరములను దిరువతిశాస్త్రిగారిని వినిపించుమనిరి. తిరువతిశాస్త్రి
గారు వినిపించుచుండఁగా గొందఱు పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతతోవ్రక్కతనభ
ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి గాని తగినంత హేళువునుజూపి కోర
నందున వెంకటశాస్త్రిగారండుల కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరువతి
శాస్త్రిలుగా రాయాయాయత్తరప్రతుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వేంకట
శాస్త్రిలుగారు దానినాఁచనుంకించువారితో నహేతుకముగా మెల్లఁగానుపన్యసిం
చుచుండిరి పదవడి నభనాఁపుడని కోరినవారు తామెదో మధ్యచెప్పటకు న
వకాశమిందని కోరిరి అందులకును చుట్టుదకుఁగాని వీలులేదనియు నప్పడేని య
గానసాధివతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. ప
దవడి యత్తరములనెల్ల దిరువతిశాస్త్రిగారు వినిపించినపిదప నెవరునమర్దులో, యె
వరుకారో, యెవరియత్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవరివట్టివికావో? యెవరు
కోరినవరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివికావో, యెవరి వెనుకతీతవలననభ
కాలేదో, లోనగు సంశయములనభ్యులకేకాక నభనాఁచవచ్చివ యత్తమపురుషుల
హృదయములకుఁగూడ నప్పవడినవి. ఆ యీయంశములనే శ్రీ ఆగానసాధివతి
గారు తుట్టుతుదనుపన్యసించుచు “మీనములపద్యము యొక్క-యర్థమునుగూర్చి, తా
ముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగానే యన్వయించుకొంటిమనియు నిన్నుడది న్నవ్వు
ముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయభాషలు రానివారు దానిజోలికిఁ బోఁగూడదనియు
సంసక్రమరాని తెలుఁగు గణనీయము కాదనియునుపన్యసించుచుండఁగానభనాఁ
గుఱునిగ్గతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమావిషయమునాఁగ వలసినదనికోరిరి. దానిమీఁ
దనగానసాధివతిగారు “వీరికోరిక ననుసరించి యాపద్యార్థమునివ్వుడు విస్తరింపక
పదలి” మని చెప్పి యావిషయము మానితమకీయుభయకృతయందును భగవంతుఁడగు
నారాయణుని గూర్చి వినిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని నభ్యులెల్ల నా

ఉ॥ ఏమిటి కాంగఁగా వలెను? యెల్ల రెఱింగినయుత్తరమ్ములకొ
 అమహితుల్ మహామహులు చేరినవత్సభ విని సేయచో
 నామహితుండు వ్రాజ్ఞుఁ డగునట్టిఁడు గావున వారితప్పడుం
 బూమెలు కంపు గొట్టు నని బుద్ధి గలంగినవాఁడుగానిచో. ౧౧౧

క॥ ఉత్తరముల తత్తఱములు, నత్తములను నేవ్వామైనచందము గలవం
 చుత్తముండు అనివాసుఁడె, విత్తములకు సాక్షి యని వివేకు లెఱుంగుతక.

క॥ *కుచమర్దనాదిపదముల. రచనం బచరించుకొప్పరపువారి వచో
 నివయము గలపత్రికలకు, నచటా గలనభ్యు లేవమందిరి వెలుచక, ౧౧౩

క॥ ఆమెయి సాక్షుడశ్వ, త్థామకొ బురఱించుతేజా దశదిశలలమం
 గా మాశిష్యుం డలశివ, రామయ చనుడెంచె నభ కరం బలరారక ౧౧౪

ఉ॥ భీవచ్చి సభాంతమండుఁ దనవచ్చిన హేతువు, తాను విన్నయా
 యచ్చెరువుకొ, సభాధిపతి యజ్ఞను బొంది నభానకుల్ బలే?

నందించిరి. పిదప శ్రీ వెంకటాశ్రమలవారు కవితయన సేమా, కవియన సేవరో,
 ఆశుకవితయన సేమా, కవికివలసిన సామగ్రియేమా, తేటతెల్లముగా నుపనన్వించిరి;
 పదపడి నభానాఁగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలో నొకరగు మ॥ రా॥ రా॥
 గోవిందరాజుల శ్రీనివాస రాఘవంతులు బి, యే, బి, యల్. గారు నర్వనమ్మతమ
 గు తమ మనారథమును వెల్లడించిరి. వారిపూనికకు వెంకటాశ్రమిగారు తమ న
 మ్మతినిదెల్పిరి.

*(3) ఇంతనైన మీస్వకుచమర్దనములు మానుకొని"...

30-8-11

ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటాశ్రమబృతాయశర్క-శతావధాని.

ఉదయము-9-గంటలు.

శ్రీ పదపడి యంతకొక యరగంటకుమున్నే రైలుదిగినభాళవమునకువచ్చి
 యున్నట్టియు, తిరువతివెంకటేశ్వరుల శిష్యుడైనట్టియు, చిరివాడ గ్రామ కాపుర
 ఘులు శ్రీకృష్ణారి శివరామశాస్త్రులవా రీక్రిందిపద్యములఁజదివిరి.

ఆ॥ ఇ॥ రాజాశ్రీ భజంగ రాఘ, చెల్వతిరావుఁగూర్చి యిటులువాసె గుండు

- సచ్చినశిష్యుడీతడె" యనన్ విన నిలకగుకంతమాభురిన్
 హెచ్చగుగానపుంబటిను యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ గ్రమమ్ముగన్ ౧౧౫
- || పదవది సభ్యులు సారెకు' నెద శివరామకవి వాణి తెంతయుమెచ్చుల్
 వాదలఁగఁ గరతాశంపుని, నదములఁ జెలఁరేఁగఁ గ్రన్ననక నభ ముగినెన్
- || ఆమఱునాఁ డుదయయి శివ, రామయ కొప్పంపుఁ గవిని "రాగమ్ము సభా
 నీమ" కని యుత్తరంబు, ద్వామత లినియింప." ననుటఁ దద్దయు నెట్లున్.
- || వెంకటశాస్త్రి వల్గు "నది విన్న నుభుల్ మము నన్ని నట్లెని
 శ్శంకగ నెన్న నవుడగు శాస్త్రము నేర్చియు సాహితీ న్నిరా
 తంకతఁ జేర్చియన్ శతవధానిని యై యనఁజానకన్ గాఁ
 జంకెలు వైచెదే "నభమ రం" డని కొవ్రపువారిఁ బొప్పుచున్. ౧౧౮
- || అసమానకక్ష యని మము, రస దూతైశివారియత్తరము లిదిగో? నీ
 రస మికయ్యముమాకున్, బొనఁగెం దనయంతఁ బూర్వపుంగర్వమునన్.

రిపురి, జరుగుచున్న వైరచర్యయందునఁదిర్పరికవి, వెంకటకవి, తెనుభుతపెన్||
 చ|| అసవిని యంత నామడలునామడలంబడిసోయినట్లున,చ్చినసదమిభ్యయంచుఁ
 దెలిసెన్ గవితానభిలేక సోయెఁగా, కనుపుగ భారణాబలమునగదన నా శుకవిత్వమం
 దునన్. దనివిగఁ గొవ్రపుంగపుల దారులుతీరులుచూచితీర నే ||2|| తే|| ౧|| కాశి
 నాథుడేంద్రుఁడు ఘనుఁడు శ్రీని, వానసూరియు నెందఱోవలఁతులైన, కవులుపీఁ
 కనిమీనమ్ము కఱచిపట్టి, పీఠకనున్నారె కొప్పంపుఁ బిదవకవులు ||3|| తే|| ౧|| కలను
 నేత్రావధానంపుగరిమయొకఁడు. కలదు గర్భావధానంపుగరిమయొకఁడు, కలదు
 మాస్తావధానంపు గరిమయొకఁడు, వీని నెఱుంగని సూరులెందేనిగలరె||4|| ..."

1. +...యిదివరలో పున్నదే అసమానకక్ష అని అనుకుంటూ పున్నసంగతిలో
 పులిమీదపుట్రుగున్న యిదివకటి వచ్చినది దీనిని గు|| కొన్నిరోజులువర్ధి పుచ్చ
 డమున్నూ శ్రమతోనుకోవడమున్నూ నాకు సుతరాం యిట్టంలేదు...."

ది 23-8-11

రా|| వెంకటసూర్యరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మత శతావధానలు తిరువతి శాస్త్రులవారిసన్నిధికి, మీరుకృష్ణారా

చ॥ జ్వరితుడ నయ్య సజ్జనులు సారెకు రమ్మని పిల్వజ్ఞురానిచో
గరువముగాఁ దలంతు రని కన్తి గణింపక వచ్చినాడ ని
ప్పురపునియోగి నైదికులపొత్తి నుమంతయు నే నెఱుంగ దు
ర్భర మనమానకక్ష యిటు రాఁ దగి యుండఁగ నెట్లెఱింగెదన్.

ఉ॥ ఐనను గాలుద్రవుదాసఁ గాదెన నుండుటఁజేసి యంత మా
వై నెవముండ దీ విపుడు వత్రిక నంపెవవేనిఁ బోరికిం
దా నయిపిల్చినట్ల యయి “తక్కెడ” సామెతగాఁ దనర్చు నీపి
మానఁగదయ్య ముట్టియనమానపుంగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఉ॥ ఎప్పటికేని మాయెరుటనే వడఁగా వలె వార, లప్పుడా
తప్పకుకైతవద్దలులు తజ్జలకున్ విశదంబు కానలెన్
బిప్పివనంగముల్ నలుపు పెద్దలతోడుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పినమాటచొప్పనకుఁ జేతము చొన్నుచు మిన్నకుండుమి.

చ॥ వెనుఁబడి కాకపుల్ తనదువీపుజయిం జరణమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చిప్పకుఁ బూనక వైనతేయుఁ డే
మనక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతు లెం
దును నలఁతుగ్ పొనర్చునలఁతుడుకున్ గణింప రంతగన్.

పుగారిపేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది, మాయుభయాల సమస్యారములను అంగీ
కరింపవేడుచున్నాను, యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లే
కున్నను దానిసత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపజాలము .....మీరిలేనిపోని
కలహములలో జిక్కికొని ఆరోగ్యమును, బుద్ధిని చెడ గొట్టుకొనుట మాయ
భిప్రాయము కాదు. వారినిగెల్పినను మీతీర్తిహెచ్చునా? ఇదివఱకే మీభ్రాతృజగ
ద్విభ్రాతృతనైనపుడు మీతీపోరాటము లెందుకు? వారుకుర్చీమీద, గూరుచుండిన
మనకేమి? ఇంటి కప్పమీదగూరుచుండిన మనకేమి? మీబలాబలములు లోకముపూ
ర్తిగ నేరిగియ్యున్నది. ఈపోరాటములను గుంటూరు చెరువులో దొడ్డికి
పెంటనే విడులుదేరి రావలయునని మాప్రార్థన...”

ఆ॥ సారాయణరావు.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు పత్రికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభి? మా
 వింతకవీశు లెన్నఁటికి విజ్ఞులు తీర్చరు లున్ననత్సకా
 భ్యంతరచుండు ని సైదురువా రణుకోకుము వారితండ్రినాల్
 గాంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయుచునుం డ్రేలుంగుమీ, ౧౨౪

శా॥ “ఓ కెన్నో మఱివంక” లన్నఁ డెలియకొ డాజిగవఁగా లేనిన
 ధీకుల్ వారికిఁ దోడు, వారిదియుఁ దాదృగ్ధీ విశేషంబె యీ
 యేకాకారులు నత్సభాస్థలికిఁ దా రేమంచు నేతెంతుగ్గి నీ
 వీకార్యమృతకుం గడంగకుము మేమె యంటి మన్నింకికి. ౧౨౫

చ॥ అనుటయు నాతఁ డప్పటికి నన్యము చెప్పక మిగ్గుటా నె
 మ్మనమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోఁచుచుండె, నా
 తని కొకకొంత తిరవ్వి న్యతంత్రిత నిచ్చె ననంతరంగి మె
 కనఁ గిమించి యిరువ్వురు గ్రంథుల నేగిరి “ప్రస్తు” ప్రవక్తకు. ౧౨౬

ఉ॥ * వదైయు లచ్చు వేసి యవి పంపి నభోమణి రెండుయామచుల్
 ప్రొద్దును దాఁటునప్పటికిఁ బూర్తి యునగ్గిన మేటికాగ్యము
 దద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకుకొ జనుడెంచి చెప్పి గిం
 కెద్దియుఁ జేయ రామి నహియింపెను వెంకన కొంత సుపుత్రో. ౧౨౭

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరాయశర్మగారికి.

* చ॥ తిరుపతి వేంకటేశులకుఁ దెంపరివై నరివైఖరిం గవీ శ్వరుఁడగువాఁ
 డు నొంటునుడువక గడు నెగ్గిలునాకుధారకుకొ, బురికొలుపం దలంచి తె ‘నమాన
 మ’ యంచు వచింపజేటి య, ల్లిరియిది సంగ మేన్దువలలంబు భుజింపక పూరిశు
 మేయునే. మ॥ అనిమిత్రంబుగఁ గాలుడ్రవిన్ద త్వదీయహంత నాఁపుంధలని,
 పున నీనిరసనిర్దుణాకుకవనంబుకొ జెప్పి నిన్దెల్వ నెం, చిన యన్మద్దురుకయ్యలకొ
 సుకవితాశ్రీధుర్యలకొ మానిసిం, చి నినుకొ కెల్వంగ వచ్చినా నిదె నభంజేయిం
 కువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట? “గంటువందలు వేలుపద్యముల్,
 గంటుకునంచు’ నేఁడు పరికించెద గంటుటమెట్టివో? నినుం, గెంతుడ నే వధాన
 మున గెల్వవ నీరసధారయండు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గను
 కింపుమిత్తెకొ. నీ॥ గురుపాదసేవఁ జేమాజిన వ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ
 టుండనిచ్చి, ఉత్తరరంగము కావ్య విభవాభిరామమా పాండిత్యగరిమ యటంచిన

శా|| * రామస్వామి యనంతరమ్మ కడుదీరత్వమ్మ చెన్నార నే
 మేమా వద్దెముల్ లన్ని తెచ్చి యవి మ మ్మిక్కింపుఁ డనన్తఁ గ్గణం
 భేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి“ మేమి టీవద్దెముల్ వారిదొ
 సామర్థ్యమ్మఁ గడుక యథార్థముగ నిచ్చుల్ నచ్చి వామృచ్చెడిక ౧౨౮

చ్చి, రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీ చాతురీపాండిత్యగరిమయటుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణ
 భరితాశుకవికృత్యపాండిత్యగరిమ యటుండనిచ్చి|| ౧|| ఆశువరసంబటంచుఁ
 గొండాడఁదగిన, తావ కాశుకవిత్వంపుఁ జేవగూడఁ, దావకశతావధానవిధంబుఁ
 గూడఁ, జూడఁదలఁచితి వేంకటసుబ్బారాయ! చ||తిరువతివేంకటేశ్వర సుధీవర
 శిష్యుడ నాడుపేరు నే, యిరి శివరామకాస్త్రీ యని లోకముభాకొనుసాధ్యమైనవ్యా
 కరణముజీవనము నధికారముకావ్యపురాణనాటకా, కరములఁ; జేయఁజాలుదు
 నఖండమునాఁగ శతావధానమున్||

గుంటూరు

ఇట్లు వినీతవశంబుఁడు,

31-8-11

వేలూరి శివరామకాస్త్రీ,

శతావధాని.

* మహారాజు కొప్పరపు సుబ్బారామశర్మగారికి—నీ|| అటవదేశంబున న
 వధాన మొనరించు, టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, పల్నాటిసీమలఁ బద్యం
 బులను జెప్ప, టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ. ఆయూరనాయూర నాశుకవి
 తనెవ్వ - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, గుడివాడసీమలఁ గొన్నియూర్ల
 నుజెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, ౧|| యెట్లుదక్కించు కొండురో
 యిపుడుమీరు, నిండుకొల్లున మీకున్నదండిబిరుదు, బూరకేసోడు పూజ్యులఁ గా
 ణులటవ, నాశుకవినిగమా మండిన మానలార. ఉ|| బట్టులరీతిఁ బద్యములఁ బ
 ల్కుటెకాని శతావధాన మె, వట్టులనేదిచేసితిరి, పండితురెల్లరు మెచ్చినార
 లో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంట్లెతనగిబును జేయఁజూతురే, “పెట్టులక్రొవ్విత్తుంజా
 వయ, బీరముఁ జూపిన” లాగుఁదోఁవదో. ౧|| జగతివైదికులొట మీసాలఁదీసి, కొ
 న్న నెవ్వరునవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుండురేకన్నవారు నియోగివయ్యుఁ, మీసము
 లఁగాచు కోలేక మిడుకుచుండ. క|| గంటలఁ గట్టెదరే! ము, క్కంటికురక
 ములకు హలికవితానందీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంట్లె వచింపుండు కొ

ఉ॥ వాచకన్నం దెల్లనెడ వారక సంస్కృతమండుగూడ నీ
 వారయం బెద్దపండితుండ వైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
 శూరులు మేల్నియోగులును “శూద్రుడవీ” వని యీనడింతు రి
 వేరమునండు గా లిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిఁ.

తే॥ గీ॥ వారితప్పడుభారను వడిగఁ బోయి, నభ్యులగరంప నీకు నసాధ్య మెప్పు
 డేని పనివడ్డచో మేమె యేగ వలయుఁ, బిదవనిదితప్పటంచు నెప్పించవలయు.

చ॥ అనుటయుఁ బిన్ననపు నగి యాతడు “చిత్త” మటంచు నేగి యే
 మని మది నెంచెనో? తుదకు నాతనివడ్డము లచ్చులొనికిఁ
 జనుటయ కాక, కొప్పరపునన్నిధికిం జనె వీని నెల్ల మే
 మనిపిన వే యటంచును యథార్థ మెఱుంగనివారు దూఱగఁ,

ఉ॥ పిన్నయథార్థ మియ్యది మహూత్తము లొప్పుదు రంచు మేము సం
 పన్నగృహస్థులం దనుప వ్రాసిత మింకొక కృష్ణశిష్యుఁడుకొ

ప్రపుంగవులారా. నీ॥ శతఘంటకవనంబునల్పుడు మన్న మీ - శక్తియడంపనేఁ
 జాలనెక్కొ, ఆస్థావధానంబు నాచరింతుమనమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ,
 ఆకుకవితనంబు నాచరింతుమనమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ, సద్గ్రంథర
 చనంబు జరపుదుమన్నమీ - శక్తియడంపనేఁ జాలనెక్కొ, గీ॥ ఇంగిలీషున వత్తు
 రో యెఱిగియడవఁ - గరము నేఁజాలనెక్కొ మాగురువులేల, రండు వేగమివి
 రుతులుదెండు పెట్టి - పొండు నిండునభను గొప్పవుఁ గవులార. గీ॥ ఓడినారని
 తలపోయవఁడమీరు - నాకుఁ బ్రతిత్తురంబును నీకమాన, ముద్రవహించు
 రేని నీమచ్చుటెఱిగి - ముండువని జూడుఁడీ కొప్పరగవులార. క॥ శివరామ
 కవిఁకబోలెకొ ! జవాబునెనఁగకయె వృథగ జంపునడిపిననో, వ్యవసాయముకలదు
 నుండీ ! వ్యవధిం గయింకొనక యిండు ప్రతుత్తరమునో,

అంగలూరు,
 3-9-1933.

ఇట్లు, బుధజనవిధేయుఁడు,

త్రిపురనేని రామస్వామి.

గ్రన్ననఁ గొన్ని పదైములు గానుక గొవ్రపువారి కంఠే నా

చిన్నతఁ డొక్కసాహసము చేసె వచింతుము తత్స్వరూపముకొ. ౧౩౨

ఉ॥ బందరునుండి పదైములు వారికిఁ బోవుననఁ బంపి మీఁద మా

కందఁగఁ జేసె దానివ్రతి; యక్కటా? యాఁగుట యెట్లు? బిట్టులే

బందరు.

అమధ్య ర వే న మః.

(ఇయ్యది కొప్పవరపువారికి వ్రాసినయుత్తరమునకు సరియైన సకలు.)

* 1. చ॥ ఉరుగరుణాయుటగుడు, నమయోచిత ధీమహితుండు, భక్తులం, దఱికిని గల్పకన్యమవిధంబుననుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడుతిన్ననిచూపుల మిమ్ముఁజూచి యె, ల్లరును ముదంబు సెందునటులకొదయ, మిక జయమ్ముగూర్చుతకొ. 2. చ॥ ఉరుతరధీనిశేష మహిమాన్నతులార! గుణాభ్యులార! కొ, పురపుకవీంద్రులార! విసనఁజెన్ను మీదువ్రతిజ్ఞ; యెంతో నం, బరముపహించి నాఁడను, రవాపతి మీకజయంబు నిచ్చు, నా, తిరుపతివేంకటేశుల నెదిర్చి గ్రహింపుఁడు వారిమీనకుల్. 3. చ॥ ధనముగడించి యుంటి రవధానములం బొనరించి మీరలిం, దనుక శతానధాను లనునామముతో; నొకమీఁద నట్లు కా, దనుచుశతానధానములనక్కడనక్కడఁజేసివదిలుల్, వినుతియొనర్పమీనములఁబ్రేకుఁడునూతననామధారులై. 4. గీ॥ తెలుఁగు తిర్పతివేంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నూడింప భారమగును, గాని వారికి నేత్రావధానమండుఁ. బ్రజ్ఞలే దండుమీరుగెల్వంగలారు. 5. క॥ నేత్రావధానమది న; ర్వుత్రజయంబిచ్చు మీకు, వదలకదానికొ, మాత్రమె కెట్టిన సప్తదు, శత్రులనూడింప మీ కసాధ్యంబగునే. 6. చ॥ వినుతగుణాభ్యులార! యొకవిన్నపముకొ వినుడయ్య “గ్రుడ్డు పి, ల్లను గనివెక్కిరించి నటులకొ” గనువట్టెను వీరియత్తు” మం, చు నట జనుతవచించి రది సుంతయు నామది నమ్మఁబోవనే, మనిన నియోగినాటఁ దగవా? యది నమ్మిమిముంద్యజించుటల్. 7. మ॥ “నభిమీరెచ్చటఁ జేయువార” లని వ్రక్కొవేసినవ్వారు, మీరుభయంబు మాపురిశేగుదెంచియిట నభ్యుత్మిమ్ముఁగీర్తింపఁగా, నభిసేయింపుఁడు, తోచినంతవఱకుకొ సాహాయ్యముకొ జేతు నా, కభిమానంబదిమీయెడంగలదు రండామీదముం బొందుచుకొ. 8. ఉ॥ “ఆరయ నీవు చేసెడినహయ మదెట్టిది? పిల్లవాడ” వం, చూరక నెంచఁబోకుండు మహాదధివారినిబంధనంబు చే, కూడఁగ

కొందఱు * సూక్ష్మలక్ష్మి లాకొన్నిటి నంపిరి, మే మెఱింగిన

ట్లందఱు గాక యన్న జను లందరు గొందఱు మానవు నేర్తుమే

౧౩౩

చ॥ “తిరువతివెంకటేశులకుఁ దీవ్రముగా నభ కేగుడెం డటం

చటిముఱి వ్రాసి కొప్పరపుటాయన దా నభ కేగుడెంచెనే?

“పరపర” వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాటుద మం చలసూక్ష్మలక్ష్మి లెం

చిరి యని తోచుచు జర్చుచు దగఁ జేసినయోగ్యులకెల్ల నిష్పమల్.

౧౩౪

రాముండయ్యడవిఁ గోరులసాయముగోరలేదె? నను, శ్రీరహిమించ మీరు దయచేసి
జయంబు వహించుచుఁదొరుగుల్. 9. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ. రిప్పరికి జవా
బుదీని కిడుఁడు సరగునక! మెప్పుగనుండయ్య వైభవ? కొప్పరపు కవీంద్రులార!
గుణమబులారా!

ఇట్లు

సుకవిపాదరేఖలు,

వడ్డమన్నాటి నరసింహశర్మ.

Vith Form C. Division,

Noble College,

Masulipatam.

శ్రీ మత్పర దేవతా స్తోత్రము :

11-9-11 బందరు.

* గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాద సరోజ యుగ్మచిం
తనవరిల్బదివ్యకవితా చనితా మహితపరిభావ నం । జనితలనద్యశః కుశుమ-
జాలవి నిర్మితహార థారునై । తనరెడు వేంకటేశ్వరజుఘాగ్రణి? మీవగుపాద
కంజముల్ డ॥ ఇందలనుంచు పద్యముల నేనెరచించియు నచ్చువేయఁగా, నంది
యమెండుగల్గితమనన్నిధి కంపితి వానింజూచి నా, కుండయవ్రాయవేఁడెదను గొం
కకయెట్టులు నేయుమందురో? యందలనుండుదోషములనన్నియుదిద్దుచునంపవేఁడె
దక మ॥ తమనందర్శనమెప్పుడబ్బునని చింతా కాంతచిత్తుండనై, కుముదంబుల్
శశిగోరుభంగిందమహమ్నా నామృతా న్దేవనం, భ్రమమేపార నెనంగువాఁడనిటభి

క॥ ఎటు దోచిన సరియే మే, మిట లేశమెఱుంగ మెఱిగి యే మెవ్వరి నాఁ
గుటకు యఱించితిమో? బి, స్ఫుటముగ మనుమున్న దానిఁ జూపితిమి కదా .

చ॥ చరితము గాన వ్రాయఁ దగునంగతి వ్రాసితి మంతే కాని యే
‘ఁఱుంగరు మేము కొఁపమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁపి వంపునం
బరమున కొప్పవారమో? న్నబాహుబలమ్మునఁ బోవువారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడంగఁ జూచిరి వేఱురీతిగఁ, ౧౩౬

చ॥ ఎఱింగినదేకదా? జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులకొ
మఱి యలలుర్దురందునెక మానిసి కన్న బహుశుకుండు కొ
ప్పరమున వారి కంపెనెకపత్రిక * “నేత్రీవధానమండు వ
త్తురె,, యని రామకృష్ణు లటుదూఁకఁగఁజేసి రసంగఁ జెల్లునే॥ ౧౩౭

రాత్రీనర స్తుత్యని, త్యములేఖార్థమ చూచుచాఁడఁగ్రవతోనంపంగఁవ్రాధింపెదకొ
చిత్తగించవలెను ఇట్లుతమశిష్యుండు
కోకా రాజారావు, మైసూరులు, బందరు.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మగారికి... మ॥ ధరణీచక్ర
ము గూలఁగా వలదె! సప్తాంధోధి భాస్వద్వసుం, ధరభారంబు వహించి మించున
లమాతంగంబులుకొనీడి; కొప్పరపుబండిత మానుబార? తమకుకామాద్యయీ కా
వ్యసం, భరితులై తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో వాదంబు శ్రేయంబొకో,, మ॥ కరిశార్దూ
లమృగేంద్రనత్తములు గంగాభంగకల్లోలలీ, ల¹ విజృంభించి పెనంగుమండఁ గవి
మార్జాలాదినంపుజ్ఞానీ, రవధానంబు రచింపబూనితిరహా? హాస్యంబె యారోగ్యక్తి
యొకశివుండుండాండవమాడనాడవెపిశాచిభూతభేభాళముల్... డ॥ చెప్పినమాట
చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగ విత్వధారగా, నెప్పిదమావిధంబునబుధోత్తములందఱుమె
చ్చనీరముకొ, దప్పిక ద్రావుభంగివచనంబున గెల్వఁగరండు నన్నపెఱా? కొప్పర
పుంబీశ్వరులకుందగ దే మొకొ? నావత్తిజ్ఞయి... ..”

శివద్యాచర్యాపత్రిక,

“అయ్యో? తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును, ఒ
క మానమునందే జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని

చ॥ పనిగొని రామకృష్ణులు “సేవాశుని బోధియని, కొప్పరంపువా
 రొనరుచుతప్ప లన్నిటిని సెప్పలు గాఁ దలపోయి టేరెఱుం
 గని? దలవారిబంధు వను కారణ మొక్కఁడె చూచి యట్లనకొ
 జనునె? యశక్తి కుర్జనత సర్వ విగర్హిత మెన్నిశంగులకొ॥

౧౩౮

క॥ ఇది యిట్లుండె మమ్ముకొ బదిబది, యాసీమ నున్న పాజ్ఞులు పూజా
 స్వములుగ నవధానాదులఁ, బొదలించుచునుండి రరులు పురపురఁ బొక్కకొ.

శా॥ అతై గొప్రభువారిపక్షమునవా రాలచనల్ సేసిరిగ
 తీవై నెయ్యది కార్యి మీపురమునందే వారికికొ సారెకుకొ
 బ్రావై గౌరవ మిట్టు తానె? యది యెచ్చుటన సహింపంగ నొక
 గోవం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటకొ.

౧౩౯

సీ॥ చుట్టుపట్టులనుండి చూడ వచ్చేవారిసంఖ్య వందలకన్నఁ జాలహెచ్చు
 వచ్చి “మాయారికి విచ్చేయుఁ, డనువారిసంఖ్య యేబదికన్నఁ జాలహెచ్చు
 “రాజుల,, మన్నుఁదీరకురాక, యనువారిసంఖ్య యిర్వదికన్నఁ జాలహెచ్చు
 ఏమాట వినిచిన నింపుమై వినువారిసంఖ్య యొ? వేలకుఁ జాల హెచ్చు
 తే॥ గీ॥ వద్దతినియోగులం దేరొ పట్టుదలకుఁ, నేగకున్నను నెల్లవా రేగి వారి
 చుట్టునుం గూరుచుం డ్రిది చూచు టెట్లు, త్రివతములు వారిపక్ష మైతిరిగిపోయె

శా॥ * దైవాద్వైత మొకండు దక్క నభిలష్యైతంబు నద్వైతముకొ
 వైవంబుకొ మఱి వైష్ణవంబు సుకతై శత్రంబుగా వారలకొ

...నర్వసాధారణమైన యాశుకవిత్తేమి? తమకు సేతావధానంబున నెన్ని బి
 రుదులున్నవో...వానిని మీకంటె సతిశయించి కాఁకరవర్తి నిద్వత్సభలోది 20
 నెట్టెంబరు 1911నం॥ ౪౦ తేదీని తత్తదశంబుల నెఱవేర్చి యాడఁబెట్టుకున్నా
 ను గనుక నీసొంతిను అందిన వెంటనే మీప్రజ్ఞా విశేషంబును గనువఱుక నారో
 జానకుఁ గాఁకరవట్టుమీరు రాఁగోరదను, లేనచో మీతోవిద్యావర్చలకు రాఁజా
 లను,, అని నాకొక జాబైనను వ్రాయఁగోరదను....

ది 14—9—1911

సామవేదబ సూర్యనారాయణావధాని
 సేతావధాని, అందప్రావధాని, మకాంతాకరవట్టు అగ్రహారం, తమకుతాలాకా

*దై వా ద్వై త ము.

మరొకఁడైనా? నిది యొకనవీనమతము, దీనికే వద్దతినియో

బూపుంబంతుల పోల్కి- జూచెదరు. రేపు న్నాపు న వ్వారితోఁ
బోవై యుండుం బురంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిఁ. ౧౪౨

చ॥ ఇతరులమాట కేమి? మది నించుక గోవము కల్గి యున్ననా
కుతుకముగూడ వా రనినఁ గొండొక పర్వులు వాలు వారివా
కప్పితతి వినం గుతూహల మపారము గల్గియుం బోను వారివెం
కెతనము నాకు నచ్చమియె కేవలమింతలు మూల మెమ్మెయిన్. ౧౪౩

ఉ॥ “వెంకెలు గారు సాధువులు వేర్దికే నిక్క-లు గర్వహరు,, లం
చంకిలి లేక చెప్పికొనునట్టిదనుం గల రల్లవారి; ని
శ్వంకగ వారు వారి కటు చల్లఁగఁ దోచుటయు న్నిజంబె యే
పంక ము యన్తదాదులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిఁ. ౧౪౪

ఉ॥ పాండితి లేని యిమనము పాండితివట్టున వారి గెల్వ లే
మొండొక త్రోవఁ జూడవలె “హుమ్మ్రుసు” వారిది మావఁగా వలెన్
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపితిఁగాని బెల్లపుం
గొండకవీంద్రుఁ డేమిటికిఁ గొంకెఱ్ఱె? “రా,, నని యత్తరం బిడెన్, ౧౪౫
తే॥ ౧॥ తీరి కూర్చుండి పెట్టి రీతైర మనుచు, నతఁడుకొండొకనిరసించినట్లువినికి
యితరులకు న్నల్లెతోఁచుఁగాకిదియనట్టి, దెట్టులగు? నానమునీయరేమిమనకు.

ఉ॥ పండిత హమరుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి వారలకే
గండ డఁగించు టెట్లు? మనకక్ష జయించుట యెట్లు? తోచ నదా
కగ్గిండు నుపాయ మంచుఁ దన గాదిలివద్దతివారితోడఁ గొ
ల్వండి విచారణల్ నలువఁ మొండొక నేర్వరి వలెన్ నిగతిక. ౧౪౬

గమనియుం బేరు, ఇది నడుదేశముతోడనే శ్రీనందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితు
లవారు వుట్టించిరి, వైదికు లగురులనియుం దాము దేవతలమనియు వారినిష్ఠాంత
ము, ఆయీయంశము, దైవాద్వైత పదమే తెల్పెడిని, సుప్రసిద్ధాద్వైతము వీరికి
నఘరాద్వైతము, విప్రరము వారివిశ్వపత్య సురవిజయము లోనగు గ్రంథము
లవలన నెఱుంగఁదగు. ప్రకృతకలహమునకుఁ గారకు లేతస్మతావలంబులలో
స్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ॥ అవమానం బది యెంత గావలయునో యానర్థ మవాహరికిం
జవి జూపెన్ మనకొప్పురంపుఁగవి “మీసాల్పాట సామాన్యమే
యెవ రెచ్చో నలవారి నిట్లనఁ గలారే? యంతియే చాలు న
నవ్విచారం బింక నేటి నా కొకయుపాయం బిండు గన్నట్టెడికొ. ౧౪౭

మ॥ అవివేకంబొ వివేకమో జరిగె నేలా “సంధి మిచ్చంతి సా
ధవ, యన్ వాక్యముఁ బట్టి పోవుదము విద్యతాకవిత్వాభిజ్ఞ
త్య విశేషములఁ జేసి యిందులకు వా రంగీకృతిం జూప రం
చు విచారింపకుఁ డట్లు కాపుటకె యీచో పూహ్య మెబ్బంగులకొ. ౧౪౮

క॥ కొఱుకంగ రానికొయ్యలు, తిరుపతివెంకి టకపు లని తెల్లము నేయకొ
బరికించితి నదుపాయము, గర మాలోచించి దీని గ్రహియింపుఁ డనకొ. ౧౪౯

తే॥ గీ॥ వృద్ధుఁడిట్లను “వాగు నీవెఱపు; దీనఁ, గలదు కత్త మొకండు లోకఃకునఁ
గొప్ప, రంపువారలసారులు గ్రామ్యకవులు, వారనేతాదృశు లటంచుఁబేరుగలదు
తే॥ గీ॥ అట్టిచో సంధియనుటకు నర్థమేమి, యగు సుపరికింపుఁ డదియనమర్థతకును
నవరవర్యాయమగు’నన నతఁడువలుగొ, నగునుమీరన్నుడియు నేన రనినాఁడ.

గీ॥ కానియిపుడింతకన్నఁ జక్కనియుపాయ, మొందుగ నరాదునభ నేయకుండు వారి
నిష్పరమునుండి వంపుట కింక నొక గొ, సాధనం బేది? యానతి నల్నుఁడనుడు
తే॥ గీ॥ కొంత యోజించి యావృద్ధుకొనకునమ్మ, తించి రాజీకెదగునట్టి మంచిమాట
తెల్ల వ్రాయించి వ్రాళ్లు చేయించుటకును, బెద్దలగువారియొద్దికంపించుటయును.
అ॥ వె॥ ఈనడించువార “లిఖి” యనెడువారు, పెదవి విఱుచువారు “మొదలలేని
శాంతి యిప్పుడేల చాల్చులుఁ బొందు పొం” డనెడువారు నైన మన మువిటిగ

క॥ చనికడచినవృత్తాంత, మ్మును వృద్ధునితోడఁ జెప్ప మొగ మించుకయై
వనటం బడి తెప్పిటి యే, మిని వోచక యుండె నపరిమితయోజనతో.

తే॥ గీ॥ “నే నిడుడుఁ గంటిలోవ్రేలు నీవునాడు, సొట వేలిడు” మన్నట్లు “లేటికిట్టి
సంధి” యని యెల్లరాదునాచందమేను, మొదటఁ దెలిసియుఁబంపితిమొనపోతి.

క॥ అని కొంతనేపు తనచే, నినయవలొకికపుఁబనికిఁ జేతమ్మున నే
కిగన నీగ్ధకల్పిఁ జింతం, గొనుచు నుపాయంతరములకుం గడఁగునెదన్.

చ॥ మఱియొకఁ డిట్లుపలుకు— “మఱుమాట వచింపకుం డింతకన్న నెం
డరయఁగ రాదుపాయ మొక యొడుగురేనియుం జాలు పొల్ల కం
దఱు సెనరించినంత విలువై చెలువారెడు సంతవాగుగా
దొరక వలెకొ సరాసరిగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగా వలెకొ. ౧౫౮

తే॥ ౧॥ శాఖ కొక్కొక్కరుండు గాఁజన్ప జేసి, యేరివ్రాళ్లు చేయించితిమనిం జాలు
నంధి కన్నప్పడేమని నమ్మితింప, రరయరేపి “నంధిమిచ్చంతి” యన్న నెడువు.

నీ॥ ద్వైతులకెల్ల నాతనిచేతఁజేయింత మద్వైతులకు నెల్ల నతనిచేత
నతనిచేత జేయింత మలవిశిష్టాద్వైతశాఖకెల్ల నతండు చాలువాఁడు
ఇంక దైవాద్వైత మిండుం జేసెడివార లెండఁటేనియుం గల రెంపనేల
శుక్లయజుశాఖ గుముఖులకెల్ల నయ్యనఘుచేత జేయింత మతఁడె చాలు

౧॥ తప్పెవరిదేనియగుఁగాక తగు మనుష్యు, లిరువురకునంధిగూర్చుచో నేమిదొనఁగు
వైకినటియింతమిట్లుచేవ్రాళ్ళుదొరకు, వఱకుఁబిమ్మటమనయిచ్చుపఱుకవచ్చు,

ఆ॥ వె॥ నంధి కొప్పిరేని “చాల లే” కందము, నమ్మితింపరేని “శాంతిదూరు
లంద మవల; దీనియట్టియపాయమ్ము, మనకుం గానరాదు మఱియొకండు

క॥ చెఱియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, వ్వరమునకుకొ లాఘవంబు వైఁ బడె దెవరో
యెఱిగిన వారెట్లాడిన, నరయరు, దూరగులు యోగ్యు లందురు మనలకొ!

తే॥ ౧॥ ఒక్క రొకరికి నెప్పట్ల సొండువారు, కారు తుల్యులకయ్యమ్ముగలిగినప్పు
డేరి నేరు జయింతురో? యింతలోన, నంధి చేసిరి వైవారుశాంతి గోరి, ౧౫౯

క॥ అనువ్రథ గల్గిన మనకుకొ, ఘనతయె మనకతుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేఁగలమే? మును పా, ననమేనియుం గోరు టీయకమ్మునకె కదా.

తే॥ ౧॥ ఆననం బిడ నండుల కల్లవారి, మీనములు బీఁకులు మటన్నబాస చాలు
నొప్పుడు మనవన్నుగ డఫలియించెనేని, “కోటలోఁబాగవేయఁబో? కొప్పరంబు

క॥ అనునతనిమాటచొప్పన, ఘనుఁ డావృడ్డుండు నలువఁగా నెంచియు వా
ల్లనుకూలింపమిం గొండొక, దనుకకొ మాకడకుం గాగితము రా దయ్యొకొ

గీ|| అంత బ్రాహ్మణకోడూరియగ్రిజన్ము, లెల్లమమ్మనాహ్వానించి యెలమి సెక్కు
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి, గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప,

బ్రాహ్మణ కోడూరు శతావధానము.

సుగుణకలితకవితావనితానేతలును సుగుచిరాబంకారవిధాతలును నిలసి
తపాకత్రాతలు నఖిలార్థదాతలు నగు శ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల యవధానవి
ధానంబులంబరికించి యానందించి యీజంట నత్కరింపవలయు ననుతబంపున
గుంటూరుమండలమందలి బాపట్లతాలూకాలోని బ్రాహ్మణకోడూరు నివాసులం
ద టేకగ్రీవముగ నిర్దగించుకొని తద్రామంబునకు వారలఁబిలువనంపిరి. కడచి
న శంవారము 9-9-11 న వారలను, శ్రీమ న్నధ్వశాస్త్రనఁపన్ములును బాలన
రస్వతీ బిరుదాంచితలును, లలితగతి శతావధానధురీణులు నుభయభాషాకవితా
ధురంధరులు నయిన శ్రీకాశీ కృష్ణాచార్యుల వారినిఁ దద్రామంబున కాపురజను
లు రావించి గ్రామోపాసకంఠంబున నే యీతిగ్రామస్తులశిబికా సుఖానీనులంగావించి
నానావిధ హృద్యవాద్యంబుగ నూరేగించి బ్రహ్మాంజ్ఞ పెరవలి సాగ్వతీశ్వర శా
స్త్రులవారి భవనంబున విడియించి యుచిత సత్కారంబులు సలిపి నగౌరవంబు
గ నాఁటికి వీడ్కొనిరి. అయ్యెడ నీక్రిందివద్యముల సుక బాలుఁడు పదివెను.

ఉ|| స్వాగతమయ్య! మీకు విలసత్కమనీయ యశస్సుధారన

శ్రీగురుతావిభూషిత విశేషనభౌంతరరమ్యదీధిమిల్

సాగరకన్యకాఘనకుచస్థలచందన చర్చితప్రభా

ధ్యాగమరమ్యదేహు లగునార్యులు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య సత్కవిహృదంతరదంబురిత ప్రభావనం

ధ్యాగమతర్పితాఖిలజనాహ్వాపకోరులు దర్శవద్విరో

ధ్యాగతహంకృతిస్ఫురదహంయులు నిస్తులితోరుశక్తి సం

ధాగరిమావధానకృతిదాతలు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య మీకు రచనాతిశయాన్విత కావ్య సద్యో

భాగ విశేష వేప్పితవిభాస్వరలోకులు గౌరవ ప్రథా

సాగరమజ్జడత్రమవిశాలయశస్కరిపుప్రభావు లం

పాగాగరిమ ప్రభావనమహాయత తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్

ఇట్టియత్నవంతులకు శుశుణ సగతి గలపారులయి తాపము నైకమ త్యమును గాగణములు, అన్నట కాపులు గరజాలు" వీరగ్రజన్ములు వీరలితరు లంచు భేదవాచనమందికొనక యెల్లరు సోదరుల భంగి జెలగి మెలంగుటఁ జూడ నేరికేని వింత పుట్టింపక మానకుట! మొక మత్యమన్న నిదియక దానియొక మ త్యము, ఇట్టియొక మత్యముక దా భగత ఖండవాసుల నుద్ధరింప గలదు మఱియు నీవగ పారులు నలుగడలనుండియు దత్తప్రజ్ఞాదర్శనమునై గౌరవనీయులగు మఱి కొందఱు పెద్దల రావించి వారల సుచిత్రపుల మన్నించిరి. వీరల సౌజన్యము శక్తి, సామర్థ్యము, నిష్కల్మష హృదయతయు, సైంతయు హాసునీయములు.

మఱునాడు 10-9-11 ఆదివారమున నవధాననభ సేవ నిశ్చయింపఁబడియె, ఆనాఁడు భోజనానంతరము రెండుగంటలకు త్రివారమల్లెశ్వరాలయపుగోళా గణున స్థాపింపఁబడిన సారికేశ్వరగళవిలసితంబై వచ్చుతోరణంబుల రాజిల్లు తాళ దళంపుఁ బందిట సభహర్షంబునె, అంగు నానాగ్రామ సహగతవిముఠవరు లును గూడియుండిరి. నాఁటిసభ క్రాసనాధిపత్యము వహింప శ్రీకాశీకృష్ణ చారులవారు పార్థింపఁబడిరి పిమ్మట వారి:హాధిపత్యము క్రింద నానభ సుము ఖంబుగఁ బ్రారంభమయినది. అవధానమును ముగిసి అంతటఁ దద్ద్రామవాసు లు నితరులును జక్రని మృదుమధురశైలిఁ గొన్ని వద్దెంబుల, శ్లోకంబుల, రచించి యవధానుల కన్నించిరి. తదనంతరము సభ చాలింపఁబడియె.

శ్లో॥ రంగారావు, బి. వి., దీప్తికృత్తు వశీలు.

(అవధానసాగ్రంభసన్దర్శములు.)

చ॥ “వయస్సుగతిం చున్నదిక వల్లనధానము, లంచు మేము త

ద్దయు పతిమాలి యేటి 3 వధానములకొనమహర్షి దన్న “నా దయకొకఁడున్న వార్తకముతాత!,, యటంచు వచింపెదేము య

ట్లయిన “తథాస్తు” నీయభిమతార్థమె తీర్చదనువు శాంకరి॥ ౧॥శా॥

శా॥ ఊరేగించుటెకాక దూయెడల మీయూరెల్ల జూపించు వి

ప్రారోదారపుగౌరవమునకు నేఛాయక బ్రతికారము

పాపకా జేయఁగ నేర్తు మేము; రసవద్వాక్యహారముల్ గొన్ని శ్రీ

వారిం గొల్చి గడించుకొన్న వెటులో పాత్రుత్తు మాలింపుండీ॥ వెం॥శా॥

(అవధాన పద్యములనుండి 2 మాత్రము)

(బ్రాహ్మణకోడూరు)

మ॥ గణసీయల్ ద్విజు లల్లరాజులు యశస్కాముల్ కెరాటుల్ లన
ద్దజగంభీరులు కమ్మవారు తనరక దోరమ్ముగా ధాన్యపుం
గణముల్ నోట్లుగఁ బుట్టు వండఁగల భాగ్యంబెండు బెంపారు బ్రా
హ్మణకోడూరుపురంబు చెన్నలరు లక్ష్యవాసమై వాసమై.

5

ఆంగ్లేయులప్రభుత్వము.

శా॥ పాటంజూచ్చె నృశంసవర్ణములు, దైవారంగ సీరల్లచోఁ
పాటంజూచ్చె నమస్తమానపులకుఁ బల్ శ్రాఖ్యసంపత్తి పెం
పారకజూచ్చె సీతాస్వరాజ్యమున “నాహ! యిట్టిరాజుల్ ముదం
పారక వర్ధిలఁగావలెక మనకు విద్యాసంపదల్ గావలెక.

2311

అనధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ నకలాంధ్రావనిపాలకోత్తమ సభాస్థానమ్మలక నతగ్రవి
వక్రకర్ముల్ దలలూచి మెచ్చఁగఁ గవిత్యస్ఫూర్తియైకావధా
నకళోద్భూతజయేందిరా ప్రభితనస్సానమ్మలక గాంచుచుక
“గుకవీభేంద్రమృగేంద్రులక యశముఁ గైకొన్నరు వీరిరువురక.

311

శిష్టాచారముచూపుట.

మ॥ కవితాకన్యనుఁ బెండ్లియాడియు గుహకళ్యాణముల్ పొందియుఁ
వివిధోపాయపుధారణావనితనుం బెండ్లాడి తర్వాత నా
నవతుల్ గూడి యనన్యచిత్త లగుచుక నంనక్తిసేపించ నా
రవితారం బగుకీర్తిఁజెండుకవి సమాప్తులజుల్ మీరెగా.

మొదలి నాగభూషణము.

మ॥ ఎదిరినాడునున్న సీనడించెడిసాము లెవరికి శత్రుమ్ము నెత్తువారొ
యొకమగవలెకన్న భార్యలేని మహేంద్రు లిళమునైది యేరియింపుగాంతొ

కలనేనర్చురులచామగలఁ జూడ మనుదొరలీ వీవన లెవరికి వేయువారొ
వైరాజుకైనఁ గప్పంబిడు టొప్పని యిను లెవ్వరికిఁ గానగ్గ లిడెడివారొ
తే॥ ౧॥ అమృతహస్తలు భారతీ హావభావ, విలసనము లెల్లయెడఁ జల్లి వెలయువారు
వీరె కనరయ్యో? తిరువతివేంకటేశ, కవులు కమలాంగ నాభిర్వగ రవ్వహరులు.
ఇట్లు సజ్జనవిధేయుఁడు తాడెవల్లివెంకటప్పయ్యశాస్త్రి.

సీ॥ భువిలో పనిద్రహా భూసురానన్వయమందు నరుదారఁగా జన్మమందినారు
శైశవంబున నె శ్రీదేశిక సేవచే మించు విద్యల గ్రహించుచినారు
శతవధానపరీణత రాజసభలందుఁ బలుమాటు జయములఁ బడసినారు
వాణిగృహీతాది భాసురగ్రంథముల్ చేసి నత్కిరిన్ జెందినారు
తే॥ ౧॥ ఇట్టి సుగుణంబులను గల్గునట్టిమీకు, భవ్యతరక్తిర్ని నెన్నంగ వశమెచును
గీర్తికాంతాసమానక్త మూర్తులారః సరస తిరువతి వెంకటేశకవులార.
తెలికపల్లి వీరరాఘవశాస్త్రి.

సీ॥ ప్రతివాదిజనభయ ప్రదమైన యన్ముఖం బంతేవనత్పాలి కమృతమొనఁగు
సభ్యులకడ లిడఁజాలెదయ ద్వాటి కబ్బంబులందు సౌఖ్యము ఘటించు
తథ్యాంశమన్న న్యతంత్రించు యద్ధాటి మిథ్యాంశమన్న దామిన్నకుండు
త్రైలోక్యరంగనరక్తియైన యత్కిరి విబుధమసౌగంధి విడువకుండు
సీ॥ నట్టిరుకవీశతలును శతావధాన, భారణాధోరణి చిత్రిత్రముఖులు
నన్మదీయ గురూత్తములవని నాయు, పునుయశంబును గనుచుంటిపానరుఁగాత
సీ॥ ఆంధ్రదేశావస్థితాశేషహృమిభృతోగ్రీరమణిఘృణిఁ గూడియాడి
కవితాకృతానేకగణనీయ పూర్వపుణ్యాతిశయంబులఁ జోతలంది
గోదావరీతీరమాలంకమేమోఘపాండితీప్రభకు జీవంబు వోసి
కమనీయరచనాప్రకారకారణయశస్సీమంతినిలాన్యశేష మరసి
తే॥ సరసరసపుష్టి భావతగ్రనత్పరబంధ, బంధబంధురతతగ్ర-విత్వప్రభావ
భావగంగాప్రవాహభాన్వత్తరంగ, రంగకలనయఖండచిత్రంబుమొనఁగె
సరసతిరువతి వెంకటేశకవులార.
సీ॥ అనాద్యవృత్తయశమును గర్హించుదోషజ్ఞబృందంబుఁ దూలనాడి
విషమవర్తియై వివేచనాప్రాఘతా సంస్థానపటుల సంశయము దిద్ది
భిన్నభిన్నరుచిత్రభేదముల్ గల్గులోకులనెల్ల మెక్కు-మేకున బిగించి

అష్టావధానశతావధానామరణాపితసాందీతీబలము సౌనఁగి

గీ॥ అభిలదిమృగల జయవైజయంతికావి, జృగభణఁగు మీకుముందుగ నేనీయును
తమపురాకృతపుణ్యంబు దగమె పొగడ, సరస తిరుపతివేంకటేశ్వరులార॥

అవ్వారి, సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

నీ॥ పట్టుమంచొక గీతపద్యము వ్రాయరాదా! యేమి సౌనులేదామో గాని
అశుభారయటన్న సనలమాచేతఁగాదా! యేని ధారలేదామో గాని
అవధానతంత్రంబు లందు మాబుద్ధిపోదా! యేమి మేధ లేదామో గాని
వాఙ్మూఖమున మాకువక్తమింపుక సాగదా! యేమి మాటరాదామో గాని

గీ॥ మాకు సనుకొనుపండితుల్ను హిని నైద, యో కలరుగాని యీమేలుపోకలుగ్గి
పడఁగ నవధానమొనరించు వారుగలరె, ధరణిదిరుపతివేంకటేశ్వరులుదగ్గ.

కాశీ, కృష్ణాచార్యులు, శతావధాని.

నీ॥ కన్నబిడ్డలవలెఁగాపాడి విద్యల శిష్యాళి కెప్పుడు చెప్పఁచుగదా
సాహితీగింధములే చక్కఁగ బోధించి పండితులను శేనీగ్రీబలుచుగదా
సారకవిత్వంపుసరణిని నేరిపి నద్రంధములఁ జేయ సామచుండు
అశుకవితధార సలవడఁగాఁజేసి ఛాత్రులఁ గనుఁగొని సంతసింతు

గీ॥ పుడమి వీరికి సరియగుపురుషు లెవరు, సరుఁడునా రాయణుగడునుబరమకృపను
వరుసఁ దిరుపతి వేంకటేశ్వరులె యగుచు, జగతిజన్మించినారలు సత్యమిదియ.

సూరి, హనుమచ్ఛాస్త్రి.

క॥ నిక్కిననీర్లిసఁ దమకిపు, డెక్కడివారేని సామ్య మెనయరునిక్కం

విక్కిరణి నేనువ్రాయఁగ, నక్కఱమేలేదు జగతి యంతయుఁ బలుపుక.

వలివేటి, వెంకటాచార్యులు.

దిక్షాత్రీముదాహరించితిమి, తక్కినవి యచ్చయియున్నపుస్తకము
నఁ జూడఁదగు దానివెల రు0—2—0 అణాలుమాత్రము.

క॥ విద్యావైదికపాదు లోనుక, నద స్పృటులె జరిగె సంత ఛాతుఁడొకఁడుగో

విదమయ మునుకాలేటి, నదస్సులో శతావధాన పతురిమనెటకె. గుర్ర

శ్రీపినపాటిశతావధానము.

ఆర్యులారా! జగత్ప్రసిద్ధులగు బ్ర|| శ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వరకవులు గుంటూరు పురవాసులచే ప్రార్థితులయి ఆచ్ఛట బ్ర|| శ్రీ, కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారి అగ్రాసనాధి పత్యమున అవధాన నభజరిపి న్నకవితా శుధాసారముచే తద్గ్రామవాస్తవ్యులను సంతసపఱిచిరి, పిమ్మటవారిసూచనమును జేసికొనదలంచి మేము అతికుతూహలాయత్న చిత్తులమయి మాగ్రామమునకు దయచేయుండని వారిని (మువ్వ రను) ప్రార్థింపవలెయనిరి 21-9-11 తేదీని సాయం కమయమున వారుదయచేసి మా చేసిన సర్వబడిన వాసానాది యుత్సవముతోఁ గూడపురజనులు జయధ్వనులొనర్చుచుండ మాగ్రామము నలంకరించి భోజనానంతరమున కొంతతమకవితామృతము చే మమ్ములనానందింపజేసి నాఁటిరేయి శుభముగఁబుచ్చిరి, మరువాఁడు అనగా 22-11-9వగలు మ|| శ్రీ|| కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి యగ్రాసనాధి పత్యముక్రింద పగలుపిఘంటలకు అవధాన నభప్రారంభింపఁబడిమే నాఁటిదినంబున తేనాలిమున్నగు గ్రామములలోకిక వైదికవిద్వాన్ గణ్యులు విచ్చేసినభనలంకరించిరి, మరునాడునభభ హుజన పూరితంబగుటంజేసి నమృద్ద మెక్కుడు గలిగినందున పిఘంటలకు మాత్రముకి మందికి ఏతైక పాదకృమంబున జెప్పి ఆమరునాడు సాయంసమయమున తక్కినది పూర్తిచేసి నభికులను శ్రీవజ్రానందము సొందజేసిరి. అవధానము సంపూర్తి చేయుటకు పట్టిన కాలము మొత్తము రి ఘంటలలోపు అయియన్నది.

ఇట్లు విన్నవించువిధేయులు,

తేనాలితాలూకా

పినపాటిపురవాస్తవ్యులు.

(అవధానపాఠ్యంభవద్యములు.)

ఉ|| ఒక్కొక్కచోట సుక్కగతి సౌజగదంబ! భవద్విలాస మన్మక్క-ఘంటించు వస్తువయమంతయు శక్తివయంబు దానికిం దక్కినవార లెండులకుం దా రసమర్థులటం చెఱింగి నే నిక్కొత్తికికొగడంగద నిహిం యనిపింపకుమట్లు శాంకరీ.

1

ఉ|| మానియుం జేయఁబూనిరని మావయిం గోవ మదేలి నీకు, మావై నెన రూపు పేరకులపై ననురాగ మదేలి యెట్లులా

పూనితి మిప్తు పొమ్మనినఁజోకువె? “ఱోటకరమ్మఁగ్రుక్కి-జం
హనఁ బనేమి రోకలి, కెటో నటియింపు శతావధానమా॥ 2॥ పెం॥శా॥

మ॥ స్త్రయమేపారశతావధానకవితాసామాజ్యమేలించి త
చ్చయశోమూలముగాఁగ, నీవగటివేషా లెన్ని నాల్లింక, మా
వయి కేరే నరుదేర వారల నదల్పంజాలుధీశ త్రి యి
చ్చి యెటోమన్నుట నీక భారమగు నీచిత్తంబు కామేశ్వరీ॥1॥తి॥శా॥

అవధానపద్యములనుండిగొన్ని.

వైదికనియోగులకు సఖ్యమునుగూర్చి.

ఉ॥ ఏవ్వరు వైదికుల్? మఱియునేరు నియోగులు? సొక్కవిపు) లే
చివ్వకు డీకొనక గలుఁగుచేటికక;దక్కినజాతివారికిక
నవ్వఁగ నండుగాడె! యటునవ్వఁగఁజేయుట ప్రాజ్ఞధర్మమే
యెవ్వగనైన వీరిరువు రేకముగాఁ జరియించు టొప్పడే॥7॥

బాసుగారిచట్టము.

మ॥ కలికిక గంటికిఁ బ్రీతిగొల్పునెడ వేడఁక దేనినేనిక నరుం
డెలమిక గ్రేకొనవచ్చు దానివయినెంచే జేర్చి వో నవ్వడ
క్కలికిక వీడఁగవచ్చు సుందొకట భాగ్యంబున్న విశ్వస్త్రతోఁ
గలియక వచ్చును “బాసు,, చట్ట మురరీకారంబు గావించుచో॥15॥

ఇప్పటివారి కవితా సంస్కారము.

శా॥ చారుశ్రీకములొ నలంకృతులకుక సన్నాహము ల్లదై శృం
గారంబెల్లను గారమయ్యె గుణముల్ ఖండంబులై పోయె సం
సాగరమృల్ల నశించె భాషలకు దొర్లత్యంబు ప్రాప్తింజె సం
సాగరమ్ము ల్పొనరించువారికతనక సర్వంబు మానెంజుండీ॥ 27॥

ప్రచ్ఛకుఁ డిచ్చినవిషయము.

సీ॥ శాలివాహనుని దౌశకమునఁ బడుమూడువందలయేండ్లవైకాది వాఖ్య
వత్సరంబున మాఖిబహుళచతుర్దశి శివరాత్రితిథి రాజశేఖరుండు
వీరనారాయణాధిభ్య గల్గిన రెడ్డి శంకరమునికకలంకదాన

మమరఁగానగ్రహరముగాఁగ నెనఁగ నీ పినపాటిగ్రామంబు నునుపు; నేఁడు
కారణంబెద్దియో గల్గి నేరీ యయ్యె నైనను బంట లత్యధికముగను
తే॥ ౧॥ బండఁ జేసెడిహూణులప్రాభవమున, సెరియు నంపదయునుగల్గి చెలఁగుచుండె
నెల్ల కాలమ్ము నీరీతి నెనక మెనఁగ, వృద్ధిఁగాంచుతమిషిన పాటియూరు ॥ 4॥

సభ జరిగినచోటు.

సీ॥ ఎద్దానితూర్పున నెనకం బెనఁగుచుండు లీలమై మదరాసురైలురోడ్డు
ఎద్దానివైశాల్య మెంచి కొల్పింతుమే నాటువందల గజాలై చెలంగు
ఎద్దానిదేహ మెంతే సుష్పఁడేకు దూలములతోఁ డేకువానములతోఁడ
ఎద్దానియంతరం బింపారు నతగ్ర-విపటలితే నద్దవీటలిచేత
తే॥ ౧॥ పేరుగోష్ఠంబుగాని యేయారనైన, మఱియుఁ బట్టణములనైన వలల దిట్టి
“హాలు,, నాఁ జనునిద్దాని నాలకొటకు, కొట్టికోటామగట్టించెఁ కుతుకమెనఁగ

సమస్యపూర్తి.

శా॥ కుంచాలక గొలిపించి యిచ్చితినిగా గుల్గిళ్లకై యుల్వలక
గంచాలం దిడఁబోకు మన్న మిపుడెక్క-క బోదు నంసారి “పా
వంచాలం దిగి దప్పిగొన్నవిరసుబ్బా! నీళ్లు వేవేగదె,,
(మృం చాలక బిగియించె గుంజలకు నమ్మా! బిందియక దేగదేP)॥ 62॥

సమస్యపూర్తి.

శ్లో॥ నహి సంతతిస్తు నరకార్థవాపహే, త్యతికుఃఖ మాత్మపితరం నిరీక్ష్య సా
తనయా దదౌ స్వతనయంతతన్వహా! (అనుజోబభావ తనుజోఽపియోపితః)

అవధాన మొనరింపఁ జేసినవారు.

సీ॥ తూములూరికుబాబ్బిసోముండు విద్యద్విధేయుండు కోటయ ధీరుఁ డొకఁడు
పినపాటి వంశాబ్ధివిధుండు శ్రీవీరభద్రయకవిత్వరసప్రధానుఁ డొకఁడు
భల్లమూడ్యన్వయవారాశివండుఁడౌ త్తిరామనామక సూరి యొకఁడు
తూములూర్యన్వయేరుండు శ్రీసూర్య నారాయణాభిధకవిగేయుఁ డొకఁడు
తే॥ ౧॥ లక్ష్మీకాంతమొకండు సులక్ష్మితుండయి, వలలునన్నముఖొట్లుసువంశజుండు
వీరుఁబడియించి రవధాన మారఁగఁచిన, పాటిసాంబశివాభివ్య భవ్యుఁడొకఁడు

అవధానాంతమున నితరులు చదివినపద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ తము నమ్మానముఁ జేయ శక్తియినుమంతకొ లేడు మీశక్తియి
త్త మటంచుకొ గ్రహింపలేము నరనాథ పాద్యమై యొప్పు కా
ర్యము చేయకొ నమకట్టినార మిట లోపాలోపముల్ దిద్దుమా
ర్గము మీదేయని వేడుకొందుము నమస్కారంబు గావించుచుకొ.

చంపకమాలిక.

తరతమభావముకొ భువిని దజ్జులు వండిన లెల్లవారు గొ
వ్వరపు కవిద్వయంబునకుఁ బండితులై యలరారుమీకు నీ
వటకె గ్రహించినార లది బాగుగ లోకమువారు గూడ నె
ల్లరును గ్రహింపఁగా మనములకొ బొడగట్టినకోరిగ్గ వేర్చి చే
కుటఁగను వారికికొ దమకుఁగూడను గమ్మలిఖించినాఁడఁ గొ
వ్వరమిట కేగుదేర దల వారికిఁ గార్యభరంబు మెండొకో?
.....దీనికిని సాటిగఁ గొండొకఁ జెప్పబోవఁగా
వారకొనవచ్చునే! యెవటఁ పోయజమిత్రుని ముందు దీవము
ద్ధరమగు? నేస్త్రముందటను దోమను బోల్పఁగవచ్చునే? ధురం
భరమయి యెల్లమానవులఁ దానయి పూతులఁ జేయు గోవు ముం
దర భరముకొ మహేశ్వరుని దాపున రాక్షసవర్గ మెందు నుం
తుర! యనిప్రేక్షకుల్ తమమదుల్ బయివెట్టఁగ నెప్పనట్టి శి
తరుపతివేంకటేశ్వరుల దివ్య కవిత్రవ మహత్త్వ మిప్పు డా
దరమునఁ జూడఁగలై ఫలితంబుగనయ్యెను జన్మ మిత్రతీక.

తూ॥ కోటయ్య.

ఉత్పలమాలిక.

నీకులు వలగ్గవచ్చుఁ బరనింద లొనర్పఁగవచ్చు నిట్లు లా
నేకు హిమాచలంబును బ్రసిద్ధి వహించు నృపుల్ నెవ్వరకొ
నీకులు పోవఁబట్టి తల వెనక్కుఁ దీర్చుచు జూచుచుండఁగకొ
జాతవిరోధుల వలకు సొగక యొక్కెడ మూర్ఖులనుండఁగకొ

మాతులు విప్పి మొత్తువడి మూర్ఖులు కొందఱు తారుమాటుగా
భ్రాస్తరి కలిగి వండితులయారె! భళి! యభరా! యస....”

శాడేవల్లి వెంకటప్పయ్యశాస్త్రి వందవోలు.

సీ॥ చక్రశంఖాది లాంఛన విరాజితుడైన విష్ణుడె యీ కాకి కృష్ణుడంచు
కవితానరస్వతి ఘనత నాడించుగిష్పతి బచాకర్లతిగ్నతి యటంచు
కుకవిప్రపురదైత్యకుంభిచార్యుడౌ నీకుడె యీ వెంకటేశుడంచు
ద్రష్టలు యీనభేదము లేకగనుంగొన్న మూడుమూర్తులు సెక్కుమూర్తియంచు
గీ॥ మానవోత్తిము లేమహామహులనెత్తు, వలుగుచుండెద రాకవిబ్రహ్మలను మ
దీయ హృత్పన్నమున విసుతించుచుంట, నెలమి దిర్ఘతివెంకటకృష్ణకపుల.
ఇట్లు విధేయుడూ, దెండూరి సోమనాథశాస్త్రి.

సీ॥ శేషాద్రిగాక యశేషదేశీయుల నిత్యోత్సవములపై నెగడినారు.
వడ్డికాసులుగాక యడ్డులేక జనాభ లిడ్డకాసుల సంగ్రహించినారు
వరగూఢపదభోగవనతిగాక యగూఢపదభోగవంతులై పరంగినారు
ఈశ్వరబిరుదు గ్రహించుటగాక కవీశ్వరబిరుదు గ్రహించినారు
గీ॥ కొందఱికిమాత్రమే మహిసందమిడుట, గాక యందఱు కానందఘటకు లైరి
యివ్వ డాతిరుపతివెంకటేశు మించి, రిలను నీతిరుపతి వేంకటేశకపులు.

చ॥ గురుతరలీల నీసభను గూర్చినబుద్ధిమడగ్రకోటికి
సరనశతావధానుల కెనంగునభావతికిన్ సభాస్థాం
తరనకలవోజొలికిని ద్రష్టల కీ నీనపాటివారికిన్
నిరతగుంభంబు నీప్పితము నీశగళం డిడి ప్రోచుచుగావుతన్.

ములుగుట్ల, వెంకటకృష్ణశాస్త్రి, శతావధాని.

సీ॥ ఉద్గచ్ఛన్తు శతా త్వరేచ కవయో జల్పన్తు నిస్సంకటం
మాత్యరాస్త్రి తగ్గవితాత్రవశస్త్రివిషయే నతగ్గల్పనా చాతురీ

ధీమత్పృథ్వితమృణ్మలీహృదయసంతోషప్రదా నన్యతా
 వైవాస్యం నమువైతి కిన్న భవతో ద్విహ్వం విహాయ క్షణం
 నేమూరి, శివస్వామికాశ్రితః.

సీ॥ మీధారతాశక్తి మితిలేనిదనుటకు డంగిబా శతావధానంబ సాక్షి
 సాహిత్యసామ్రాజ్యవక్త్రేకు లనుటకుఁ దమరుహర్షిన పుస్తకములె సాక్షి
 కాకవీశ్వరమత్తఃరిహరు లనుటకుఁ గ్రామపుంగుల నేకుటయె సాక్షి
 అఖిలరాజశృణ్వతాశ్రిత సుంది రనుటకుబిరుదులున్నవి వేనవేలు సాక్షి
 శీ॥ ఎలమిమిహుఁబోయి సుకవీశ్వరులుధరితిగ్రామపుంగులనుటకుమాటువల్గు మియె సాక్షి
 విమలమతులారాపి తిర్వతివేంకటేశ, సుకవిమణులారాపిబహుత రాకులపులారాశీ
 నూడి, కృష్ణయ్య, పెరవలి.

గుంటూరు కాలేజీ శతావధానము.

చ॥ ఎఱుంగడు పిల్లకాయ యెటులే సునరించు శతావధానము
 నరసులు మీర లెల్లయను సభలు వేర్ని ననుగ్రహింపుర డా
 దరమునఁదప్పలక విడిచి తద్దయు సుప్పలు మాచి సుమండి
 తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల శిష్యుని పృథ్వికామునిక॥ (వెం॥శా॥)
 అవధానపద్యమాలన్నియు వదిలఁబడినవి.

శా॥ నీకుక శ్రీమమును ధీముంగల్లుత ముటి న్నికంగతసారస్య మా
 స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నినుగ చూలింపఁగా లేక
 ర్థికుల్ గ్రామ్యశతావధాను లింకవృద్ధిభావముం గంగు గా
 కేకాకారయశంబు న్నకొనఁగదోయీ! ఛాత్రమాచామణీ. ॥3॥

మ॥ కుతుకంబొప్ప నరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంశా ర్జనం జేసితి
 న్మతిమన్నుఖ్యుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱిగొంతన్నెర్పితికొ విదై ని
 చ్చితి నీకు న్నూటఁగొంతమందికి యశస్సీ నిల్చి తి వోజగ
 న్ముతనామా! శివరామా! నీకు సునరింతున్ దీవనల్ హెచ్చుగన్. ॥4॥

౩॥ ఎదిరిం దమ్ము నెఱుంగకే యెవరొ మ మ్మెంతేని నిందించునా
యదన న్వచ్చితి వడ్డు చొచ్చితిని నె న్నవ్వారు లక్షింప పై
రది లోకం బెటులా యెఱింగె నభ గణ్యత్వంబు నీ కిచ్చి ర
య్య? దేనల్ నిండె భవద్యశంబు శివరామా! ఛాత్రమాడామణి!॥ 5॥

సీ॥ నీతండ్రి వేదవిద్యాతత్పరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నొము నెక్కొ-
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నదా నెంత ముదముగనునె
నీయన్న విద్యావిసీతతత్పరుం డిట నిపుడున్న నెంతటియెలమి గనునె
నీతమ్మండవధాననిపుణుం డీకృతి గన్న నెంతయూహదమ్ము నెనయునెక్కొ-
గీ॥ ఇది వారాత్సంభవగంబు నీయెల్లబండు; పులును బొందెడిమోదమ్ముగ లిసీయొక్క-
నన్ను నేపొందెభరముఘనంబు మోయు, తెట్లుశివరామ! చెప్ప మోయూ! కుమార!.

మ॥ కలవిదైం బలుమంది కిచ్చితిని వీరకం గొంద తెట్టెట్లులా
యెలమిం గూర్చిరి వంగనామ మిడి యెక్లేం గొంద తానందముగ
గొలువం బూనిరి నీతత్పుననం దగ్ధం గాక యాయెగ్గుం ద
గ్గులు; వేవే శివరామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నాకుద్ధతిక. 7.

శా॥ “నంతానం బది లేదు నా” కనుమనశ్శల్పంబు నీనైడుషీ
కాగతుల్ క్రోచెగఁగోయి! తగ్గడి! నిను వాకాగ్రంతుండుం దద్భార్యయున్
స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుళా సంతుష్టునిగ జేయుచున్
మంతు ధాత సమస్త కోకమును నమ్మానించుఁగాత న్నినున్॥ 8॥

చ॥ “అఱువదియేడు లాయు, వని యందురుగా కలిలోన, నల్వ దీ
వఱకె గతించె నిప్పటికి న్నాస్రఘ మనన్ జర సొరువిప్పి మ
త్తరయుచునుండె మాభరచునంతయు నీతలదాల్చి చేయు మే
ర్పఱచినతో”న సొయి శివరామకవీ! బహుళావధానముల్॥ 9॥

క॥ “య, స్పనుచుం గొందఱనఁగా, “బ, స్పనుచుం గొందఱనఁగ బాటుండవయ్యన్
నిస్సీమ యశముగొంటి మ’ హస్సాగర! వృద్ధినండుమా! శివరామా॥ 10॥

చెల్లపిల్ల వెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ॥ జగతీనాథులు పెక్కు మంది ముదితస్వాంతంబునం గానగ్రం లం
వంగ సాంగంబు నలక్షణంబుగ శరదాద్వవింశతిం బేర్చి హె

చ్చగమా యేలిసయ్యావధానకవితాసామృజ్యభారంబు మో
యగగ బూసంగదవయ్య తండ్రీ! ఇవరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 1॥

మ॥ రిపులేతెంచిన రూపడంచుచు ధరిత్రీసాగు లర్పించు న
య్యవదల్ గైకొనుచుం బ్రమత్తుండవు గా మద్యన్నవేండుండవై
వివరీతం బగు త్రోవఁబోక కవితావీరుండవై వర్ణనీ
యవరాక్రాంతి వహింపుమయ్య ఇవరామయ్యా! చిరంజీవివై॥ 2॥

కా॥ బాల్యద్రోకముమై నెదిర్చితివి కొన్రంపుంగవిం గ్రంథసా
కల్యంబుం బూసరింతా లేదా యని నీకై కొంకు నన్ననన
శ్మల్యం బివ్వటి మాడఁదీసితివి వత్సా! నత్పభాశోభివై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యింకవీరకా ఇవ్యమాడామణి. ॥3॥

మ॥ అవసరేవులు నిన్నమానకవితావ్యాపార వారాశిసం
భవవీయూషరసాభిలీలలలితవ్యావరసీహారులై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముంగూర్చి గౌ
రవము స్తుల్పితివయ్య మామునిము తీర్థకా ఇవ్యమాడామణి. ॥4॥

కా॥ స్వర్ణీలావతులెల్ల రజ్జుతపదవ్యాపార మేవార మా
వర్ణబ్రహ్మసుధీగురూత్తమునివాచాపూర్తిఁగీర్తింపఁగా
గీర్తాభంబునుఁ గోరిమాదరికె శక్తిన్ ఇవ్య లేతేరఁగాఁ
దర్శంజేసితి వన్నదీయగురువిద్యావంశమాడామణి. ॥5॥

దివాకర్ణ, పరుపతికాస్త్ర, శతావధాని.

నీ॥ శతవధానవిధానసందర్శములనెల్ల నేర్చి దిక్కులఁ గీర్తిఁ దార్చినావు
అవధానమునఁ బెట్టినట్టి చిక్కులనెల్ల సౌర్చి నీవని నీవ తీర్చినావు
నడుము క్రుంగఁగ వ్రాయు నశమివారలకష్టమూర్చి గీతిని వారిఁ దేర్చినావు
పున్నామనరకంబు బోలునానియనుచింత దీర్చి యొజ్జకుఁ జచ్చిఁ గూర్చినావు
నీ॥ మేలు, ఇవరామకాస్త్రీనిస్సౌలిగురుని, కనువమయశంబుఘటియించునట్టిఇవ్యం
డరిది, గురువులతోఁ గుద్దలాడ తెపుడు, గురుయశంబులసార్థించి కానంగదయ్య.

కాశీకృష్ణక, శతావధాని.

క॥ మాకును మాకిమ్మలకు న, నేకులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లయెడఁ జేసెడియ
స్తోత్రపుగౌరవముల కల, లొకికు లెంతైన జింతలక జివికి వెనక. ౧౬౯

గీ॥ యత్త మెంతైన యొనరించియుత“విశద,, బాఖ్యందగువల్లెలోనభనసుమిరించి
రానభావిశేషంబుల నరసి తీర,వలయు నంతియె యంబి నీ వరయ లేదె.

గీ॥వాసి“కలవాటులేనియాసాననములు”కొప్పరపుసాము లొనగింపనెప్పికొనరు
పావ? మేమి నేతురు వారిఁ బట్టికొనిన, గ్రహములనుబట్టి మిక్కిలి కష్టపడిరి.

క॥ “తాటికెగఁ బ్రాచిఁ బూనిన, చోటక మణియెంతదనుకఁ “జోచో” యనుచుక
మాటికి నెగఁద్రోయుచు,, రను,మాట మిదావారణముగ శ్రమంబది యొప్పెక.

గీ॥ కొప్పరం బవధానంబు కొఱకుఁబూని, *నశము గాకపడెడిభంగపాటులెల్ల
మావ యినిబొల్పఁదొడఁగిరిమంత్రబలము, చాలఁగలమాటలొకకాచారపరులు.

మ॥ అవధానం బెటు చెడ్డ నేమి, “బలి, మే, లాహి, జగ మ్మందు లే
రవధానుల్ మఱి యొక్క రిట్టి రని యాహికారముల్ వ్రాసి తా
నెవఁ డో పత్రిక కంఠ దానిఁ గవి “యిట్లే నిక్క మంచుక జగం
బవలోకించు మనమునందు నిజ మేల తేలు నప్పట్టునక. ౧౭౪

ఉ॥ శ్లో“బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి” దటంచు లిభించునప్పడుక
దాఁగియె గిల్గి గెందఱొ పుటాపఱివ్రాంతలు దాఁగనేల? యే
వాఁగుడొ వెల్లఁ బెట్టునెడ వ్రాయనకాఁ డటు నేయుఁ గాక“మేల్?
బాగు? భవా? భవా” యనెడివట్టున దాఁగుట కర్థమే మగున్. ౧౭౫

* ఈభంగ పాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 108, 109, 110, 111, 112, పుటలుచూ.

శ్లో(1911 నం॥ రం 13వ అక్టోబరు లేదీ, ఆంధ్రకేసరి పత్రికనుండి.)

(గుంటూరి శతావధానము.)

...నభ అనమానవైభవంబుతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాశాటముగా
జరుపబడినది. అవధానపువద్యములైనను ప్రబంధవద్యములను మించియున్నవి
యనియంతయు జూచినతోడ పత్రికవర్తకులకు సౌరెత్తుటకునయినను నందుదొరికిన
దికాదు అంత నభానంతరమున పత్రికవారిచే కూడ మెప్పువడసిరని వ్రాయుట

క॥ కలనిజమెల్ల నిలులె యీ, కలహమ్మునఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ దే
వలుగో పేర్పార్చి యెదో. గిలికెడి నిజ మెట్లు తెలియుఁ గృతబుద్ధులకుకా.

ఉ॥ ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరొప్పై ప్రిహతికా
మయ్యయు, రామకృష్ణులును, నందఱ దాఁపెడి కాళ్లమరినా

కు గడునంతస్థిల్లుచున్నారము యిదివర కీ గ్రామంబున జరిగిన నభలలో నేదియు
నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు,

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్రోపత్తిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గతనెల 18 న తేదీని గుంటూరుతాలూకా “విశదల” గ్రామమున కొప్ప
రపు సోదరకవిశ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే
శతావధానము జరిపింపఁబడినది. నాటినభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య
పంతులుగా రంగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరు
నుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమా
రు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారికందఱికి పిండివంటలతో నహా భోజన నడుచా
యములు జేయబడినవి. వీరీధారణాశక్తియును, నమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవి
తాపటుత్వమును మేధాశక్తియును, జ్ఞానువీయములు. సభానంతరము కొందఱు
పండితులు, కవులు తమయత్సాహములను దెలుపుచు గొన్ని పద్యములను జదివిరి.

ఒకపృచ్ఛకుడు.

ఇట్టివాఁతలు పెక్కులు, లోపల నిజమెఱిగియుఁ గప్పి
పుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించునీవాఁతలొగూడఁ జక్కఁగఁ
బరికించువారికి “విశదల”లో నవధానముకన్న భోజనమే కొండొకమె
ఱు గనుతత్తార్థము దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈరసాభాసావ
ధానము మాయపధానముకన్న వేయిరెట్లధికముగ నున్నదని వాఁసిన
యతనివాఁతను పూర్వరంగము 46 వ పుటలోఁ జూడఁగోరెదము.

రయ్యయ్యం జట్టిసింగయ్యయ్య సట్టిరె. నాం దగుహించిత వీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమునయం దొకరే యని తోచు నంబికా. ౧౭౭

క॥ అవధానం బారీతిగఁ, జవుటం బడువిత్తులట్ల నమయుడు శాఖా
యవతీమనోహరులు తమ, సువివేకము నెల్లఁ దెలుపఁ జూచ్చిరి పెలుచక.

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులను వీరికిఁ దోడుగఁ దెచ్చి తిర్పతికొ
వెంకన నొడఁ బుత్త మిది వీ లని కొండలు వారికోసమై
చంకలు గొట్టికొంచుఁ జని సారము గన్దెని “నీ” యటంచు ని
ట్టింతుల నింకినట్లు జను లెంచఁగ వింటిమి సుమ్మి శాకరీ. ౧౭౮

చ॥ “కునికి బోసిన క-వయిఁ గొండొక తాటిఫలము వడ్డ” య
య్యనువున రామకృష్ణు లిది యారని యుండవలెక దెలించి యి
ప్పని పయి బెట్టికొన్నఁ దమపాండితి లైటికి రాదె దూరపుం
జనులు నమివగుల్ బలె న్వశక్తిమహత్త్వ మెఱింగి నవ్వరే. ౧౭౯

తే॥ గీ॥ “ఎడమచేయియుఁబుట్టిచేయియు” నటన్న, సామెతయెవీరిక వధాన చర్యపట్టి
తక్కు సామగ్రిలోన భేదంబుబోలెఁ, డెనఁగుఁగొప్పంబునకు రామకృష్ణులకును,

ఉ॥ వచ్చిన రాకయున్నఁ దమవాక్కులఁ, దోడుగ నంపుటేనియుక
మెచ్చు ఘటించుఁగా? యనుచు మేటులు మేటులు “శృంగభంగముల్”
వచ్చి కమోఘులుంబలెనె వంపిరి పావము? రామకృష్ణు లే
మివ్వఁ దలంచిరో? నిజ మేటే బయ లొ నని తొ రెఱుంగమిక. ౧౮౦

ఉ॥ వెంకటరామకృష్ణులవివేకవిశాలపు ‘శృంగభంగముక’
జంకల నూని జన్మదిజనమ్మననే యనధీనతాప్తి ని
ట్టింతులు గొన్ ‘శతస్మిఁ, బరియించుచుఁ గొప్పపువారి బండుగుల్
నగకపుఁదోవలం బడి న్వవద్ధతి వెళ్లఁగఁ బెట్టి రంతటక. ౧౮౧

తే॥ గీ॥ బండుగులటన్న దగ్గటవారు కారు, ఏకశాఖీయులని యె నీవెఱుంగుమంబి
వారు లోలోనఁ గొప్పంపువారి నత్త, నెఱుంగ రనుకోకు మెఱింగియు నిట్లులెరి
తే॥ గీ॥ ఒకరొయిరువురొతక-నీయోగులండు, గొప్పరపుధారయన నెప్పకొననివారి
కాని యానన చర్చాభిమానమాన, మానసాంతరు లై మేను మఱచిచెడిరి. ౧౮౨

సీ॥ “వండితబ్రువ,, మంచు బండతిట్టులుతిట్టియెవ్వడడుతన హైన్యమెటుక పడినె,
 “నత్యవాది,, యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాడుల నేడు పూని వ్రాసె,
 అతనికెక్కడుగ యథార్థవా,, ఏదీభానమున నెవ్వడెలిఖించెననృతములను,
 వంటబ్రాహ్మణునుత్సవమున కెవ్వడెలు తనయశ్శము సునంగిఘనతఁజెఱచి
 తే॥గీ॥కొనియెసిన లురునుమఱికొంతచుండ, దక్కమాయందు ద్వేషగబుదగులుజనులు
 లే రట నియోగులగు నివ్వారికతన, చృథగ నెందఱికో చెడ్డ పేరు వచ్చె.

మ॥ జననీ కౌశలపువారి పక్ష మది నీచంబో ఘనంబో కనుం
 గొనుమి? వంటనియోగి నశ్వముపయిక్ గూర్చుండఁగాఁ బెట్టి యూ
 రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగొత్తదీవలతో
 “ననయల్ వీరికి బుద్ధి లే” దని పురం బాబాలముక్ గోలగాక్. ౧౮౮

మ॥ శివరాముం దవధానమున్ నలిపి వాసేక్ బెర్చుదక్ వానిగొ
 రవ మొప్పక్ ఘను లట్లు జేసి రని యోర్వక్ లేక కొద్రంబు బా
 నవధాన మ్మిటు జేయఁ జాల దెటు లట్లో నుత్సవం బంచుఁ గుం
 దు వెలార్చక్ దమపాదకాథముని నెగబం ద్రిప్పి రప్పబునక్. ౧౮౯

తే॥గీ॥ దినిజేతనె నకలంబు తెలిపినట్టి, దయ్యెఁ బ్రాజ్ఞుల కింకననృత మనవసరము
 విసనాయాయినందన్నుచుంతొయింతొ, తెల్పకున్న దూరగులకుఁ దెలియుపెట్లు

చ॥ “విశదల” లో వధాన మది వెట్టిగఁ దోచినమీఁదఁగూడ నీ
 ర్విశయము దక్కి గుంటురుపురిక్ నభం బెట్టి చెడంగఁ జూచి “దు
 ర్దమలకు నుత్సవం బనినక దప్పగ నుండు” నటంచు నెంచి యూ
 వకుకృతి కిచ్చుఁ జేసి నగుఁబాబులచా లయ రంబిరొకికుల్. ౧౯౦

మ॥ అభిమానంబనగర్తప్రాస్థితనియోగన్మగ్నేనరాధీన మం
 చు తయం బించుక లేక చెప్పఁ దగు నెచ్చో వార లద్దానికై
 శుభదూరంబు ననత్యముక్ శుభద మంచు న్నమ్మి భాషింతు లే
 రభసప్రక్రియకేని నిద్రపడి యారంభింతు దురాన్వయమృతుల్. ౧౯౧

క॥ కుక్కశ్వముపై నెక్కిన, నిక్కపునంతోన మంచునిపుణులు కవులం
 దెక్కిన, తక్కిన లరయుదు, రొక్కో P యాదివిన్న నవ్వరొక్కో P విబుధుల్.

క॥ ఇదియిటులుండుత రాజీ, గుదిరింపంగఁ బ్రతమది యొకొండు మునుపె యా
నడమతులు వ్రాసియుంచిరి, కదా? తచ్చరితమ్ము వినికి గావించు మిఁకఁ.

క॥ ఇరువది నాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బత్రిక మాకి
చ్చిరి తెచ్చి * గౌరవ స్థులు, మఱిమూఁగురు; దానిఁ గాంచి మదిముద మొదవఁ.

ఉ॥ అంతకుమున్నె “వత్స” మిటులా గతమా, నని విన్న నాఁడె వా
కాగ్రంత యనుగ్రహమ్మున నెకానెక కల్పన దోఁపఁగా,, యశః
కాంత వివాహముం,, గుఱచి కట్టియ యుంచినవద్యనత్తకం
బెంతయుఁ బేర్చి సూరు విని హెచ్చిన మొదము గాంచి రయ్యెడఁ. ౧-౬

*(1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణావతి) కనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతక
ము చేసిన వారు సమస్కరించి వ్రాయువిజ్ఞాపనః—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధానసభాజరిగినది మొదలు దమకును గొప్ప
రపు సోదర కవులకును వైషమ్యము లేర్పడి ఉత్తర వ్రతుత్తరములు నడచినవి.
మాగ్రామములో తమ తమ మధ్యవైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయ
ముగా నున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవార్హులేయగుట
మాగ్రామమునుండి వారలను మిమ్ములను సఖ్యపరచి వంపుట మాకు యుక్తమని
యు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయుద్దేశ్యమును మీరును అంగీక
రించి మీరావళ మొదలంతవరకు నెండొరులంగూర్చి వచించినవియు లిఖించిన
వియు మరల్చుకొనుచు నెకరినెకరు లిఖితరూపముగ తెల్పుకొని యెప్పటి నే్నెఱా
భావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము. మావిజ్ఞాపన నాదరించి
మీవైషమ్యకారణము లను మరచి మాకు సంతసము కూర్చుదరని సమ్మచు
నామము.

గుంటూరు.

4—9—11

}

చిత్తగించవలెన.

ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య. వంకిపురం కృష్ణమాచార్యులు, న్యా
వతి హనుమంతరావు, కొండ వెంకటప్పయ్య.

యశః కన్యకాపరిణయము.

సీ॥ తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తప్పెటల్ మ్రాగంగఁ దరలి వచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణతాభరముమై దరలి వచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తగుపాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియారు కొప్పరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తే॥ గీ॥ తిరువతియొక కన్యకాదాత తెరువునదలి, వచ్చుచోనింతయాతిభ్యమిచ్చురాక
యన్నచో నప్పడే వెండ్లి సున్నయయ్యె, నెకరువారింపనేటికోయోగులారా. 1

సీ॥ కలదొక్కమాఁతురు కలిగెఁ బెండిలి కాకమున్నొవదుగు గాక మున్నమాటు
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగ నాతిలకమ్ము లిరువు రక్కన్నియ నెత్తి పెంచి
రీడేట నెందఱో యీకన్నెఁ బెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించి కడకు దీని
చే నీనడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దఱియయ్యెఁ బరిణయంబు.

తే॥ గీ॥ లేకమే పోయె ననుకొనుపాక మెఱింగి, కొప్పరపువారుతరలి రాగోరీ రంత
నంతసించితి మంతనే బాఁడదొడఁగి, రూగకుంటిమి తప్పిమి యోగులారా. 2

సీ॥ 'తల నరసిన నాతిల కలయట కామకాస్త్ర విరోధ'మని మది దలఁచిరోక్కొ
'ఉభయభాషలు నేర్పు నువిదఁ బెండ్లాడఁగాఁ దగ'మంచులోలోనఁదలఁకిరోక్కొ
'మెక్కుమాటలు నేర్పు వెంకెప్పిల్లనుగొన్నమాటదక్క' దటంచు మానిరోక్కొ
'ఎందఱో జంకిన యెమ్మెలఁడినిగొన్నఁ బరువు దక్క'టంచుఁ బఱచిరోక్కొ
తే॥ గీ॥ 'కట్నమే చాల'దనుకొని కనలిరోక్కొ, వారు గోరినదిచ్చుమానేరమేమి
ఎట్టులో పెండ్లిబానఁగించియెలమిమైన. దన్యమునఁబండితులఁదన్నఁగలఁపుండయ్యె. 3

సీ॥ వియ్యమ్మనకు వారె వింకుల నంపింపఁ దల లే దనుచు మున్నె వలికినాము
"కాదుకూడ,,దటంచుఁ గాలెప్పకల్పుక రాగ "మంచిదే"యనినమ్మతింపినాము
ఒకమీనమే కట్నమొలిమైఁ గోరఁ దక్కినమీనమునుగూడ న్ననిచినాము
కన్యావరణదాకక గార్యంబొనర్చితి మంతలో సుముహూర్త ముగునటంచు
సీ॥ దలఁచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు, కావలసి వచ్చిరంతటఁగాలివాన
తచ్చి కథయాగె నిందలి పొచ్చె మెఱింగి, యెలనెవ్వెట్లైదరు మమ్మకొనులారా. 4

సీ॥ "ఎంత మీనమ్మైన నది వెండుకలె,,యంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు
"వైదికకన్యక వలదు కైకొను,,టంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు

“శాస్త్రంబు చదివిన నతియేల మా కంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు
 “శాస్త్రువంగడవు మీయింతి మాకేల ,యంచీనడించిన రోసమేమి మాకు
 ౧॥ మొదటఁగోరి పిమ్మటఁ జదువు నందె, లఱిఁగఱియోయేమొవెనుదీసి రెండుకేసి
 నమ్మతించితి మింక మీర్చిమ్మిగూర్వఁ; బూనుటది పునరుక్త మొజ్జానుబార 5
 నీ॥ రుద్రాక్ష పూస లఱుతఁ దాల్పువారికి బంగారు వారి కేబంధవంబు
 వెలివాది దాల్పువారలకుఁ దిర్మణి తిరుమార్పాలవారి కేచుట్టణికము
 “ఇత్యర్థలితిభావ,,లేవేళఁ బలుక-వారలకుఁ దెల్లులతోడ రాజియేలి
 గురుపాదసేవఁ జేకొనినవిద్వయకు బాజారు విద్వయతోడ సఖ్య మేలి
 ౧॥ ఏడ తిరువతి, ‘కొప్పరం,బేడ నచాచా, ఆచావమెకానిమణి వివాహంబెకాని
 స్నేహమేకాని ముక్కెల్లుచెల్లుఁ జెవుండ,నరఁసుబార, గుంటూరువాస్తవ్యుబార 6
 నీ॥ నోదాపరీసదీ మామమ్మనకుఁ గొండవీటి మాపమ్మతో వేర మేలి
 ఆమ్రాదితరుజాల మలరుతోఁటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదఁ గాఁక యేలి
 ఎచటఁజూచిన నిశ్చల వొల్పుపొలములకేలయ్యి జొన్న పొలాల చెలిమి
 తిరువతివేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మ జాతరమీఁది విశ్వాన మేమి
 ౧॥ ఇంతకును గాలుద్రవ్విన దెవ్వరో యెఱుంగుదురు మీ;రలెవరిస్వరూపమెట్టి
 దో యెఱుంగుదు రరక యేగోవిధమున, మమ్ము నెవపెట్టనేలియోమామన్యుబార.7

చ॥ వదవడి కొన్ని పద్యములు పత్రికలోఁ *వికటించి సంశయ
 న్పదులగు లోకులం దనిపి ప్రాజ్ఞుల సంధికెఁ గొల్పు యోగ్యులన్

(*1911 నం, అక్టోబరు 20, 28 తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

వైసంతకము లొనర్చినవారికి నమస్కార పూర్వకముగా మా యొనర్పుకొను
 వినయపూర్వక పద్యమయ విజ్ఞాపనము:—
 ఆర్యులారా! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 ఎ తేదీ సాయంత్రా
 లము సుమారు 5½ గంటలవేళ ము|| రా|| రా|| కొండ వెంకటప్పయ్య పంతులుగా
 రు బి, ఏ; బి. బిల్; గొల్లపూడి రామనాథయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్; గోవింద
 రాజా శ్రీనివాసరావు పంతులుగారు బి. ఏ; బి యల్; అను నీపెద్దమనుష్యులవలన
 మాకు నంది యపారానందము సొనర్చినది. దానిపైఁ గొన్ని పద్యములు శగవతి
 తోఁపింపఁగా నయ్యది యన్నియును దమనన్నిధి కంఠికిన దలచితిమి గాని

ముదమున ముంచి యచ్చటనె మోడమెలర్ప గవత్వ గోష్ఠి పెం

పొదవంగనంటి మావయికథోదయముక వినుమంబ పేర్చిమై

౧౯౭

(అప్పుడుప్రకటితమైనపద్యములు)

నీ॥ అనవనరమ్ముగా నాననమ్మును గోరి యవధానవిఘ్నమ్ము నాచరింప
“మది యయిక్త, మటంచు నగ్రాననాధిపుండనినపిమ్మటఁగూడఁజెనఁగబోము
పెనఁగియుండుదకది గొనలేక నభవీడి యవలి కేగి యసూయనందఁబోము
అందియు నాటకాభ్యంతరమ్మున నుండు నప్పడు పద్యమ్ము లంపఁ బోము.

గీ॥ ఎఱుంగకే మీనములఁబట్టి యెట్లా వ్రేలఁ, బడము చుండుడుకందము పలికినట్టి
పలుకుమూఁడులోకమ్ములనిపిశోనఁగఁ, జాలుదుముపండితులయొద్ద నరఘులార 1

నీ॥ ఒకనిపెండిలిలో మఱొక్కఁ డావల్లకి నిఱుక నుంకించుటెంతేనిఁదప్ప
ఎఱుంగక యత్నించిరే యంద మాపైనిఁదెలిసియుం జెనఁగు టెంతేనిఁ దప్ప
అధ్యక్షుఁ “డిది మాడ, దంచుఁ జెప్పినమీఁదనేని యాగమి మఱొంతేనిఁ దప్ప
అక్షరతత్త్వంబు నరయ కాపై భీతి దీటి కాల్ద్రవు టెంతేనిఁ దప్ప
తే॥గీ॥ “మీనముల, పద్యతాత్పర్యవాసనయిను, మంత తెలియక వ్రేలాడుటెంతయేని
దప్ప “తప్పని, నేఁ జెప్పటొప్పగాదు, పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజూండుని

నీ॥ తిరువతి వేంతిపేళ్వరులతమగ్ర-వయును గొప్పరంబునవారి గొప్పఁదనము
అంభోగీర్వాణమోహవరత్వము గ్రామ్యభాషావధూటీప్రభావగరిమ
ననియమాళుక విత్వమునఁగల్గు లోపం బనియమాళుక వననిర్లిద్రమహిమ
అవ్యాజరచనావచాన్యత్వమును బూర్వసంచితపతనప్రళయతయను॥

గీ॥ నభయనర్పితఁగదా! నహృదయహృద, యావగతమగుఁ, గాల్ద్రవుటలఁతి
వారు, నేఁదగుకార్యమాయెంత చేవయేని, నుండియేతీరవలఁ జూండియొగ్గులార!

గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగలతమకాలమునకు లేనిపోని పని గల్పించినవార
మగుదుమేమో యను నందియమును వెనుకంజ వేయించుటచే నందలిదశాంశమును
మాత్రముం బంపికొనుచున్నారము. వ్రాసి పంపినచోఁ దమకుమాత్రమే యింద
లి మంచిపెద్దలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడవని పరి
కాముఖమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతప్పలనుమన్నింప వేఁడుకొనుచు
న్నారము. (తిరువతివేంకటేశ్వరులు)

- సీ॥ ఊరూర సూరేగును త్రరప్రభృత్తరముల కేలాగు నాశము ఘటిల్లు,
 సెప్ప తప్పగఁ దప్ప సెప్పగాలిఖించు “నత్యవాదుల” వ్రాతసమయమెట్లు
 ఇహవరమ్ము లెఱుంగకే ప్రవర్తించు “యథార్థవాదుల” భార్యమడఁగుటెట్లు
 తిరుపతికన్నఁ గొప్పరమెక్కుడ నెడియొసాటిబండలగోల దాఁటుటెట్లు?
- తే॥ గీ॥ ఊరకేన్నే హమునుగూర్చగోరినారు, మీ రచాయకు, లివియన్నియేరికతనఁ,
 గల్లెనొ సుంతయోజింపఁగా భవద్ద, నత్వము నుతింతు మింక విజ్ఞానులార॥ర॥
- సీ॥ ఆకగ్రటా! కపులకునవయశంబబ్బెఁగా! యనెడి మీహృదయంబు నరసి నాము
 అది యాననప్రసంగాధీనమనెడిమీయాశయం బాసాంత మరసి నాము,
 అప్రశంసన దెచ్చునమలాత్మలెవ్వరో ఆమూలముగ మున్నె యరసి నాము
 ఈ సభ్యమొనఁగూర్చియిండుమూలమున వారసఘాత్తు లగుపూనిగ్గ నరసి నాము
- గీ॥ ఆపులించినప్రేపులనరయఁగలరు, కపులు, రవియెఱుఁగనివోల్లుగాంపఁగలరు
 కొప్పరపుసోదరులెయెఱుఁగుదురు నకల, మక్కటా! యాననంబెంత చిక్కుదెచ్చె
- సీ॥ “ఒడ లెఱుంగనిశివమున్నదే” యెందేని మాశక్తి నెఱుఁగమే మాన్యులార?
 ఈతకు మించులొకతెందేనిఁ గలదె? కా నిండయ్య యొకసారి నిండునభను
 వైదికత్వమున కేవల బేటికెట్లా మీసాలు దీయుంపుఁడి నరసులార
 విద్యద్విసౌదముల వినుట గామమున కేయవయశమ్మునుగూర్చవరయు.ఁడనఘు
- తే॥ గీ॥ లార! నత్యవాదులును, యథార్థవాదు! లిప్పరమ్మునఁ బుట్టుటెంతేనిదప్ప
 గాని విద్యలలో నేరుఘనులొయెఱుఁగు! పూనికలుతప్పగావయ్యపూజ్యులార!
- సీ॥ “కాశికృష్ణబుధుండు కరమండు లిఖించినన్నఁ జేసిన”, దెంతనత్యమయ్య!
 “అభిమానమున మమ్మునర్పించిరే కాని “శుద్ధమూర్ఖులె”యంటఁగూనృతంబె?
 “రామకృష్ణులఁబట్టి రహిఁదిట్టి నా”రన్నవ్రాతయెంతటి నత్యవంత మయ్య!
 “శలుబది మందికే నలిపి రివాస్”రని వెక్కిరించుట యేటిఫక్కి యయ్య!
- తే॥ గీ॥ తమరెఱుంగని దిగులేశమునులేదు! ఆననమె తెచ్చిపెట్టె నీయనృతములను॥
 నిజముదెల్పి యశమ్ముచే నెగడరయ్య! వలదు జంపింక గుంటూరు వాసులార
- సీ॥ “కృష్ణులొ” వ్రాత నిద్రేని మీరొకసారి పరికింపుఁడి హితవాదులార!
 “దేశమాత” యొక్క దివ్యదేశమ్ము లరయుఁడి, యొకసారి యాచ్యులార!
 “అంధ”కేసరి” లొని యంశమ్ము లొకవరి చూడుఁడి యిద్దేని శుద్ధులార
 తక్కువప్రతికల యథార్థంపు వ్రాత లింకేనిఁ జూడుఁడి మహాజ్ఞానులార॥

గీ॥ నభను జరిగినయట్టి వాస్తవమెట్టి? దెట్లువాయుచునున్నారో, యెఱిగిశాంతి
చేయుఁ దీవ్రవాతప్రాలికిఁ జెడ్డయశము, గూర్పు నిజ మెట్లూ పైకి రానేర్చు నేని.

సీ॥ వేనవేళ నత్యవిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీరితిఁ గొనునె గుంటూరుపురము
నభ నున్న మీవంటిసరసులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా? కర్మసాక్షి
పంచభూతముల మాహండిత్యతత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నప్పగించెదరె పౌరు
లెవ్వరో యొకరిద్దఱు హేతువై పురమ్మున కప్రతిష్ఠ రాఁబోమనయ్య.

గీ॥ 'రజకువాక్యమ్ములనువినురాము' లౌట, యుచితమయ్యమీవంటియోగులపనుకల
మెఱిగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు, నండుదాసీనులగు తెంత యర్హమయ్య

సీ॥ "అననం బొప్పలే"దని కోవగింతురా? అది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం" బనుట కేయాధారమందురా? కొనంపుకవిదాచి కొనుటెఘుండు
"అనుచితంబగుకోర్కె ఘను"లెట్లుకోరువా రందురా! అది ప్రమాదాతిశయము
మఱివొజ్జులకును బ్రమాదమాయందురా! ధీ "వారికే"యంచునిర్ధారణంబు.

గీ॥ చేసేవానిది వ్యాఖ్యాతృ కేఖరులు, వ), మాదముబ విశ్వసింపనిమాకుఁ దప్పె
అంతమాత్రాన గంతులకనుమతింకై, సోదరులుచెప్పఁడయ్య! యోగూరులార.

సీ॥ ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితుం డరయఁ గావలె భవిష్యత్ప్రశంస
అని * భర్తృ హరిచెప్పటైనఁ జూడక యేరివేరణమ్మున సె దుర్వారు లగుచు
గాల్ ద్రవియి యెన్నియో గాఱులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నము లొనర్చి
"పండితనభ"యన్న పైఁ గొంత శాంతించి పండ్లబింక మికింతప్రాంతయందుఁ

గీ॥ జూపి, ప్రాజ్ఞులనమ్మతి పాపకార్య, మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
సఖ్య మది మాకులేకున్నఁ జచ్చిపోము, వృథగ నెవ్వెట్లకుండును ప్రధితులార.

సీ॥ 'ఓంశాంతి'యనెడుమీయోగ్యత వేసొల్ల జ్ఞాపింపవలెఁజుండు నరఘులార
ఈయాహ మీకప్పడే పుట్టెనేని మీనములమీఁదికి వారు చనరుఘుండు
అంతకొక్కంతవైనైన బుట్టిన వారు "కుచమర్దనములు" పేర్కొనరుఘుండు
నకలఘ్ను జరుగువై శాంతిఁజెప్పటకన్న నన్యాయ ముండునయ్యా! మహత్తు

ధీ కో॥ ప్రమాదోధీమతామ" పీత్యత), అపిశబ్దవిచకారార్థక ఇత్యభియుక్తాః.

* శ్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరథధారాన్య యత్కృతః
పండితేన. (భర్తృహరిమా)

గీ॥ లార! విద్యవ్రతలొడవ ననన్యవిషయ, మండు గొప్పంపువారిసఖ్యంబు చూచు
నమ్మతము, దానిలోఁగూడ నమ్మతింతు, మేని భారతి మ మ్మింక నీనడించు.

నీ॥ చొరవమై నెదిరించి సాహకాయకోతలు కోసినారు కటార్లు దూసినారు
అవధానమందు మిమ్మతిశయించెద మంచు వాసినారు నవార్లు జేసినారు
మీడి మీడికివచ్చి మీసాలపై జేయివేసినా ర్చుడుగుడుల్ గూసినారు
మనీషూని యెట్టులో మారేడుగాయ గాఁ జేసినా ర్చ మైడఁ బాసినారు

గీ॥ పెనఁగి మామీనమింతేనిఁకకుండ, నెదిరియవధానమున మమ్మఁగదుమకుండ
నేటి సఖ్యంబు మాకు? మితేటిభరము, నభయ నమహర్షుఁడయ్యియశస్సులార.

నీ॥ బందరేమయ్యనో! “వ)స్సు”లేమయ్యనో! పుస్తకా లేమయిపోయెనొక్క
అచ్చేమి యయ్యెనో, ఆస్త్రీయేమయ్యనో! వర్తకం జేమి కావలనెనొక్క
‘సూక్ష్మ’ లేమియయ్యెనో! బాలరేమయిరో? యుద్యోగ మేమూల నెండెనొక్క
ఇల్లమియయ్యెనో! యతరమేమయ్యెనో! మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరోక్క

గీ॥ వచ్చినదె రాజయ్యె నీవాటికేము, నెలపు గైకొనుచున్నాము స్నేహభావ
ముంచి పంపింపుఁడయ్య! యేముండె! ‘వడ్ల, గింజలోబియ్యపుంగింజ’గేర్తులార.

నీ॥ శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచితిమి భాద్రపదమాశ్వయుజము నివృట్టణమునఁ
బూర్తిగాఁ గడచె నివ్వదు కార్తికమువచ్చె నివృట్టికేని మాకింటి కేగు
నిచ్చ పుట్టుట లేద, యదియెల్ల నీసీమవారియాదృతియు నుదారమైన
మీమైతియునుమాడు శ్రీ మీసాల మహిమయుఁ గొప్పంపువారి మిక్కిలిటపుఁజేర్తి

 ఈక్రింద నుదాహరింపఁబడు పద్యములు, ప్రకృతిము మ
ద్రాసులో బి. యే (B. A. Honours) చదువుచున్న శ్రీ వారణాసి (శ్రీని
వాసరావుగారు తత్కాలముం దంపిన 200 పద్యములనుండి సంగ్రహిం
చి కైకొనఁబడినవి, గ్రంథవిస్తరభీతిచేఁ గొంచెముమాత్రమే యుదాహ
రించిన పద్యవ్యాయు మన్నింతురుగాక.

శ్రీమ॥ తొలుదొల్తక గలనూఁగులే జెమటనెంతో కాంతులక గుప్పఁగై, తలఁ
జెప్పించితి భారుణీపతుల చృద్వద్వత్తంబు లొప్పార ని, శృంఖలార్ధరజిహ్వరతిక్రిమ
ము సాష్టాంగంబుగా వ్రాలఁగా. బలిరా! మీసమనీసు నీవనరి ద్రిష్టన్ జెల్లురా ని

సీ॥ యనుజుండీ! లేకయన్న మేమొకటనింత, కాలముండుటిప్పట్టునఁగల్గుపెట్టు
తక్కిన పరంగములకేమి దైవకల్పి, తన్ను లాజ్ఞ యొనంగుండీ ధన్యులార.

సీ॥ ప్రిడర్లమా! కాము, బీ.యేలమా! కాము, ధనికులమా! కాము ధన్యులార!
అర్థులమా! కాము, వృద్ధులమా! కాము, వ్రోధువులమా! కాము, ప్రథితులార!
దీనులమా! కాము, మానులమా! కాము, మానులమా! కాము, మాన్యులార!
కుండ్లలమా! కాము, బద్ధులమా కాము, వృద్ధులమా! కాము, వేత్తలార!

స్మింకక. మ॥ కలరుర్వికా గడుసుక్కి-పుల్ మదఁ శునగ రావంధు లవ్వారుబూ,
తులనేసీతులటంచు రోతలను నెండుకైతలేయంచు ని, శృలదంభవ్రతవిక్రమా
త్కుకతమై సంచారముక జేమిరా, బలిరా! యెల్లడ, వారిఁ గాంచినినుఁ ద్రిప్పక
జెల్లురా, మీనమా! ముతలమీఁక దలపోసియీ సుగొనిగ చ్చాహత్తుమా రావృత్తివే, ప్ర
లసంస్థానములందుఁ బండితులున్నున్ దీయయత్నింపను, జ్ఞులవా గ్వాహినిగొట్టి వేసి
తివిప్రాంచత్వాంకితివైఖరిక, బలిరా! మీనమా! సీకునీవనరి త్రిప్పక జెల్లురా నిస్మిం
కక. సీ॥ సీనుఁగు నీపూడ్చనే యూడ్చ వప్పడే గురుక్తి కాపాడికొంటివయ్య,
నృపనభావకరసాన్నిధ్యంబునకై త్రైపత్రికలను దెచ్చి ప్రబలియ్య, అటు
ధారాకవిత్వాశనెల్లడనేగి యలరారుబిరుదంబులందితయ్య, చాగ్విలాసముదేల నలు
కావ్యములువ్రాసి కవికేసరిఖ్యాతి గాంచితయ్య, సీ॥ సీనుఁ జెనయఁగ నెవ్వా
రునేర్తురనభు, చాల రటుగాన పెంచంగఁజాలు దీవ, త్రిప్పద్రిప్పంగ మఱిత్రిప్ప
ద్రిప్పఁ ద్రిప్పఁ ద్రిప్పఁ ద్రిప్పంగ నినుఁ జెప్పి చెప్పవలయు॥ సీ॥ ఏన్దులనెక్కిం
చి పృథ్వీపతులు గొల్వ నిక్కింపఁ జేసితి నీవకావె, వాదించఁగా వచ్చువారివా
దంబుల నీటుగావించితి నీవకావె, వర్షాశనస్థితిఁ బడయఁగా దగురావనెమ్మి
నుద్రేకింతు నీవకావె, మానసంబు లిప్పించుమార్గంబుమాపించి నేర్పంబుఁ జాలుకు
నీవకావె, తే॥ సీ॥ మీనమా! గాథ గౌరవావాసమైతి, వెంతఁజేసితి ముక ముంది
కెంతఁజేయఁ, జాలవెప్పడుఁగడుఁబెంచఁజాలియుండు, త్రిప్పఁ ద్రిప్పంగ నినుఁజెప్పి
చెప్పవలయు॥ క॥ నినుఁ దీయవకునుగతక, త్రిని జూడను సైదులుమేతు, తి
రుననేమా, యని కొంతుడు ధరణికిది. క్కనవచ్చినఁ గాదె? కొంతగాఁదగు శ్ర
మృ. క॥ కానర మానర నుడి నం, తోనెల్లఁగ నా సుకయితతో సాగెడినీ, వీనపు
తైనరులేనర, మీనమా! నినుఁ దీయఁ గలుగుమేధాగతికిక. చ॥ మనమెటుచాలియుం

సీ॥ కవుల, మిప్పటి 'రూల్సు' కుఁగట్టఁబడఁము, ఘనులు * పండిత రాయాదికవులు చూపు
త్రోవలం బట్టి పోవఁచు దేవునైన, లక్ష్య కెట్టము + మాకు వల్లభులు లేరు.

సీ॥ తిరుపతి నేఁగఁజేళ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పునాననపుఁ జర్చ
అల్ల కొవ్వరపు సోదరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్పు నాననపుఁ జర్చ

దు మని మంచియుఁ జెడ్డయు నెంచకుండఁ బైఁ, జని మనవైకిఁదెచ్చి కొని సర్వవి
భంబులఁ జిగతనేయ నె, య్యవపునఁ బాము! నేసితిమి! యుక్తోకఁ దఁగితి నజాతీయుం
టిమం, చును దలపోయుచుండి రిక్కఁ జూడుము కోపముచూపిసమా. చ॥ కలరు
కవిత్వపార్థులును గల్లుకు రీకవితాభిమన్యులొ, గలరు కవిత్వ భీములును గల్లు
కు రీకవిమాద్రిపుత్రులులొ గలకు కవిత్వధర్మమిఁకఁగల్లునమస్తముగల్గుండినొ,
గలుగవెనీపుకృష్ణుఁ డనఁగాఁ దగి దుష్టుల నెంచ మీనమా. చ॥ దుడుకుదనంపు
పోకలకు దోసపునేతల కాలవాలమున, కడునెగురంగ నంతకు సుఖంబుగ డి
గ్గెడువారికిఁచ మె, ప్పడఁవఁగఁఫాలలోదనము వచ్చిన వెంటనె నీవువచ్చు వి, వృదు
దయఁబూనుమా! యలుకఁబూనక మానుమి నీవుమీనమా, సీ॥ అలబ్ధివాద్యభుశక్తి
దరియనన్నడ నీళ్లు మింగినవివ్వచ్చుమీనమెంత, కురోధధనుని గూల్చు దోడుగాఁ
గృష్ణుండుమిడిగ్రవలలాంకుమీనమెంత, వాలినివధియింపవంచ నావృత్తిమై మేమ్మె
యనిన రాముమీనమెంత, ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱింగితుండుచుచుమాడనేనిన సామిత్రిమీన
మెంత, సీ॥ నీవ మీసంబ విమహి నీవ 'కుంతి, తంబా, నాఁగలవల్లు' నెత్తినెఱుం
గ, వెప్పు డనమానవిక్రమంశవహించి జయము గొఁటివి జగతి మీనంపుటేడ,
చ॥ అలఘుకవిత్వకీర్తిఁ గొననందఱులొ దరమానె? మించునె, త్తులగ మకింపనం
దఱకుఁదొంచునె? తొంచిన 'జీలుగెత్తు'గా, వెలయదె? మేకుమాటుముఱిపించదె పెం
చదె గీరతంబునీ, వలుగకు సంసృతాంధక వితైకమహత్వమి చాలు మీనమా,
ము॥ సుమనిరవ్యన్తకరందగంధకవితాశుద్ధాంతభృంగీరవో, వమభక్తప్రతిపత్తితో
వెలయుచుకొ బాండిత్యగంధానిలం, బమలంబైతెమలంగ లోకజననమ్మనస్వక్రియం
బొల్లు వో, కమనీయప్రతిభావిలాసమి నమసాగరం బిదే మీనమా. (13)...

* జ్ఞాని మనస్వర్గ మియతేవాఽపిస్వోతగ్రంథం నైవ ముంచతి

అథ నిర్వాణ మయాతి నానలో యాతి శీతతామ॥

† నిరంకుశాః కవయః

విద్యతగ్ర-వీంద్రనంబిద్విలాసము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్చు నాననపుఁ జర్చ
 కేవల కవుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్చు నాననపుఁ జర్చ
 ౧౧॥ మేటి యానన చర్చకు, మీకునత్య, వాడులకు, మాకును, “యథార్థవాదుల”కును
 మఱియు మామీనములకుఁగొప్పరవుసోద, రులకు, దీర్ఘాయవిడినలవ్వ పోచుఁగాక.

(పరిశిష్టపద్యములలోఁగొన్నిమాత్రము.)

సీ॥ కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిఁగినవా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 భవభూతి యనుమహాకవిమార్గ మెఱిఁగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 వండితరాయలదండితన మెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 ఆంధ్రకవీంద్రనిరాఘటత నెఱుంగువా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 తే॥ ౧॥వలగ్ర-నేవలగ్ర-దెవ్వుట్లఁబండితుండు, వలగ్ర-నానిల్చు నేగానిభయముగొనఁప
 ఇదియె విద్యతగ్ర-వీంద్రుల కింపునింపు, మార్గమనిమి రెఱుంగరే మహితులార.
 సీ॥ మాకవకీర్తి సంపాదింపఁగా నెంచి దేశమాతకు దూఱు దెచ్చినారు
 మాకవృత్తిక సంపాదింపనెంచి కృష్ణను నప్రతిష్ఠ చే నడిపినారు
 మాకు దుష్కీర్తి సంపాదింప నెంచి కేసరిని దుష్కీర్తిపాల్పటచినారు
 మాకు దుర్యశము సంపాదింప నెంచి యాంధ్రపుఁ బ్రతికకు నదితార్చినారు
 ౧॥ ఎందఱో “యథార్థవాదు” లిం తెందఱేని, సత్యవాదులిప్పురమున జననమంది
 నారు శివరామశాస్త్రి యీనాఁటికిశివ, రాముఁడయ్యెమాకేలకొఁరంపుఁజెలిమి.
 సీ॥ నఖ్యవఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మీచేయుయత్నము గడు శ్రేష్ఠ మయ్య
 సాగనంపకమున్నె చనువారమేకాని చుట్టుకట్టుల నుండుసూరివరులు
 నభలు చేయుటఁ జేసి చనకిండు నిల్పితి మంతియేకాని నభాంతరమున
 కింకను సోదరు లేతెంతు రని కాదు గాయత్రి సాక్షి నిక్క మ్మెఱుంగుఁడు
 తే॥ వారి నేమంబు గోరికవారు గాన, సంశయించుచు నున్నారు నకల మెఱిఁగి
 నట్టిమాకడ డాఁద నేలయ్య! వారి, వదలి చిరకాలమయ్యె నహృదయులార.
 సీ॥ వాని యిందంటిరే? వారితో బోరాట మాని కొంటిమటంచు మాన్యులార
 వ్రాఁతవ్రాసిన యంతనే తప్పిపోవునే! కార్తీవువారి బింకంపుఁగంపు
 కార్తీవువై తెట్టితో గనుఁ గొన్నవైఁ గాని నిదురఁబట్టకు మాకు నిక్కమయ్య
 యాయూరఁ గాకున్న నేయూరవైన మీనమ్మకు బీడుట మాచి నఖ్య మంతఁ

గీ॥ జేసి విడుతుము మామీద నీను గొనకు, దనఘులారాదెబ్బను దివి నట్టిపులికి
సొరుపెటులబ్బమీరెన్నియొర్పమంత, ములనబరియింతు రేనియనలఘులార.

నీ॥ పుట్టుపుట్టునఁ జిట్టుబుట్టు లచ్చొత్తించి వట్టగాంబునఁ బంచిపెట్టునాడు
“కాంపిటిప” నటం చెకాయెకీ నరుడెంచుప్రజలకోరిక భంగ పఱచునాడు
అక్షరతత్వ మావం తెఱుంగక మీన లాగిఁ బట్టియుయ్యల లూఁగునాడు
ఎఱుంగని వాత లేవేవియోగిల్గుచు “గువమద్దనములు” వేర్కొనెడు నాడు
గీ॥ మీర లేమైతిరాక్కా! యిమ్మెయిని జేయి, కాలుమీద నాకులకు యత్నాలి వేల
యద్భవతి తద్భవ తేవ, యనెడిమాట, లెఱింగి వర్తింపుండయ్య యింకేటిసంధి.

నీ॥ సత్యవాదియెవరో “జంట్లిమక” పదవాచ్యుండేమంటియా సూరి నెఱుంగుండయ్య
అతని జ్యేష్ఠభ్రాత యగు “యథార్థవాది” గూడ నట్టిడె యంట! చూడరయ్య
ఈయవతారమ్ము లెత్తువారలరననాంబలమ్ములకు భర్తాంచితములు
భూషణములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వానిమై సూరేగఁ జేసి పిదప

గీ॥ సోదరులకును మాకును వాడుతీర్పఁ, బూనుండయ్య తరతమత్వములను బట్టి
మారుల నెనంగుండయ్యమీమతిశేష. పెల్లవి ద్వాంసులును మెచ్చ నెనంగుండయ్య

నీ॥ “కుక్కతోఁకను బట్టి గొదావరిఁద్రువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“వేఁడినీళ్లనె యిండ్లు వెలిగింపఁ బూనువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“గానమ్ముచే జింతకాయలు రాల్పువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“కంజాపు ధూళిచే గప్పనెంచెడివారు” తిరుపతివెంకటేశ్వరులు కారు

గీ॥ వైకి రాకున్న నెవ్వరి వైకిఁగూడఁ! జనరు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వారి
భారతీతత్వమును జూచి వారివీరి! తారతమ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు.

నీ॥ పిలువని వేరంటముల సునర్పరు గౌరవార్థుల నవమానమంద నీరు
ధూర్తుల నైవరు ధూర్జటియైనను దగవుమాలినచోటఁ దగవుపెట్టి
తిరుడు రూరక యేని గదలింప రెవరేని గదపిన “నితఁడు తగఁడు
మనతోడఁ బోర” నం చనకోకయవ్వాని నెదిరించి తమకున్న కదనశక్తి

గీ॥ అంతయో యంతయోయర్థులైనవండి! తులుపొన ర్చెడినభలోన నిలిపికొనఁగ
బూనుచురు వక్షపాతుల పూనికలను! వినరు తామెఱింగినయట్టివిషయమెయిది

నీ॥ ‘సత్యవాది’ పదంబు చంకాలమయ్య నద్దానియాపదదీర్చదలఁపుండయ్య
అడురావదయే ‘యథార్థవాది’ పదంబు గనియెడఁబ్బఁఖంబు కడపరయ్య

శాస్త్రీయమైనట్టి సరసాను కవిత ధిక్కృతయ్యెనెలపొడు లెఱుంగుడయ్యె
వదియొకకళల యవ్వానితో రిక్కల నెనజేయువునికల్ గొనకుడయ్యె

సీ॥ కీర్తికాములరై కవితార్చిఁబాపి, పక్షపాతిలవారతల వలనఁ గలుగు

దేశభూషణులు నుడిపి యుద్ధిగరిమ! వఱలఁజెలువారుడయ్యెనీవదులుమెచ్చ

సీ॥ లేదు శాస్త్రజ్ఞత లేదుకావ్యజ్ఞత సంస్కృతజ్ఞాన లేకమును లేద

శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జదువంగలేదయ్యె సదియట్టులుంచుఁ డింకాంధ్రమందు

లేదు వ్యాకరణంబు లేదుపాండిత్యంబు లేదు సారజ్ఞత లేదు శిష్య

లకు భారతాదుల సౌకవద్యమేని పాఠముఁ జెప్పి శక్తినికగ్రముగ నేరి

సీ॥ కట్టియయ్యలు మహ్నాంధ్రమందు నెట్టి! మీసములుపీఁకుటకునెట్లి మీసములు మ

హత్తు లాపవహరో? తెలియంగవలయు, నభనుసమూర్పుడయ్యెయశస్సులార

సీ॥ తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజొందు

తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జొందు

కవనం బనఁగనేము కవు లున్ననభలోనఁజక్కఁగాజెప్పినఁ జాలుఁజొందు

పద్యములటులుంచి గద్యమేయనుకొందు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజొందు

సీ॥ ఆంధ్రమంతయు వల్వదిచ్చాంధ్రమైనఁ, జక్కఁగనుపన్యసిగించినఁజాలుఁజొందు

మేమువదలెద మూరకే మీసముల మ! టంచు మీసముఁ దలపెట్టు టర్థమగునె.

సీ॥ మచ్చిమ్యల నటుంచి తచ్చిమ్యలకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన

పాటిపాండితి లేనివారు మామీఁదికి వచ్చి కాలులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గు

లెఱుంగక మీసాల నెత్తి పీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార

శాఖాభిమానవిశాచంబు వైకుంఠ మిసేర్చునయ్యె యహినులార

సీ॥ తగినమందులు పక్షపాతమైనవల! భించుఁ బక్షపాతముకు లభింపఁ జోవు

“కొఱపిఁబెట్టి నెత్తినిగోఁకికొనియు, నివ్వు! డేటిరాజీలుమావారికెఱుంగఁజెల్పఁది

సీ॥ ఆంధ్రమునందేని యస్థావధానంబు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిహకుగ్ర?

శతవధాన మ్మహశబ్దంబు నెత్తంగ వీరికే యూరయ్య వేత్తలార?

శ్మేతావధానమ్ము నిగమజ్ఞులదికదా! దానివే ర్విరలెత్తఁ దగునయ్య?

సజ్జనున శక్తియందైనఁ “బండితలుగల్గు నభ”యన్నయంతనే జాణుపేటి

సీ॥ కయ్య! వారుమమ్మదిరించు టాకుకవిత! యంద యుక్త మామల్మీమేయైకమేద

విశ్వసించకయొన్నను విశ్వమెల్ల! నమ్మించుట కొంటేని సంభవించు.

సీ॥ “అశుకవిత్వమ్మనందేని మీ రేల విశ్వసింప” రటంచు వేయఁబ్రశ్న
కుత్తరమ్మాలింపుఁ డూరకే యెట్లెట్లా “బడబడ” వాఁగునప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలుదు రేమానపుటా దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాదు
పండితులగువారు “పకపక”నపుడు రవ్వారు నవివన యాశుకవిత్

గీ॥ అండువేరొక్క నామంబునట్టిదాని, తెవ్వడికొను “నిహిహిహి! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి, యనిపండితులునపునిట్టిపూ నిగొనరువిద్వత్త పులుగనుంగొనుఁడుమఱియు

సీ॥ కట్టుఁబాటులు గల్గుగానంచె గానమో? కట్టువీడినదియే గాన మెక్కో?—
కట్టుఁబాటులు గల్గుకాంతయేకాంతయో? కట్టుదప్పినదియే కాంతయెక్కో?—
కట్టుఁబాటులు గల్గు? కాయమే కాయమో? కట్టు వానినదియే కాయ మెక్కో?—
కట్టుఁబాటులు గల్గుకవనమే కవనమో? కట్టూడ్చికొన్నదే కవన మెక్కో?—

గీ॥ మీమనమెఱుంగదే? మేరమీటి మంచి, చెడ్డ లరయకయెన్నియో చెట్టలఱచు
వారి నేరంబు నైఁచుట పాడిగాదు, కూక లిడుఁడయ్య నతిగర్తి గోరుఁడయ్య.

సీ॥ సంసక్రమగంధవాసనయె లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది పెద్దతెగులుగాని
అంద్రరహస్యవైయాత్యమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొక్కయెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము సుంత లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనినలుఁగుగాని
నాటకాలంకారనైపుణుల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డవలుగు గాని

తే॥ గీ॥ ఈరహస్యంబు నెఱుఁగనిచారెమీరు, తెల్లలోనేని వీర లెదిర్చి యేమి
నేతు రనుకొంటిరో? సుంతచెప్పఁడయ్య, సంధినంగతికేమి యొసర సులూర.

సీ॥ విపండితుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ దులఁదూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనునె?—
వికవీంధ్రుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నరిఁజేసి నద్యశశ్శాలి యగునె?—
విజమీందా ర్యచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నెనఁజేసితా వన్నెకెక్కఁగలఁదొ?—
విదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము బురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁదొ?—

గీ॥ చూచియేతరుదుము మీఁదఁ జూడవచ్చు, సంధినంగతి; తెల్లని నభయన ర్వుఁ
గడఁగుఁడయ్య! వేటొక గతిగాంచఁబోకు, డయ్య! వేత్తలరప్పింపుఁడయ్య! యొయ్య

సీ॥ చెప్పింపుఁడయ్య! దేశమనుకొనుచిల్చిచదువునందెలుమనశక్త్య కింక
జేయింపుఁడయ్య! యీప్రాయమండున నె శుశూష కావ్యజ్ఞ నివృత్తి నిల్చి
మాన్నింపుఁడయ్య! “డమాడమాడమడమల్” “ప్రాజ్ఞు లీహకలాప్స” రనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య! “యీబుడబుడక్కల” “కాశుకవిత్తాత్రశస్త్రదక్క” దనిసెకెగ

గీ॥ మీకు యశ మబ్బు వారికి మేలుగల్గు, మమ్మెదిర్చినపనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు మాకెంతయేనిమోద, మబ్బు నంధియు నామీద ననుభవించు.

సీ॥ వైదికతాకిక వైషమ్య మెవ్వారు తెచ్చిపెట్టిరో? సుంత తెలియండయ్య
ఆత్మ గౌరవమునకే సాడువడువారె దీనింబెట్టుదురు సందేహ మేల
తగుగౌరవంబు విద్వత్తుకుండునుగాని యన్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానక “దదన్య లీకక్షకుం గారకు” లని యెవ్వరేనియు ననకమాన

గీ॥ రకట? విప్రులు, దేవాంగులట్ల పశ్య, తో హరులయట్ల వెఱివెట్టితోవబోవ
గావలెనె? దీని మానువంగ డంగుండయ్య, నంధి గోదమి కియ్యది చనుంగదయ్య.

సీ॥ అంధభారతకర్త యైనతిక్కన సో పయాజిజన్మ స్థాన మైనకతన
క్రినాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండవీటికిః బ్రక్క నుండుకతన
వ్రక్కతంపుంగపుల సంభావించుగ ద్వాల రాజ్యంపుం దోవలొగ్రాలుకతన
వెనుక కాలమునందు వినుతింప దగుపెద్ద విద్వత్కపులు దీన వెలయుకతన

గీ॥ నింతకవితాదరంబు మీ కెచ్చె మెచ్చ, వలదె గుంటూరిపురిని విద్వత్కవీంద్ర
జనని, కేవలకవితరస్కరిణి, దీని, మహిమ మెంతేని జ్ఞాన్యుంబు మాన్యులార.

సీ॥ నిందితనేమయ్యె? నిజమైననక్కర్తి గగ్గించు “నత్యవాదులు” గలారు
గర్హింపనేమయ్యె? గణుతి నర్పించుయోగ్యు లగుయథార్థ వాదులు గలారు
కయ్యలకేమి? నత్య-వికదంబములపే గ్యలయింపగలనియోగులు గలారు
అభిమానమునకేమి? యాత్మీయుకతన శత్రులఁగూడమన్నమాన్యులు గలారు

గీ॥ ఏరివేమెచ్చుగొనడుగుంటూరిపురము, నగనతకుండాలు బలుకన్నెనీరుల ప్రాపు
మీకుమీ ప్రాంకిని మేరమీఱునీరుల, నిచ్చుభగవంతుం డింకను మ్రోగ నిండు.

సీ॥ ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దటికము నిల్పుకొన్నచో వారి కేకాంత రాదు
వారిసేమముగోరువారె “యాదవతుల మునకు మునలము” నాననపుం జర్చ
కల్పించి రదిపూర్వకవినమ్మతము గామి మాకు నంగీకృతి లేక పోయె
దీని నామీద వైదికనియోగపుంగక్షగాం బొల్పి రెవ్వరో ఘనులు వారి

గీ॥ నెఱుంగుండయ్య! యనవసరమిట్టికక్ష, లింపుగాఁబోవనుచుమందలింపుండయ్య
యేరువైదికులు? నియోగులెవ్వ? రొక్క, విప్రులేగారటయ్య! యావేత్తలార.

- సీ॥ ఘనఁడు పయోవృద్ధుండపండిత్యభూషణుఁడు సీతా రామశాస్త్రి కన్న
నుభయభామకవిత్వోపాయశాలి శిష్టాచారానుకూలవిశాస్త్రికన్న
కృతి యభినవసరస్వతినేత పట్టాభిశబ్దపూర్వక రామశాస్త్రికన్న
ములుకుట్లకులుఁడు నిస్తులుఁ డాకుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రికన్న
- గీ॥ మఱియునుంగలశాస్త్రవిస్మయలకన్న, మెలచిన వెకొమ్ములతరులమోములందు?
నవనరము లేనియాననం బడుగ నేల? చర్మ పెంచఁగ నేల? యశస్సులార.
- సీ॥ వేదవేదాంగాదివేత్త చేవలివెంకటస్వామిగారు కెన యనున్ దగునె?
రామడుగుకులుండు భీమస్థానియు రామకృష్ణశాస్త్రులఁ బోలనెవని వశము?
కంఠపాఠము నాటకములెల్ల శ్రీసూరి హనుమద్బుధుని కెవ్వఁ డగును దీటు?
అభిశాంతమూర్తి సాహితీపట్టు శ్రీచార్యతీర్థశాస్త్రికి సాటి యెందుఁ గలఁడె?
- గీ॥ మఱియు నెందఱులేరు భీమంతులందు, వీరితోనేరు కొప్పంపువారు చెవుండ?
చారికేయాననంబును గోరనేల, చర్మ పెంచఁగ నేల యశస్సులార!
- సీ॥ కవి పూణాభామవగాహి వంకిపురవంశజుఁడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న
బలిజెవల్లి కులనంభవుఁడు కవితవ్వని స్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత శుకవికన్న
నకలకళానైపుణికిఁ దావు మేటి మల్లాది వెంకటసోమయాజికన్న
నాణువేలనియోగి యనఘజూహుడివంశజ హనుమచ్ఛర్మశాస్త్రికన్న
- తే॥ గీ॥ మఱియునుంగల సత్కవిమణులకన్న, లోకెకాగ్ర్యులకన్నను లాఁతివారి
కాననముగోరనేలయ్య! యినునితముగఁ, జగ్గ పెంచఁగ నేలయ్యనరసులార?
- సీ॥ శౌంధి భద్రాద్రిశాస్త్రులచారిశిష్యుండు తచ్చైలి గలకైత దనరుశుకతి
“అవధాన మేఁ గూడ నాచరించితి నని న్వయముగాఁ జెప్పికొఁజాలుధట్టుఁ
డొకతైలినేకాక ప్రకటితంబుగఁ బలుతైలులఁ గవనమ్మునలుపుజాణ
ఎపుడు రచించినట్లే కనుపట్టకే పలుకృతులొ వ్రకటింపఁ గలయుపాయ
- గీ॥ శాలి బ్రాహ్మణప్రభువునాచారవరుఁడు, ప్రథితమంత్రిప్రగడవంశభవుఁడుశ్రీభ
జంగరావులకేల యాననమునడుగ? రారులు వీరికి మిన్నలే యోగ్యులార?
- మ॥ వటుజంఝానిల ఛోరణీరణరత్నాగ్రభరనున్నాటవీ
తటశాఖాపటలాంతరుద్ధతనితాంతస్ఫారఘోరాగ్నిరు
ష్టుటనాధూషితభస్మసాతగ్రుతకురుటాండంబుతో పన్నొకేక,
ఘటింపంపం దలపెట్టినారుకద! నఖ్యం బార్యమాడామణులొ.

మ॥ స్వకృతాగత్రకర పంచారనిహతాపారస్వయోధ ప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యసర్వధరణీ నిర్ణేతృతాభాగ్యభా
రకృతాహంకృతితో సుయోధనునితో భ్రాజిష్ణునికా ధగ్గువు
తృకునికాగల్పించలంచినారె? యిది ధర్మ్యం బెట్టు లోహూ! హితుల్.

సీ॥ “గర్వం” బనెడి మిషగల్పించి దుఃఖంబు దీర్చుకో నుంకించు ధీరుఁ డొకఁడు
“పండిత లక్షణ” ప్రస్తావమిషవేతఁ బడదిట్టునట్టి సర్వజ్ఞుఁ డొకఁడు
“పంటపాపనికుత్సవం” బంచుఁగల్పించి రసఁ బేరుగఁగూడరాముఁ డొకఁడు
“రామేశ్వరీయ” మన్నామంపు పొత్తాన బూతు లేకరు వెట్టుపుణ్యుఁ డొకఁడు
తే॥ గీ॥ మఱియు నెందఱో శాఖాభిమాను లిట్లు, బయలుదేరిరియింక నుబయలుదేలుఁ
గలరు కీరితి చేహర్పఁ గలరు నంధి, కొప్పరపు వారికేటికిఁ జెప్పఁడయ్యె.

సీ॥ “కులహారకుఁ బోయి యిల్లుటం బున్నట్టు” లయ్యె మావర్తనం బార్యులార!
అలపాశువతమహాస్రాగ్ని హోత్రజ్ఞావల లాఁగిపోయెను దీన ననఘలార!
కాఁకరవర్తి “శృంగంపుభంగపు” బ్రాతఁ లడఁచుపూనిక దీన నడుగుఁబట్టె
చర్ల నారాయణశాస్త్రి “బార్హస్పత్య” మరయువేడుక దీన నంతరించె
గీ॥ గీరతము సారెకుం గోరు గీరతులబు, తూహలమ్మునకించుక దొడరె విఘ్న
మిక్కిలమున, వికసింపికిగ నాజ్ఞ, యొసఁగుడయ్యగుంటూర్పురీయోగులార.

సీ॥ కొవ్రింపువారు మాకుఁ గనిమ్మ లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొవ్రింపువారు మాకు సుశిష్యు లవ్వారి కరయఁగా సౌజ్ఞుల మగుదుమేము
తత్క-విత్వంబు “నదరు మరాటా నైలు” “మదరాసు నై” లయ్య మాడుకైత
మిత్రుల నవ్వారు మెప్పింతు రేము శత్రులఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత
గీ॥ వయఁసుకా! పెద్దలముమేము, వారుపిన్న, లింతిమిథేద మింతకునింతకలనా,
మెండులకు? స్నేహితులమైతి, మింకమీరు, శంక దక్కుండు నెలపు నెనఁగుఁడుమాకు

క॥ ఉరుకీర్తి సరసరాట్పుర, వరవాసుండు పంగ నామపంశ్యుఁ ధుఁగుగుణో
ధురుండు సరసింగ రావ, ప్పరమునకున్ మమ్మును స్వయముగఁ దాఁబిలిచెకా
తే॥ గీ॥ అతఁడుశాఖాభిమానుల, కహితమైన, పనికిఁ బూనినకతననవ్పట్టణంపు
శాఖాలోని గుణాధ్యులు సాగకుండఁ, జేయవలె నని యత్నంబు చేసిరంబ,

ఉ॥ *ఆపురికేమురేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే
పాపియొకాని యయ్యనఘవజ్జకుంబోయి “వృథావయత్న మే
లా పొనరింతు? వివ్వరికి నల్లకవులే చనుడేరు భీతి లో
దాపర మయ్యె వారి” కని తా నెగి బొంకి కలంచె నాతనికొ. ౨౦౦

చ॥ కలంచు ప్రసిద్ధ వంశస్థుడరికాండము నైతము మెచ్చు దగ్గర
బలమున కిక్క యు“వయితిహటి” నివాసి, యశస్వి త్యాగి ని
ద్యలకు నిధాన ముబి? కవితా వనితా హృదయంగముండు పే
ర్వలసిన “రామరా” వనెడి బెల్లముకొండకుఁనుఁ డున్నదికొ. ౨౦౧

* (నరనరావుపేట శ తావధానవీరికనుండి.)

...నరనరావుపేట.

ది 30-9-11

నాప్రియమైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— శ్రీ “తిరుపతి వెంకటేశ్వరక
వీంబ్రుల”నికొడకు దయచేసి వారి కవితానై పుణ్యమును జూప నికొడకు రమ్మ
ని యాచాహునజేసియుండుట మీకు తెలిసినవిషయమేకదా; వారిని ఆచాహునచే
యుటకు తగుప్రయత్నములన్నియు సేద్దవచ్చుకొని యున్నాము. నెఱిగింపులు వంచి
పెట్టి సొమ్మువసూలుచేసి పెండాలువగైరా నిద్దముచేసి యున్నాము. వారురేపి
కొడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. ఆవధానము రేపు 1 గంటలగాయితు
ఆరంభమగునని నెఱిగింపులలో ప్రచురించివాము. ఇక్కడ శతావధానమే
లేదనియు, యిది యంతయు నబద్ధమనియు, పి. నరసింగరావు నవరుక్మలను మో
నగించదలచినట్లున్ను, ఎవరో వారితో చెప్పియున్నట్లు, వినుట మిక్కిలి విచారక
రముగా నున్నది, అట్టిమాటమేమిన్నడు తలంచ లేదనియు, యీశతావధానము
తై పూనినవారందఱు మరియుగల పెద్దమనుష్యులనియు, మేము రూఢిగా చెప్పచు
న్నాము. ఆవధానమిచ్చట జరుగుట యిష్టములేనివారలు వన్నినకుట్రమాటలై
యుండునని మేముతలంచెదము. ఈవిషయమై మేమింక వ్రాయవలసినవనర
ముండును. నడరు విద్యతగ్రపుల మనస్సునగల సంకోచము మీరు నివర్తించుకో
దుతాము, రేపుతరువాత 9 గంటల రైలుమీద వారు యిక్కడికి జయచేయవలయు
ను. ఈపుత్తరంతెచ్చినవారు ప్రత్యేకించి వారినికొడకు తీసికొనివచ్చేనియిత్తు

చ॥ అతనికి మామెడల మఱియు నాయనయందున మాకు విసిగ్గమై
 సతితరమైన పీర్చి యలరారెడి నవ్వురిలో వధానముకొ
 గుతుకముమై సునర్పి కనుగొంద మటంచు దలంచుచుంటి మ
 ట్టితటిని బెట్టె సుక్కెడు కడిదిగంగయ్యము దయ్యముంబలెకె. ౨౦౨

పంపబడిరి. రేపువారు ఇచ్చటికి రానియెడల మాకవమానకరముగా నుండును, ద
 యయించి వారు రేపు బయలుదేరులాగు చేయకోరాము. వ్రస్తుతము గుంటూరు
 లో యితరులు “శతావధానము” చేయుచున్నను, వీరిపృథ్వాతి యిదివరకే లో
 కములో పాడుకొనియున్నది. కాబట్టి దానిని లక్ష్యముచేయక తప్పక రాగోర
 దము.

ఇట్లువిధేయులు

ఆర్, కృష్ణమూర్తి.

పి. నరసింగరావు.

పరా—(ఇంగ్లీషు పుత్తరమునకు సరియైన తెలుగు.)

చంపకమాలిక॥ “భయపడినారు రా” రనుచుంబల్గిన వాడెంటిమివ్వడో
 మహా, శయ్యుడు భవత్సమీపమున; జం కనునట్టిది మాకు జెప్పడు, ర్ణయుని క్షమిం
 చుతాపక ఘనత్వము జ్ఞాఘ్నము “నత్యవాది” దు, ర్ణయము, “యథార్థవాది” యపరాధ
 ము, నింతకుమున్ను పత్రికల్, న్వయముగ వెల్లడింపకగని వారలవారణ మెట్లటంచు
 నూ, వామెదియుండోచకేవగ చున న్నదఖండరు మిగ్నీకీలకీ, వ్యయితదురూహుడు ర్ణయ
 ములాజ్యము గావుటాకించుకేని న్నదియమును గల్గునే! యకట! తిర్వతివెంకటశాస్త్రు
 లెందుకో, భయపడుటల్; రిపుల్ మునుపె పాటిరి మాటిరితోచినంతయుకొ, నయ
 మొకయింత నేరనియనాథలు వాంగుట తప్పనన్యమే, నియభయకారణం బరుగుదేర
 దు వారలమొరుమూయ మీ, కెయనగ నేల! రుద్రునకు నేని యశక్యమి? దేవుడెందు
 ని, శ్చయముగ లేడ”టంచనెడి సాహసులకొ భగంతుడేని యే, మియు సునరింప
 నేర్పునె! యమేయన కేనియనత్యవాది దు, ర్ణయడె న్వయంకృతములకరాధములే
 తుదియపుమాపుచో, గయకరుగకొవలెకొదురిత కారకులొమొజకుల్; తదియని, ర్ణయథ
 రవర్తనంబడెచరా దదివృద్ధికి వచ్చుటేఁగుండీ, యయమొనగూర్చునజ్జనుల; కది

చ॥ కలహము పెట్టుమానిసియు గవ్వకు మాటెడివాడు గాడు పై
 నెలమిసి వాని నూత గొని యెన్నియొ ముగ్ధులు వెట్టుచెట్టు నీ
 డలమరివంపుజీవనపుడక గీరు లాతనిపాటి వారె య
 య్యలఘుడు రామరా వొకడె యాఘ్యుడు నర్వవిధాల నంబికా. ౨౦౩

ర! వైకినమనగ్నాతుల్ మృషా, ప్రియములుపల్కుచున్ సలుపుడేరును మాణిచిహ
 ఆ నేర్పు సం, ఘయశముకోసమై మిగులఁగట్టమొన ర్చెద, నంచువాఁగు ని, ర్ణయమున
 మస్తముందెలిసి నాస్తికుడై యనృతమ్ముఁడు గో, మయజలనేచ నావ్తుడగు మాన
 పుఁ; డాయవివేకితోడ నా, భయరహితాత్ముతోడ నలపాతకఘంజముతోడ నట్టి
 సం, శయలవశూన్యతోడ నలసాహసికాగ్రణితోడ నట్టిమృ, ణ్మయయశుతోడ నట్టి
 పితృమాతృవిరుద్ధునితోడ నట్టియా, మయముఖుతోడ నట్టిఖలమాన్యునితో నటువంటి
 జెష్ఠతో, నింతదురాశుతో జితమనీషివరేణ్యునితో నపాత్నితో, నయమితలజ్ఞుతో
 నెవఁడు నేర్పుఁబెసంగఁగ; మిమ్మువంటినా, రియశమునందె యెట్టులాపరిశ్రమచేసి
 కళంకు నింప ని, ర్ణయఁజుయతించెఁగా! ఆపుర! దంభ, మహేయవివేక! హార! దు
 ర్ణయ, మభరాకుతంత్ర! మపురా! కలికాలము! పత్రి! కామహా, శయలనుబోలెమిమ్ముఁ
 దనసంచినినింపఁదలంచెఁగాదురా, మయుఁడు; మయుండుపన్నునలమాయలు పన్నె
 డివీనిసాహసో, దయమిటులేవృప్థిఁగ సితద్దయు వానికిఁజేటుదెచ్చుఁగా, కయతనితో
 డనేమి! కఱకంతుఁడెదుర్వఁగవచ్చెనేనియున్ భయ, మనుమాట మాగృహముపజ్జ
 వసించెడికుక్కకేని లే, దయమొనఁ గూర్పుకాళిక జయంబెపుడున్ సమహర్షిత్వీరు
 దు, ర్ణయులుహతాశులై చెడి యనాథవివాహపుమంగళధ్వని, ప్రియముఖులై యడం
 గుదు, రుపేక్షయొనర్చు టైమేలు వీరిబై, నీయింక మటెంత కాలమునశింతక నిల్పునెసి
 చూత మోమహో, దయ! నరసింగరాయ! మమతకొమముఁబిల్చినమిత్రునిన్నునె,
 మ్మొయఁ గిగురింతు! మెవ్వఁడొయమేధఘుడే, మన నేమి యా దురా, శయులునశిం
 తుగ్రాక విలనద్యశమబ్బెడుఁగ్రాక నీకుమా, కయి శ్రమచేసినందులకు నంబికా నీ
 కు శుభమ్ము గూర్చి మా, జయమున కొక్కకంబముగఁ జక్కఁగ నిల్పెడుఁగాక
 యిప్పురికా, నీ॥ స్నేహితుల్, పిలిపించి చేయించునభకంటె శాత్రవనభయేయశఃప్ర
 దంబు, జయము గోరెడి సభానదులకంటెను బలాజయము గోరెడిసభానదులె హితు
 లు, నీరసప్రశ్నముల్ గోరువారలకన్నఁ గఠినసంప్రశ్నకుల్ కరము హితులు, న

క॥ అతఁ డింట నుండియే వం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్చెన్ శాస్త్రు
 స్త్రీతిమముఖ్యసంస్కృతకళా, గతి ననదృశుఁ డంతెకాడుకవిత్వాన్నితుఁడుకొ
 తే॥గీ॥ నరసరాట్పురి శతధానంబుఁ మొదట, జరిగె నందునెకానెక జనుఁడురామ.
 రావు నడిగి నమస్యవైరంబుకతనఁ, దెచ్చిమాకిచ్చె నదిమాకునప్పదయ్యె అంగి

నరసరావుపేట శతావధానము .

ఉ॥ మాకొక కొక్కబ్రహ్మను నమస్తకళాకరు నృప్తి చేసి యా
 వ్యాకరణామృతాంబుధికి వారిదముల్ పొనరించి మున్ను; మా
 స్వీకృతశిష్యులకొ నడులజేసి యశం బనిశంబు నించి తీ
 లాకలనంబునకొ నరసులకొ దనియించుపరాంబ నెంచెదకొ.

ఉ॥ రెండవసారి యర్జునుఁ డరిందమయాత్రకు నేగుపట్టునకొ
 భండవమందు గాండివము పార్థునివాస్తవమునుండి జూటిన
 ట్లాండొకచో స్థలద్వితయు నుండిన గేలి యొసర్పకుండు మా
 చండిక వచ్చి వెంబడినె నర్జుము నిర్వహణం బొనర్చెడుకొ. వెం॥ శా॥

ఉ॥ “ఎందులకై జనించితిరొ యేవనికై మఱి పూనియుంటిరొ
 అందులకై శ్రమింపడక యందును నిందుఁ జరించుటేల” యం
 చుం దరిలేనినీదయను జూపఁగ నెంచితి వోమదంబ! యీ
 చంసముగా వధానములు సాఁగఁగ నిమ్మటులేని యీశ్వరీ. తి॥ శా॥

సభ్యులిచ్చినకావ్యము,

సీ॥ చుట్టపట్టులనెందు జూపట్టడే సింగ మని మనంబున దైర్యమును వహించి
 జంబుక మ్మొక్క-ండు జంకింతయునులేక గర్జించె నఁట! “సింహగర్జిత”మని
 ఆనమిశస్థకుంజాంతరమ్మున నిద్రఁ గనుచున్నయొక్క-సింగమ్మా కన్ను
 లర విచ్చిచూచినయంతనే యానక్క- వీరక యంతయుఁజెడి తోడక ముడిచి.

మ్మాన మొనరించు నజ్జనావళికంటె బడఁదిట్టువారెయ్యప్తవ్రజంబు తే॥ గీ॥ మాక
 నుచు నెంచు లోకనమ్మతులెకాని, “శత్రునభ” యంచు మదిలోన జంకిపాటు,
 వంచకశతావధానలవంచలొని, వారు తిరువతివెంకటేశ్వరులు కాదు. (తి॥వెం॥)

తే॥ ౧॥ పాటిపోయియు “సింగ మే పాటిపోయె, నంచు నటవంగ జూచ్చెయ థార్థ వాది
సత్యవాదియు నౌచు నిచ్చలునుగడంగి, యిట్లెగా! శక్తిహీనులయె మైలకట.ర

సత్కవిత్వము

శా॥ సారాసారవివేక ముత్ గలిగి శాస్త్రప్రక్రియాధుర్యమై

పేరుంగాంచి సత్యబంధవితతిక విన్నాణమా నయ్యలం

కారాడుత్ గనుపట్ట మొద మిడు, సత్కవ్యగ్రామిత్ మెత్తు, రే

దోరీతిక జెడుగుళ్లు గూయ నది విండుత్ నేయునే యేరికిక. ర

ప్రచ్ఛకుండిచ్చినకల్పన—కవిరాజవిరాజితము.

తిరుమలలో నలదేవుని భక్తులు తేకువమై నెటు పూజలచే

బరమమహోత్సవముల్ పానరించుచు భక్తిమయి స్తుతియింతు రటుల్

తిరుపతివెంకటనాముల మమ్ములఁ దీరిక మైచి బిలిపించి మహా

దరమున సూరున నేగఁగఁ జేసిరి తద్దయఁ బొరులు నర్పపురిక. ఆ

చిల్లపెంకు.

సీ॥ ఎద్ది దా నీటిలో నెగురవైచినయంతఁ గప్పగంతులు వైచి గుప్పచుండు

నెద్ది దా వీధిలో నేగుచోఁ గాలిలోపలఁ గ్రుచ్చుకొని బాధవడఁగఁ జేయు

నెద్దానిఁ ద్రొక్కుచో నెగిరి తిట్టుచు ముసలమ్ములు మడిసిట్లు గ్రుమ్మరింతు

నెద్దానిబాలురెంతే ద్రొక్కుదుంబిల్వయాటలో నుపయోగ మనుచుఁగొండ్రు

తే॥ ౧॥ ఆట్టిచిల్లపెంకుదరినిబుట్టి బీట, పాడు చేడబీటను వేరఁ బరఁగుచుండు

దానివర్ణించుచును గవితనురచించు, వారిక వనంబుచేడుగావటలునేము. ౨౦

దశావతారములు-

క॥ జలచరకూర్మవరాహ, మలనరసింహవటురామమానవరామ

జ్వలబుద్ధకలికిమూర్తిక, దలఁచెద నే నాదశావతారుకాధీరుక, ౨౧

రాజు— కవిరాజు.

ఉ॥ ఆతఁడునుకొరసార్థి, యతఁ డన్నను నట్లై రసార్థి, శ్లోకనం

పాతమనౌహారుండతఁడు, ప్రస్తుతవృత్తమనౌహారుండు బి

భ్యాతుఁ డితండు నట్టిడ శగ్గబరిశీలన చేయ నిర్గుత

రానిన్నపాలుఁడుకొ సుకవిరాజు నరానరిహరతేకదా. ౨౨

ఇప్పటికొండవీటిసీమవైఖరి.

శా॥ జాన్నన్నంబులు పోయె నెల్లరకు పెచ్చుల గొల్పుమేల్ రాజనా
లన్నంబు ల్లిలియించె మిన్నయగుగోరా కన్న గర్యయ్యె నం
పన్నంబై తగుచూడ పాలనము సంపాదించు నీకాలమం
దన్నా! జాన్మనాన! నీమృత్యువైతైశ్వర్య మింకబునా.

29

శారూలమార్దాలమలను గూర్చి.

శా॥ చాణల్, కిన్నులు, గూరుచుండుగిలి, మార్దాలమ్ముగా నెప్పయ్యం
కారంబుక గన్నున్న మేనెవటిమొగ న్నెన్న భేదించు బన్
ఘోరాకారము గల్లువ్యాఘ్రములు నైకన్నట్టిశార్వంబు మా
ర్దాలంబుల్ పొసరింప నేర్చు నెటు లోడక జచ్చి జన్మించినక.

30

(ఆవధానాంతమున, ఇతరులుచెప్పిన పద్యములనుండికొన్ని.)

సీ॥ ఆళుకవిత్వంబు నల్లుట జగతికి జవిం జూపినట్టియానరనమలులు
అవధాననంకద నతిలాఘవముఁజూపి కీర్తి గాంచినయట్టికీర్తి యుతులు
సంగ్రహతాంధ్రములందు నరిలేనిపాండిత్యగరిమగాంచినయట్టి గణ్యయశులు
ఎలమిరాజులచేత నెంతేనిమర్యాద లందియి, నండుచున్నట్టిఘనులు

తే॥ నీ॥ నాచు నీయవధాన మింకలరచేసి, మమ్ముఁగన్గిరి నిగడైనమంబుతోడ
సుకవిశేఖరు లంచను సూరిజనుల. పలుకు నిజమయ్యె నప్రేక్ష పరిభవిల్ల.

ఇల్లు, భువనగిరిబుచ్చివర దేశి సోమయాజులు.

క॥ అరయంగనరనరాట్పుర, వరమున విబుధేంద్రులెల్ల బలిలేనియనఁగాఁ
దిరువతివేంకటసుకవులు, మురిపమున శతావధానమును నలప రొగిల .

గడియారం వెంకటప్రహ్లాదు.

చ॥ ఇపుడునజీవులైన మనయెల్లరకట్ల శతావధానపుకా

సువక్తము మాడభూషితులసోముఁడను చూపెను వెంకటాచ్యుడీ

విపులను దత్ప్రతిర్నితనవీనపునీయ ధానమార్గమున

విపులము చేసి నైకానిరి విశుతి తిర్నతివేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ ఇట్టివక్తంబు చూపుటనె యెందఱో యవ్వనధానులెట కాఁ

బట్టి వధాని యైనప్రతివాఁకిగూడ ననన్య భక్తియై

మొట్టమొదట లిదీయవదముల్ భజించుటయొప్పు లేనచో

చిట్టచెయితఁడైత గురుభిక్షుతిఁజేసిన వాఁ డెసం బయకా,

జానవాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి,

అభిః ససరస్వతి పత్రికాధిపతి.

సీ॥ “వంద్రుఁ డెవ్వఁడైనఁ జల్లగా నుండఁదా? పద్మాలభాగ్య మాపఁటిగాక”

వెలుఁగేరికైనను జెలుపుగానుండదా? గుప్తసూచిలసూచుకొఱఁతగాక

కలకండతీయనివలపుఁబట్టింపదా? వైత్రురంగుల పాపఫలముగాక

కోయిలగానంబు నోయిగానుండదా? విరహబలదుర్దశావిధముగాక

తే॥గీ॥ మీకవిత్వంబు మీలీల మీఱఁజేతి, సరసులకుఁ గాదె కన్దగసాయనంబు

సరసతరువతి పంకపేశ్వరకపీట్రు, బార? శాశ్వతతీర్తివిస్తారుబార.

చ॥ కూరిచినారు మంజురసఘూర్ణితిదివ్యకవిత్వతత్త్వ మే

పార స నేక కావ్యముల నడిదిఱుపాజ్ఞలు మోదమంప మి

పేరులు సర్వదేశముల విశ్రుతములనివడింపనేల? మీ

ధారణకు స్మహస్కృతిశతంబులు తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్లు,

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

సీ॥ ఎవ్వారిశుభనామ మేప్రోద్దునుడువంగ! బాపవయంబులుపాఱిపోవు

ఎవ్వారి మిత్రత్వమెల్లఁగల మకు సుఖమును వృద్ధియుసొరిదిఁజేయు

ఎవ్వారి కావ్యంబు లేవేళఁ జయవంగ నఁజ్జోయ మిడుమందు సనఘఘటితి

ఎవ్వారి దర్శన మేవట్ల నబ్బిన శారదఁ గాంచినతీరుమీఱు

తే॥అట్టిజగదేక కవిసింహు లనఘవదులు, సరసముగ నవధానముల్ నలువఁబూని

పూర్తిగావించి మించి రీపురములోన, వారివర్ణింపఁదరమె యెవ్వారికైన

స్వయంపాక్షు నీతారామమూర్తి,

బ్రహ్మశ్రీ శిష్టాయానమశ్చాస్మి గారిశిష్యుఁడు

చ॥ వరమువదిత్రమై మిగుల భవ్యతరంబగు గౌతమీతటికా

జరలకు లాభిచంద్రుఁడును నత్పథవర్తి వ్రశాంతచిత్తుఁడై

వరధవశేషరంబున నివాసముఁ జేసినబ్రహ్మశాస్త్రి భూ
 సుతవరుసుద్ధ శాస్త్రీములు సుస్థిర తత్పరియించి వారిస
 త్తరమున సత్సముం దినుచుఁ దత్పుతవర్ణముబోలినప్పలుకొ
 నరసకవిత్యహర్షములు సభ్యులు మేలన నేర్పి వారి యు
 త్తరుత్తమజాంది సద్గురుని దద్దయు భక్తి సుతించి వేగమే
 తిరువతివెంకటేశ్వరసుధీమణు లిరువరు ప్రాజ్ఞులై భువిన్
 దిరిగిరిసర్వదేశములు దేజమెల్లర్పఁ గవిత్యకన్యకా
 వరులయి రాజ్యపూజ్యులయి వందలువేలు ససంగరాని సుం
 దరవతకాదిభూషల సుదారధసంబులఁ గొంచు సర్సరా
 ట్పురమునకేగుదెంచిరి సుపూజ్యత సీయఁ దలంచు మంజనా
 వరతసయా? యటంచు సభికాదన మేనుసరింతు మారుతిన్

బూరుగుపల్లి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు.

మ॥ వితతాత్మీయశతావధానకవితా విద్యావయోరాశి సం

భృతశిష్యంబుదవాజ్ఞి యామృతరస ప్రీతాభిలాంధ్రక్షమా

భృతరజ్యద్రుసికావతంసకృతవందిస్తోత్రమాలావిభూ

ప్రీతు మూవంకటశాస్త్రి సేద బాగడెదన్ శిష్యస్వరూపమునన్.

దివాకర్ల తిరువతిశాస్త్రి, శతావధాని.

అవధానపద్యములేమి, అయ్యవధానాంతమున నితరులు
 చెప్పిన పద్యములేమి కడుస్వల్పముగా మాత్రమే యుదాహరించితిమి,
 ఇందు దివాకర్ల తిరువతిశాస్త్రి, అనుచేత్రాలుగల పద్యము, అష్టావధా
 నాంతమున, వెం॥ శాస్త్రినిగూర్చి చెప్పినది. ఆయష్టావధానపద్యముల
 ను, అచ్చయియున్న సరసారావువేట శతావధానమందే చూడఁగో
 రెదము. దానివెలుగు. 0.3-0 లు మాత్రమే.

క॥ ఆండుగల “పశ్య” శబ్దము, సందేశమున మెకాః సరసతరముగా

డెండమునకుం దగులకు త, త్వందర్భముక తినకుత్తకుం దా వమనన్. ౧౦౬

గీ॥ వృద్ధకుండు ముఱ్ఱగాన నప్రేమియు క, వైదిపా డేగి ముఖ నాచువచ్చిన చ్చు
నవ్వుడారామరాట్ట సినటకుం దెచ్చె, “దప్పెటలూలె న్ను” డనెడివాడెప్పుకొటకు

క॥ గతనినమే కొనుదీ జూ, చితి నే మద్దాచికొటకు, శ్రీకరుం డలదీ

క్షీతుం డటః “బశ్య” యనియు దా, హృత్విజాకై సూర్త్యమం దింకె మనవచ్చున్,

తే॥ గీ॥ సావిమలరాను రానల్లవలచుయూరి, వాడచున కేసుడెంచి యవ్వాసరమున.

నలుపు నస్త్రానధానంపు నమయమందు, హగల నడుగంగ జేసె నమ్మొటకుచేత

ఉ॥ అంత కొకింత పూగ్దమె* సమస్యయ మూర్తియొనర్చి మేము న

శ్చింతగ నుండియున్ “నునుపు నెప్పితిహఃగదగి తప్పటంచు నీ

ధ్ధాంతము సేయంగా వలయు నానడి యట్లానరించు నీ బ

ద్ధాంతలు వైద లిక్రతి నం దాండన మాడుకు” నంచు నెంచుచున్. ౧౦౭

క॥ అది యెట్లు తప్పగును? త, త్వహవాయు మూడకయె పెనన్ సాహసమున్

మది సూని మున్నులెం “ద,ప్పది” యని వల్లితిమి మే మనాతంగముగన్.

ఆ॥ వె॥ “ఎట్లు తప్పనెప్పడిగి, యని యతివిన, యంబుమెఱయమమ్మన డిగె మొటకు

‘ఇపుడుగాదు పిదప నీవని తీరిచి, చెప్పవార’ మనుడుం జెప్పులుడిగె. ౧౦౮

ఉ॥ కొమ్మదిం జూచియుండియు నఖిండుండు రామకి పీంధ్రుం డన్నకు

ద్దామత కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం

బా? ముగినెక వధానము క్రిమమ్మగ నంతట రాత్రి యయ్యె నా

యామహితుల్ గృహమ్మలకు నమ్మెయి నేగిరి నంతనమ్మునక ౧౦౯

ఉ॥ ఏమును సంతకేగితిమి, యేగెడునంత కె ఖియత్తగం బాం

డెమను జుండొ తెచ్చె నట నెండును రామకి పీంధ్రువారలు త ౧౧౦

* శ్లో॥ యః పశ్యతి జగత్ప్రర్థం యోగపశ్యతినర్వతః, తాపుభావరమా
త్యానంపశ్యాపశ్యాన పశ్యతః (విస్తరమునకు ‘పశ్యాంపుశ్యాం’ చూ)

ఘోరివృత్తి తిరుపతి వెంట శాస్త్రుల వారికి,

బి॥ ..... రావు వాయిస దేవునగా? నిన్నటి దినము శతావధాన
ములో బ్రహ్మశ్రీ .....య్య, అనుసృక వృద్ధకుడులడిగిన “పశ్యాపశ్యాన పశ్య

దామెయి జూచి “రామకవి కంఠగ ధైర్యము లేదులే”దట

చేము మదిన్ దలంచి *నతి యించుక వంపితి మల్లజూబుకున్.

తక్కి” అను సమస్యతప్పని మీరు అనేక వర్ణయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము కూడా “తప్పలేదని చెప్పిన వంటిది డెవ”డని వండితదూషణ తో ఉల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున ఆష్టావధాన సమయమున తిరిగి ఆపృచ్ఛకుడే ఆవిషయమును అడుగగా సభావంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును సమర్థించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పిన ప్రకారం తప్పను చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల వండిత సభచేయించుటకు సిద్ధముగానున్నాము. అందుల కీయకొననిచో వాస్తవపూర్వకముగా సమస్యలో తప్పలేదని యొప్పుకొనుచు “సమస్యతప్ప అని చెప్పటయేతప్ప, అనిమీరు తెలియపరచవలయునని కోరుచున్నాము. వండితదూషణనివృత్తికొరకై యెవ విధియో ఆ ప్రకారము జరుగవలయునని కోరెదము. సాక్షానముగా సభలో వండితదూషణ చేసినందుకై ఇట్లు వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయగోరెదము. కాలయాపనవిధి యత్ర కష్టము.

Yours Sincerely,

(ఇంగ్లీషుచేవా)లు.)

2-10-11

Narasaraopeta.

*శ్రీమత్పుర దేవాలయ సమితి.

మహారాజశ్రీ) ..... రావు గారికి

అయ్య

తమయత్తరమందినది. ఆంధ్రప్రస్తుతవిషయములు కొన్ని చాగినారు. మేము వండితదూషణము చేయలేదు. ఆ సమయమున మాయుచ్చరించిన మాటలు విద్యావిషయములు గాని వండితదూషణములు కావు. అదియటులుండనిండు. ఇది వండితవిషయముగాని తమ విషయముకారు కావున సావిషయమై తమకు జ

క॥ మఱునాఁడుదయ మొక్కటియు, మరల నిశ్చయమున నొకటి మఱి యొకటి గొం
టరు తెవ్వరో చే వ్రాలిడి, పురపురంబంపెయు జూబుఁ జొంపరు మాచే.

వాబు వ్రాయుట మాకనవసరము వ్రతివాదులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దా
నికి సమాధానమివడును.

31- 10- 1911

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

నరసారావుపేట

Narasaraopet

3rd October 1911

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్లగార్లకు.

..... రావు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్మును కోరినవాంశమును మా
త్రము తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతిశాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూ
చి చాలా సంతసించినాము. “మీరు ప్రచురము చేయురీతిని విశేషములుగలపండితు
లు కా”రనే ఉద్దేశ్యముతో “మీరు తెలియపరుచుకొన్న సంగతులను సమర్థించుకోగ
లరా”యని మిమ్మును పండితసభాపితముని కోరగా అట్టిసందర్భమున నభకు వచ్చుట
కు పూనుకొనదగిన పండితలక్షణమునకు విరుద్ధముగ “సభాసన్నిహితముచేయుటకు
పూనుకొనినవారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు”మని పండితలక్షణము గలిగినట్లుకను
పడని యూహనుపెట్టుకొని “వాగ్దానవారివిషయము కా”దని పండితలక్షణమునకు వే
లియగుజవాబు నిచ్చినారు. అవిషయమును తమ కేవలదేవత తెల్పినదో తెలియదు.
నమయము మీరుతరి ఈ ప్రకారము తప్పించుకొనుచు ఛందోలక్షణ అసభిజ్ఞులగు
స్కూలుపిల్లలు మొదలగువారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పమా పరదూషణ
చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టివారేపండితులని మీయభిప్రాయ
మా? వారితో ప్రసంగములు గలుగజేసుకొనుటయేపండితలక్షణమా? ఇట్టిసంద
ర్భములలో మీరు పండితులనుట తెలులదగుదురో తెలియకున్నది. “పండితసభచేయ
బూనుకొంటి”మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే “మీరుపండితు
లు కా”రని మాత్రము న్నప్తుమగుచున్నది. మాపండిత్యవిషయమును మీరులు నిరా
కరించిన మాత్రమున మాకుగల్గులోపమేమియులేదు అందువలన మీకుయేనిధమైన

తే॥ గీ॥ ధీరామరావుపత్రికలోన ప్రాలు చేసి, పంపుచో నుత్తర రంగమున నీయు
 వట్టి “శశ్వోటి, గాంగుడతో చాదమేల, యనియు భావించి వ్రత పంక మంగియేము
 ధోన్మత్తమును కలుగ నేరకు. ఇంతట నైన ను విజయదశమి నామ మావే ప్రాయబడి
 న ప్రకారము స్వచ్ఛ పోషణ సముర్థత్వము గలిగిన పండితను మి వచ్చెదరని తల
 చెదము.

(తెలుగుతోచేవారీలు)

సరసారా యిచ్చేట

3-10-11

శ్రీమహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర గార్లకు

అయ్యల రా!

“పశ్యావశ్యానపశ్యతః” యనునమస్య విషయములో రెండుదినములయందు
 ను “నమస్యలో తప్ప గలదుగాన పూర్తి జేయవీలులే. దనిమీరు దృఢముగా జెప్పియు
 న్నారు పండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియపరచుకున్నను పండితుల నగౌరవ
 వశూచకముగా నింద నల్పినారు సామర్థ్యముగలయెడల స్వచ్ఛ పోషణము చే
 యుడియని బ్రహ్మాశ్రీ..... రాయలవారు మీకు వ్రాసిన సగుత్తరము లివ్వ
 బూనరైతిరని తెలియవచ్చినది నైసమస్యతప్పగా నున్నదని మీరు పండితలగౌరవ
 ముగ నిర్ధాంతపఱచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకుతప్పకుండ నిచ్చుట
 కును సాధు వని నిర్ధాంత పఱచిన నట్టి మొత్తమే మీరు మాకునిచ్చు నట్లుగను మీరు
 వడంబడిక చేయు నెడల నందులకు నేమంగీకరింతుము నైవ్రతారముబూనెదరా,
 మీతరపున జానపాటిపట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాట్లాడగా నీనంగతులకే
 మీతోకలసి మాటాడి జబాబునిత్తి మని చెప్పికాలబిడంగము చేసినందున నీకాకిత
 ము వ్రాయవలసినవచ్చినది వెంటనే జబాబుచూయోకోరినాము.

ఇట్లు

.....శర్మశాస్త్రి.

.....శర్మశాస్త్రి.

ద॥ ఉదయము సూర్యుని ముఖమున నెగగెడ జేయి" యంచు సాం
సాదవగ యత్నమున సలుపుచుండునెడన 'రయి' లేగువేళ కి
య్యది బుడముట్ట చేగవలె నక్కడ ఒకొకచో నవస్సు మా
కొదపు కి తాన" నంచు సలయుత్సవ మాఁగితి మంబః యే సాగిక్- ౨౦౭

ఇ॥ "ఉరేగిం పొసగించి తెచ్చితిమి మి" మ్మోహమా" యన న్నేఁడు నిం
పారన బంపెద మట్లే" యంచు సరసింక రాపు లోనైన యా
ధీగుణ పల్కెఁ దొడంగి రెట్లా యలనధీమంబులన్ మాన్చి కా
ర్యారంభంబునఁ జెసి యేగితిమి మే మానాఁడు గుంటూరికిన్ ౨౦౮

చ॥ పతితుఁడు * "నత్యనాది" తరువాత నెటో లిఖించె వాని తే
గతి పరమరుద గల్గెడిసెం? కట్టిఁడి సన్వ మెఱింగి, యన్న సూ
నృతము నడంచి యత్నను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమునకు సల్పవలె న్నతు లెన్నయేయుక్. ౨౦౯

ఇ॥ అంబా! యిట్టి యనత్యనాదులకు నీ నావంతము నల్ల "కా
లంబింపం జన దీరసత్య మని వాలాయం బెదేరీతి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుమా, నీకు కోపమున కి "దేవయ్య" లేవాటి? కో
పం బూసన్ బంబేద, పిచ్చుకల వై బ్రహ్మస్త్రయన్ నింతురే. ౨౧౦

అ॥ రైలు కదలు వేళ రయమున సొక్కొక్క, ధీయత్తరమ్ము తెచ్చియొనఁగె

* పు రా:--ఈ 'నత్యనాది' తప్పకువాఁతను గుంటూరినీమ, పూర్వరంగము
58 వ పుటలోఁ దుట్టుబదనుజగివి, దాసనత్యానత్యములనుగూర్చి మ॥ రా॥ రా॥
పంగనామాల సరసింహారాపుపంతులుగారికిఁగాని వేరొక సంపన్నగృహస్థునకుఁ
గాని యెగువడని ముంఁ దోదిన యెవరికిఁగాని వ్రాసి తెలిసికొనఁ గోరెదము,

శ్రీమంపర దేవ శాపశయే నమః

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరుల గార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ ..... రాయశర్మవ్రాయనది.

అయ్యలారా! దైమండు జూబిలి రీడింగురూం వారునిర్మాణముచేసినటుల
శ్రీపంగనామాల సరసింగరాపు పంతులుగారు తమనాహ్వానము చేయుటచే తావి

దానం, “బళ్ళ” గోల లేదు, పవనాది గుంటూరి కరిగి దానికి సీమ బాగుగా
గి|| అంతతో బల్ల బాట నయ్యయ్యగాలు, పిదప “బావట్ల” వారలపిలుపు తన
నటుకు సేయియ్యదనా ములరియ్యనంను, నచ్చయ్యలుగొని గుంటూరు నిను వమున.

చృటికి విజయం చేయగా రీతింగురూప వారిలో సేవకుడా గుంటురునాట చే రీతిం
గురూం సంబంధము నాటబోధపడకుండు. మీరు శతావధానము చేయగానిదిరి నా
కావ్యము లేనందున సేమ రానందిరభృగులుగలుగదయ్యె అనుచే తమరు శతావ
ధానులనుచు వచ్చినపుడు మీ సామర్థ్యముమాచి సంపదించుకుంటు నామము
గాదని తోచి మీరు యథావిధిని శతావధానము వృద్ధ్యక్రమము సాగముగా నగ
నగ్రతాంధ్ర భాషాద్యయములూ చేయగలకై మీకు గలిగినచో ఉత్తమునకు
15 శ్లోకవాసరమునకు సరియగు 7-10-1911 తేదీన సేమ శతావధానమును మీ చేచే
యించునితిగనుక యావ్రకారమున జరుగబడుటకు మీయభిప్రాయము వెంటనే
తెలుపగోరినాను ఆవ్రకారము మీరు జరిపినచో నూటపదియారురూపాయలు
మమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట }
4-10-1911 }

(ఇంగ్లీషు చేనా)

4-10-11 తేదీని కి గంటలు.

*శ్రీమత్సరి దేవతాయైనది.

మహారాజశ్రీ).....
రామేశ్వరగారికి

} గుంటూరు, ప్రొత్తపేట
బళ్ళి శ్రీ|| శిష్టాచార్యమహాప్రస్థానిగారిలోగిలి.

ఆర్యా!

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంతకుమున్ను ఇరువదియైదునగ
వత్సరములనుండి సంప్రదాయసిద్ధముగా బండిత నమ్మతముగా శతావధానాస్తావ
ధానాదికములు నమ్ముచున్న మమ్ము “యథావిధిని శతావధానము వృద్ధ్యక్రమము
సాగముగ యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్రభాషాద్యయములూ చేయగలకై
మీకుగలిగినచో” అని ప్రణయటచే మమ్ము బరిక్షించుతలంపుతో మీరి కార్యమున
కుం బూనితిరని నప్పపడినది. కానిండు మీయభిప్రాయము తీర్పును కాని మీవంటి

బా పట్ట శ తా వ ధా న ము .

అర్యులారా!

పాపట్ల పురవాసులగు బ్రహ్మశ్రీ కైళాసంశతనీలహముగారును సోరి వెంకటేశ్వరులుగారును ఆంధ్రరాష్ట్రజనేయులుగారును ఏడిపల్లి కామేశ్వరరావు గారును మున్నగువారినియూల వారు రాష్ట్రము మొదలగు గుంటూరుపురమునుండి బ్రహ్మశ్రీ కింకవీంద్రఘటాపలచాననాదిలిరుదాంధ్రేశ్వరుల పతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు 8-11-11 దినమున బాపట్ల పట్టణమునకు రుద్రాచిరి. దిగంత విశ్రాంతకీర్తులగు మహాపురుషా మహావిముక్తులగు జేయద బౌరులు సాగ గతంబొసర్ప రైలు స్టేషను నుద్దరించు యెదురొసరి. వివిధ బ్రహ్మచరి బుర వ్రాతేశ్వరుల జేయించి బ్రహ్మశ్రీ విజ్ఞాభోజి రామయ్యగారి నేడిలో విడియగోసరి. ఎదపడి ఆదిత్యము మధ్యాహ్నమును మంగళమున గౌరవ పురస్కరముగాం బొ

మహావిద్వాంసుల దగ్గల “యథావిధిం గృహ్యం ప్రశాస్తాన సారముగా యథార్థము గా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయమున శతావధాన మునర్చి కష్టమునకుం దా మేర్పరిచిన వెలమాత్రము నొర్తిగాంజాలరు. కావున ముకుం జెఱియొక 1116 రు రూపిక లేని యభయపద్మమింగల శక్తిగర్వియున్నచో సీసారి విన్నప్రయంగాంబలితిరే ని మీరుభయతార్కము నెలవేర్చుట కేవిధమైన యభ్యంతరమునునుండదు. సాధ్యమై నంత త్వరగాం బ్రతివ్యర్తర మంతురుగాక.

దివాకర్త శ్రీమతిశాస్త్రి. } శ తావధానులు.
చెళ్లపిళ్ల వెంకటేశాస్త్రి. }

మర్రా:—చదువరులారా!

ఈవాహరించిన యుత్తరములలోని (1) బ్రహ్మశ్రీ ..... శాస్త్రులవారి కి, (2) మహారాజశ్రీ... వెంకటేశ్వరగార్లకు, ఇత్యాదినందరభములంబట్టియేమి బ్రలి ..... రావు” అనివ్యయంగా వ్రాసిననున్నాంశసందర్భముంబట్టియేమి, మఱి కొన్ని ప్రల్లడములంబట్టియేమి, ‘బ్రహ్మశ్రీ ప్రాయశ సమసాగరభానము గా లేఖవ్రాయునందరభముంబట్టియేమి, ‘హంశము, లోనగు ప్రయోగ శుద్ధింబట్టి యేమి, యొకటిరెండుత్తరములను వ్రాసినమానినీతెలివేటలను చెలిసికొనుం

లచే దోడ్కొనిపోబడి ఘనముకంటె పెండ్లాయులలో నవధానంబొనర్చి పండి
జనహృదయాష్టదంబులగావించిరి. .... మాడవపాదసులవముగా నాల్గవ
రాదము సంగ్రహింపబడి వివరసాదముచెప్పవచ్చు నాపాదము నెవ్వరుఁబూర్తిచే
ముటచే వీరియద్భుతధారణాశక్తి సభ్యులకుఁ దెల్లమయినది. ... సభ్యులలో
నెవ్వరోయొకరు పద్యములన్నియుం జదివినంగాని యవధానపూర్తి కాదని తెమ
యసూయను ప్రకటించినను సభ్యులు కాలహరణయన కోర్వలేరైరి. కాని శ్రీ

ఇతనిపిమ్మట, నిరుపురు 'శర్మశాస్త్ర' లక్షణాలు గలయుత్తరములలోని, 'తెండవమాని
నిధరించిన, శర్మశాస్త్ర' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని 'సేనాత్తగమియ' మనుట
చేఁగల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున 'బ్రహ్మశ్రీ' అని మొదటిది... అ
య్యది, అనునొక పృథ్వీకుఁడు' అనియే యొకలవాప్రకారము 'దగు' 'రావు' లిచ్చించెను,
గాని సమయానుకూలముగాని 'శర్మశాస్త్ర' భూమికనతఁడు వహించవలసిన వాఁడయ్యె
ను. ఎట్టిమూర్ఖున కేని యీగుట్టునుగనుమే యగుటచే గుట్టుపట్టులెఱుంగనివాగమ
య్యమేమిది గుఱివించగల్గితిమి, కావుననే యీ 'శశ్వేటులకు' మేము జవాబొ
నంగమైతిమి, అపిచ్ఛుని నిదితోవగాదని 'అవధానార్థమాప్యనించునాగువలె నిఁ
క నొకయుత్తరమంపిరి, అందలి 'పరదేవతాపతి' పల్లమును, మా 'పరదేవతా' శ
బ్దమును, విచారించినచో మఱికొంతవారి తెల్వి బయలుపడెదలగలదు. అదియటు
లుండె, పాపము? ఏగ్రంథమునందుగాని? శశ్వే, శబ్దము సాగుపురాదని వాఁడు
బడియుండ దనుదృఢనిశ్చయము రామా రావుగారి కుండుటచే వా రీ 'శశ్వేటులను
ప్రేరేపియుండురనునది మేము వ్రాయఁబడిననే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలదు
గాన విస్తరింపఁబనిలేదు సమస్త పరిపినవారుగాన రామరావుగారు స్వయముగా
మమ్మడుగ వచ్చును, చెప్పఁగలిగినచో దగునమాధానమును, లేనిచో శ్లాఘావణమును
మేము చెప్పనువచ్చునుగాని 'చల్లకువచ్చి ముంతదాచిన' సామెతగా శ్రీ రామరా
వుగారు, ఎందులకును గొఱగానిమానిములకు 'శర్మశాస్త్ర' బిరుదములను దగ్గి
యొక దగుల్పకయు, అవమానకరములగు సత్తరములను వ్రాయించుటనుగూర్చి వి
జ్ఞులే విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమునుబట్టి వారిట్లు ప్రవర్తించఁదగువారు
కాకున్నను నట్లు ప్రవర్తించుట భావ్యపజయసూచకమనియు నందులకే వైదవట్లు
ప్రేరేపియుండుననియు బొడకత్తెడిని, ఇందునుగూర్చి, కొన్ని పుటలలో ముందు
బందరు" అనుశీర్షికగలచోఁ జడవఁదగు.

కాస్త్రులవారు మాతము కాలకరణమున కోర్వలేని సభ్యులు వెల్లిపోయినను ఈ సందేశముకలవారు మార్పుననుచోచునట్లుక ఆన్నివద్యములును జదివెదమని రి కాని వారట్లుచేయకపోవుటచే ఆపని జగగలెడు . . . . . తరువాత ప్రశంసాపద్యములతోడను జయజయధ్వనులతోడను సభయగినిం . . . . . తరువాత మఱునాఁడు మూఁడుగుంటలకు సభవారంధిఁజదివిన . అందు శ్రీతిరుసతివెంకటేశకవులు లేటు శ్రీ విజయనగరము మహారాజా మొదలగు రాజోత్తములపై రచించినపద్యములును, పరిపదసీతిసారంబగు గీతఁబయును గర్వరసాయనముగ సాన్దయముగఁ జదివి సభ్యుల కానందఁబడుండింబుగం గల్పించెరి . . . . . ,

ఇట్లు, విధేయుఁడు

కైవారం వెంకటలక్ష్మీనరసింహం.

పౌరులొనఁగిన స్వాగతపద్యములు.

మ॥ జితనానారిధ బోధశోధనసమష్టి భూతపాకాద్యలం
కృతశయ్యా మధురీతిగీతఘణితి శ్రీమాధురీసాధురీ
త్వతిరాస్వతగ్రామతామహాభురళికాహంయుప్రతిత్వచిత్తి
యమితా తిర్వతి వేంకటేశకవి సేంఘుల్ సాగతం బీయదే.

మ॥ సేతరామున్నతి భృతుగ్రాకవ్యధిప సన్నిధిప్రతాపార్యజా
లతిరగ్గుర్వ దహిన వర్ణయు . వేశాలాల సీరద్రప్తా
రితనాఃపుర భరభ్రమభ్రమితి నీవృత్తిష్కలంవర్తకా
యితశ్రీతిర్వతి వేంకటేశకవి గంతిస్వాగతం బీయదే.

మ॥ అతిమాధుగ్యగసాచగుంసన సమప్రారంభరంభాభలా
పుతసుస్వామిరసాయనప్రచుర విప్లుప్రవణాశీవిని
ర్నితిసారస్వత మంజుశామవణ సమ్మిలల్లతాంతాంతవ
ల్లిత శ్రీతిర్వతి వేంకటేశకవికేకీ! స్వాగతంబీయదే.

మ॥ కృతవిస్తారమసూహర ప్రచుర సమ్మోహిష్టోదధారావిసా
రతశ్శాశధశీవిహాసిసుషమాప్రాగ్భార గోదావరీ
కృతశవామృత సారణోపమితనిష్కృష్టేకుధారాప్రహ
హరతిర్వతి వెంకటేశ్వర మరాళా! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ చెఱుకుందోటల బాట నట్టనడుమం జెన్నూరి చెల్వారూ బం
గరు పూచేనియ యేటికొత్తరంగలంగ్రవంపుల పందిప్పలం
బటపై యేవగుమావీకైతనడిచివం గూడి యుయ్యాలహే
లి రహిం బొల్పెడు కోయిలవోకపులు! హాళిక్ సాగ్గతంబీయదే.
బావట్ల పౌరులు.

శ్రీ॥ శ్రీమన్నహాకవి సేంహాస్యనలరారు ఘనపుణ్యలార! సాగ్గతము మీకు
కామేశ్వరీవదకమలసంసేవకమతియుతులార? సాగ్గతము మీకు
లవధానమహిమచే నకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనులార! సాగ్గతము మీకు
తిరువతివేంకట దివ్యనామాంచిత ఘనకీర్తులార! సాగ్గతము మీకు

శ్రీ॥ శారదామూర్తులై యొప్పి సాంద్రమైన, యశనుదశదిశలండున నమర నివ్వి
నట్టి మిము శారదాకాలమందుగాంచి, సాగ్గతమునిచ్చుపుణ్యంబుశాశ్వతంబు
కర్లపాలెం సూర్యనారాయణ.

చ॥ సరనకలావీలానయుతచాతురి మీఱ సురాండ్రభాషలై
గరమునంబు లూబుగ్గ గతిఁ గైత నమేయముగాఁగఁ జెప్పి సో
దరు లనమేటిహరిమితిధం బెనఁగం జరియించునట్టి నా
తిరువతివేంకటేశ్వరసుధీవరులార! గొనుండు మానతుల.

చంద్రమౌళి చిదంబరరావు.

శ్రీ॥ శ్రీమత్తిర్పతివేంకటేశ్వర మహావిద్యతగ్గఁగొండదాతృభౌ
నానాభావనభాంతరాశవిలసత్పత్మీర్జితా రావళి
శ్రీమత్పాణినిగొతమాడుమునిభిః ప్రోక్షేమ కాస్త్రేమ తౌ
సారజ్ఞౌచ రసజ్ఞసభ్యసుజనప్రవాతౌ గిరికోఽవతు

శ్రీ॥ కింకవీంబ్రీఘటామధ్యే మృగరాజయశోస్థితం
వశ్యంతు నకలాధీరాః, శ్రీమత్తిర్పతి కోవిదం
కుకవీంద్రఘటామధ్యే తథా బిరుదనంయుతం
వేంకటేశ్వరనామానం కవిరాజం సువశ్యత
మాతాపితౌస్తు తస్మానం పూర్వజన్మతపః ఫలాత్
' జజ్ఞే తిరువతికవి ర్వేంకటేశకవి ప్రథా

బా ప ట్లు

వేలూరిగంజనంధూత శ్శివరామాభిధానకః
 తయో శ్శివ్యత్వ మాపద్య తథా ఖ్యాతిం నమాజ్జయత్.
 శంకర శ్శ్లోకరో నిత్యం భక్తానుగ్రహతత్పరః
 నచమాంసభ్యకాన్ రక్ష్య దుమావామార్థజానికః.
 చంద్రమాళికృపాలభ్యా న్వచ్ఛస్పటికనన్నిభా
 శివరామకవేః ఖ్యాతి స్త్రీయా దాచంద్రతారకం
 మంత్రవాదికుటాద్భూత వేంకటాభేనధీమతా
 దత్తాని పద్యరత్నాని విద్యవోభ్య నిర్దనేనచై.

మంశ్ర)వాది వేంకటాశస్త్రి.

గీ॥ అందఱునువచ్చుకతన నానందగరిమ, గలుగుటయటుండ్రీ సూరికులుండు నామ
 గురులలో సొక్కరు : డువ్యాకరణవార్ధి, గూడ వచ్చెనుబ్రహ్మణ్యో విడుండు.

నెలబాటుండు.

గీ॥ కొండవీటను నుండుకొమరాలిమోముపై బొలుపారుపాపటబొట్టనంగ
 బడమటిదెనబోటి వజ్రపువైదెనిమిటిడనువఁ దాల్చినపూవుదండయనంగ
 దమ్మిటివనెలంత యమ్మెయినుండ జూత్తిలిన్ గందంపుపెత్తికయనంగ
 బెరిమ నాకన మనుఁ వీర్లవంజాను, నిల్చిన బాలసాహెబామనీ, రసంగ
 తే॥ గీ॥ సంజయెలనాగ తన చేతినందునండు, బెలగుగాజులయిరిపిడి చేతఁదెగిన
 బోరమనంగను లేతదండునిరేక, వెలయుచుండె నమవనవిదియనాచు.

చంద్రోదయము.

చ॥ కలువలెనంగదారకలు కాంతిఁజెలంగ ననంగవహ్ని సౌం
 పులు గులుకంగ నంగనలు పొంగుచు మేను లలంకరింపఁగా
 నలమదనాంతకాంతకపురాంతక మాళిజటాటవీనదా
 కుల మగుపాలరేఖగలకోవిదమాన్యుడు పుట్టువందెడుకా.

భావతయద్ధము.

నగర—నీళ్లు ద్రోణశృకర్ణః కురువతి రనుజాః పాండవావాసుదేవ
 స్సౌభద్ర శృకితానో జుగవదధరణిరాట్ తస్య పుత్రో విరాటః

పాగంభంతాఁతిఁగూరం నమర మమగదృక్తోషదాయ ప్రవీరాః
క్షోణీయం శూన్యరూపా జని తదను మహాభారతానాం గ్నయోఽభూత్.

చంద్రకళంకము.

శ్లో॥ నాఁకాశోఽయ మహారవారిధి రిమా నౌతార కా బుష్పదా
శ్చందో నాఁకా నానంత శేషభరి రాద్దేహా ప్రదంతర్లబః
య శ్చేతేకిల తత్ర నిలజలదాకార స్తదంకో హరి
స్సోయం సాంద్రతరేందుకాంతివినరః పాథోధివీచయః
(రైలుప్తేషమనవద్దఁ బ్రయాణనచుమునఁ జెప్పినవి.)

మ॥ నరసీబాలయ నీయెడ న్నిలువ నిచ్చల్ భావనారాయణ
స్థిరకారుణ్యసాతిరేకమున వృద్ధిం జెందుచున్ ముప్పులన్
స్మరియింపంగదవచ్చు చూపంగ దవచ్చు? నీదయాపూరనం
భరితాంతఃకరణప్రచార మెపుడున్ మావల్ల బావల్లరో.

మ॥ చిరసౌభాగ్యము కల్గిప్రాగుదధివీచులి కాడోలిగా
చరవాతా ర్భక సేవ్యమాననిజవత్సం బైన బావల్లపూ
రరుణాంభోజదళాక్షి! మాకు నెలవిమ్మా? ప్రోవుమా? యెల్లవ
త్సరముల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరనిభాతగణ్ జయస్తగభమున్. తి॥ శా॥

ఇతరులవధానాంతమునఁజెప్పినవద్యములలోఁగొన్ని

ఉ॥ నిన్నటికంటె నేడు మఱి నేటికి వించియు రేవు నత్తగా
భ్యష్టతి మీటుమీకవనమున బుధకోటికి నింపునింపు నౌ
నన్నుతకీర్తులార? విలసదృవదద్భుత నత్తగవత్స మన్
గొన్ననబోటి నిర్జరతఁ గోమలతీన్ దనరారు నిచ్చలున్.

ఉ॥ క్రొత్తమెఱుంగులన్ విబుధకోటి సుతిగవంగ నాఁడునాఁటి క
త్యుత్తమ మాచు మీకవన మొప్పెనలారెడు కారణంబునన్
“గ్రొత్తొకవింత ప్రాంతయొకరో, తనులోకులపట్టు లారయన్
రిత్తల టంచుఁ బల్కు వివరిత మదేటి కగున్ వచింపరే॥

ఇట్లు

కురుగంటి శ్రీరామశర్మ.

9-10-11.

శ్లో॥ శ్రీమత్సదృశ్యవచోభిక్ష్వతావతారా, వి ద్వత్కవిస్తుతసమస్తగుణప్రపూరా
భా త్యప్రయుక్తముఖిదోషగణాతిహారా, శ్రీ శ్రీశవేంకటవీటగ్రామితామహారా
సీ॥ అన్న! తెల్లలసాంపులన్నం దిక్కన్నం తిక్కన్నం యంచపకీర్తి నందికున్నె
అన్న! యల్లికసాంపుగన్నం బెద్దన్నం పెద్దన్నం యంచొక దూలు నందికున్నె
అన్న! గుంఫనము గల్లెన్నం లింగన్నం లింగన్నం యంచెగతాళినందకున్నె
అన్న! ముద్దలపలుకు లెన్నం దిమ్మన్నం తిమ్మన్నం యంచొక నంది నందికున్నె
తే॥ గీ॥ వీరికవితామహానుభావారిరాశి, ననుచు జనులెల్ల వేసూర్ల వినుతి నేయ
జగతి యశముననింపిన సరసకవులు, ధరణి దిరువతివేంకటేశ్వరులు గారె.

గీ॥ అడట మఱి కొన్ని నాళ్లండియనఘులైన, వారలూనరించు విందులవలనందనిసి
నెలపు పూర్తి చెందుటయు నానీమవిడిచి, యెవరి యిండ్లకువారేగియెనక మెనంగ.

గీ॥ ఇందుతఱిగొప్పరపువారిసొమదలంచి, భంగపడినబండుగులు* 'దర్బారటంచు
పత్రిక సొకండు మొదలిడిపాడునుదాలు, గిలుక గొడగ గిరితమ తెల్వీచులుక వడంగ
మత్తకోకిల॥ మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ?

మంగళం నినుఁ గొల్పుమాకును మమ్ముఁ దిట్టెడి వాండ్రకుఁ
దొంగవ్రాతలు వ్రాయువాండ్రకుతూహలమ్మునకుఁ నరా
మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదదంబికా. ౨౧౫

మత్త॥ “పోచిరా,, జొకరుండు బూతులబుంగ సారకు బిప్పెడుఁ
“వేచిరా,, జొకరుండు ప్రేబుడుఁ బెట్టె బైటికిఁ బెట్టెడుఁ
“వీచిరా,, జొకరుండు చెన్నఁటివీకుఁ గైతము గోఁతెడుఁ
కాచి కొప్పపు వారి నెట్టులూ గట్టు నెక్కంగఁ జేయఁగన్. ౨౧౬

మత్త॥ “త్రోసిరాజులు,, కొంద టొక్కెడ దూలసాడుచు నుండఁగా
“వేసి రాజులు,, కొంద టొక్కెడఁ వెక్కిరిం పలరింపఁగా
“తీసి రాజులు,, కొంద టొక్కెడఁ దిట్లు బిట్టుగఁ దిట్టఁగా
వాని తై నదరంగ మావయి వైరు లాడి రధీరులై ౨౧౭

ఈదర్బారునుసూర్పి పూర్వరంగమునఁగొండొక చూపఁబడియె, ఇది
యశుక పాఠతఱివంటిది దీనిప్రలాపనలు చూచి తీరవలయును.

మత్త|| “పోతురాజులు,, విట్టి పీఠగుచుఁ, “బోకిరీ,, నుడు బాడంగఁ
 “బాతురాజులు,, మేరడప్పచు బాతు లేకరు వెట్టంగఁ
 “ఓతురాజులు,, “మేపుమే” వని ముంకరింపులు నింపంగఁ
 గోతు *రక్కట? కోత లెన్నియొ కొప్పపుంగవు లావయిం. ౨౧౮

మత్త|| బండ లొక్కెడఁ బందలొక్కెడ బారు బూరులు సూటంగఁ
 ముండివాఁతలవారు సారెకు మ్రోత లెన్నియొ మ్రోంగంగఁ
 పిండి లేకయొ రొట్టెఁగాల్పుచు బింకముల్ తెగబొంకుచు
 దండుబల్మిని గొప్పరంబు వృథా ప్రగల్భము లాడెడిక. ౨౧౯

తరల|| తెలివి తక్కువ యీశు రోనము తెల్లమోమును వ్రాతయే
 తెలుపు నంచు నెఱుంగ కూరక తెల్లవాఱిన దాదిగాఁ
 బలుగువాఁతలు మమ్ముఁగూరిచి బండ్లఁదోలుచు దానిచే
 గెలుపు కొవవువారి కీ గమకించి రావులు కొల్లగ. ౨౨౦

(*ఫిబ్రవరి 10వ తేది 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరువతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములువల
 దని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రిక సంపి అగున సంకములుచేసిన (ఉజ్జా)
 నిధులకు వినయపూర్వకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన విన్నవము....
 సీ॥ ...గీ॥చేసిన ప్రతిజ్ఞఁదప్పముచెప్పమితర, మార్పుఁడీ సంశయం బొనఁగూర్పఁడి
 నభం, బంపుఁడీవార్త విశలకునింపునింపుఁ, దో నరగుబారగిగుంటూర్ని వాసులార!
 గీ॥ పత్రికలఁ దెల్పికొనినదై ప్రతిసలెల్ల, వీరక నిస్సించుకొందు మీలోకమందె,
 యంతకేమాఁడులోకాలకేగ నేలగి, వేగ నభం గూర్పు దోజగద్విదికులార!,

ఇట్లు

కొవ్వరపు సోదరకవులు, శతావధానులు

ఈసాటి కోతలు వీరు సంధిపత్రమందుకొనిన రీమానము)
 లకుఁ విమ్మటివని యెఱుంగుఁడు. సారమరయఁడు, తి॥ వె॥

మత్త॥ మంగళం బగు నానుభూషనచూర్ణమగు రపుభృమన్
గంగ నీడంగ నూతగాఁ గొనుకాకవిద్వజపాళికన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మార్చగా
వెంగలుల్ పొనరించునాయవి వేకపుంజెడుగోలకున్ . ౨౨౧

శీ॥ ఎండగండినిట్టి యెండగండి, యటంచు వాయజూచ్చిరివృథా వాగ్వియముగ
తమపాటిపోక లోక మెఱుంగుటయెఱింగియును మచ్చు బాఱిరంచనఁబొడంగిరి
మృతపుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ దుందుకు మీఱి తగదనాలకుఁ గడంగి
“రవధానమునుజేయకవధానబెట్టులైతి, రసనెక్కునక్కెమ్ములాడఁబొడంగి
గీ॥ రకటలోకమ్ముగ్రుడ్డిదియంచునెంచి, పించిచెలరేఁగి మమ్ము మాపించఁబొడంగి
రేమిచెప్పఁగ వచ్చు నికామరోష, రూపితములు కొదవువారిభాషితములు .

క॥ ఇది యిదిబుండెను వాదా, న్నదమగు నల“ పశ్య ” యనెడిశబ్దమ్మునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, వఁ బొడంగి రొక కొంతమంది పత్రికలంతక

క॥ ‘కాశిక’ యనుపే రెఱుంగని, భీమాస్థలుగూడ దాని దెగఁదిట్లుచు శా
ఖాశార్యప్రార్థన, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండవించిరి జనని ౨౨౨

గీ॥ రామరావు వ్రాసెడిదనగ్ర వ్రాయరాద, యుత్తరంబనిమిన్నకయుంటిమేము
ఎట్లువ్రాయ నే మగునెక్కు యీవివాద, మనుచునాతఁడువత్రికనంపఁడయ్యె.

గీ॥ అపుడువాయమ్ముదోచకయతనిపేరు, గూడఁజేర్చిశిష్యుడువ్రాయుకొంటె*వ్రాత
చూచి యాయన ప్రేరణఁ దోచిపుచ్చ, రాక యాతనిబుల్బుదీర్చగఁదలంచి.

శ్రీ

(శ్రీహయగ్రీవాయనము.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్యో,

మీరు నగసారాపుపేటలో యీ సంవత్సరము ఆక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల
శతావధానమును పేరుచే 40 మందికి నభిజేయునపుడొక వృద్ధకుఁడు “వశ్యా
వశ్యానశ్చతః” అనునమన్వనిచ్చి పూరింపుండనగా నానమన్వతప్పరిచెప్పి, వృ
ద్ధకుఁ “దిది వండితు లాప్పి కొనినదియే తప్పగా” దనిపలకఁగా “ఎవడావండితుఁడు

తే॥గీ॥ కాశికా వృత్తిలోనున్న గ్రంథమల్లి, రామరావున కెటుగంగ రానిదనుచు
సతఁడువ్రాయించు వ్రాతలకతన నెఱింగి, దానిచేమానుడినినిల్పఁదలఁచిమఱియు
క॥ *కలహమునకుఁ బూర్వమొక్క, యలఘుఁడుతచ్చిఘటఁడెలమినంకెను టోష
ము లగని యగు రామకవీ, ట్టిలకుని కావ్యము దాని వెలచితి మంతకా.

మత్త॥ పౌజ్జుఁడయ్యను రామరాట్క-వి భావియొగవశస్సునన

విజ్ఞులెల్లరు నభ్యుక్తైతను వెళ్లఁ జెట్టెను దానిలో

నజ్జు లత్తఱిఁ జేయునల్లరి కారఁ దూఁతముగాటని

దజ్జుడంచు నెఱింగి యుండియుఁ దప్ప లేరితి మంచికా.

౨౨౯

పండితుఁడైన సత్తీతప్పనమస్య నేల సుప్తకొను'నని పండితమాటలు చెనెఱికి దా.
అందువై గొండలు పండితులీ నమస్య తప్పగాదని, మేము సమర్థింపఁగలమనియు
మీరు తప్పని సమర్థింపఁగలరేని నభకు రావలసినదనియు మీరుతప్పని ధ్రువవటచి
న యెడల మేముసూటపదారు లిచ్చెదమనియు ధ్రువవటవ లేనియెడల మాకు మీరు
సూటపదాటు లిచ్చిపోవలయు'నని యుత్తరము వ్రాసిపంపఁగా బ్రొత్తరమీయక
నరసారావుపేటనుండి గుంటూరునకు వెళ్లితిరి ఇంతవఱకుఁ దగిన ప్రత్యుత్తరమి
చ్చినవారుకారు. కావున నిప్పటికైన న్వవదనపోషణ సాచుర్ధమనను యెడల
వట్టియుక్తులుపన్ని కాలము వ్యర్థపుష్పక తప్పని నిశ్చయవరచుట కొప్పకొని తెలి
యవరచిన తక్షణమే పండితనభఁజేయించుటకును, అనమస్య తప్పకాదని సమర్థిం
చుటకునుఁ గృతనిశ్చయఁడనై యున్నాడను. (యిందులకతి శీఘ్రమునఁ బ్రొ
త్తరం బొసంగనిచో మీరోడినట్లే తలంపబడుదురు.)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామారాయ కవీంద్రుల శిష్యుఁడగు

1-11-11:

ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి).

కుండలితమగు వాక్యముప్రేషకునిస్వహస్తలిఖితము తక్కినదిఅచ్చు

*మహారాజశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది

రవ్వా, బందరు, భైరివప్రస్థు. 27-6-11 బండ్లారుపల్లి.

నమస్కారములు.

త్వక్షేమం యీమధ్య తెలియలేదు, గీరకముయెప్పుడుబయలువెడలునది తెలి
యలేదు, ప్రస్తుతం మా గురువుగారు బెల్లంకొండ రామారావుచేసిన కృష్ణలీల

మత్త॥ *తప్ప లయ్యవి బ్రహ్మకేనియు దాట రానివి యాటవేఁ
 “బవ్వలొనడు” గన్న సామెతఁ బట్టిపోఁదలంపు తా
 చొప్పు చొప్పుడెఁ దక్కు-వారలు శుద్ధశుంఠలు సారెకున్
 బిప్పితము పేరిబెడ్డలు వేయఁ జొచ్చిరి మావయిన్.

అ30

మత్త॥ “రామరా వెటులేని వైకిక రాఁగలేఁ, డని కొవ్వుం
 గోముకైనరులంతటన్ దమ గుంపు గూడిరి మెల్లఁగఁ
 సాము నేయఁ డొడంగి రెండు ససత్వమే యొకవిద్వేగఁ
 వామ మార్గముఁబట్టి సారెకువాగ్వయ మ్మొసరించుచుకొ.

అ3క

రంగిణిని మీవద్దకంపినాను. దానిని తాముచిత్తగించి గుణబోషములను వెల్లడిం
 తురుగాక, నాశరీరము కొంపము నెమ్మదిగా నున్నది. యింకా పదిరోజులకు
 వారుచేసిన దుక్కిణిపరిణయ చెంపుప్రబంధమును పంపఁగలను. శ్రద్ధగాపరిసీలిం
 రుగాక.

(మక్కి-కిమక్కి-నకలు)

జూపూడి.హనుమచ్ఛాస్త్రి).

(*శ్రీరామారావుగారి కృష్ణ లీలాతరంగిణి నుండి)

- (1) శ్లో॥ ...న సందతనయః కరవంకజేన వన్పర్వ శి + మ్...,
- (2) శ్లో॥ మయి మూత్రణాయ నదసా దృహి ర్గతే,,
- (3) శ్లో॥నవనీతచోర తవ శి + మాహరామి ... మమ శి + చుంబనమిదం...,
- (4) శ్లో॥ సుఖగే త్వదీయ మయి శోభనంభ + మమ దర్శయ ...,
- (5) శ్లో॥ అధిరుహ్యచైవ శయనంశయానమ, తనయాశ్చిత్రోహితవాన్ని జంపదం
- (6) శ్లో॥ మమబాలికాభ + బిలేతవాత్సజ్ఞోనిధధేకరాఁబురుహమభ్యమాంగుళిం
- (7) శ్లో॥ ...ఆత్మమతృబివృతా న నాస్తరే సమమూత్రయత్,,
- (8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మభిలం విశాఽఽత్మనః పరిలిప్తవాన్...

దిక్షాత్ర ముదాహరించితిమి ఇట్టివెన్నో కల వని యెఱుఁ
 గునది ఇందునుగూర్చినవిచారణమునకు శలభాలభనము, చూడఁదగు
 ‘ప్రేమాదోధీమతామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్థకః, అతోనరామరా
 య స్త్రోతాపతా కించిదపి న్యూనతా నతు సర్వథా సమగ్ర ఇతి శివమ్,

మత్త॥ రామరాయని కైతలోని మరథపున్ విరసప్రయోగా
 గామయ మ్మది త్రివ్వరానిది యోట మిన్నకయుండి వి
 ద్యా మహేంద్రులు "వశ్య" శబ్దముపైని సారకుం గొండ టే
 మేము వ్రాసిరిగాని నీదయ నేమి కొంటిమి గెల్పులకా.

గెల్పులు.

ప్రశ్న:— 'వశ్య' అనుశబ్దము తప్పనియు, ఉపనగ్గపూర్వక 'వశ్య' శబ్దము సాధు వనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కొముదీమతము, మొదటిది పాశీనమతము, రెండవది సవీనమతము, మొదటిదే మంచి దని మీము, రెండవదియే మంచి దని మహామహేషాపాఠ్యాయతాతాశుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగుకొండఱువండితులు, ఇందునుగూర్చి పత్రికావాద మొకంవత్సరన్నరవఱకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు మావాదమే స్థినిల్చియున్నది. ఇందుకొముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రవాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతాశుబ్బరాయశాస్త్రులవారు, (3) పురుషోత్తరామశాస్త్రులవారు, ఇంక, తుట్టతుదివారు బెల్లంకొండ రామా రావుగారిగురువులు, వీరు కడు శీఘ్రముగా నెూడిపోయి రని చెప్ప వలసినచ్చినందులకుం జిగిల్చి మన్నారము, మొదటివారుతమశిష్యులవేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు వీరు ప్రారాధకుశాస్త్రులవారిశిష్యులగుజయంతిభగీరథశాస్త్రులవారిచే నూడఁగొట్టఁబడిరి, ఆయివిద్వంతులు వివాదమునకు దిగుటకుం గారణము మొట్టమొదట నేమి ప్రకటించిన 'వశ్యాంపుశ్యాం' అనుచిన్ని పాత్రము, వీరిలో వీరిల్లు ఖండనముండ గము లోనర్చుకొనుచుండగా మున్నువాచారించిన మహామహేషాపాఠ్యాయులవాడు తటస్థులుగా సెకత్తున్న వీర్చి ప్రకటించిరి, దానిపై జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసినవిషయన్నను సర్వాపవాదక మగుగురుశిష్యనాథాయువానికి బాధక మయినది, అంతలో శ్రీరామారావుగారు తమవాదము గెలిచినదనంతోపముతో నిట్టాకరివేరక ప్రకటించిరి.

(నవంబరు 1వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

పశ్చాత్తాప పశ్చాత్తాప పశ్చాత్తాప

1 పాశ్చాతీ సూత్రములో వైసూత్రీమునుంచి ఉత్పన్నమైనదమును కాశికావృత్తిమతమున వృత్తిచేసినాడు గానవశ్యశబ్దముసాధువు కొముదీకారుఁడు అను వృత్తి

త్రి చేయఁ పోయినందున వశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది సరి కాదు. కౌముదీ కారునికంటె కాశికా కారుడు ప్రాచీనుడు గాన ప్రాచీనమతమే సాధువు అని "వశ్యాం పుశ్యాం" గ్రంథ కారుడు వ్రాసినారు. 2 దీనిని ఖండించి మంత్రవాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి గారికి ట్టులు నల్లనిపక్రవర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానాదిగుణములచే నధికుడు గాన కౌముదీ కారుడు చేసిన అననువృత్తియే బాగున్నది అందువల్ల వైదిక ప్రయోగములు మహాకవి ప్రయోగములు కుదురు చున్నవని వ్రాసినారు. 3 ఇందుమీద మహామహోపాధ్యాయ తాతా శుబ్బారాయశాస్త్రి గారికి ట్టులయిన జయంతిభగీరథశాస్త్రి గారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికా కారుడు తక్కువవాడు కాదు. ప్రాచీనుడు గాన నీతనిమతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 4 దీనిని ఖండించి వెంకటాచార్యులుగారు, కాశికా కారుడు ఉపనర్ణవదమును కొందరను వృత్తి చేయగని వ్రాసినందున కౌముదీ కార మతము కాశికా కార మతముకంటె ప్రాచీనమునది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5 విజయనగర మహారాజ సంస్కృత కలాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయులును మహామహోపాధ్యాయులు నగు తాతా శుబ్బారాయశాస్త్రి గారు ఉపనర్ణవదమును అనువృత్తి చేసిన అన్నం శట్టాచారీ వశ్యశబ్దసాధుత్వము నంగీకరించిరి. కాతన్త్రీ వృత్తికర్తయగు దుర్జనీంహుడు కూడ వశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు. సారసత్వ వ్యాకరణమునందుకూడ అనువృత్తి లేదు. గాన వశ్యశబ్దము సాధు వేనని వ్రాసినారు. 6 (వాక్యార్థ గన్ధికా వ్యాకరణగ్రంథకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ) భాగవతుల పారిశాస్త్రి గారికి ట్టులగు పురిఘోర్ల రామశాస్త్రి గారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు వశ్యశబ్దము ప్రయోగింపబడి యున్నది గాన కాశికా కారమతము తదిద్వరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 7 ఇవియన్నియు అచ్చుపడేయున్నవి. ఇక 'వశ్యాం పుశ్యాం' గ్రంథకారులకు తత్పక్షపాతుల స్వవక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

బెజవాడ.

హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బరప్రత్యయనేయబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అదియటులుండె. ఈ హితవాది నామధారి కడువృద్ధు, శాఖాభిమానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున కుద్బాధ లాడుటలోఁ దప్ప ననన్యత్రీ యితఁడు మంచి నెడల నెఱిఁ

గుంటూరి సీమ, ఉత్తరరంగము.

ఁడు, ఈతని పేరఁబ్రకటింపఁ బడిన వైపత్తిక యొక్క మాతృక మావద్దకువచ్చి ప్పది. బ్రాకెట్టులోనున్న 19 అక్షరములును హంస వాదముంచి రామారావు గారు సవి కాస రామారావు గారు కారణాంతరమునఁ దమ పేరితో వాదమునకు యున్నను “సింహజాకీయమేలేక యున్నా” రనువారి వాదమున త్యదూరము, ఈ కము నేయాకించి వంతులు బలవలుపఁ గలవు.

(అభినవనరస్వతినుండి.)

. దైగ్రంథములు చూడనికతన రామారావు గారు “పశ్య” అనునది నర్వము బలను సాధు వేయను విశ్వాసముతో నరసారావుపుర వాసులు వ్రాయు సుత్తర లకు సమ్మతించిరి. తదవధి యథార్థమెఱింగి మిన్నకుండిరి. అది వారియొగ్వ య వేసెల్ల జాటుచున్నది. అనవసరముగా దూషించి మనబోటులూసర్పు ప్రకట లవలనఁ దేలఁదగునంశమును నేను వేత్రవాయన క్క-ఆలేదు. చేతనైనచోఁ బ తికాముఖమున సౌపథాముఖమున సౌ సమన్వయగూర్చి పండిత సమక్షమునఁ బెనఁ టటయుక్తము, లేదా? యింతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము - యథార్థము సెప్పి కొన్నచో మనక ప్రతిష్ఠ లేదు - జన్మకతమున కేని రామారావు గారు, సమన్వయ నేను బంపలే, దనికాని, నరసరావు పేటనభకు వచ్చి వెల్లిపోయి పదంపడియత్తరములు బ్రా యింపలే, దని కానియందు రని నేననుకొనను సమన్వయతప్పని నిరూపింపఁగలిగినచో నూటపదియొంటులు తామిత్తిమనియు లేనిచోఁ దమకివ్వవలెననియు రామారావు గారు తిరుపతి వెంకటేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పివంపిరి. నేనబద్ధమాడుదునందురా ?

శీ॥ రసీకులు సుజనులై రాజించు వులిపాక పూర్ణయ్యగారెనా మొదటిసాక్షి

పణివత్త మీ నిష్టవడిన రూపెనగుఁట్ల హనుమంతరావుగా రవలిసాక్షి

విప్పర్లకల్యాణ్యవిపులాగ్రహారణ్ణ వండితద్వంద్వమాపైనిసాక్షి

వేమవరస్థుఁడౌ వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినిదేవుఁ డామీఁదిసాక్షి

తే॥ ౧॥ ఇంక నెందఱోయన్నా వారిందఱేల, రామారాయాఖ్యపండితరాజుకంది
“చెప్పివుత్తైంచలేదిట్టులప్పు” డనుచు, బలికినకొ నాకుఁజాలు సౌ ప్రాధులార.
రామారావు గారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము వా

రిక్తికృష్ణలీలాతరంగిణిలోని హేయప్రసంగముగాని వే కాదు, అదియటులుండె, పిమ్మటమేము ‘పశ్యకబ్ధిచారము’ అనువ్యాసమును వ్రాసి మహామహిమపాధ్యాయులవారివాదమును ఖండించుచు, “గామింగ బ్ధన్ తృణం స్పృశతి” గా రా

మరాఠుగారిగురువుగారివాదమునుగూడ ఖండించితిమి. అంతలో నాయీపండితులు విరమించిరి, పిదప రామారావుగారే స్వయముగా వాదమునకు దిగవలసినవారైరి కాని న్వనామగోపనము మున్ను చెప్పిన హేతువున వారి కావశ్యక మయ్యెను. అట్లుగూడరీతి నవలంబించివారు, (1) పశ్యశబ్దమీమాంస, (2) పంచాననవలాయనము (3) గుంజాగర్వభంజనము, అనుమూడువాదములు మిగులఁబచ్చిగా వ్రాసి ప్రకటించిరి, ఇండు మొదటిరెండును 'పశ్య'కు సంబంధించినవి, మూడవది తమ లీలాతరంగిణిని, సమర్థించుకొనుట కేర్పడినది. ఈమూడును మాచే రెండువాదములతో ఖండింపఁబడినవి, అందు 'మొదటిది పిష్టపేషణము, రెండవది 'శలభాలభనము, అంతలో నా'పశ్య'వాదము నమాప్తమైనది, అయివాదమునుగూర్చినవిశేషాంశములు తెలియఁ గోరువారుప్రత్యేక మందులకుఁ గానేర్పడిన 'పశ్యాంపుశ్యాం' లోనగుగ్రంథములు చదువఁగోరెదము, అవి యెల్ల నిందునుదాహరింపవలసియున్నను, గ్రంథవిస్తరభీతిచే నందులకుఁ బూనమైతిమి, విద్వద్వాదము గాన నది యంతలో నుగిసినది, గాని యవిద్వద్వాద మింకను జాలుమూలములు లేక 'హితకారిణి, మసూరంజని, పతికలలో డిద్ధబిద్ధడబిద్ధాదులవలనఁబ్రకటింపఁ బడుచునేయున్నది. అందునుగూర్చి వీతికలో సంగ్రహముగాఁజర్పించఁబడును. శ్లో॥ మూర్ఖాణాం పండితా ద్వేష్యాః' (భారతముశాంతిపర్వము...)

తగల॥ తనను వాదము న్యాయమైనను దైవవంచన కల్గినెం 233
నుగుట బూరక సూరె దుమ్మును మాళిగాఁ గనువట్టుచొ
వ్వనదు సక్రవి చింత నెందుచుఁ బోవు తోవ యొకండునుకొ
గనక విల్గిండు గాన నేవియొ గ్రంథమల్ గనునలతటకొ.

తగల॥ తిగువతికొ ముఖి వేంకటేశునిఁ దిట్టియత్తటి నెవ్వడో
* "పగళురాను" లటంగుఁ బద్దెము వ్రాసె నొక్కఁడు యుక్తిమై

(అక్టోబరు 16 తేది, 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

హ॥ ఈమనిబ్రహ్మ వీడి యుచితస్థితి నిక్కము నాలకింపుఁడి
భూమిపులదయ్యకు దుసమి పుట్టెల నాకపు మెట్లుఁ జేసి యు
న్దాముఁడునైన భార్గవుఁడు త ప్పిగుమంతయులేనియట్టి శ్రీ
రాములఁ దూలనాడిమి పరాభవ మొందుట మీ రెఱుంగరే.

వరకురాముడు రావపుర్వలఁ గట్టి నేలకు వ్రాయుట
త్రుణి మఱిందుకు సంభవించెను? తత్త్వమంబి? యెఱుంగవే. ౨౩౪

మత్త॥ గోవు కోనము హైహయం దొకకొంత వోనము చేసె నా
గోవిశేషవరీతుఁ బట్టుక గూలనేసెను రాముడుకొ
గోవు నా మఱివాక్కునొంగద? కోవిదుల్ పరిశించినకొ
దేవి? యియ్యెడ దానికై కడ తేర్చి రెవ్వరు రాజులకొ? ౨౩౫

మత్త॥ మేమె రాజుల మంచు కొండలు మిన్ను ముట్టుచు వత్తురో?
నేను మేగతిఁ గాంచనేర్తురు? చెప్ప మట్లగు పట్టున
రాముఁ డుద్యమ మండునంతకు రాజు లేమయిరో కదే?
జామదగ్గురు కుతారభాగకు జొల్లుఁ డేమి యెఱింగెడికొ. ౨౩౬

మత్త॥ రాముఁడే యలరామరా వని రాజు లిష్టవఁడుమిరో?
మేము సెప్పెద మాతఁ డేగతి మించి నిల్వఁగ నేర్పడికొ?
ఏమియరిగివా? పచ్చి బూలుల నేరీ చూపితి మంబిరో?
రామరావు కవిత్వమందుఁ బరాభవం బవి గూర్చిడికొ. ౨౩౭

మత్త॥ కాన నాతఁడు రామరావగుఁ గాక నామనద్యున్ననా
దానిఁ బూని యెదుర్పనేరఁడు దైవవఁచితుఁ డొటచే
నీనఁగావలె భూమి యీవయి సంక సెందొక రామునికొ.
లేనిచో చునరాజు లూరక లేకులై వెడఁ గావలెకొ. ౨౩౮

తరల॥ తిరుపతిన్ మఱి వెంకటేశుని దిట్లు నింకొకరుండుగ
చ్చటను “రావణకుంభకన్ధ” లటంచు దుఃఖము దీరఁగకొ.
అరసి చూచిన నిదియు వెనక్కియట్లై రామునశక్తిని
సురిఁగె రాముఁడు పుట్టుఁగాపుత శూరుఁ డింకొకరుం దొగిన్. ౨౩౯

అయిదర్బారు పత్రికలలోని ప్రతిపక్షి పక్షియుల పౌలాపముల
కెల్ల మేమిచ్చినప్రత్యుత్తర మీక్కిందనుదాహరించుచున్నాను.

(అభినవనరస్వతినుండి.)

“పండితాయతే”.

శ్లో॥ భిత్వా సర్వా యోగజ్ఞాన న్యతివిషమలతాగాఢదుర్గాణి భూతా
యాయాస్తం కక్కుశాస్తం భవకతతి రియం బుక్కునై ధ్విక్కురోతి

లజ్జనై హస్త మేనాం మదకరటిఘటాభేదసంఘట్రరూఢ
కీర్తాధారేయధారా మమ ఖరసఖరాః కింకరోమి క్వయామి.

(పండితరాజశతకం.)

శాఖాభిమాని భాగ్యతలారా.

తగిన ప్రత్యుత్తరమును విఖింపనేరని "పండితాయతే" గారి ప్రేరణము చేడి
ద్వబిధాదులవేళ్లతోఁ దట్టితిట్టి యానందించుమీయోగ్యత పండిత రాయలుతప్ప నిత
రులు వర్ణింపఁ జాలరు. "కృష్ణలీలాతరంగిణి" అనబూతులు గోపురాదులమీఁదిబూ
తులతోపాటు కోర్టువారు క్షమింతురని సంతసించెడిమీసంతోషము కడు వర్ణనీయ
ము, బోలెడులక్షణగ్రంథము లుండఁగా దాని కీగతి పట్టినందులకు మీయంతట
మీరేయొప్పుకొనుటచే దానియోగ్యత వెల్లడియైనది, కాశికను ఖండింప నేరకయే
దో నెట్టిమెట్టిపాటలు వ్రాయుటవలసినేమి ప్రాజ్ఞులనొంటరానియవాచ్యవచనము
లతో మమ్ము నిందించుటవలసినేమి మీ "పండితాయతే" గారిలోఁను విన్నప్పుడు
గుఱున్నది. సరియైన యుత్తరము స్ఫురించినచోఁ దిట్లతోఁ బని యుండదుక
దా! కాశిక ప్రకృతము వతన సాతములలో లేదనుట వట్టిపిచ్చిమాట. విశేషములు
తెలియఁ గోరువారు చూచుచునే యుందురు, సామాన్యులు కొండలు లఘుకౌము
దితోడనే తృప్తి నంది నీధాన్యకౌముదినే ముట్టురు. అంతలో వీనికి గాని దానికి
గాని గౌరవము చెడదు. కాశిక నక్కడఁగడ దీక్షితులుగారు ఖండించిరని
వ్రాసి దాని నప్రమాణ మనుట యుక్తము కాదు, ఎక్కడ నివ్వడు దానిని మన
ము ప్రమాణముగాఁ బట్టుచున్నారమో అక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించినది యు
క్తమా! కాదా! అనుసంశయము లేల వలసి యున్నది. అందులకు మీవారు పూన
వలసియున్నది. కాశిక ననుసరించు 'వదవాకృష్ణమాణపారీణ' లెల్ల వ్యాఖ్యాన
ములను వ్రాసియొన్నారు. అప్పటికి భాష్యమున్నను దీనిని వారంతగా గౌరవించు
టచేసిది భాష్యులులని మన మేము వ్రాసినదిమి, నైషధములో "ధయోకా" అనుప్రయో
గమును యథాకథంచిత్సాధ్య మయిన దానినిగా వ్రాసినమల్లినాథ సూరిగారేమి
సోపనగ్ధములుగా "సామూహ్యా" సూత్రమునకుదాహరణములు 'చూపినమహా
వైయాకరణశిరోమణి థిట్టియేమి మఱికొండలు' పాశ్చీనులేమి మావాదమును బూ
ర్తిగా బలపఱచుచున్నారు, కాశికను గాని మమ్మును గాని వారినిగాని తిట్టిన చో

దిట్టిన వారిసౌటికంపుబయలువగునే కాని వాదము నెగ్గడు- ననుభూపూర్తింహర్షి
చొప్పదంటుశంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అందు సిద్ధబిద్ధాదులచే న్రాలుచేయిం
చితిరేమి? నానావిధముల మమ్ము దిట్టియు వేటొకనిని బొగడియు నెవరికి 'బ్ర
హ్మపట్టము, గట్ట సుంకించుచున్నారోవారివారే' యందుఁ దిగిలింపుఁడు- వన తెలి
యఁగలడు- ఏక కాలమునందు నర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేక పోవచ్చునుగాని వ
ర్యామముగా నేల యుండఁగూడదు- మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడవదాగ్ధః' అ
నిరాఁగూడదని యేవండితుఁడునుబలుకఁడు- 'వండితాయతే, లుపకుట వింత కా
దు "నర్వనామ్నం బుద్ధిస్తోవలక్షితధర్మావచ్చినే శక్తిః" ఇది నిమగ్నప్రసి
ద్ధాస్తమ- గత్యంతరమేదయును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టుమీసమాత్రమేని వా
యుట యనవసరమే- అంతేవాసులలోఁగూడ మీకుఁ బుట్టముగాఁ దిట్టవారు బూ
తుఁ జేమాటమి నింతటితో నివ్వటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖంశురదానురోధేన"

ఇట్లు,

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

మత్త॥ అంతదనగ్రను మావ్రతావమహత్త్వమే యలరాగుతన
జింత నెందుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతిగాజులమోతతో
గొంతు బొంగురు వోవ రోజుచు గోఁకి కొంచు శిరమ్ములన్
మంతనమ్మునఁ గుట్రజేయుచు మాగ్గు రుండుత ముచికా. ౨౪౦

మత్త॥ "చాల దీయవతార మింకను జాలలోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ డుదయింపఁ గావలెఁ జాల నంజులకై తపగ
బోలిఁజేయుడుఁ మీరలెల్లరు నూగకే యిటు మోఁగుటల్
శీలవంతులు మెచ్చ, రంచును జెప్ప మంబర వారికికా. ౨౪౧

తరల॥ నరశురాముఁడు రాజవంశమువై న వా రొనరించె నీ
వరశురాము లటుల్ పొనర్పమి ప్రిజ్ఞులెల్ల నెఱుంగరే
ఉరక తిట్టుట కట్టుచాియుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దటి ఘటిలైన యుక్తికెప్పమి తప్ప నతగ్రవి కంబికా. ౨౪౨

చ॥ కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద' లెద్దులు, మొద్దు, లంచు న
బృపుఁడనుతెల్వి యంతయును శాశ్వతమై రవిబంధ్రమీనభాః

కువదపు లుండునంతవఱకున్ వెలుంగన్ గిలుకంగఁ జూచ్చి రీ

కుపితులు గోకు వడ్డెములకున్ దరి యంచును గాన మంబికా ౨౪౩

తే॥ గీ॥ అన్ని తిట్లు నాఁటి నహనమున, కేము మోమోడమనుటయేహేతు వంబి

వారి మోముఁజూచినయంత వారిలోఁతు, స్నాంతమున కెక్కు కతన నాననమునీము.

చ॥ ఇతరు లెఱుంగు టెట్లు లెవఁ డేవని నేయును దానిగుట్టుతా

నతఁడె యెఱుంగుఁగాక భజగాంఘ్రులఁదధి నేఁ డెఱుంగు, నూ

ర్జితుఁడు మఱొక్కచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొక్కపట్టి నే

చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను నత్సభ* స్నాంతము డాచియేసుమి. ౨౪౪

పోష్టుముద్ర) } 4 సెప్టెంబరు 1911 } తైబ్రీ
ఎగూరు. } సోమవారం

*... ఈవివాదమును గూర్చి కొంత వ్యాఙ్గత చూచిన నాటి రాత్రి 27 తేది... మీ
కాగితములు వచ్చినవి, ఈస్థితిలో నున్న నాకు ఒడలు పులకలెత్తెను, మహాత్మా
హనందములు కలెను, నేను కూడ ఇప్పుడు గుంటూరు రావీలుండిన బాగుండును
... నొకరీవీలులేదు, . కొవ్వరపుంగవులు ఇక్కడ నవధానములు చేయుటలో
అప్రావధానము వేరేగాని, లక్షణమింతేనియు లేదు, నమస్కలు ముందు చెప్పించుకొ
నుట... వ్యస్తాక్షరిలేదు... ఒకవేళ వివాదనభలు జరుగునేని ... అప్రావధానము
ప్రధానముగా ముందుపరీక్షింపవలసినది, అందు వ్యస్తాక్షరిముఖ్యతము, వారిఆశు
ధార గొప్పదేకాని ... వేలకొలదివర్యాయములు తిరుగుచున్న మామూలు దక్కమే
గాని క్రొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈయూరనిచ్చిన కథవారు చెప్పనేలేదు ఇతరం వారి
బాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుకవిత చెప్పింపవ
లెను. మూలో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముండు, నాయానందమతనికే డెల్పుం
డు. మీరావారితోఁ దులగా వాదింప చేసిచ్చగింపను. గెల్చినవచ్చెడు ప్రతిష్ఠయెం
తని ఇంక నీవాదములేలని మీరువదలుటయే నాకోరిక. శివరామశాస్త్రియు వలదా,
వారెట్టి సాండితికలవారని; ... నాటి వివాద న్యరూపము, బీజము, ఎట్టివి? ఆయూర
నిరువాగులను బ్రధాను లెవరు. యావదంశము మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ
బరమమిత్రులగు బ్రహ్మత్రీ... గారిచే నయిన వ్రాయించుడు... ఇంకను అచ్చులను
న్నది కొద్దిప్రాపులయినను వెంటనే పంపుదురుగాక. వే. త్ర.

ఉ॥ వచ్చెడి పండితుండెవఁడు? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి నత్సభన్
మెచ్చెడి పండితుండెవఁడు? మే మభిలంబు నెఱంగినార మీ
పిచ్చికవితవ్వ మూఁతగొని పీఠకెదరంటి? దదాల్చు మీన మీ
నవ్విరుల్, వృథానుడులు మైఁకెదరంటి? స్వపక్షు లంటి కా. ౨౪౬

చ॥ ఎఱుంగని యెట్లు “వీరు కవులే” యని యొప్పినతప్ప నైఁపు మీ
వైఱిఁగితి మాస్యముండెఱచుటే తడ వంతయు స్పష్టమయ్యె, నీ
శ్వరుఁ డొక సాక్షి వీ ర్వుడువు వద్దెయులం దవు డెన్ని వీరు గూ
ర్తురొ మను వల్లి యెన్నియట దూర్తురొ యంటిక? నీవెఱుంగ వే. ౨౪౭

ఉ॥ పత్రిక వారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమోడి మెచ్చు మా
మిత్రులఘోషయున్, దెలిసి మేలు ఘటించఁగ నెంచి మెచ్చు మా
ఛాత్రునిఘోషయున్, గని వ్రతంప యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక సంపుతప్పితము పండితమండలి నైఁవఁగాఁ దగుట. ౨౪౮

అ॥ వె॥ శక్తి లేక పూను ‘నర్దిశిక-బ్బు’ లా, యువు లవమ్ము లేకయును దమంతఁ
బెండ్లివేళ నిచ్చుపెద్దలడివనల్, పొందినార మనుచుఁ బొంగివడుట.

క॥ అవసర మైనకతమ్మున, వివరించితి మంబి ఘోషవితమెల్లను నీ ౨౪౯
నవిధమున నెఱిఁగి యన్పుతము, దవలించితిమని నీవ దండించఁదగుట.

కా॥ ఖండింపంగలకత్తి యున్నయెడఁ గాకవ్యగ్రణీవ్యగ్రితా
ఖండాహంకృతివారకం బయినయీకబ్బంబు నేరేనియున్
ఖండింతుర్లద, సోదరుల్ వృథగ వాక్కండూతి వోఁ గొట్టుకో
“నెండుంగండి, గ నేమొ చూఱుదురు మా కే మంతలోఁ బోయెడిక. ౨౫౦

గీ॥ వారుమాటినకొలది నవారిగాఁగ, మాయశము లోకమునఁ బర్యమాకుఁగిరి
కన్న నన్యలాభమ్ముల నెన్నువునిగ్గ, లేదు వ్రతృతకేషమ్ము నాలింపు జనని.

ఉ॥ అంతట నయ్యె వేమవరమం దవధానము వైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సారెఁ దప్పదుం
బుంతలవెంబడిం బడి వ్రథాతనయుల్ ‘కడు’ రోయి ‘దూయ’చు
నాంతరులై మఱేదియు నుపాయము గానక మండు పొందఁగట. ౨౫౧

సీ॥ తలుపోరగామూసి వెలవెల్లమోముతో నొకగ్గ-“శశ్శోటి” మదిక్కుచూచు
తనయంటి యెరుగి కంఠలము రావేగవే యొకగ్గ-“శశ్శోటి”, తలూచి వైచు.
“వశ్య” పాదంబు న్యత్నపుముత్తైయయ్యోనంచొక్క-“శశ్శోటి” సీరోడ్బుంగనల
“కాశిక” నటుపాముగఱచెఁ గా“పలుండు”చు నొకగ్గ-“శశ్శోటి” పండ్లురకకొలుకు
గీ॥ కాశిక నుజూపి “సూత్రార్థ” గ్రంథ మనుచు, గోప్త కీడ్తురొ యేమె నాకొంపదీసి
యంచు నొకగ్గ-“శశ్శోటి” లో నటమటించు, నరన రాట్పురిత్రోవ మేమరుగుతఁగిని
ఉ॥ “పాటిరి కృష్ణదాఁటి” యని వాగ్వ్యయము న్నును సారెఁజేయు నా
కారణ మంతరంగము నగల్పఁగ వేమవరమ్ము మే మెటుల్
చేర భయమ్ముఁ గొందు మటు చేకుఁడ జెన్నఁటిసేఁత లెన్నియో
మరిచి వ్యర్థలై చెడిరి కొప్పరపుంగవివక్షు లత్తఁజిన్. అగర

చ॥ సకలము నీమనం బెఱుంగు సత్యవిదుల్ తలుమం బెఱుంగుదు
ర్నికరము దేల్చి పూర్వమె మనీషితమ్ముగ ముద్రితంబునుకొ
బ్రకటితముం బొసర్చి నశ్రవంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ ద్ర
వ్యకయటఁ జూచికొం డనుచుఁ బృజ్ఞలకుకొ వచింపంతు మంబికా అగర
గీ॥ అంబ ? యంతకు మునుచేసినట్టి చెట్ట, సేఁత లొకతల వేమవరాతతాగి
హరనత్పభావత్యాహ మలవరింపఁ, బడ్డపాలు లింకొకతల పావశమని. అగర
ఉ॥ తప్పదు తోవలన్నియును దజ్జలు దగ్గము నేయ నంతతోఁ
గొప్పర మూరకుండక ప్రకోపము చెంది* రిజస్వరుత్తరం

* అనుకరి వక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్పర } (రిజస్వరుత్తరపు సకలు)
పు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, కొప్పరము- } బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటకవులకు
సంతమాగులూరుపోవు, గుంటూరుజిల్లా } కాకినాడ, ఓ బందరు.
యొద్దినుండి.

అయ్యో, మీరుప్రకటించిన ‘గుంటూరునీరు, పూర్వరంగము’, అను పాత్ర
ను జూచితిని, అయ్యది ‘సీ॥ మాయమాటలకు నచ్చుకనైన వ్యాఖ్యాత తులలేని వచ్చి
బూతులకు బుంగ, అను మీశ్రవణానందమునందలి ముడునలిబోగముదాని వద్దె
ముసకుదాహరణముగ నున్న దని చెప్పవలసినచ్చినందులకు జాలితడుచున్నాడ
ను. ‘సర్వంపద’ ధర్మచర; అనువేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా నసంబద్ధములై

గుంటూరు నీమ, ఉత్తర రంగము.

పుదు పంపెఁ , “నే” సౌకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు నత్యమున్
ప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకగి.

౨౫౭

సన్మతవాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మానియోగిశాఖను, ఈవిధము
పువచ్చినట్లెల్ల నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును, వినియోగిం
పట్టినికృష్టోద్యోగమునకు, మీమిత్రులందఱుడ నియోగించి వారిచేఁగూడ, అ
ప్రకటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదమున కాయాసముంగలి
తిరి.

1. ఏదనో యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుకవిత్వావధానములనుబద్ధి
తోఁ గ్రహింపించుచు ముందుగ మాకులేఖవ్రాసి మాస్నేహమును సంపాదించు
పిదప మాపత్రిభయ, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచినహింపలేక వృధాభి
సలగుమిశాఖవారిరుద్ధృధములకుఁగూడ లో నై యనవసరముగ నాననచగ్గు
కటి గల్పించి యన్యత్రోత్పత్తిని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలు
స మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యములను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు
కు రాక సాకులు పన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు, వేంచేసితిరి.

2. అప్పటినుండియు విరామము లేనికూయవ్రాంతలకుఁ బూనుకొని పుట్టు
లతో మాయలేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి న్యజనముచేఁగూడ నట్టినే కొ
నిని బ్రకటంపించి యంతతోఁగూడఁదప్పిలేక “హితోపదేశము” అనుపేరు
గొన్నియనుచితములు వ్రాసిప్రచురించితిని, అప్పుడే మేము మీమీద గొంత
ప్రచరిగింపవలసియున్నను, ఎక్కటికేని మీతప్పులను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపము
ను బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటించు రను నదుద్దేశముతో గొంతహితమును
పఠించి ‘జ్ఞానూపదేశము’ అనుపేరునఁ గొన్నిపద్యములు వ్రాసిమీ కాని
‘జ్ఞానూపదేశము’ మీకడఁ జేవిటివానిముందు శంఖ మూదినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు ప్రకృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు, నన
ముల ప్రోవైనట్టియు, “గుంటూరునీమ, పూర్వరంగము”ను, వ్రాసిప్రకటించి
అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరువ్రాసిన యనత్యాంశములను వా
చుకొన్న యనత్యపులేఖలను, వారాయణకామ్రుచూలకముగా ఖండించి లోక
క నత్యును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బ్రార్థనాపూర్వకముగ బదుటచే

ఉ ఇట్టి వృథావ్రజల్పములు నిట్టివదావదసార్వభౌములై
నట్టిరవత్రీపాధికరణాన్యహృదతరులైన కొరవలెను

మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్ర మిప్పుడు తెలియజేయుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిషను గలిగింపవలెననుచుదుద్దముతో “గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము 87వపుటలో” కొప్పరపువారితప్పవాక్రితము” అనుశీర్షికక్రింద సౌకకల్పిత(ఫోర్జరీ) లేఖను బ్ర టించి, ఆట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వాగిననట్లును, దానిప్రతిమకు లభింపఁగా, దానింబట్టి దీనిఁబ్ర ణించినట్లును, సౌకయరంపి ర్భవుఁగఁగఁగల్గించి యుదాహరించితిరి, ఈమీమామలవారత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడఁ ఇంగము గలిగించునదిగానున్నది. అందులకైతగు చర్యజరిగించుట మాకుఁగర్తవ్యము కావున మీకీలేఖయందొక మొదలు 24 గంటలలోపల నాలేఖయ మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపఁగలెనెంచితిరో, ప్రతియెవ్వరివలనలభించినట్లు తెలుపఁగూహించితిరో వారిపేరుల నెఱింగించుచు, ఆట్టిమాయలేఖయ మీరేయధికారముమీఁదఁ బ్రకటించితిరో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియఁజేయఁగోరుచున్నాఁడను, “అంతకింతైనది, ఇంతకెంతగునో” అనుసామెతకుఁ దార్కాణముగా మీవ్యవహారము పరిణమించుటంజేసి ముందుముందేమిసృష్టించుటోయనుభయముకూడఁ మమ్ముఁ జాలఁగా బాధించుచున్నండున నిట్టిచర్యలోనికి దిగవలసివచ్చినఁకలకై విచారించుచున్నాఁడను.

షరా :— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చికొనినదియేముగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోనియుక్తులతోఁ గాలముగడపక సదుత్తరము త్వరగ నొసంగుఁడు.

<p>వ్రాసినది, ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వెంకటరమణకవి, తుడుపులు 4, నాలుగు, పంక్తులు 55 ఏంబదియైదు (మిక్కిలిమిక్కిలినకలు).</p>	<p>ఇట్లు, కొప్పరపు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.</p>
--	---

చదువరులారా:—

పై రిజస్టరుత్తర మెందుకుఁ బుట్టినది, ఎందుకేమిటి సోదరులు

దిట్టల మాకు వాడులుగఁ దెచ్చినతావన తారతమ్య నం

ఘట్టిన మేరు మెత్తురు జగాన వచింపఁ గదమ్ము శాంకరీ.

౨౫౮

చేయనివని చేసినట్లు మీరు ప్రకటించిసందుకుఁ బుట్టింప నందురా? అట్లు లేని వారిస్వహస్త లిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దిలకింపుఁడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొప్పగము. సంతమాగులూరు పోస్టు.

అస్తద్ధరుమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామమగు రామకృష్ణశాస్త్రివారి.
పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. సమస్కారపూర్వకముగా క్రాయు విజ్ఞప్తి.

“...వృథాహంకార లాభనంబగు వేంకటశాస్త్రిగారి మనమును దీయింతుమని ప్రతిజ్ఞ సేయనవ్వడును. “సీంహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుంగవులు కాకి నాడకు వచ్చెదరా!” అనిన తిరువతిశాస్త్రిగారు నివసించిన కాకినాడకుఁ జను నవ్వడును, కాకినాడలోఁ బలునభ లానర్చి, సామర్థ్యమున్నయెడల మామ శత్రుఁ డగు వాఁడువచ్చి ముష్టాదిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞాపద్యములం దెప్పనవ్వ డును, ఎంతకతినముగాఁ గాలుద్రవ్యి నను నెదుటికిచ్చి శత్రువులు చూర్కొనమి చేఁ గాకినాడలో సుక వివండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప నయస్తగభము నాటి వచ్చినవ్వడును.....”

చిత్తగింపుడు.

ఇట్లు, భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,

కొప్పరపు వేంకట సుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

శ్రీ దీనివలనఁగాకినాడలో—తి|| వెంకటపులఁబరాభవించినట్లు సో దరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్తృతమే యగునేని దానినే విపుల ముగాఁదెల్పు వీరివేరొక లేఖయొక్క సకలను బ్రచురించినమాకు సో దరులు రిజన్సు దుత్తరము వ్రాయుటకర్థ మేమో? విచారింపుఁడు, “ధర్మ దేవతచేతనఁట? వీరఁట? పో? త్యాహపఱుపఁబడిరఁట?” “నాఁజ్ఞీలం కీర్తయేత్” “బుద్ధిః కర్మానుసారిణీ” శాంతం సావం, ప్రీతిహతమయం గళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా న్సుఖినో భవన్తు”.

ఉ॥ దాసకే దగ్గఁజుత్తరము తక్కువచోఁగరితం బొకఁడు మే
మానరులకొ గుఱించి వెన నంపితి మఱుది గాంచును వృథా

(చూరిజ స్తరుజవాబుయొక్క నకలు.)

*శ్రీమత్పరదేవతామైనమః

మహారాజశ్రీ కొప్పగపు వెంకట సుబ్బరాయ వెంకటరమణక పులకు.

అయ్యా,

29-7-13 సం॥ తేదీతో నొక టియు, తేదీలేకుండ వేఱొక టియు మీరు మావేర
వ్యాసిన రిజస్టరుత్తరములకు జవాబు వ్రాయునది యేమన ?

(1) మీరిజస్టరుత్తరములోని సంగతులు యథార్థములైనవియు, నమ్మించగినవి
యొక గావు,

(2) మేము ప్రకటించిన 'మంగుటూరిసీమ, పూర్వరంగము'లోని సంగతులు సర్వ
మును సత్యములై నవియే గాని యందనత్యము లెవ్వియును లేవు

(3) మా 'మంగుటూరిసీమ' పూర్వరంగము, అను చరిత్ర గ్రంథములోని సంగ
తులు మికప్రతిష్ఠ కలిగివలె ననుచురుద్దేశముతోఁ బ్రకటింపఁబడినవికావు, అవి
లోకమునకు సత్యము వెల్లడిచేయు సదుద్దేశముతోనే ప్రకటింపఁబడినవి,

(4) తక్కిన మీరిజస్టరుత్తరములోని సంగతులు ప్రస్తుతము జవాబించగినంత
యవసరము కలవిగాఁదొరకవు. 'మంగుటూరిసీమ' పూర్వరంగము 87 వ పుట యొ
దలకొని "కొవ్వరపువారి తక్కువారలు" అను శీర్షిక క్రిందఁ బ్రచురించిన లేఖ
"పోర్టర్" కాదు, మీరొక గృహస్థునకు వ్రాసిన లేఖయొక్క నకలునుబట్టియే
"మక్కిలికి మక్కిలి" గాఁ బ్రకటింపఁబడినది,

(5) మాక్కిలికి భంగమును, మాగౌరవమునకు హానియు, మారాబడికి లోప
మును, మాప్రతిష్ఠకు న్యూనతయుఁ గలుగఁజేయవలె నను చురుద్దేశముతో నన
త్యములును జూగుపాక్షికములునునగు సంగతులు గద్యపద్యభయ రూపంబులుగాఁ
బెద్దమనుష్యులయెదుట వినిపించినందులకును, సంపన్న గృహస్థులవేర నటువంటి
సంగతులనే పదిమందికిని వినిపింపుఁడనికూడ వ్రాయుచు మీరు వ్రాయు వ్రాతల
కును, మీమీఁదఁ గ్రమమైన చర్య జరుపుటకు ముందాలోచించియు దానిని జరిత్ర)
గ్రంథమగు 'మంగుటూరిసీమ'లోఁ బ్రకటించి దాని సత్యమును లోకులకుఁ దెల్లము

గా నలవారు *తప్పసుడికల్పన లెల్లడఁ జేయఁ బూని రెం

దేని యమార్గగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే.

౨౫౯

చదువరులారా:—

పై నుదాహరించిన రిజప్టరుత్తరపుఁదుందుడుకుప్పిసంగము వేమ వరావధానమునకుఁ జాలనిటీవలిది, ఇంకను నిట్టి వెన్నోజరగవచ్చును, ఇంక నీచరితము ముగించుచుఁ జరిత్రాంశమునకు మాత్రము సంబంధించిన పద్యములు గొన్ని వేమవరావధానమునుండి యుదాహరింతుము.

గా వినిపించిన పిదపనే చర్య జరుపవలెనని యెంచి ముందుపని ముగించి వ్రస్తుతము మేమాత్రయత్నములనే యుండఁగా, మీరిజస్వరుత్తరమువచ్చినందున దానికి జవాబుగా నీయత్తరము వ్రాయుచు నదరు విషయమై క్రమమైన చర్య జరుపఁబోవుచున్నామనికూడ నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయుచున్నారము,

నిత్య గింపవలెను.

(నమ్రత్తిని) (1) దివాకర్ణ తిరువతిశాస్త్రీ, } శతావధానములు { బగదరు,
(2) చెల్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రీ, } ధైరవప్రశస్తి.

15-9-13.

*ది 27-10-13 నం||.....

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు వక రిజస్వరు నోటీసును 2: గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియర్థ మీమీద ధాన్యజీ తేవడమగునని నదరు నోటీసులో వ్రుదహరించినట్లున్న అందులకు మీరు సోదరకవులను తమాషణకోరినట్లున్న మామట్టుప్రక్కల గ్రామాదుల్లో విశేషమాడుక కలుగజేసినారు అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యిరిగివుండి మీసామధ్యతను గుర్తెరిగి యుండుటచే అందుల నిజానిజములు ప్రత్యేకంమీచేత వినగోరి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయించకోర్తాను. దివ్యచిత్తముకు లేవలెను

విధేయుడు, వసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రా.లు.

ఇందుఁ దుట్టతుదనుదాహరింపఁబోవు శ్లోకము, నాఁటియవధానమునకు మంగళశ్లోకమని యెఱుంగఁదగు. ఈయవధానమునకు సంబంధించిన విశేషములు సమగ్రముగాఁ దెలియఁగోరువారు దానికై ప్రత్యేకించి యచ్చయియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధానమునందే చూడవలెను. దానివెల పోస్టేజీతో రు 0-14-0. (ఇది 200 పుటలు గలది.)

వేమవరాగ్రహార శతావధానము నుండి.

ఉ॥ చెన్నపురంబుచేసె సుకచెన్నఁడు, వేమవరంబు నేడ హూరి
చెన్నపురంబుగాఁ బాడఁగెఁ జెన్నయగారియదారతాపి చే
సెన్నివధానముల్ నలిపి యేమిఫల? మ్మిట్టవంటి యన్నదాసా
న్నతి యిట్టితృప్తియును సెండ్దొకటన్ గన మోమహేశ్వరి.

౧

ఉ॥ ఎందఱు పెద్దలన్నిలిపి? తెందఱపాదరజంబుచేత ని
మ్మందిరమున్ బలితగరిమమ్మున నించితి? వెంతమంది నా
నందమునందు ముంచితివి? నభ్యులు గొందఱుజేమొకాని నిన్
జిందఁగ నాడువారఁట? యిసీ? యిసీ? యోనిశతావధానమా

౨

ఉ॥ అన్నముతోన మామడల కామడ లేరేడికాల మన్ననూ ?
“సున్నయు హల్లి”యయ్యె నినుఁ జూచుతలంపునఁ జేసి గాక యీ
యన్నకు లిందఱిట్టి క్రియ సుక్కటఁ గ్రిక్కిరియంగనేల? మా
యన్న? శతావధానమ? కృతార్థమవైతివి వేయనేటికెన్.

౩

తే॥ ౧॥ “భాగి” పదమిప్పటికిఁ బుణ్యభాగియయ్యె
“చెన్ను” పదమిప్పటికి నుతిం జెన్నుమీటె
వేమవర మగ్రహారంబు హేమవరపు.

నగ్రహారంబుగా మూట నఁచి నిుపుడు.

౪

చ॥ జననపులగ్నమం దలరు శక్రగురుండును శుక్రండున్ గుజం
డును నలరాహువున్ నను ఘనం బొనరించెనెనంతెకాని యే
నును సుకతత్రవిశ్వరుడనూ “తిరవ” య్యయు సుక్క హేటి యా
యనఘకవిగ్రహంబులు గ్రహంబులు గవ్వను జేయవలయున్. వె॥ ౧౧

సీ॥ మరల నెవ్వడు మీరు మాకు లభింతురో వందనంబయ్యె నిద్వాంసులారా
 మంచితద్యములు క్రమ్మట వినుటెన్నఁదో జోహారులయ్యె యోశుకవులారా
 కన్నులు చల్లఁగాఁ గాంచుటేనాఁటికో మీకుఁ బ్రణామముల్ మీత్రులారా
 మరల నెన్నఁడు కనంబడునె మీకన్నీరు మీకు మంగళ మాయమిత్తులారా
 తే॥ గీ॥ మరల మాచేత కారదహన్యచరిత, ఉరకయెన్నఁడు చేయించునూ? శతావ
 థానమా? దివ్యకీర్తి కథావిధాన, థానమా? నీకుఁ గూడ వందనములవత్తు.

సీ॥ విశ్వజనీనుండు వితతభాగ్యుండు థా, గ్యన్వవాయుండు చెన్నయ్యగారు
 వరమసాధువు మేల్పబెట్టువు వంశాంభోధి, చంద్రముఁడైన శేషయ్యగారు,
 యజ్ఞోపవీతాన్వయాంభోధి కబ్బుండు, వేంకటాచలవతి వితతయకుండు
 థాగి వంశ్యుండు వెంకటివారికిం దత్తు, యైన వెంకటసుబ్బయ్యార్యవరుండు
 గీ॥ అశ్వమేధంబా? రాజసూయంబొ, నత్ర, యాగమోనాఁగ నవథానమలవఱిచిరి
 సాటి వెల్పొఁటివారును సాటిలేని, వారు వారికిఁ గూడ నావందనములు. తి॥ థా॥
 గీ॥ ఇతరకాఖిలంబు లొనించుకేని, భేదమెన్నక ననుక దద్దఁ బేర్చిజూచి
 గారించినమి మ్మెన్నఁగలనెయేను, నర్వవములారా? వెల్పొఁటిచతురులారా?
 చ॥ తిరువతి యేన్లు గాఁగ గడిదేఱిన శిష్యు లనేకు లావ్వుమైఁ
 బారిఁబారి రోజుచుకొ దనచుపొంతను బెబ్బలిపిల్లలట్లు చూ
 వలులకు డోచఁ గేల సుకవాటిది బెత్తముఁబూని వేంకటే
 శ్వరుండు శతావధానమను “నర్క-సు” జూపెడిఁ జూడుఁదోబుధుల్.]

వెం॥ థా॥

చ॥ తిరువతి వ్యాసుమై బయలుదేఱిన శిష్యులు గున్న యేన్లులై
 వలలఁగఁ దేఱఁగాఁ దగినవారలు బెబ్బలిపిల్ల తెల్లమా
 రురు కపిమరుగ-రమ్ము లయి తోఁవఁగ వేంకటాశ్రీ మీరతే
 సరిగ శతావధాన మను “నర్క-సు” చూపితివమ్మ కాంకరీ. తి॥ థా॥

సీ॥ “తాసుచావ్సన నింతగా నార్జనముచేసి, తెంతదెచ్చినను మాకింతలేదు
 గడగడలాడి నెఁ గానఁగా నేతెంతు, గానఁబోయిన మమ్ముగాంచు టిరిది
 ప్రితితో నీకు నర్పించురెంతైన మా, కింత యిచ్చియు నెంతు రెంతో యనుచు
 నేవించి నీకు వాంఛితములిత్తురు నేవ, గావించినను మాకుఁ గాసు నీరు”

గీ॥ అనుచు మునుపెన్నెడో యాడినట్టి మాట, కన్యభాత్వంబుగూర్చి నిగ్గందఁజేసి
తై న నేమయ్యె నీయుత్పాదికమ్ము, లీవ తైకొమ్ము? యావెంకటేశ దేవ.

ఉ॥ కాశికనుండి యుండెడకుఁ గాల్గదలంపనివానిఁ గాశివి
శ్వేతుని వెచ్చి యొక్కయెడ నింటికి దాపున నిల్పె నద్యశో
రాశి భవత్పితామహుఁడు పాజ్ఞాఁడు; విర్వతివేంకటేశ సూ
రీకుల నీవుతెచ్చుటది యేమి శిశువు ము చెన్నయగ్రణీ. వె॥ శా॥ ౧౨

ఉ॥ ఎవ్వరునికా గ్రహించిరో బుధేంద్రులు రాజులయొద్ద వారిపే
రివ్వఁసుధాక జేలంగునటు లెంతయు సొమిస చెన్నయఁదలం
దెద్దిధిసేనిఁ బేర్చి భరియించుచు మేలసీరినింపుమమ్మ మా
యవ్వరో? యింక మాకు సెలవా ! యలవేమవరాగ్రహారమా. తి॥ శా॥

సీ॥ ఎక్కించితదిగదా? యేగుచో మేనాల, నరవృతస్సుమవృష్టి నంకులముగ
వట్టించితదిగదా? బ్రహ్మరథముఁగూడ, న్వస్తివాచనపురన్సరముగాఁగ
కల్పించితదిగదా? గాథోత్పత్తుల, వారాంగనాకదంబములతోడ
తాల్పించితదిగదా? తలలపైఁ బాదర, జంబు నాబాలవృద్ధంబు గాఁగ

గీ॥ కురభిమానగ్రహవేశ భూమభూపి, తావ్రయోజక గర్తపురాంతర స్థి
తాత్త్వపద్ధతివత్సానుయాయుసుజన, నంకలిత నిత్యమూర్ఖ, ఆననపుఁజర్ప.

సీ॥ పాదరజం బానపడక, యూరక వంక, వంక దండము పెట్టువారు లేరు
“బ్రాహ్మణత్వం బూడివడ్డదే యాకనం, బండుంకి” యనుమాట లెందు లేరు
భక్తిసారస్యప్రవత్తినత్రావిత్త్వి, మలవడకున్న బాహ్యులు లేరు
వరమపాత్రివత్త వరిపాకగరిమఁ జె, న్నైనలారకున్న గేహినులు లేరు

గీ॥ ఒక్కపద్ధతి దౌర్భాగ్యముండుఁగాక, అదియుపానకుపాయ సంతదకు సెడుగు
దూరగులెఱుంగరకట? నీసారుసుకవి, వినుతసుఖభూమ యొకొండవీటిసీమ.

వె॥ శా॥

సీ॥ వియింటఁజూచినఁ బ్రాణికంబుగఁ జేతి, జిడ్డువాయని మంచిగడ్డపెరుగు
విపాలంబరసినఁ గాపుటాండ్రు చరించు, వలుకఁబాఱినచాలు వంటజేలు
వివాదిగనుఁగొన్న ‘నేనా’ననఁగఁజాలు, నమృతంబుతోఁ బోరునట్టిసీరు
ఏగ్రాచు మేగిన నింత లంతలు గూడఁ, బదభూళిఁ దలఁ గోరుభక్తివారు

శీ॥ బ్రహ్మశబ్దంబుదాల్చిన పాడుదండి, కుజనులనుదాల్చు పథతికొఱకుఁగాదె
పాదరక్షలు దాల్పంగవలయు నీడు, విభవెఱిఁగినామ యొ కొండవీటిసీమ.

తి॥ శా॥

ఆయాపద్యము లేయేనందర్భమునఁ జెప్పఁబడినవోయాయాసంద
ర్భములకు, వేమవరావధానము చూడఁదగు.

మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పథేభ్యో నమ
సాగరః కాల్పనికోత్తమాయ మనసే వృత్తాని వో వందనం
అస్తు న్వన్తి శతావధానవిభయే విద్వజ్జనా యాంజలి
ర్యుక్తాయుక్త వివేకినే సుకవితాసారస్య నం గాహితే. ౧౭ తి॥ శా॥

గద్య

ఇదిశ్రీకింకపింద్రాభుటాశంచానన, విద్వత్కవి, బాలకలానిధి, బాలనరస్వతీ
శతావధాని, తిరువతి వేంకటేశ్వరనంకలితంబును
అసృతపర్వత దంభోళినమ్మితంబును నగు
గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

శ్రీవరణేవతార్పణమస్తు.

తప్పొప్పుల పట్టిక.

ముఖ్యముగా దిద్దవలసినవి.

పుట.	పం.	తప్పు.	ఒప్పు.
13	20	పంక్తి పూర్తిగా నొలచింది 19 వ పంక్తి తుదను, రే, అను నక్క-రము, రో, అని వచవడగు:	
27	14	అగు	అగ.
30	4	లుద్దడు	లుద్దు.
31	26	నువడగ	గనువడ.
32	4	ఉవ్వెత్తుకా	ఉవ్వెత్తుగా.
41	13	జయం	వయం.
68	1	చుంబండ	చుబండ.
68	16	దనభ	దర్భ.
68	20	బాబు	బాటు
71	6	చూర్మాల	చూర్మాల.
72	17	హామ	హామ.
75	9	మయ్యనూ	మయ్యనూ.
102	3	గలంగ	గలంగ.
103	16	హేహాబు	హేబు.
103	26	భీష్మ	భీష్మ.
105	1-3	పంక్తులలోని, శ్లోకము, నీనము, ఇవి కాశీకృష్ణాచార్యులవారి వారివని యెఱుంగదగు.	
111	16	నత్వ	నత్వ.
112	7	వ పంక్తి, నీనవద్యము రుదివఱకును గల భాగము, జానపాటి కట్టాభిరామశాస్త్రిలవారిది, నమాప్తి ద్యోతకమగు—ఇట్టిగీటు, నీననమాప్తియందుఁ జూచుకోదగు.	
112	26	వేకాడు	వేణుకాడు.
116	8	వచ్చినే	వచ్చినే.
<p>ఇంతవఱకు స్థూలదృష్టిచేఁ బ్రధాన గ్రంథభాగమునఁజూపినదిద్దుబాట్లు, గీటుకొండఁగూడ నిట్టిస్వల్పలోపములు గలవు, నవరించుకొనఁగోరదము, ద, డ, న, స, వ, , , ఆ, ఁ, టానగు స్వల్పవ్యత్యాసములు మీరే నవరించుకొనఁగోరదము, మఱియు 52-101, పుటలలోని, స్వాగతపద్యములు చదివిన వారెవరో బాలకులుగాని, గణితమాత్రము, అవ్వారి సుఖిహృద్యాశాస్త్రీయని చదవరు లెఱుంగుదురుగాక.</p>			

